

Esmir M. Halilović

O Kur'anski poziv
vjernici

Kur'anski poziv "O vjernici"

Esmir M. Halilović

Izdavač:

El-Kelimeh, Novi Pazar

Lektori:

Mahmut Suljović
Belma Halilović

Za izdavača:

Malik Nurović
Muzafera Nurović

Korektori:

Adnan Camović
Dženana Muratović

Recenzija:

prof. dr. hfz. Safvet Halilović
prof. dr. Šefik Kurdić
mr. Senad Halitović

Naslovna strana:

Ifet Aličković

Štampa:

Grafičar, Užice

Urednik:

Senad Redžepović

Tiraž:

300 primjeraka

CIP - Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

28-23-254

HALILOVIĆ, Esmir M., 1979-

Kur'anski poziv "O vjernici" / Esmir M. Halilović. - Novi Pazar : El-Kelimeh, 2012. (Užice : Grafičar). - 320 str. ; 21 cm

Deo teksta uporedo na arap. i bos. jeziku. - Tiraž 300. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija: str. 313-315.

ISBN 978-86-7980-126-5

a) Куран - Тумачења

COBISS.SR-ID 188910604

Esmir M. Halilović

**Kur'anski poziv
“O VJERNICI”**

Novi Pazar, 2012.

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ
يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا

*Ovaj Kur'an vodi jedinom ispravnom putu, i vjernici-
ma koji čine dobra djela donosi radosnu vijest da ih čeka
nagrada velika! (El-Isra, 9)*

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ
عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

*Pravi vjernici su samo oni čija se srca strahom ispune
kad se Allah spomene, a kad im se riječi Njegove kazuju,
vjerovanje im učvršćuju i samo se na Gospodara svoga
oslanjaju. (El-Enfal, 2)*

PREDGOVOR

Na 88 mjesta u Kur'anu se Uzvišeni Allah obraća vjernicima pozivom: *O vjernici!* U svakom od ovih ajeta kriju se brojne poruke i pouke. Nedavno sam došao do djela *Nidaul-Kur'an (Kur'anski poziv)*, od cijenjenog šejha Muniba et-Tahhana u kojem se upravo tretiraju ovi ajeti. To mi je bila inspiracija da pokušam, u skladu sa svojim skromnim mogućnostima, ove ajete objediniti u jednoj knjizi, sa ključnim komentarima najpoznatijeg mufessira svih vremena, hafiza Ibn Kesira, potom drugih mufessira kao što su bili Taberi, Kurtubi, Idži, Sejjid Kutb i drugi. Također sam uvrstio neka tumačenja M. Et-Tahhana, i drugih cijenjenih alima i neka vlastita razumijevanja.

Nakon cilja postizanja Allahovog, dž.š., zadovoljstva i nagrade, cilj je da se mi, koji kažemo da vjerujemo, preispitamo koliko smo uistinu vjernici i koliko se odazivamo pozivu Uzvišenog Allaha, dž.š., Gospodara svih svjetova.

Svi ajeti su navedeni na arapskom jeziku sa prijevozom Besima Korkuta, Allah mu se smilovao. Učinili smo i manje intervencije tamo gdje smo smatrali da je to potrebno.

Zahvaljujem se cijenjenim šejhovima i alimima prof. dr. Šefiku Kurdiću i prof. dr. hfz. Safvetu Haliloviću na trudu koji ulažu u usmjeravanju mlađih kolega i studenata, a posebno na dragocjenim svakodnevnim životnim

savjetima kao i sugestijama u vezi moje pisane riječi.

Zahvaljujem se dragom prijatelju Maliku Nuroviću i IK El-Kelimeh iz Novog Pazara na suradnji i svemu što čine u pogledu izdavaštva. Na kraju, zahvaljujem se svojoj cijenjenoj porodici i prijateljima koji su uvijek uz mene, u usponima i padovima, u radosti i tugi.

Molim Uzvišenog Allaha, dž.š., da nas pomogne u činjenju svakog hajra na ovome svijetu, i činim Mu dovu za svakog čitaoca, da ga prosvijetli i uputi ka onome što je najbolje na oba svijeta.

Esmir M. Halilović

O ALLAHOVIM RIJEČIMA „O VJERNICI“

Uzvišeni Allah je iz svoje neizmjerne milosti ljudima slao poslanike i vjerovjesnike kako bi im vjerno prenijeli Njegove naredbe i zabrane i izveli ih iz tmina zabluda u svjetlo Istine i Pravoga puta.

Uzvišeni Allah se u Kur'ani-kerimu na više mjesta obraća svim ljudima pozivom *O ljudi* ili *O sinovi Ademovi!* Međutim, dužni smo obratiti posebnu pažnju kada nam se Uzvišeni Allah obraća riječima *O vjernici* jer upravo mi kažemo da vjerujemo u Uzvišenog Allaha, Njegovog Poslanika i Istinu koja je po njemu poslana. Vjernici su oni koji čuju ovaj božanski poziv, koji ga razumiju i odazovu mu se, tj. žive po njemu.

Poziv *O vjernici* se u Kur'anu ponavlja čak 88 puta kako bi se vjernici podsjetili na svoj iman i kako bi prakticirali ono što im u tim porukama od Allaha dolazi. Ovaj poziv djeluje odgojno na svakog vjernika i vjernicu koji su obavezni život uskladiti sa kur'ansko-sunnetskim principima i zahtjevima kako u ličnom tako i u društvenom životu.

Kada Uzvišeni Allah poziva vjernike riječima *O vjernici*, spoznajemo da je vjerovanje razlog propisivanja, jer

Uzvišeni Allah nevjernika ne zadužuje nikakvim propisima. Riječi *O vjernici* su upućene onima koji istinski vjeruju u Allaha i koji su zadovoljni Njegovim propisima i Njime kao Gospodarom.¹

Zamislimo sljedeći primjer: bolestan čovjek može, ako hoće, otići doktoru ili ne otići. Ako ode, i doktor mu dijagnosticira bolest i prepíše lijekove, da li je normalno da se raspravlja sa doktorom o kvalitetu lijekova ili da ih odbaci? Doktor bi u takvoj situaciji mogao odgovoriti da je to bio njegov izbor i da nema prava da se buni. Doktor nije dužan objašnjavati sve postupke, nego je dužan dijagnosticirati bolest i ponudi adekvatne lijekove, a na bolesniku je da ih prihvati i bude poslušan u liječenju. Ako je ovako stanje među ljudima, koji su ipak samo ljudi (relacija: bolesnik – doktor), kako tek treba da je stanje u slučaju ljudi i njihovog Stvoritelja, Koji ih poziva a potom im propisuje lijekove!?

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jednom prilikom kazao: „Iman se sastoji od sedamdeset i nekoliko ogranaka. Najbolji od njih su riječi *La ilahe illa-Allah/Nema boga sem Allaha*. Najmanji je skloniti nešto s puta, a i stid je dio imana.“²

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: „Učite Kur'an, jer će vas sprječavati (u činjenju ružnoga), pa ako vas ne spriječi, niste ga ni učili!“³

Kur'an je da se po njemu postupa, a puko izgovaranje jezikom je malo vrijedno. Istinsko učenje Kur'ana je da

¹ Ša'ravi, str: 501.

² Muslim, I tom, hadis br. 35.

³ Sujuti, *Džami'us-sagir*, 2:6333.

se u njemu udruže jezik, pamet i srce. Udio jezika je u ispravnom izgovaranju harfova i lijepom učenju, udio razuma je u razumijevanju značenja, a udio srca je u uzimanju poruka od proučenog. Tako jezik uči, razum prevodi, a srce uzima opomenu.⁴

Ibn Ebu Hatim prenosi od Ma'na i Avfa, ili samo od jednog od njih, da je neki čovjek došao Ibn Mes'udu i rekao: "Preporuči mi nešto!" Odgovorio mu je: „Kad čuješ da Uzvišeni Allah kaže: *O vjernici*, obrati pažnju, jer to je neko dobro koje On naređuje ili neko zlo koje zabranjuje. Ebu Nu'ajm u El-Hil'ji i Abd b. Humejd bilježe da je Haseme rekao: „Što je u Kur'anu: *O vjernici* to je u Tevratu i Indžilu: *O siromasi*.⁵

Uzvišeni Allah kaže: *Zato se Allaha bojte koliko god možete, i slušajte i pokoravajte se i milostinju udjeljujte – za svoje dobro!* (Et-Tegabun, 16)

U nekim od ovih kur'anskih poziva nalaze se posebna naređenja za prve muslimane, tj. ashabe Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kao što je ajet: *O vjernici, kada hoćete da se s Poslanikom posavjetujete, prije savjetovanja milostinju udijelite.* (El-Mudžadele, 12)

U nekim pozivima: *O vjernici*, koji se odnose na Poslanika, s.a.v.s., i ashabe, nalaze se i poruke za ophođenje spram drugih. Npr. Allahove riječi: *O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njima glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate.* (El-Hudžurat, 2)

Ipak, najveći broj kur'anskih poziva *O vjernici*

⁴ *Mev'izatul-mu'minin*, citirano prema Et-Tahhan, str. 7.

⁵ Sujuti, 2003:539.

je općenitog karaktera i odnosi se na sve vjernike do Sudnjeg dana. Primjer nam je ajet: *O vjernici, često Allaha spominjite i hvalite, i ujutro i naveče Ga veličajte!* (El-Ahzab, 41-42)

Od vjernika se traži da prvo spoznaju Uzvišenog Allaha, a potom da Mu se u potpunosti pokore, jer je i Iblis znao da je Allah Jedan i da nema sudruga, kao što je znao i da će biti Njemu vraćen na Sudnjem danu. Međutim, kada mu je naređeno da učini sedždu, uzoholio se i počeo raspravljati, te tako postao nevjernik, i ništa mu nije pomoglo to što je znao da Allah postoji, da je Jedan i Jedini, jer samo znanje koje je odvojeno od pokornosti Gospodaru svih svjetova nema nikakve vrijednosti.⁶

Istinski vjernici prihvaćaju Allahove, dž.š., pozive *O vjernici* sa ljubavlju, jer sve što dolazi od Uzvišenog Allaha od obaveza, pa makar u tome bilo i poteškoće, je radi našeg dobra. Primajući ove poruke, vjernici stupaju u vrstu ugovornog odnosa sa Uzvišenim Allahom jer time ispunjavaju zadate obaveze.⁷

Ajetima u kojima Uzvišeni Allah poziva vjernike odgajaju se ljudske duše na pokornost Stvoritelju, svijest o Njegovom motrenju i pokoravanju Njegovim naredbama i zabranama. Oni predstavljaju lijekove za naše duše, pa ako se čovjek odrekne nekih od lijekova koji su mu prepisani, dovodi sebe i svoje zdravlje u loš položaj. U slijeđenju ovih ajeta je uspjeh kako muslimana pojedinca tako i cijele muslimanske zajednice.

⁶ M. Gazali, *Vjerovanje jednog muslimana*, str. 156; prema Et-Tahhan, str. 9.

⁷ Ša'ravi, str. 764.

Prvi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA OPREZ U GOVORU

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقُولُوا رَعَيْنَا وَتُولُوا تُنْظَرُونَ
وَأَسْمِعُوا وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾

O vjernici, ne služite se riječima: "Ra'ina", nego recite: "Unzurna" i slušajte! A nevjernike bolna patnja čeka. (El-Bekare, 104)

Ovo je prvo tako obraćanje kojim se vjernici pozivaju u ovoj suri, a taj poziv je direktno upućen njima, sa imenom *vjernici* kako bi ih podsjetio da iman (vjerovanje) zahtijeva od svoga nosioca da se pridržava Allahovih naredbi i čuva Njegove zabrane sa lijepom i uzoritom pokornošću.⁸

U ovom prvom pozivu vjernicima Uzvišeni Allah upozorava muslimane da se ne koriste terminologijom u kojoj ima bilo kakve uvrede ili manjkavosti te da vode brigu o svome izražavanju.

Uzvišeni Allah zabranjuje vjernicima da koriste ovu riječ kako bi zaustavio griješenje, iako je u tome zabrana govora dozvoljene stvari ako je ona sredstvo za zabranjeno. U ovome je i savjet odgoja te preporuka da se koriste

⁸ Sabuni, 1981, 1:87.

samo lijepe i korisne riječi, te ostavljanje ružnog govora i riječi u kojima ima bilo kakve provokacije ili nečega što nije primjereno.⁹

Povod objave ovog ajeta su bile uvrede medinskih Židova na Muhammeda, s.a.v.s. Oni su iskrenuli prvotno značenje ovih riječi i dali im značenje omalovažavanja i neprijateljstva spram Poslanika, s.a.v.s., jer je to kod njih bila uvreda i teška psovka, kako kaže Ibn Abbas, r.a. Prvo su je govorili tajno, a kada su čuli da je i muslimani koriste i oni su počeli njome ismijavati Poslanika, s.a.v.s. Njihove namjere je prozreo Sa'd b. Mu'az, r.a., koji je dobro poznao njihov jezik i običaje jer je ranije bio židovski svećenik. Tada im je rekao da će kazniti svakoga ko se bude time izrugivao muslimanima. Na to su mu oni odgovorili da i muslimani govore te riječi. Zbog toga Uzvišeni Allah traži od vjernika da ne koriste riječ *ra'ina* nego riječ koja ima isto značenje *unzurna*, te da pažljivo slušaju Objavu koja im dolazi. Na kraju ovog ajeta Uzvišeni Allah kaže da nevjernike čega bolna patnja, tj. da sve one koji se ismijavaju sa Allahovim riječima, iskrivljuju ih ili negiraju, Allah nagovještava bolnu džehennemsku patnju.

Zabrana koja je došla ovim povodom nagovještava Božiju zaštitu Vjerovjesniku, s.a.v.s., i muslimanskom društvu; govori o odbrani Njegovih miljenika od svih spletki koje čine njihovi neprijatelji i spletkaroši.¹⁰

⁹ Sa'di, 2000:59.

¹⁰ Kutb, 1996:145.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah poziva vjernike na promišljenost u govoru, kako svakodnevnom tako još više onom koji se tiče vjere i(li) opće koristi. Ajetom se upozorava na nepromišljeno korišćenje svih savremenih izraza kojima se značenje ne može lahko razaznati ili se mogu tumačiti na više načina, kao što su izrazi: sekularizam i sekularizacija, globalizacija, „islamski terorizam“, fundamentalizam i sl.

Također se od vjernika traži da poznaju sve moguće spletke neprijatelja, unutrašnjih i vanjskih, protiv islama i muslimana te da uvijek budu spremni da adekvatno odgovore na sve napade.

Iz ajeta razumijemo da vjernicima nije dozvoljeno da koriste dvosmislene riječi, koje mogu imati bilo kakvo negativno značenje spram bilo koga.

Ajetom se, također, utemeljuje sprječavanje zla u korjenu, tj. sprječavanje puteva ka zlu, ili šerijatsko-pravni princip *sedduz-zera'i* (zabrana činjenja određenih dopuštenih djela kako se ne bi počinio očiti grijeh).

Na kraju ajeta se nalazi obavijest da je Allah nevjernicima pripremio bolnu patnju, što je vjernicima upozorenje da se čuvaju bilo kojeg vida nevjerstva i nepokornosti Uzvišenom Allahu, dž.š.

Drugi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA STRPLJIVOST I NAMAZ

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ (153)

*O vjernici, tražite sebi pomoći u strpljivosti i namazu!
Allah je, doista, na strani strpljivih. (El-Bekare, 153)*

U ovom kur'anskom pozivu Uzvišeni Allah upućuje vjernike da se u svakodnevnim poslovima koji su vezani za dunjaluk ili Ahiret potpomognu sa strpljivošću i obavljanjem namaza, jer je namaz majka svih ibadeta, a on se ne može konstantno obavljati bez strpljivosti.¹¹

Vjernici su na dunjaluku izloženi raznim neprijatnim situacijama, kao što je smrt, strah, gubitak zdravlja i imetka i sl., a Allah poručuje vjernicima da se u takvim situacijama potpomognu strpljivošću i obavljanjem namaza. Ukoliko u vjeri nema strpljivosti, brzo se odstupi od vjerskih propisa te se čovjek često razočara u sve oko sebe.

Strpljivost se dijeli na tri vrste:

a) Strpljivost i ustrajnost u pokoravanju Allahu, dž.š., na onome što je propisao.

b) Strpljivost i ustrajnost u klonjenju od grijeha i sva-

¹¹ Idži, 2004.

ke vrste negativnosti. Ove dvije vrste strpljivosti su na stepenu džihada (borbe) protiv samoga sebe.

c) Strpljivost u nedaćama. Najbolji uzor za to ćemo naći u primjerima Allahovih poslanika.¹² Hazreti Alija je kazao: „Strpljivost je spram vjerovanja ono što je glava spram tijela.“¹³

Imam Ahmed kaže: „Strpljivost je u Kur'anu spomenuta na oko 90 mjesta, i ona je polovina imana, a druga polovina je zahvalnost. Kur'an značaj zahvalnosti spominje na 16 načina. Strpljivost je na stepenu glave u odnosu na tijelo. Nema imana onaj ko nema strpljivosti, kao što nema života onaj ko nema glave.

Spoznao si da je svakom robu potreban sabur (strpljivost). Štaviše, on je nužan u svakoj situaciji. Zbog toga ga je Uzvišeni Allah naredio. Obavijestio nas je da je *sa strpljivima*, te ih pomaže, upućuje i učvršćuje olakšavajući im tegobe, neprijatnosti i iskušenja.¹⁴ Poslanik, s.a.v.s., u vjerodostojnom hadisu kaže: „Strpljivost je pola imana.“¹⁵ Također je rekao: „Nije dato nikome veće dobro od strpljivosti.“¹⁶

Ebu Se'id el-Hudri, r.a., prenosi da je jedna grupa ensarija tražila od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., razne stvari, pa im je on dao. Zatim su ponovo tražili, a on im je

¹² Kurtubi, 2006, 2:67.

¹³ Kurtubi, 2006, 2:67.

¹⁴ Sa'di, 2000: 78.

¹⁵ Ibn Meni.

¹⁶ Muttefekun alejhi.

opet dao to što su tražili, dok im nije podijelio sve što je imao. Potom im je rekao: „Sve što budem imao od dobra, podijelit ću vam. Ništa od vas neću sakriti. Ali, ko traži i želi čednost, Allah će mu je podariti; a ko traži i želi neovisnost, Allah će ga učiniti neovisnim (bogatim). Ko god se puno suzdržava i trpi, Allah će mu pomoći da bude strpljiv. Nije nikome dat bolji i značajniji dar od sabura.“¹⁷

Suhejb b. Sinan, r.a., pripovijeda da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Čudan li je primjer vjernika, u svakoj situaciji on dobija – a to je slučaj jedino sa vjernicima: ako ga zadesi kakva radost, on zahvaljuje Allahu i to mu donosi korist, a ako ga, pak, pogodi kakvo zlo i šteta, on se strpi i ustraje na tome, pa mu i to donosi nagradu od Allaha.“¹⁸

Usame, Zejdov sin, kojeg je Allahov Poslanik, a.s., kao i njegovog oca, izuzetno volio, pripovijeda: „Poslanikova kćer me je poslala da prenesem poruku Alejhisselamu da joj je dijete na umoru, te da dođe kod nje. Alejhisselam ju je poselamio i poručio joj: ‘Zaista Allahu pripada sve što uzme i sve što podari, i kod Njega je svakoj stvari rok određen, pa neka se strpi imajući na umu da će i za to biti nagrađena.’“¹⁹

U ajetu se, također, naređuje (samo)pomoć u obavljanju namaza, jer je on temelj vjere. Ovdje se očituje vrijednost namaza. Namaz je veza između ništavnog čovjeka

¹⁷ Muttefekun alejhi.

¹⁸ Muslim.

¹⁹ Muteffekun alejhi.

Vječite moći. Namaz je termin za susretanje izolirane kapljice sa izvorom čiji se dolazak ne smanjuje. Namaz je ključ riznice koja obogaćuje čovjeka i daje na pretek. To je iskok iz okvira male zemaljske realnosti u prostranstvo kosmičke.²⁰

Abdullah b. Mesud, r.a., veli: „Pitao sam Vjerovjesnika, s.a.v.s: ‘Koje djelo Allah najviše voli?’ Odgovorio je: ‘Namaz u njegovom vremenu.’ ‘Koje zatim?’ – pitao sam. Odgovorio je: ‘Dobročinstvo prema roditeljima.’ ‘Koje zatim?’ – nastavio sam. Odgovorio je: ‘Borbu na Allahovom putu.’“²¹

Namaz ujedinjuje u sebi oblike molitve svih stvorenja: Sunce, Mjesec i zvijezde stalno ponavljaju pokrete spuštanja i podizanja, planine ostaju uspravne, a životinje naklonjene. Znamo da drveće nalazi svoju hranu pomoću korijenja, to jest, *glava* drveća stalno pada ničice. Voda čisti (abdestom), a prema kur'anskim riječima, grom izražava slavu svome Gospodaru. (Er-Ra'd, 13) i ptice u letu obožavaju Allaha (En-Nur, 41), kao što trebaju činiti i ljudi kada se zajednički mole Allahu, dž.š. Kao što se sjena izdužuje i skraćuje u toku svog svakodnevnog bitisanja (poslušnosti Allahu) (Er-Ra'd, 15), tako se i čovjek drži uspravno, savija na ruku'u i pada na sedždu pred Allahom, dž.š. Dakle, namaz u islamu predstavlja sintezu raznih oblika divljenja Allahu, koji uspješno vode

²⁰ Kutb, 1996:34.

²¹ Buharija i Muslim.

ka željenom cilju.²²

Također, od namaza je velika korist i za cijelu zajednicu, jer je odličan preventivski mehanizam: (...) *i obavlaj namaz. Namaz, zaista, odvraća od razvrata i od svega što je ružno; obavljanje namaza je najveća poslušnost.* (El-Ankebut, 45)

Alejhisselam je istjecao da je radost njegovog srca u namazu. Često je govorio Bilalu: „Prouči nam ezan da se odmorimo u namazu.“²³

Neki pobožnjaci su rekli: „Ja ne stajem pred Allaha robujući, nego stajem pred Njega sa znanjem o njegovom rububijetu, pa mi je lakše, jer je On moj Gospodar i Gospodar svih svjetova... Čovjek kome otac pomaže nema mnogo briga. A šta misliš, šta je sa onim koji ima Gospodara Koji ga pomaže!?”²⁴

Uzvišeni Allah kaže: *Allah je doista na strani strpljivih*. Želimo da je Allah uvijek na našoj strani. Ovaj ajet čini dvjernik nikada ne gubi nadu, bez obzira na kakve tegobe nailazio. Ibn Tejmije, u knjizi *Es-Sijase eš-Šer'ijje*, kaže „Najveća pomoć svima, a posebno onima na vlasti, su ti stvari:

Iskrenost spram Allaha i pouzdanje u Njega u dovi drugim ibadetima. Osnova ovoga je čuvanje namaza s cem i tijelom.

²² Muhammed Hamidullah, *Uvod u Islam*

²³ Ebu Davud, br. 4985.

²⁴ Ša'ravi, str: 649.

Činjenje dobročinstva svim stvorenjima.

Strpljenje u neprijatnostima od stvorenja.²⁵

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah poziva vjernike da uvijek budu sebi na pomoći i da vode brigu o sebi. U ovom ajetu je upotrebljena ista riječ traženja pomoći kao i u ajetu: *Tebi se klanjamo i od Tebe pomoć tražimo.* (El-Fatiha, 5) Kao da nam se poručuje da će nas Allah najviše pomoći kada budemo strpljivi i ustrajni – *Allah je doista na strani strpljivih.* (El-Bekare, 155), i da ćemo se upravo namazom najviše približiti Allahu.

Recept uspjeha je strpljenje, ali istinsko strpljenje, i što više obavljanje namaza, kako farzova tako i nafile.

Nakon bilo koje nedaće vjernik će svoj smiraj naći u namazu.

²⁵ El-Adevi, 1996, 2:440.

Treći kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ISHRANU ISKLJUČIVO HALALOM

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٢﴾ إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَلَحْمَ الْخَيْزِرِ وَمَا أَهْلَ بِهِ ۚ لَعَنَ اللَّهُ فَمَن أَضْطَرَّ غَيْرَ بَاجٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٧٣﴾﴾

O vjernici, jedite ukusna jela koja smo vam podarili i budite Allahu zahvalni, ta vi se samo Njemu klanjate! On vam jedino zabranjuje: strv i krv i svinjsko meso, i ono što je zaklano u nečije drugo ime, a ne u Allahovo. A onome ko bude primoran, ali ne iz želje, tek toliko da glad utoli, njemu grijeh nije. – Allah, zaista, prašta i milostiv je. (El-Bekare, 172-173)

Uzvišeni Allah od vjernika traži da Mu budu pokorni i zahvalni na svim blagodatima kojima ih je opskrbio. Što je čovjeku dato više blagodati, treba se više Allahu zahvaljivati. U ovome ajetu se vjernicima dozvoljavaju lijepe, a zabranjuju ružne i štetne stvari. Govori se i o nuždi koja donosi dozvolu zabranjenog.

Muslim i Tirmizi prenose od Ebu Hurejrea, r.a., da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: „Allah je dobar i prima samo

dobro. Allah je vjernicima naredio ono što je i vjerovjesnicima naredio: *O vjerovjesnici, jedite dobra (lijepa) jela i radite dobra djela!* i: *O vjernici, jedite ukusna jela koja smo vam podarili!* Potom je spomenuo čovjeka koji je krenuo na dug put. Na tom napornom putu njegova kosa je postala neuredna, a tijelo i odjeća prašnjavi. Suočen s nedaćama i opasnostima puta, čovjek je podigao ruke prema nebu i zamolio: "Gospodaru! Gospodaru!" – A hrana i piće su mu haram, odjeća na haram način stečena, hrani se haramom, pa kako da takvoj osobi dova bude uslišana!?"²⁶

S'ad b. Ebu Vekkas, r.a., je jednom prilikom zamolio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da zamoli Allaha da mu prima dove. Poslanik mu je odgovorio: "Neka ti hrana koju jedeš bude halal i na pošten način stečena, pa će ti dove biti primljene."²⁷

Poruke ajeta:

Vjernicima se propisuje da vode brigu o svojoj ishrani i da uvijek znaju da je ta opskrba od Uzvišenog Allaha. Vjernik i vjernica trebaju znati da ih je Allah počastio brojnom hranom dok su mnogi ljudi gladni. Zbog toga je u islamu propisano da se prije jela spomene Allahovo ime, a da Mu se zahvali na kraju jela. Ovim ajetom se

²⁶ Hazin, 1994, 1:92.

²⁷ El-Iraki: *Tahrid`u ehadisi ihjai ulumid-dini*, Darul-ma'rife, Bejrut, tom II, str. 89.

vjernici obavezuju na halal ishranu, tj. lijepu i korisnu, a zabranjuje im se ružna ili štetna.

Vjernicima se naređuje zahvalnost na svim Allahovim blagodatima, a naročito na blagodatima hrane i pića. Zahvalnost Uzvišenom Allahu je dio iskazivanja pokornosti Njemu.

Vjernicima je kategorično zabranjeno da jedu strv i krv i svinjsko meso, i ono što je zaklano u nečije drugo ime, a ne u Allahovo.

Ajetom se propisuje dozvola za konzumiranje zabranjenog u slučajevima nužde: *A onome ko bude primoran, ali ne iz želje, tek toliko da glad utoli, njemu grijeh nije.*

Četvrti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ZAŠTITU ŽIVOTA SVIH LJUDI

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ الْحَرْءُ بِالْحَرْءِ وَالْعَبْدُ
بِالْعَبْدِ وَالْأُنْثَىٰ بِالْأُنْثَىٰ فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتِّبَاعُ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ
بِإِحْسَنٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنِ اعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿١٧٨﴾

O vjernici, Propisuje vam se odmazda za ubijene: slobodan – za slobodna, i rob – za roba, i žena – za ženu. A onaj kome rod ubijenog oprosti, neka oni velikodušno postupi, a neka im on dobročinstvom uzvрати. To je olakšanje od Gospodara vašeg, i milost. A ko nasilje izvrši i poslije toga, njega bolna patnja čeka. (El-Bekare, 178)

Šerijatom su svakome živom insanu zagarantirana sljedeća prava: pravo na život, vjeru, imetak, čast i razum. U ovom kur'anском ajetu se pažnja posvećuje zaštiti života kroz propisivanje sankcionih mjera za sve koji ugrožavaju ovo pravo. Pravo na život je zajednička odrednica svih civiliziranih pravnih akata o ljudskim pravima.

Islam obuhvaća sve životne probleme i dileme. Tako je ajetom propisano sankciono pravo, ali je ostavljena mogućnost oprosta i materijalne kazne: *To je olakšanje*

od Gospodara vašeg, i milost.

Alejhisselamovo insistiranje na principu pravde u sankcionim pitanjima utemeljeno je na kur'anskom tekstu kao Božijoj Riječi, a jedan od njih glasi: *I ne ubijajte nikoga koga je Allah zabranio, osim kad pravda zahtjeva! A ako je neko, ni kriv ni dužan, ubijen, onda njegovom nasljedniku dajemo vlast, ali neka ni on ne prekoračuje granicu u ubijanju, ta njemu je data vlast.* (El-Isra', 33) Bespravno oduzimanje života, s aspekta islamskog prava, je ogroman grijeh, što razumijemo iz riječi Uzvišenog kada kaže: *Ako neko ubije nekoga koji nije nikoga ubio, ili onoga koji na Zemlji nered ne čini – kao da je sve ljude poubijao; a ako neko bude uzrok da se nečiji život sačuva – kao da je svim ljudima život sačuvao.* (El-Maide, 32)

Ovo je primjer kur'anskog zakonodavstva o zaštiti osnovnih vrijednosti i prava, bez razlike među ljudima, jer je Uzvišeni Allah njihov zajednički Stvoritelj. Običaj džahilijjetskih Arapa je bio da za ubijenog sapplemenika ubijaju više pripadnika plemena ubice, ili pak da za ubijenog roba ubijaju jednog ili više slobodnih ljudi iz protivničkog plemena. Ovim ajetom je riješena ovakva istrebljivačka plemenska politika. Njime je svim ljudima zagarantirano pravo na život, sigurnost i pravdu.

Iz ovog spoznajemo širinu islama i njegovu dalekovidnost kod davanja izbora čovjeku u okviru zakona. Spoznajemo, također, odnos islamskog učenja i njegovu širinu spoznaje urođenih karakternih osobina čovjeka, jer je srdžba, zbog prolivene krvi, sasvim prirodna re-

akcija. Islam istovremeno daje prednost oprost, otvara mogućnosti za to i ocrtava mu granice.²⁸

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: "Arap nema nikakve prednosti nad nearapom, niti nearap nad Arapom, niti bijelac nad crncem, niti crnac nad bijelcem, izuzev u bogobojažnosti. Svi su ljudi od Adema, a Adem je od prašine."²⁹

U doba halife Alije b. Ebu Taliba, r.a., jedan musliman je bio optužen da je ubio nekog ehlul-kitabiju (hrišćanina ili jevreja), te je i sudskim procesom dokazano da je on ubica. Alija, r.a., je naredio da se izvrši odmazda, tj. da se ubica pogubi. Potom je halifi došao brat ubijenog i rekao: "Ja odustajem od primjene odmazde (koju sam zahtijevao i na koju imam pravo)." Alija, r.a., mu uzvraća riječima: "Da li ti je neko prijetio?" Čovjek odgovori: "Ne, nego prihvaćam da uzmem otkupninu (krvarinu) jer znam da mi se brat neće vratiti smrću ovog čovjeka." Alija, r.a., je ubicu pustio na slobodu (nakon što su on i njegova porodica isplatili otkupninu) i rekao: "Ko bude pod našom upravom (od nemuslimana), njegova krv je vrijedna kao i naša krv (tj. njegov život je zaštićen zakonom kao i život nekog muslimana), a on ima pravo i na otkupninu koja je ista kao i naša otkupnina (tj. kao u slučaju ubistva jednog muslimana)."

Olakšanje koje se spominje u ovom ajetu odnosi se na to što je ranijim narodima bila naredena odmazda,

²⁸ Kutb, 1996:75.

²⁹ Imam Ahmed, sahih.

ali im nije bilo dozvoljeno uzeti krvarinu umjesto toga. Poslanikovom, s.a.v.s., ummetu je Allah olakšao te im propisao odmazdu radi zaštite života, ali im je dozvolio i krvarinu.³⁰

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah muslimanima propisuje ono čime se štiti pojedinac cijela ali i zajednica.

Svetost života je zagantirana svim kategorijama ljudi u svim vremenima. Zaštićena je i odmazdom na one koji nasrnu na ljudski život.

Uzvišeni Allah dozvoljava ljudima oprost čak i u ovako teškom slučaju. Kur'an to naziva Allahovom olakšicom i milošću.

Za povratnike griješenju predviđene su posebne sankcije kako na ovom tako i na Budućem svijetu.

³⁰ Sujuti, 2004, 2:157.

Peti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA POST

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لِمَلكُمْ تَنفِقُونَ ﴿١٨٣﴾ أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ. وَأَن تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٤﴾

O vjernici, propisuje vam se post, kao što je propisan onima prije vas, da biste se grijeha klonili. I to neznatan broj dana; a onome od vas koji bude bolestan ili na putu – isti broj drugih dana. Onima koji ga jedva podnose – otкуп je da jednog siromaha nahrane. A ko drage volje da više, za njega je bolje. A bolje vam je, neka znate, postiti. (El-Bekare, 183-184)

Uzvišeni Allah, objavljujući propise vjernicima, želi izgraditi kompletnu ličnost i uzorito i pravedno društvo. Allahovi propisi čovjeka odgajaju, usavršavaju i približavaju Gospodaru. Ovo se može naročito primijetiti u propisima o osnovnim islamskim dužnostima, kao u ovom slučaju propisivanja posta.

Vjernici su ubijedeni da u svakom propisu koji dolazi

od Onoga u Koga vjeruju stoji mudrost i korist, makar ih nekada i ne razumijevali, jer je naredba došla od Stvoritelja i Zakonodavca.

Post u mjesecu ramazanu je obaveza svakom punoljetnom, razumnom i sposobnom muslimanu i muslimanki koji nisu na putu ili nemaju neki drugi opravdan razlog da ne poste. Dakle, da bi čovjek bio dužan postiti ramazan, treba ispunjavati sljedeće uslove:

- a) da je musliman;
- b) da je šerijatski punoljetan;
- c) da je razuman;
- d) da nije na putu;
- e) da nema neko drugo šerijatski validno opravdanje, kao što je bolest, hajz, nifas itd.

Treba napomenuti da su oni koji ispunjavaju prva tri uslova dužni napostiti propuštene dane, ukoliko su u stanju, a ako ne, onda su dužni dati *fidju* (iskup) za svaki propušteni dan.

U brojnim hadisima Allahovog Poslanika, s.a.v.s., spominju se vrijednosti i propisi posta. Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Ko posti ramazan, vjerujući i nadajući se nagradi, bit će mu oprošteni (mali) grijesi.“³¹ Također, prenosi: „Kada nastupi ramazan, otvore se džennetska vrata, a zatvore džehennemaska, a šejtani se povežu.“³² Tumačeći ovaj hadis,

³¹ Buhari i Muslim.

³² Buhari i Muslim.

Čadi Ijad napominje da se ovdje radi o jednoj vrsti savjetnijeg odnosa vjernika spram svojih djela, pa u tom mjesecu rade više dobra, što automatski doprinosi smanjenju zla. A uz smanjenje pohota i strasti, onemogućavaju se pristupi šejtanu i na taj način izgledaju kao povezani.³³

Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: „Uzvišeni Allah je rekao: ‘Svako čovjekovo djelo pripada njemu, izuzev posta. Post pripada Meni i Ja za njega posebno nagrađujem.’“³⁴

Ebu Hurejre, r.a., prenosi od Poslanika, s.a.v.s., da je rekao: „Post je štit, pa kada neko od vas posti, neka ne govori bestidne riječi i neka ne viče. A ako ga neko opsuje ili napadne, neka kaže: ‘Ja postim.’“³⁵ Također prenosi i ovaj hadis: „Svaki čovjekov posao se višestruko nagrađuje. Dobro djelo se nagrađuje od deset do sedam stotina puta, osim posta, jer je Uzvišeni rekao: ‘On je Moj i Ja za njega nagrađujem – jer on (čovjek) ostavlja svoje strasti i hranu radi Mene.’“³⁶

Zbog izuzetnog značaja post je bio propisan i narodima prije nas. Međutim, islamski post se razlikuje od posta drugih vjera. Musliman se, pored hrane i pića, tokom posta suzdržava i od zadovoljenja strasti, i to od zore do zalaska sunca. To nije lahko, ali je zato nagrada ogromna. Allah, dž.š., u hadisi-kudsijju kaže: „Post je Moj i Ja ću za njega nagraditi.“ Ramazan, pored duhovne, ima izuzetno

³³ Ibn Hadžer, *Fethul-bari*, 4/137.

³⁴ Buhari i Muslim.

³⁵ Buhari i Muslim.

³⁶ Muslim.

značajnu i društvenu ulogu, zbog toga je nagrada za njega velika. Mnogi vjernici u ramazanu izdvajaju zekat iz svog imetka, upravo zbog toga što su kroz post razumjeli potrebu siromašnih te nastoje da im pomognu izdvajanjem iz svog imetka.

Poruke ajeta:

Obaveznost posta svim vjernicima radi brojnih koristi i približavanja Uzvišenom Allahu.

Allahovi propisi su univerzalnog karaktera, a post je primjer propisa karakterističnog i za ranije narode, od kojih su mnogi izopačili svoja učenja.

Uzvišeni Allah spominje da je cilj posta (pre)odgoj čovjeka, tj. postizanje bogobožnosti.

Post je propisan u određenom broju dana, nije obaveza koja traje cijelu godinu ili veći dio nje, pa da bude preteška. U ovome je poruka da su sve Allahove naredbe svojstvene i prikladne čovjeku – *Allah želi da vam olakša, a ne da vam oteža.*

Uzvišeni Allah i u ovom ajetu pojašnjava da su bolesni, slabi, stari i njima slični, koji ne mogu postiti ili bi post bio opasnost za njih, oslobođeni posta i da ga trebaju nadoknaditi kada ozdrave ili se vrate s puta, i sl.

Propisujući post vjernicima, Uzvišeni Allah skreće pažnju i na socijalne kategorije stanovništva, kao što su siromasi, te one koji nikako ne mogu postiti upućuje na iskup tako što će nahraniti one koji su najpotrebniji.

šesti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA MIR

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَآفَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا
خُطَوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾ (٢٨)

*O vjernici, živite svi u miru i ne idite stopama šejtano-
vim; on vam je, zaista, otvoreni neprijatelj.*
(El-Bekare, 208)

U ovom božanskom pozivu Uzvišeni Allah poziva vjernike da uvijek žive u miru. Taj mir obuhvaća mir čovjekove duše i tijela, mir razuma i emocija, mir pojedinca i zajednice, mir između muškarca i žene i sl.

Iz ovoga se prvo može shvatiti poziv muslimanima da se u cjelini predaju Allahu: svojim bićem, malim i velikim djelima. Kada se vjernik odazove ovom pozivu, ulazi u svijet mira i spasa, pouzdanja i smirenosti, zadovoljstva i stabilnosti, svijet u kome nema posrtanja niti zablude, već mira sa samim sobom i sa savješću, sa razumom i logikom, sa ljudima i životom, sa svim i svačim što postoji, mira koji leprša na uglu tajne pomisli, koji natkriljuje život i društvo na Zemlji i nebu.³⁷

Riječi *islam* i *mir* imaju isti etimološki korijen od riječi

³⁷ Kutb, 1996:147,148.

s-l-m, što označava upravo mir i predanost. Zbog toga Ibn Abbas, r.a., kako navodi Ibn Kesir, tumači da ulazak u mir obuhvaća ulazak u islam i pokornost Uzvišenom Allahu, dž.š. Ovaj poziv prema miru ima općenito značenje. Obuhvaća i nemuslimane, jer je Uzvišeni Allah na 14 mjesta u Kur'anu pozvao na mir, suživot i međusobno upoznavanje. Uzvišeni kaže: *O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji, Allah, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa.* (El-Hudžurat, 13)

Mir je suprotnost ratu, a islam je došao da spriječi rat između tebe i svijeta u kom živiš i to radi tvoje dobrobiti i dobrobiti svijeta. Došao je da bi ti bio u miru sa Allahom, sa svemirom, sa ljudima i sa samim sobom. Njegove riječi: *Uđite u mir*, znače da vas mir u potpunosti obuhvati. Uzvišeni Allah je Stvoritelj svemira te je nužno da živite u miru s Njim, jer ne vjerujete ni u koga drugog do u Njega Jedinoga. Obaveza nam je da živimo u miru i sa Zemljom, nebesima, i cijelim svemirom, jer je svemir potčinjen i pokoran te ne može izići iz onoga što mu je propisano, a to je da ti bude na usluzi i da nikako ne bude protiv tebe. Kada je čovjek pokoran Allahu, tome se raduje sve što postoji, jer je sve što postoji pokorno Allahu, dž.š., i slavi Ga. Tako čovjek nalazi zadovoljstvo kada nađe nekoga ko slavi i spominje Allaha kao i on, jer je u miru sa svemirom. Ti si u miru i sa samim sobom. Imaš volju, a njoj je Uzvišeni Allah potčinio sve udove.

Kada Uzvišeni poziva vjernike da uđu u islam cjelo kupno, znači da od vjernika traži da od vjere ne uzmu

amo jedan dio, a drugi da zapostave. Kao da im kaže la uzmu islam u cjelosti i da ga praktikiraju u cjelosti. Primjer islama je kao primjer zgrade koja ima poznate temelje, jasna pravila. Neka niko ne pokušava uzeti jedan dio, a udaljiti se od drugog. Ako tako postupi, javit će se propust.³⁸

Ovaj pravac koji zagovara ujedinjavanje stavova, država i zajedničkih interesa treba imati muslimanski i arapski svijet, koji je u potpunoj razjedinjenosti, na veliku žalost, jer se samo produbljuju razlike koje postoje između arapskih i islamskih zemalja. Ovo usmjerenje upozorava na opasno zlo koje neprijatelji ummeta žele ostvariti. Ukoliko se muslimanski prvaci, ulema i mislioci ne okupe i ne prevaziđu ove razlike u bliskoj budućnosti, stvari će biti gore. Osnove za ujedinjenje među muslimanima u cijelom svijetu su, hvala Allahu, veoma brojne: bratstvo u vjerovanju, bratstvo u jedinstvenom jeziku, jedinstvo u idejama, ciljevima, osjećajima, težnjama i bolovima. Sve muslimane ujedinjuju ove stvari. Štaviše, muslimani imaju iste neprijatelje, pa ako se ne ujedinito pod jednim vođom i(li) vladarom, onda se, u najmanju ruku, moraju ujediniti pravci muslimanskih zemalja na istim političkim principima i pridržavanju Allahovog zakona i Njegove vjere, te prosvjetljavanju misli na temeljima znanja, civiliziranosti i spoznaje koju islam želi ovom ummetu.³⁹

Nakon što je pozvao vjernike da žive u miru, Uzvišeni Allah, dž.š., nas upozorava da nikako neslijedimo šejtanove stope, svjesno ili nesvjesno. Svaki oblik grijeha spram

³⁸ Ša'ravi, str: 877, 878.

³⁹ Dr. Vehbe ez-Zuhajli, prema Et-Tahhan, 40.

Uzvišenog Allaha je vid slijeđenja šejtanovih stopa.

Iz ajeta vidimo da imaju samo dva puta: Put mira i pokornosti Uzvišenom Allahu i put slijeđenja šejtana, tj put nemira, nereda i grijeha. Stoga Uzvišeni Allah čovjeka podsjeća da je šejtan čovjekov iskonski neprijatelj te da spram njega treba uvijek biti na oprezu.

Nema nikakve sumnje da su ljudski šejtani gori i opasniji od džinskih, jer se džinski šejtani otjeraju učenjem Euze. Ljudski šejtani uljepšavaju čovjeku grijeha i grijehenje, odvođeci ga u more zlih djela, i ništa ih u njihovim nakanama ne sprječava, a zaštićen je samo onaj kog Allah sačuva.⁴⁰

Poruke ajeta:

Mir je prirodno stanje stvari, a čovjek ga svojim djelovanjem remeti.

Uzvišeni Allah poziva vjernike da uspostave mir i ravnotežu u svojim životima i zajednicama.

Uzvišeni Allah, pored naredbe ostvarivanja mira, odmah daje i zabranu slijeđenja šejtanovih puteva i ciljeva.

Gospodar svjetova podsjeća vjernike da su Iblis i šejtani čovjekovi istinski i iskonski neprijatelji.

⁴⁰ *Safvetu-tefasir*, 3:986, prema Et-Tahhan, 38.

šedmi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA UDJELJIVANJE

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفِيعَةٌ ۗ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

O vjernici, udijelite dio od onoga čime vas Mi darujemo, prije nego dođe Dan kada neće biti ni otkupa, ni prijateljstva, ni posredništva! – A nevjernici sami sebi čine nepravdu. (El-Bekare, 254)

U ovom plemenitom pozivu, Uzvišeni Allah od Svojih robova traži da se uče svojstvu udjeljivanja i da čine dobro na svaki mogući način. U ajetu im se ne naređuje da udjeljuju „sve“ niti „većinu“, nego da udjeljuju „od“ tj. jedan manji dio, bez obzira da li se radilo o obaveznom zekatu ili dobrovoljnoj sadaki. Istovremeno ih podsjeća da su te blagodati imerka od Allaha, dž.š., te da će sve biti zabilježeno, za sve je predviđena nagrada na Sudnjem danu. Na kraju ajeta Uzvišeni Allah podsjeća da nevjernici čine najveću nepravdu upravo samim sebi, kako na ovome, tako na Budućem svijetu.

Sejjid Kutb, u tumačenju ovog ajeta, kaže da ovaj ajet dolazi nakon osvrta na razilaženja i sukobe među ranijim narodima. Potom Uzvišeni poziva vjernike

pozivom: *O vjernici!*, na udjeljivanje onoga čime ih je Allah darovao. Udjeljivanje je jedna vrsta džihada.⁴¹

Uzvišeni Allah traži od vjernika da udjeljuju od svojih imetaka tj. da daju zekat na imetke koje im je podario i da udjeljuju sadaku. Ibn Kesir o ovom ajetu kaže: „Allah Uzvišeni naređuje Svojim robovima da na Njegovom putu dijele od onoga čime ih je opskrbio kako bi time osigurali uštedu kod Njega *prije nego dođe Dan*, tj. Sudnji dan, *u kojem neće biti ni otkupa, ni prijateljstva, niti posredništva*. Dan kada se neće moći otkupiti, pa makar platio zlatom koliko cijela Zemlja, kada nikome neće koristiti prijateljstvo i bliskost, niti će biti koristi od zagovornika koji se zauzimaju. *A nevjernici su, doista, nepravedni!*, tj. nema većeg nepravednika od onoga koji se susretne s Allahom kao nevjernik.

Imam Tirmizi prenosi predanje u kome Se'id b. el-Musejjeb kaže: „Allah je lijep i voli ljepotu, čist i voli čistoću, darežljiv i voli darežljivost, plemenit i voli plemenitost, pa čistite svoje avlije i dvorišta i nemojte se poistovjećivati sa židovima!“ (Tirmizi)

Imam Kurtubi kaže: „Moral je skup osobina kojima čovjek ostvaruje kontakt s drugima, a one mogu biti pohvalne ili pokuđene. U pohvalne osobine ubrajaju se: praštanje, blagost, plemenitost, darežljivost, strpljivost, izdržljivost u nedaćama, samilost, ljubaznost, ukazivanje pomoći i dr., a u pokuđene se svrstavaju one što su u suprotnosti s navedenim.“ (Ibn Hadžer)

⁴¹ Kutb, 1997.

Jedan čovjek je od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., zatražio cijelo stado ovaca koje je ispunilo jednu dolinu, pa mu je dao. Taj čovjek je došao svome narodu i rekao im: "Zaista Muhammed dijeli i uopće se ne boji siromaštva." (Muslim) Ovakav odnos prema imetku ukazuje na činjenicu da je Poslanik, s.a.v.s., bio iznad toga da ga opsjedne dunjaluk.

A nevjernici sami sebi čine nepravdu. Moguće je da se riječima *nevjerstvo* želi opisati istinsko ili pak prenešeno značenje te riječi, pa će tada biti da se pod *nevjernik* misli na onoga ko ostavlja zekat, kao što to kaže imam Zamahšeri kada kaže: „Želi se kazati da su oni koji ostavljaju davanje zekata pravi nasilnici!“⁴²

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah traži od vjernika da udjeljuju pomažući druge, ali i čisteći sebe od škrtosti i drugih duhovnih bolesti.

Vjernici su upućeni da je sav imetak koji imaju dar od Uzvišenog Allaha, i da se sve Allahu vraća.

Konačan povratak Allahu će biti na Sudnjem danu, kada nikakvi dunjalučki procesi, interesi ni veze neće imati nikakvu vrijednost kod Uzvišenog.

Allah, dž.š., podsjeća na činjenicu da čovjek može biti sam sebi najveći dušmanin, što je primjer nevjernika koji sami sebi nanose ogromnu nepravdu.

⁴² Es-Sabuni, 1981, 1:162.

Osmi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ČUVANJE DOBRIH DJELA

يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يُبْطِلُوا صَدَقَتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي
يُنْفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ
صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ
عَلَى شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٦٦﴾

O vjernici, ne kvarite svoju milostinju prigovaranjem i uvredama, kao što to čine oni koji troše imetak svoj da bi se ljudima pokazali, a ne vjeruju ni u Allaha ni u Onaj svijet; oni su slični litici sa oskudnom zemljom kada se na nju sruči pljusak, pa je ogoli; oni neće dobiti nikakvu nagradu za ono što su uradili. – A onima koji neće da vjeruju Allah neće ukazati na Pravi put. (El-Bekare, 264)

U prethodnom (sedmom) Allahovom obraćanju vjernicima, vidjeli smo da Uzvišeni od vjernika traži da udjeljuju na Njegovom putu. Time odgaja vjernike da nikako ne pokvare svoja djela prigovaranjem ili na neki drugi način. Naime, ljudi koji dijele mogu se svrstati u tri kategorije: oni koji dijele samo radi Allaha, oni koji dijele ali dijeljenje kvare na neki način i oni koji dijele da bi ih ljudi vidjeli, pohvalili i sl.

Onaj koji dadne sadaku, a potom prigovori ili se hva-

liše, pokvario ju je. Tada je njegov gubitak dvostruk: prvo, zbog toga što je umanjio imetak koji mu Allah neće namiriti; i drugo, zbog toga što će biti potpuno uskraćen sevapa.

O zabrani prigovora i hvalisanja pri davanju milostinje (ili nekog drugog dobročinstva) postoji više hadisa. U Muslimovom *Sahihu* se navodi da Ebu Zerr prenosi: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: ‘Sa trojicom ljudi Allah neće razgovarati na Sudnjem danu, neće ih pogledati, niti osloboditi, i njima slijedi bolna kazna: sa onim koji prigovara za ono što je dao, s onim ko spusti svoju odjeću⁴³, i s onim koji proda robu lažno se zaklinjući.’“ Zato Uzvišeni Allah kaže: *O vjernici, ne kvarite milostinje svoje prigovorima i uvredama!*, jer se nagrada za dobročinstvo gubi zbog grijeha od prigovora i uvreda.

Sejjid Kutb, govoreći o značenjima ajeta na kraju sure El-Bekare, kaže da se njima uspostavljaju pravila privrednog i društvenog sistema na kojima islam želi uspostaviti i organizirati muslimansko društvo. To je sistem solidarnosti i saradnje predstavljan u obaveznom zekatu i sadaki zasnovanoj na dobrovoljnosti. Nije to sistem kamate koji je vladao u predislamskom periodu. U tekstu se, dalje, govori o etici davanja sadake, proklinjanju kamate, postavljanju odredbe dugovanja i trgovine u sljedećim ajetima ove sure. Ovo bi bila jedna od osnova privrednog islamskog sistema i društvenog života koji počiva na tom sistemu. Poziv na dijeljenje se u ovoj suri ponavlja nekoliko puta. Tekst podrobno ocrtava pravilnik o dijeljenju i ukazuje na način njegove izvodljivosti, unoseći to sa

⁴³ Iz oholosti spram ljudi.

mного ljubavi i prisnosti. Pravilnik objašnjava duhovno i društveno ponašanje, etiku koja sadaku pretvara u čin koji davaocu pročišćava dušu, a istovremeno je čini korisnom akcijom za primaoca. Sadaka cjelokupno društvo pretvara u porodicu kojom vlada saradnja, solidarnost, međusobna ljubav, milosrđe, i uzdiže čovječanstvo na plemeniti nivo, kako onoga ko dijeli tako i onoga ko prima.⁴⁴

Poruka ajeta:

Obaveza vjernika je da čuvaju svoja dobra djela, da se njima ne hvališu niti da na iste prigovaraju onima kojima su pomogli.

Uzvišeni Allah poziva vjernike da ne budu kao munafici, koji žele samo da ih ljudi hvale i spominju, te sve što rade – rade zbog samohvalisanja i pokazivanja pred drugima.

Uzvišeni Allah vjernicima navodi brojne primjere, upućujući ih time da promatraju svijet oko sebe, da ga istražuju i o njemu razmišljaju.

Uzvišeni Allah munaficima i nevjernicima nagovještava teške patnje i uskraćivanje bilo kakve nagrade za ono što urade radi hvalisanja ili nekih drugih sitnih interesa.

Allah, dž.š., upućuje na Pravi put onoga ko hoće da bude upućen, a neće uputiti one koji ne žele da vjeruju.

⁴⁴ Kutb, 1997, 3:50, 51.

Deveti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA PRAVEDNOST U UDJELJIVANJU

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا
أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ
بِغَافِلِينَ إِلَّا أَنْ تُعْصُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢١٧﴾﴾

O vjernici, udjeljujte od lijepih stvari koje stečete i od onoga što vam Mi iz zemlje dajemo, ne izdvajajte ono što ne vrijedi da biste to udijelili – kada ni vi sami ne biste to primili, osim zatvorenih očiju. I znajte da Allah nije ni o kome ovisan i da je hvale dostojan. (El-Bekare, 267)

Ovim plemenitim riječima Uzvišeni Allah poziva vjernike da udjeljuju od onoga što steknu u svojoj trgovini, poljoprivredi ili na drugi način, te da budu pravedni spram siromaha i drugih kojima udjeljuju tako što će udjeljivati ono što vrijedi ili je makar osrednje, a ne ono što ništa ne vrijedi. Sejjid Kutb, tumačeći ovaj ajet, kaže: „Ovo je opći apel vjernicima, i važi za svako vrijeme i svako pokoljenje, a obuhvaća svu imovinu koja vlasnicima dođe do ruke.“⁴⁵

Vjerovatno najpoznatiji komentator Kur'ana, Ibn Kesir, u tumačenju ovog ajeta kaže: „Uzvišeni naređuje

⁴⁵ Kutb, 1997, 3:62.

vjernicima da dijele od svoga imetka. Ovdje se konkretno misli na sadaku.“ Ibn Abbas kaže: „Od lijepe imovine kojom ih je Allah opskrbio.“ Također, kaže: „Naredio im je da dijele od najljepšeg, najkvalitetnijeg i najvrjednijeg dijela imetka, a zabranio da milostinju daju od lošeg, nekvalitetnog i pokvarenog dijela imetka, jer je Allah dobar i prima samo dobro.“ Zato i kaže: *Ne izdvajajte ono što ne vrijedi!* – tj. ne odabirite što je loše (pokvareno) – *da biste to udijelili, kad ni sami to ne biste primili,* – tj. što ne biste uzeli ukoliko bi se vama dalo – *osim da zažmirite.* Allah je nezavisniji u tome od vas, pa ne dajite Allahu ono što sami ne volite. Ajet je, inače, objavljen u vezi sa grupom ensarija iz Medine koji su dijelili kao sadaku loše i nedozrele hurme. Predanje navodi Ibn Ebi-Hatim od Ibn Abbasa, a Ibn Džerir uz predanje dodaje riječi Uzvišenog: *Nećete dobro postići dok ne budete dijelili od onoga što volite!* (Ali Imran, 92)

I znajte da je Allah nezavisan i hvale dostojan! To znači: ako vam je i naredio da dajete milostinju iz najljepšeg dijela imetka, Njemu to ne treba, već želi da siromašnoga izjednači s bogatim. Tako kaže: *Do Allaha neće doprijeti meso njihovo, niti krv njihova, ali će Mu stići bogobojažnost vaša!* (El-Hadž, 37) On je nezavisan od svih stvorenja, dok su sva stvorenja o Njemu ovisna. On je neizmjereno dobar, i ono što je kod Njega ne nestaje. Stoga, ko bude dao milostinju iz dobra koje je stekao, neka zna da je Allah bogat, neovisan o tome, da neizmjereno daje, da je plemenit i darežljiv, te da će ga za to višestruko nagraditi.

U ovim plemenitim ajetima je lijek za nedostatke

pri udjeljivanju, bez obrzira da li se radi o škrtosti, prigovaranju, uvredama, pokazivanju pred ljudima ili, pak, udjeljivanje najlošijeg imetka.⁴⁶

Udjeljivanje ne umanjuje imetak, nego ga povećava 700 puta.

Udjeljivanje nije dozvoljeno kvariti prigovaranjem i uvredama.

Lijep govor je puno bolji od sadake koju prati prigovor i uvreda.

Ne treba dijeliti radi ljudi, nego radi Allahovog zadovoljstva.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah poziva vjernike da udjeljuju od onoga što stječu: poljoprivredom, stočarstvom, ili na druge načine.

Ovim ajetom vjernik se upućuje na suprostavljanje svojoj duši kada teži udjeljivanju onog što najmanje vrijedi.

Vjernici se, također, upućuju da se često stave u poziciju onih koji nemaju i koji su u oskudici, ili bilo kakvoj drugoj socijalnoj potrebi, jer će samo tako, makar djelimično, shvatiti njihove osjećaje.

Udjeljivanjem, ili bilo kojim dobrim djelom, vjernik treba biti svjestan da to čini s Božijim imenom, ali radi sebe i pomaganja vlastite zajednice.

⁴⁶ Ša'ravi, str: 1162.

Deseti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA UDALJAVANJE OD KAMATE

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنتُمْ
مُؤْمِنِينَ

O vjernici, bojte se Allaha i od ostatka kamate odustanite, ako ste pravi vjernici. (El-Bekare, 278)

Sejjid Kutb u svome tefsiru, govoreći veoma temeljito o kamati, između ostalog kaže: „Sadaka je dobrovoljno davanje i darežljivost, čišćenje i pročišćavanje, saradnja i tolerancija, a kamata je škrtost, prljavština i nečistoća, egoizam i sebičnost. Nijedna naredba, koja se odnosi na nešto što je islam želio dokinuti, nije bila tako strašna kao što je ona koja se odnosi na kamatu. Nijedna prijetnja nije bila izražena tako strogim riječima i misaono kao što je prijetnja koja se odnosi na kamatu.“⁴⁷ Također ističe: „Kamata se praktično od samog početka sukobljava sa pravilima vjerničke koncepcije. Sistem koji počiva na bilo kojoj drugoj koncepciji ne obraća nikakvu pažnju na stavove vjere. Prema tome, takav sistem ne gaji nikakvu zaštitu principa, ciljeva i etike koje Allah želi ljudskom rodu da na njima uspostave svoj život. Kamatni sistem se od početka bazira na principima koji nemaju nikakve

⁴⁷ Kutb, 1997, 3:73.

veze sa Božijim htijenjem i ljudskim životom. (...) Na kraju, ovaj postupki izgrađuje sistem potpuno uništava čovječanstvo, bilo da se radi o pojedincu, društvima, zemljama ili narodima. Radi interesa lihvara ruši čovječanstvo, etički i psihički, i izaziva nered u opticaju sredstava i privrednom razvoju.⁴⁸

Svaki musliman bi najprije morao biti svjestan činjenice da nema islama tamo gdje postoji kamatni sistem. Osnova islamske koncepcije, kao što smo rekli, sudara se direktno sa kamatnim sistemom, sa njegovim praktičnim rezultatima, sa poimanjem lihvara i njihovom etikom.

Kamatni sistem je nesreća za čovječanstvo, ne samo za vjeru, moral i poimanje života nego i za privredni i praktični život. To je najgrozniji sistem, koji potpuno ruši sreću čovječanstva i, uprkos formalnoj ugrađenosti koja zavarava čovjeka i izgleda kao da kroz ovaj sistem pomaže općem privrednom razvoju, remeti njegovu skladnost u razvoju. (...) Kamatna saradnja ne može postojati a da ne pokvari savjest pojedinca, njegov moral i osjećaj prema drugom čovjeku; ne može postojati a da duhom zla, pohlepe, laži, igrom na sreću općenito ne unese smutnju u društvo, ugrozivši mu solidarnost.⁴⁹

U okrilju ovog blagostanja koje Allah obećava muslimanskoj zajednici koja je iz svog života izbacila kamatu, nevjerovanje i grijšenje, a uspostavila život na principima vjere: poštenom poslu, ibadetu i zekatu, obavještavaju se, posljednji put, da se prođu u životu prljavog i omraženog kamatnog sistema. U protivnom, nagoviješten im je rat od Allaha i Njegovog Poslanika, bez ublaživanja, čekanja i zatezanja. Tekst veže iman

⁴⁸ Kutb, 1997, 3:76.

⁴⁹ Kutb, 1997, 3:79.

vjernika za napuštanje preostalog dijela kamate. Ističe da neće biti vjernici ako ne budu bogobojažni i ne napuste preostalu kamatu. Takvi nisu vjernici, makar se deklarirali kao vjernici. Nema vjere bez uslišanja, bez povodenja i slijeđenja onoga što je Allah naredio. Kur'anski tekst ih ne ostavlja da se dvoume o naredbi, ne ostavlja ih da se skrivaju iza riječi imana (vjere), a da se ne pokoravaju Allahu, zadovoljni onim što je propisao, da to ne sprovedu u praksi, ili da se ne pridržavaju Allahovih odredbi. Svi koji prave razliku između vjerovanja i prakticiranja nisu vjernici, bez obzira što tvrde da vjeruju, oglašavajući to jezicima ili drugim načinima.⁵⁰

Ibn Kesir, tumačeći ovaj ajet, kaže: „Uzvišeni naređuje vjernicima da Ga se boje, zabranjujući im ono što ih približava Njegovoj srdžbi i udaljava od Njegovoga zadovoljstva, pa kaže: *O vjernici, bojte se Allaha* – tj. čuvajte Ga se i pazite šta radite – *i ostavite što je preostalo od kamate!* – tj. nakon ove opomene, ostavite ljudima višak od glavnice vašeg imetka *ako vjerujete* u ono što vam je Allah propisao, tj. dozvoljava vam kupoprodaju, a zabranjuje kamatu i sl.

Zejd b. Eslem i neki drugi navode da je ovo objavljeno u vezi s Benu Omerom b. Umejrom iz plemena Sekif i Benu Mugirom iz plemena Mahzum, među kojima je u vrijeme paganstva postojao kamatni odnos. Kada je došao islam i oni ga prihvatili, pleme Sekif je od Mahzumlija zatražilo zaostalu kamatu. Razgovarali su o tome, pa su pripadnici Benu Mugire rekli: „U islamu nećemo davati kamatu!” Attab b. Usejd, mekkanski zapovjednik, povodom toga je napisao je žalbu Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., pa je objavljen navedeni ajet. Allahov Poslanik mu

⁵⁰ Kutb, 1997, 3:92.

je zatim napisao: *O vjernici, bojte se Allaha i ostavite što je preostalo od kamate, ako vjerujete. Ako to ne učinite, eto vam onda, neka znate, rata od Allaha i Poslanika Njegova!* (El-Bekare, 278-279) Oni su rekli: „Kajemo se Allahu i ostavljamo ostatak kamate.“ – što su zaista i učinili. Ovo je, stroga, prijetnja svakome ko nakon upozorenja nastavi uzimati kamatu. Ibn Džurejdž navodi od Ibn Abbasa da *pa eto vam rata*, znači: budite sigurni u rat od Allaha i Njegovog Poslanika! Ibn Ebu Hatim navodi od Hasana i Ibn Sirina da su rekli: „Tako nam Allaha, ovi zelenaši jedu kamatu i prihvatili su rat protiv Allaha i Njegovog Poslanika. Kada bi ljudi imali pravednog vođu, on bi od njih tražio da se pokaju, pa ako to ne bi učinili, bili bi ubijeni.“ Katade kaže: „Allah im obećava smrt, tako da je njihova krv halal ma gdje se nalazili. Zato se čuvajte poslovanja s kamatom, jer je Allah proširio halal i dobrim proglasio, pa ne dozvolite da vas neimaština odvede u grijeh prema Njemu.“

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah upućuje vjernike na osnovu vjerovanja – bogobožnost. Upravo ona treba biti njihova vodilja kroz dunjalučke poslove i izazove.

I u ovom ajetu Uzvišeni Allah vjernicima podcrtava opasnosti od kamate i kamatnog sistema, tražeći od njih da odustanu od takvog poslovanja. A ako su to i činili, da se pokaju i odustanu od kamate.

Vjernici su obavezni stalno preispitivati ispravnost svog vjerovanja. Postizanje pravog vjerovanja je cjeloživotni zadatak, a nikako samo privremena etapa ljudskog života.

Jedanaesti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ZAPISIVANJE SVEGA BITNOG

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُبَ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسَ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّنْ رَضَوْنَ مِنَ الشَّهَادَةِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكَّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَىٰ وَلَا يَأْبَ الشَّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْمَعُوا أَنْ تَكْفُوبُهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلِهِ ذَلِكُمْ أَفْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَلَّحُوا فَإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٨٢﴾

O vjernici, zapišite kada jedan od drugog pozajmljujete do određenog roka. I neka jedan pisar između vas to vjerno napiše i neka se pisar ne uzdržava da napiše, ta Allah ga je poučio; neka on piše, a dužnik neka mu u pero kazuje

i neka se boji Allaha, Gospodara svoga, i neka ne umanju ništa od toga. A ako je dužnik rasipnik ili slab, ili ako nije u stanju da u pero kazuje, onda neka kazuje njegov staratelj, i to vjerno. I navedite dva svjedoka, dva muškarca vaša. A ako nema dvojice muškaraca, onda jednog muškarca i dvije žene, koje prihvatate kao svjedoke. Ako jedna od njih dvije zaboravi, neka je druga podsjeti. Svjedoci se trebaju na svaki poziv odazvati. I neka vam ne bude mrsko da ga utanačite pismeno, bio mali ili veliki, s naznakom roka vraćanja. To vam je kod Allaha ispravnije i prilikom svjedočenja jače, i da ne sumnjate – bolje. Ali, ako je riječ o robi koju iz ruke u ruku obrćete, onda nećete zgriješiti ako to ne zapišete. Navedite svjedoke i kada kupoprodajne ugovore zaključujete i neka ne bude oštećen ni pisar, ni svjedok. A ako to učinite, onda ste zgriješili. I bojte se Allaha – Allah vas uči, i Allah sve zna. (El-Bekare, 282)

Sejjid Kutb kaže: „Ove odredbe o dugu, trgovini i zalogu su dopuna ranijih odredaba koje govore o sadaki i kamati. U prošlom dijelu su osuđene kamatne transakcije, kamatni dugovi i kamatna kupoprodaja. Ovdje će biti riječi o poštenom zajmu, bez kamate i profita, zatim o trgovačkom beskamatnom poslovanju.⁵¹ Tumačeći ovaj najduži ajet u Kur'anu, Hafiz Ibn Kesir je napisao: *O vjernici, kada jedan od drugog pozajmljujete do određenog roka, zapišite to!* Ovo je uputstvo od Uzvišenog Njegovim robovima vjernicima da zapišu poslovanje koje

⁵¹ Kutb, 1997, 3:99.

je vezano za vremenski rok, kako bi sačuvali podatke o kupoprodaji, odn. kako bi bilo preciznije posvjedočeno. Na ovo se upozorava na kraju ajeta, gdje Uzvišeni kaže: *To vam je kod Allaha ispravnije i za svjedočenje jače, i da ne sumnjate bolje.* U vezi s riječima: *O vjernici, kada jedan od drugog pozajmljujete do određenog roka, zapišite to!* Sufjan es-Sevri navodi od Ibn Abbasa: „Objavljen je u vezi s plaćanjem unaprijed za određeni rok.“ Zatim kaže: „Svjedočim da je to beskamatni zajam na određeni rok, što je Allah odobrio i dozvolio.“ Zatim je proučio: *O vjernici, kada jedan od drugoga pozajmljujete do određenog roka, zapišite to!* To navodi Buhari, a u dva *Sahiha* se navodi od Ibn Abbasa da je rekao: „Kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., došao u Medinu, davali su zajam za jedno-godišnji, dvogodišnji ili trogodišnji rod, pa je on, s.a.v.s., rekao: „Ko pozajmljuje, neka pozajmi određenu mjeru i poznatu težinu do određenog roka.“ Riječi Uzvišenog *zapišite to* predstavljaju zapovijed da se zapiše kako bi se to dokumentiralo i sačuvalo. Ovdje je zapovijed uputstvo, a ne stvarna zapovijed. Ebu Seid, Ša’bi, Rebi b. Enes i neki drugi kažu da je to bila dužnost (vadžib) koja je potom derogirana riječima Uzvišenog: *A ako jedan drugome nešto povjerite, neka onaj kod koga je povjereno izvrši ukazano mu povjerenje!* (El-Bekare, 283)⁵²

Imam Ahmed navodi Ebu Hurejreovo predanje, koji prenosi kako je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ispričao da je neki od Izraelićana pitao drugog Izraelićanina da mu po-

⁵² Derogirana je obaveza pisanja, ali ne i samo zapisivanje, jer je zapisivanje bolje i vrjednije.

sudi hiljadu dinara, pa je ovaj rekao: „Dovedi mi svjedoke da posvjedoče.“ On je kazao: „Allah je dovoljan svjedok.“ Ovaj je rekao: „Dovedi mi jamca.“ Odgovorio mu je: „Allah je dovoljan jamac.“ Drugi je odgovorio: „Tako je.“ i dao mu zajam na određeni rok. Čovjek je isplovio na more, obavio posao, a zatim je potražio prijevoz (čamac) kako bi stigao vratiti novac u naznačenom roku. Pošto nije uspio naći prijevoz, uzeo je jedno drvo (dasku), izdubio rupu u njemu i stavio u nju hiljadu dinara i pismo, a zatim to dobro zatvorio, došao do mora i rekao: „Allahu moj, Ti znaš da sam ja pozajmio od tog i tog hiljadu dinara. Pitao me je za jamca, pa sam mu rekao: ‘Allah je dovoljan jamac.’ Time se zadovoljio i upitao me za svjedoka, a ja sam rekao: ‘Allah je dovoljan svjedok.’ I time se zadovoljio. Pokušao sam naći prijevoz i na vrijeme mu vratiti ono što mi je dao, ali nisam našao. Prepuštam to Tebi.“ Zatim je to bacio u more i ono je potonulo. Nakon toga se udaljio tražeći prijevoz do svoga grada. Čovjek koji mu je posudio novac izišao je da vidi da li mu dolazi čamac s imovinom i ugledao je dasku. Uzeo je to za svoju porodicu kao drvo za ogrev, a kada ju je razbio, našao je imovinu i pismo. Nakon toga je čovjek kome je posudio hiljadu dinara došao govoreći: „Tako mi Boga, tražio sam prijevoz kako bih ti donio tvoj novac, ali ga nisam našao prije nego sam ti donio.“ On ga upita: „Da li si mi išta poslao?“ Rekao je: „Rekoh ti da nisam našao prijevoza prije nego sam došao.“ On je rekao: „Allah je učinio da stigne ono što si poslao u drvenoj dasci, pa sada idi ponosno s tom svojom hiljadom.“ Lanac ovog predanja je sahih/

vjerodostojan, a Buhari ga navodi kao mualek predanje.

Neka jedan pisar između vas to pravedno napiše, – tj. pravedno i vjerno, ne zakidajući pritom nikoga, odnosno da ne piše drugačije, nego onako kako su se dogovorili, bez bilo kakvog dodavanja ili izostavljanja – *i neka se pisar ne susteže napisati onako kako ga je Allah podučio; neka on piše*, – tj. neka ne odbija onaj koji zna pisati ako bude zamoljen, iako mu nije obaveza to učiniti. Kako ga je Allah podučio onome čemu druge nije podučio, neka on učini uslugu onome koji ne zna pisati, i neka mu to zapiše. U hadisu stoji: „U milostinju spada i da pomogneš onome koji radi ili da uradiš za onoga koji to sam nije u stanju.“ – *a neka mu kazuje dužnik, i neka se boji Allaha, Gospodara svoga* – odn. neka onaj koji uzima dug diktira pisaru što je vezano za dug i neka se pisar pritom boji Allaha – *i ništa od toga neka ne izostavi*. – tj. ništa neka ne sakrije. *A ako je dužnik umno ograničen* – tj. ako je stavljen pod skrbništvo zbog rasipništva i sl. – *ili slab* – tj. mlad ili lud – *ili ako nije u stanju u pero kazivati* – zbog iznemoglosti ili neznanja – *onda neka diktira njegov staratelj, i to pravedno. I uzmite dva svjedoka između vas*, – To je zapovijed da se zapisano posvjedoči kako bi bilo pouzdanije – *pa ako ne nađete dva muškarca, onda jednog muškarca i dvije žene* – kada je u pitanju imovina, i sve što se pod tim podrazumijeva. Dvije žene su određene umjesto jednog muškarca, zbog ženine ograničenosti, kao što navodi Muslim u Ebu Hurejreovom predanju da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: „O skupino žena, dajte milostinju i molite Allaha za oprost, jer sam među stanovnicima Vatre vidio najviše

žena!“ Jedna žena je tada upitala: „Zašto smo mi, Allahov Poslaniče, najbrojniji stanovnici Vatre?“ On je rekao: „Mnogo kunete i neposlušne ste muževima. Nisam vidio nikoga kraće pameti i nepotpunije vjere da savladaju čovjeka kao vi.“ Ona je dodala: „Allahov Poslaniče, šta je to kratka pamet i nedostatak u vjeri?“ On je rekao: „Svjedočenje dvije žene odgovara svjedočenju jednog muškarca. To je kratka pamet. Provodi noći, a ne klanja, a i mrsi se u ramazanu. To je nedostatak vjere.“ – *s kojima ste kao svjedocima zadovoljni*. – pokazuje da je pravednost uvjet svjedočenju. Ovaj ajet uzimaju za dokaz oni koji za svjedoka ne prihvaćaju neprovjerenog (mestur) čovjeka i uvjetuju da svjedok mora biti pravedan i po tome poznat. *Ako jedna od njih dvije pogrešno šta kaže – tj. ako jedna nešto zaboravi – neka je druga podsjeti*. – tj. druga će se sjetiti šta su posvjedočile. *I neka se svjedoci ne suzdržavaju ako budu pozvani da dođu*. Ima mišljenja da to znači: ako se pozovu da svjedoče, dužni su odazvati se. U tom smislu, prihvaćanje svjedočenja je stroga kolektivna dužnost (farzi kifaje). To je stav većine. *I neka se svjedoci ne suzdržavaju ako budu pozvani da dođu*. Mudžahid i neki drugi objašnjavaju: „Ako budeš pozvan da prisustvuješ svjedočenju, možeš prihvatiti ili ne, a ako si već bio svjedok događaja pa budeš pozvan, odazovi se.“ Ibn Abbas navodi da to obuhvaća dva stanja: dobijanje poziva za svjedočenje i samo svjedočenje. – *Neka vam ne bude mrsko da to zapišete s rokom vraćanja, bio dug mali ili veliki!* – tj. neka vam ne bude mrsko zapisati tačno s rokom, bilo to malo ili mnogo. – *To vam je kod*

Allaha ispravnije i za svjedočenje jače, i da ne sumnjate bolje. – Ovo što smo vam naredili pravednije je i jače za svjedočenje, tj. pouzdanije je za svjedoka. Kada vidi svoj rukopis, sjetit će se svog svjedočenja, jer u slučaju da ne bude napisao, postoji mogućnost da zaboravi ili se zbuni. Stoga se, u slučaju nesporazuma, treba pozvati na ono što ste napisali kako bi se to bez zabune razriješilo, *izuzev ako je riječ o svakodnevnoj trgovini koju obavljate među vama, jer onda vam nije grijeh da to ne zapišete.* Ako je kupoprodaja izravno iz ruke u ruku, nema smetnje ako se ne zapiše, budući da nema opasnosti ako se to ne učini.

Uzvišeni za svjedočenja pri sklapanju kupoprodajnog ugovora kaže: *Uzmite svjedoke i kada kupoprodaju zaključujete* – tj. uzmite one koji će posvjedočiti vaše pravo, bio određen ili neodređen rok. Po mišljenju većine, ovo ukazuje na uputu i preporuku, a ne na obavezu. Dokaz za to je hadis Huzejme b. Sabita el-Ensarija, čije predanje navodi imam Ahmed od Ammare b. Huzejme, koji prenosi da mu je ispričao njegov amidža, ashab Vjerovjesnika, s.a.v.s.: „Vjerovjesnik, s.a.v.s., je kupovao konja od nekog beduina, pa je pošao s njim da mu plati. On je žurio, a beduin je išao sporo. Neki ljudi su prišli beduinu zaustavljajući ga i pitajući za cijenu konja, ne znajući da ga je Vjerovjesnik, s.a.v.s., već kupio, pa je jedan od njih ponudio cijenu veću od cijene za koju ga je Poslanik, s.a.v.s., kupio. Beduin je pozvao Vjerovjesnika, s.a.v.s., i rekao: „Ako kupuješ ovoga konja, kupi ga ili ću ga ja prodati.“ Kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., čuo beduinov poziv, zastao je i rekao: „Zar ga već nisam kupio od tebe?“

Beduin je rekao: „Ne, Boga mi, nisam ti ga prodao!“ Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao: „Već sam ga kupio od tebe!“ Ljudi su tada stali oko Vjerovjesnika, s.a.v.s., i beduina dok su oni razgovarali. Beduin je rekao: „Daj mi svjedoka koji će posvjedočiti da sam ti ga prodao!“ Prisutni muslimani rekoše beduinu: „Teško tebi! Vjerovjesnik, s.a.v.s., govori samo istinu!“ Tada je došao Huzejme, pa slušajući raspravu između Vjerovjesnika, s.a.v.s., i beduina, reče: „Ja svjedočim da si mu ga prodao!“ Vjerovjesnik, s.a.v.s., se okrenuo Huzejmi i rekao: „Šta svjedočiš?“ „Tvoju istinitost, Allahov Poslaniče.“ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je tada uzeo Huzejmeovo svjedočenje kao svjedočenje dva čovjeka. Ovako prenose Ebu Davud i En-Nesai. – *i neka ne bude oštećen ni pisar ni svjedok.* Ibn Ebu Hatim prenosi od Ibn Abbasa da je rekao: „Dođe čovjek i pozva dvojicu da pišu i svjedoče. Oni rekoše: ‘Imamo posla!’, a on im na to reče: ‘Naređeno vam je da se odazovete!’“ Ikreme, Mudžahid, Tavus i neki drugi slično prenose. *A ako to učinite, onda ste prema sebi zgriješili!* – odn. ako budete radili suprotno onome što vam je naređeno, tj. budete radili ono što vam je zabranjeno, to je pokvarenost i grijeh koji ne možete otkloniti niti oprati. – *i Allaha se bojte* – tj. strahujte od Njega, pazite se, slijedite Njegove naredbe i klonite se Njegovih zabrana – *Allah vas poučava* – On, također, kaže: *O vjernici, Allaha se bojte i u Poslanika Njegovoga vjerujte; On će vam dvostruku milost Svoju dati, i svjetlo će vam darovati pomoću kojeg ćete ići!* (El-Hadīd, 28) – *i Allah sve zna* – tj. On zna suštinu stvari, njihovo dobro i posljedice, i ništa Mu nije skriveno.

Naprotiv, Njegovo znanje obuhvaća sva bića.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah propisuje vjernicima da zapisuju sve svoje finansijske transakcije koje mogu izazvati bilo kakve nedoumice i neslaganja.

Šerijatom je pohvaljeno da se posuđuje novac onima koji ga traže u zajam, ali također je predviđeno da se takva posudba zapiše i osigura od svih mogućih nejasnoća, sa tačnim određivanjem roka i načina povratka pozajmljenog.

Allah traži od vjernika da jedni budu drugima na usluzi, kao što je primjer pisara u navedenom slučaju.

Ajetom se predviđa i skrbništvo spram onih koji su slabi ili imaju bilo kakav nedostatak tako da se njihova imovina zaštiti. Prava je šteta što muslimani iz ovog plemenitog ajeta, kao i drugih sličnih, nisu uspjeli razviti efikasne sisteme socijalnog skrbništva i raznog volonter-skog rada.

Uzvišeni Allah želi da vjernike sačuva raznih sumnjičenja i zastranjivanja koje su danas svakodnevnica među muslimanima, upravo usljed gubitka povjerenja koje je nastalo zbog neslijeđenja kur'anskih uputa.

Allah zabranjuje vjernicima da iko u njihovom društvu ili džema'atu bude zakinut ili oštećen na bilo koji način.

Dvanaesti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA OPREZ U SLIJEĐENJU

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِنْ تَطِيعُوْا فَرِيقًا مِّنَ الَّذِيْنَ اٰتَوُا الْكِتٰبَ
يُرُدُّوْكُمْ بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ كَفِرِيْنَ ﴿١٠٠﴾

O vjernici, ako se budete pokoravali nekim od onih kojima je data Knjiga, oni će vas, nakon što ste prihvatili pravu vjeru, ponovo vratiti u nevjernike. (Ali Imran, 100)

U ovom tekstu Kur'an upozorava muslimansku zajednicu da ne slijedi drugoga, objašnjava njen put u stvaranju i zaštiti zdravih vrijednosti. A na samom početku je upozorenje na slijeđenje sljedbenika Knjige. U suprotnom, oni će ih, bez sumnje, odvesti na prostore kufra. Pokoravanje sljedbenicima Knjige, uzimanje i posuđivanje njihovih programa i stavova nosi od samog početka unutarnji poraz, odustajanje od vođstva, zbog čega je i osnovana muslimanska zajednica. Također, ono u sebi nosi i sumnju u ispravnost Allahovog programa za upravljanje, življenje i organiziranje ka progresu i prosperitetu. Ovo je osnovni kufr, koji se ne osjeća i čije se opasnosti ne vide izbliza.⁵³

Imam Ahmed bilježi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: „Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moj život, kada bi među vama bio Musa, a.s., a vi ga potom slijedili, a mene

⁵³ Kutb, 1997, 4:17.

ostavili, bili biste u zabludi. Vi ste moj dio od naroda, a ja sam vaš dio od poslanika!“⁵⁴

Ibnul-Munzir prenosi od Ikrima da je kazao: „Između dva plemena, El-Evsa i El-Hazredža, u džahilijetu je vođena borba. Doslaskom islama oni su se pomirili i Allah je povezao njihova srca. Jedne prilike je neki židov sjedio sa skupinom ljudi iz El-Evsa i El-Hazredža, pa je zapjevao neke stihove jednog od ova dva plemena koji su pjevani u ratu, te ih je na to evocirao. Druga skupina je rekla: „Naš pjesnik je rekao to i to!“ Na to su se okupili i uzeli oružje i pripremili za međusobnu borbu, pa je objavljen ovaj ajet: *O vjernici, ako se budete pokoravali nekim od onih kojima je data Knjiga... do riječi: ...da biste uspjeli*. Potom je došao Poslanik, s.a.v.s., i stao između dvije skupine pa im je proučio ove ajete povišenim glasom glas. Kada su čuli Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako uči Kur'an, ušutjeli su i slušali ga. Kada je završio, pobacali su oružje i izgrlili se, plačući.“⁵⁵

Hafiz Ibn Kesir kaže: „Uzvišeni upozorava vjernike da se ne pokoravaju sljedbenicima Knjige koji zavide vjernicima na njihovoj vjeri, kao što kaže: *Mnogi sljedbenici Knjige voljeli bi, iz lične zlobe svoje, da vas, nakon što ste bili vjernici, vrata u nevjernike*. (El-Bekare, 109) Uzvišeni zatim kaže: *A kako da ne vjerujete kada vam se kazuju Allahovi ajeti i kad je među vama Poslanik Njegov?* To znači: čuvajte se nevjerstva dok se ajeti Allahovi danonoćno objavljuju Njegovom Poslaniku.

U hadisu stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., upitao as-habe: „Vjerovanje kojih vjernika vam se najviše dopada?“

⁵⁴ Kutb, 1997, 4:19.

⁵⁵ Sujuti, 2004, 3:700.

„Meleka.“ – odgovorili su. On je na to rekao: „Kako da ne vjeruju kada preko njih dolazi Objava?“ Upitali su: „A mi?“ – pa im je odgovorio: „Kako da ne vjerujete kada sam ja među vama?“ Zatim su pitali: „Čije je vjerovanje najvrjednije?“ „Ljudi koji će doći poslije vas pa povjeruju u spise koje nađu.“

Uzvišeni potom kaže: *A ko se čvrsto drži Allaha, on je na Pravi put upućen!* Znači, držanje uz Allaha i pouzdanje u Njega predstavljaju stup Pravog puta i sredstvo upute. Islam je program koji ima svoje specifičnosti: u pogledu doktrinarnog shvaćanja, s obzirom na šerijat koji reguliše život i moralne osnove na kojima počivaju obaveze, na kojima se baziraju ovi odnosi, a ne razdvajaju bez obzira radilo se o političkom, ekonomskom ili socijalnom životu.⁵⁶

U ajetu se indirektno upućuje u raznolikost ljudskih čudi, makar se radilo o nevjernicima. Uzvišeni Allah ovdje ne govori o svim sljedbenicima Knjige, nego o skupini pakosnika.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži da vode brigu o tome kome se, koliko i u čemu pokoravaju.

Ajetom se vjernici pozivaju da uspostave svoje sisteme i liderstvo zasnovano na islamskim principima, gdje će muslimani biti odgovorni i kao vođe i kao sljedbenici.

Kur'an upozorava da sljedbenici Knjige nisu svi isti, te da neki od njih žele vjernike odvratiti od njihove vjere.

⁵⁶ Kutb, 1997, 4:20.

Trinaesti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA BOGOBOJAZNOST I JEDINSTVO

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾ وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ ءَايَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠٣﴾

O vjernici, bojte se Allaha onako kako se treba bojati i umirite samo kao muslimani! Svi se čvrsto Allahova užeta držite i nikako se ne razjedinjujte! I sjetite se Allahove milosti prema vama kada ste bili jedni drugima neprijatelji, pa je On složio srca vaša i vi ste postali, milošću Njegovom, prijatelji; i bili ste na ivici vatrene jame, pa vas je On nje spasio. Tako vam Allah objašnjava Svoje dokaze, da biste na Pravom putu istrajali. (Ali Imran, 102-103)

Taberani, Hakim, Ibn Merduvejh i neki drugi mufesiri prenose da je Ibn Mes'ud, r.a., rekao da riječi: *Bojte se Allaha istinskom bogobojažnošću* znače: da Mu se pokorava, a ne da se griješi; da Ga se sjeća, a ne da Ga zaboravlja; da Mu zahvaljuje, a ne da poriče Njegove blagodati.⁵⁷

⁵⁷ Sujuti, 2004.

Enes, r.a., prenosi da je Poslanik rekao: „Rob se ne boji Allaha istinskom bogobojažnošću dok ne obuzda svoj jezik.“ Seid b. Džubejr i neki drugi smatraju da je ovaj ajet derogiran riječima Uzvišenog: *Bojte se Allaha koliko možete.* (Et-Tegābun, 16) Ibn Abbas navodi da nije derogiran, ali izraz *istinskom bogobojažnošću* znači da se bore na Allahovom putu istinskom borbom i da ih na tome ne pomete ničiji prijekor, da primjenjuju pravdu, pa makar se to odnosilo na njih, njihove roditelje i sinove. U zakone Uzvišenog spada to da ko živi s nečim – s tim i umre, a ko umre s nečim – s tim će biti i oživljen.

Smrt je čovjeku nepoznanica. On ne zna kada će umrijeti. A ko hoće da umre samo kao musliman, on treba od početka, u svakom trenutku, biti musliman.⁵⁸

Imam Ahmed navodi Ibn Abbasovo predanje da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „*O vjernici, bojte se Allaha istinskom bogobojažnošću i nipošto ne umirite osim kao muslimani!* Kada bi samo kap drveta Zekum pala na ovaj svijet, pokvarila bi život ljudima, a šta reći za onoga kome je Zekum jedino jelo?“⁵⁹

Imam Ahmed navodi predanje od Abdullaha b. Omera da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: „Ko želi izbjeći Vatru i ući u Džennet, neka ga zatekne smrt dok vjeruje u Allaha i Sudnji dan i daje ljudima ono što voli da se

⁵⁸ Kutb, 1997, 4:23.

⁵⁹ Predanje navodi Tirmizi i kaže da je hasen-sahih, zatim Nesa'i, Ibn Madže, Ibn Hibban u svom *Sabihu*, te Hakim u *Mustedreku* uz napomenu da je sahih.

njemu da.“ *Svi se čvrsto Allahova užeta držite i ne razjedinjujte se!* Ima mišljenja da *Allahova užeta* znače: obaveza uzeta od Allaha, kao što navodi ajet: *Bit će poniženi ma gdje se našli ako se ne stave pod Allahovu zaštitu i zaštitu muslimana.* (Ali Imrān, 112), tj. pod ugovornu obavezu i zaštitu. Navodi se da je Kur'an *Allahovo uže*, što stoji i u hadisu Harisa el-Avera, koji prenosi od Alije da je Poslanik, s.a.v.s., u (merfu) predanju u kom opisuje Kur'an. *On je čvrsto Allahovo uže i Pravi put Njegov!* Postoji, također, i drugi hadis s ovim značenjem. Naime, hafiz Et-Taberi, prenoseći od Ebu Seida, navodi da je ovaj rekao: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: „Allahova Knjiga je Allahovo uže pruženo od neba do Zemlje.“

Riječi *i ne razjedinjujte se* predstavljaju zapovijed za džemat, društveno organiziranje i zabranu razjedinjavanja. U tom smislu postoje brojni hadisi. Tako se u Muslimovom *Sahihu* navodi Hurejreovo predanje da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Allah kod vas voli tri stvari, ali nije zadovoljan sa druge tri. Zadovoljan je što se Njemu klanjate i ništa Mu ne pridružujete, što se svi držite Allahovog užeta i ne razjedinjujete se, i što se savjetujete s onim koga je Allah ovlastio. A nije zadovoljan neutemeljenim pričama (rekla-kazala), puno pitanja i gubljenjem imetka.“ Njima je garantirana nepogrješivost kod sloga, a izražena bojazan za njih u slučaju nesloga i razilaženja. Ova zajednica (ummet) se razišao u sedamdeset i tri grupe, od kojih je jedna spašena kazne Vatrom i osiguran joj je Džennet. To su ashabi i

drugi Vjerovjesnikovi, s.a.v.s., slijedbenici. *I sjetite se blagodati Allahove prema vama, kada ste bili neprijatelji, pa je On složio srca vaša i postali ste, Njegovom milošću, braća.* Ovo se odnosi na članove plemena Evs i Hazredž, među kojima su u vrijeme paganstva vođeni dugi ratovi, a kada su ušli u islam, postali su braća koja su, uz Allahovu pomoć, počela živjeti u ljubavi i povezanosti, potpomažući se u dobru i bogobožnosti. Uzvišeni kaže: *On te je Svojom pomoći i vjernicima podržao, i sjedinio je srca njihova! Da si ti potrošio sve što je na Zemlji, ne bi sjedinio srca njihova, ali ih je Allah sjedinio.*" (El-Enfāl, 62-63) Oni su bili na ivici vatrene provalije, pa ih je Allah spasio, upućujući ih da vjeruju.

Poruka ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži istinsku i iskrenu bogobožnost, te pripremanje za smrt u okrilju islama.

Od vjernika se traži čvrsto pridržavanje svih islamskih propisa, i jedinstvo u njima.

Jedinstvo je ključ uspjeha islamskog ummeta, a razjedinjenost i razilaženje je uzrok pada i slabosti islamske civilizacije.

Uzvišeni Allah od vjernika traži da budu jedni drugima iskreni prijatelji, jer je u prijateljstvu put zajedništva i uspjeha na oba svijeta.

Uzvišeni Allah vjernicima podrobno objašnjava svoje dokaze, jer dokazi pomažu u ustrajnosti na Pravom putu.

Četrnaesti kur'anski poziv vjernicima

POZIV ZA OPREZ U UZIMANJU PRIJATELJA

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَتَّخِذُوْا بِطٰنَتِهٖ مِّنْ دُوْنِكُمْ لَا يٰۤاَلُوْنَكُمْ
حَبٰلًا وَّ دُوًّا مَّا عِنْتُمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ اَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي
صُدُوْرُهُمْ اَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيٰتِ اِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُوْنَ ﴿١١٨﴾

O vjernici, za prisne prijatelje uzimajte samo svoje, ostali vam samo propast žele: jedva čekaju da muka do-padnete, mržnja izbija iz njihovih usta, a još je gore ono što kriju njihova prsa. Mi vam iznosimo dokaze, ako pameti imate. (Ali Imran, 118)

Prisni prijatelji su oni koji nas u potpunosti poznaju, naše tajne i mahane.

Sejjid Kutb o ovom ajetu kaže: „To je slika puna izraza, slika o skrivenim namjerama duše, koja registrira blagost i srdžbu, pasivnost i akciju, kao ljudsku prirodu koja se ponavlja u svakom vremenu i na svakom mjestu. Predočavamo je zbog neprijatelja koji okružuju muslimane, a koji pokazuju prema muslimanima, kada su jaki i nadmoćni, ljubav i prijateljstvo. Njih demantira svaka slutnja i nesreća. Muslimani obmanuti njima ukazuju im ljubav i povjerenje, a oni muslimanima žele samo nered i propast, i ne prestaju nanositi nevolje i trnje na njihov

put. Podmeću i spletkare kada god im se ukaže prilika, i danju i noću.“⁶⁰

Ibn Abbas kaže da se ova zabrana odnosi na uzimanje prisnih prijatelja među munaficima; a Ebu Umame navodi hadis da se radi o haridžijama.⁶¹

Hafiz Ibn Kesir kaže: „Blagi i Uzvišeni Allah ovim zabranjuje vjernicima da licemjere uzimaju za intimne prijatelje, tj. da im povjeravaju svoje tajne, budući da se licemjeri ne prestaju zalagati kako bi doveli do propasti vjernika, tj. spletkama i varkama se uporno trude nanijeti štetu muslimanima. *Ne uzimajte za bliske prijatelje druge mimo vas* – tj. ne uzimajte pripadnike drugih vjera. Sa bliskim prijateljem je odnos poseban, jer pred njim ne postoje tajne.“

Buhari i Nesai navode predanje od Ebu Seida da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika, niti odredio namjesnika, a da on nije imao dva pratioca: jednoga koji ga podstiče na dobro, i drugoga koji ga navodi na zlo. Nepogrješiv je onaj koga Allah zaštititi od grijeha“ Ibn Ebu Hatim navodi predanje od Ebu Dahkane, koji kaže: „Neko je rekao Omeru b. Hattabu, r.a: ‘Ovdje je dječak iz Hire, hafiz i pisar – mogao bi ga uzeti za pisara.’ Omer reče: ‘Tako bih za bliskog saradnika uzeo nekoga ko nije vjernik.’“ Ovo predanje uz ovaj ajet pokazuje da se štićenici (nemuslimani) ne mogu uzeti za pisare na mjesta od posebnog značaja za

⁶⁰ Kutb, 1997, 4:40.

⁶¹ Sujuti, 2004, 3:737.

muslimane, odn. na položaje na kojima je moguć uvid u stvari koje bi mogle biti prenesene neprijateljima s kojima se vodi rat. Uzvišeni kaže: *...jer drugi vam propast žele, jedva čekaju da muka dopadnete*. Ove se riječi odnose na licemjere koji vam žele nauditi i napraviti razdor među vama. *Mržnja izbija iz usta njihovih, dok je ono što kriju prsa njihova još gore*. Dakle, na njihovim licima i iz nepromišljenih opaski očitava se neprijateljstvo, uz mržnju koju skrivaju u prsima, što uviđa inteligentnom i pronicljiv čovjek. Uzvišeni kaže: *Mi vam dokaze iznosimo, ako pameti imate*.

Poruke ajeta:

Od vjernika se traži da vode računa o izboru svojih prijatelja, jer prijatelji jedni drugima uvijek žele najbolje.

Vjernici trebaju poštovati prijatelje i o njima pričati samo najbolje, i nikada ne trebaju misliti ružno o njima.

Uzvišeni Allah vjernicima iznosi brojne dokaze u Kur'anu i kosmosu. Obaveza im je da razmišljaju o Allahovim ajetima i porukama.

Petnaesti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA PRAVEDNOST U POSLOVANJU

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَاْكُلُوْا الرِّبَاۤ اَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً
وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿١٣٠﴾

O vjernici, bezdušni zelenaši ne budite, i Allaha se bojte, jerer ćete tako postići što želite. (Ali Imran, 130)

Uzvišeni Allah poziva vjernike da ne uzimaju kamatu ni u kom obliku, jer je to običaj i praksa džahilijjeta i kuфра, a Allah upućuje onome što je bolje i čišće. Svi ajeti u Kur'anu u kojima Uzvišeni Allah poziva sa *O vjernici* su objavljeni radi vjernika svjesnih da se moraju pridržavati Allahovih naredbi i zabrana, kako u pogledu njih samih tako i u pogledu drugih ljudi.⁶²

Obaveza vjernika je da poznaje propise onoga što mu je bitno, uključujući i važna ekonomska pitanja. Muhammed b. Sinan bilježi od Ataa da je rekao: „Pleme Sekif se u džahilijjeru zaduživalo od plemena Benu Mugire, pa kada bi došao rok otplate, rekli bi im: 'Povećat ćemo vam iznos i produžiti rok.', pa je objavljen ovaj ajet.“⁶³

Ako ljudi misle da se danas mogu sakriti iza ovog

⁶² Es-Sa'di, 2000.

⁶³ Taberi.

teksta, njime ograditi, kako bi kazali: „Zelenaška kamata je zabranjena, međutim, četiri, pet, ili sedam posto nije kamata, i ne ulazi u sferu harama, varaju se. Zaista kamatu ne uzima čovjek koji se boji Allaha i koji se plaši Vatre pripremljene za nevjernike. Kamatu ne uzima čovjek koji vjeruje u Allaha i koji sebe isključuje iz redova nevjernika. Vjerovanje nije riječ koja se izgovara samo jezikom. Ona je slijeđenje Allahovog programa koji se praktično primjenjuje. Allah je vjerovanje učinio uslovom za ostvarenje ovog programa, odn. njegovu adaptaciju u društvu.“⁶⁴

Imam Ebu Hanife je za ovaj ajet rekao: „Ovo je najstrašniji ajet u Kur'anu, jer se nakon njega vjernici upozoravaju na Vatru, stanište nevjernika⁶⁵, koji se nisu čuvali Allahovih zabrana.“⁶⁶

Ko pažljivo razmisli o ovom ajetu kao i njemu sličnima vidjet će da niko nema prava bezrazložno se nadati u oprost i nagradu, nego se za to treba potruditi i ispuniti ono što Uzvišeni Allah traži. Imam Sujuti, tumačeći ovaj ajet, navodi više predanja koja govore o kamati u predislamskom periodu. Govorili su: „Kada prođe dužnički rok, dug se mora vratiti ili povećati. Ako se ne vrati, onda jedna strana produžava rok, a druga povećava iznož duga. Tako se čini svake godine, pa mali

⁶⁴ Kutb, 1997, 4:80.

⁶⁵ Ajet glasi: *I čuvajte se vatre za nevjernike pripremljene.* (Ali Imran, 131)

⁶⁶ Zamahšeri.

iznos može postati ogroman.⁶⁷

Uzvišeni Allah u ovome ajetu zabranjuje vjernicima davanje i uzimanje bilo kakve kamate i njeno korišćenje. Stoga, Uzvišeni naređuje Svojim robovima da se čuvaju kako bi bili spašeni i na ovom i na Onom svijetu, a zatim ih upozorava Vatrom: *I čuvajte se Vatre koja je za nevjernike pripremljena, i pokoravajte se Allahu i Poslaniku kako bi vam milost billa ukazana.*

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah vjernicima izričito zabranjuje poslovanje sa kamatom, a naročito njeno uzimanje.

U ajetu su spomenuti uslovi uspjeha muslimana u ovom pogledu: klonjenje kamate, strah od Allaha u svim segmentima života i postizanje životnih ciljeva.

Od vjernika se traži da život u potpunosti usklade sa Allahovim propisima.

⁶⁷ Sujuti, 2004, 3:764.

Šesnaesti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA OPREZ U VJEROVANJU I POKORAVANJU

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِن تَطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا
يَرُدُّوكُمْ عَلَىٰ آعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾

O vjernici, ako se budete pokoravali onima koji ne vjeruju, vratit će vas stopama vašim i bit ćete izgubljeni.
(Ali Imran, 149)

Sejjid Kutb o ovom ajetu kaže: „Nevjernici, licemjери i židovi u Medini su iskoristili poraz, ubijanje i ranjavanje muslimana⁶⁸ da bi ih demoralisali, da bi ih uplašili posljedicama slijeđenja Muhammeda, i da bi im predstavili strahote borbe i loš ishod sukoba sa kurejševičkim idolopoklonicima i njihovim saveznicima. A u porazu je najpovoljnija klima za unošenje nemira u srca, razbijanje redova, širenje nepovjerenja u rukovodstvo, unošenje sumnje u korisnost istrajavanja u borbi sa jačim, povlačenje iz borbe, ili za mir sa pobjednikom. Zato Allah upozorava vjernike da se ne pokoravaju nevjernicima, jer pokoravanje njima donosi potpuni gubitak – vraćanje u nevjersto.“⁶⁹

Ibn Džerir prenosi da je Ibn Džurejdž o ovome ajetu

⁶⁸ U Bici na Uhudu.

⁶⁹ Kutb, 1997, 4:109.

rekao: „To znači da od židova i hrišćana ne tražite savjet koji se odnosi na vjere i da im ne vjerujete ni u čemu što se tiče vaše vjere.“ Sudijj kaže da se ovo odnosi na Ebu Sufjana jer je želio odvratiti muslimane od islama i vratiti ih u džahilijet.⁷⁰

Hafiz Ibn Kesir u tumačenju ovoga ajeta kaže: „Uzvišeni upozorava vjernike da se ne pokoravaju nevjernicima i licemjerima, jer ta pokornost vodi propasti na ovome i Budućem svijetu. *Ako se budete pokoravali onima koji ne vjeruju, vratit će vas unazad i strovalit ćete se kao gubitnici.* Zatim im naređuje da Mu budu pokorni, da od Njega traže pomoć i da se u Njega pouzdaju, pa kaže: *Jer, samo je Allah zaštitnik vaš i On je najbolji pomagač.*

...i bit ćete izgubljeni – znači: izgubljeni i na dunjaluku i na Ahiretu. Dunjalučka propast se ogleda u potčinjenosti nevjernicima i poniženosti spram neprijatelja, a ahiretska izgubljenost znači ulazak u Vatru i gubitak Kuće uživanja, tj. Dženneta.⁷¹

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah poziva vjernike da brinu o svome vjervanju u svakoj prilici i na svakom mjestu.

Ajetom se, također, vjernicima skreće pažnja da brinu o svojoj vjeri i o spletkama njihovih neprijatelja koji ih žele odvatiti od Pravog puta i nanijeti im zlo.

Iz ljubavi prema njima, Uzvišeni Allah upozorava vjernike da se nikako ne vraćaju grijesima za koja su se pokajali, jer je u tome prava opasnost.

⁷⁰ Sujuti, 4:58.

⁷¹ El-Hazin, 1994, 1:277.

Sedamnaesti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA VJEROVANJE U KADER (ODREĐENJE) I POVRATAK ALLAHU

يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ
إِذَا ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا غُرًى لَّوْ كَانُوا عِندَنَا مَا مَاتُوا وَمَا
قُتِلُوا لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَٰلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ يُمِيتُ وَيُحْيِي ۗ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١٥٦﴾

O vjernici, ne budite kao nevjernici koji govore o braći svojoj kada odu na daleke pute ili kada boj biju: "Da su s nama ostali, ne bi umrli i ne bi poginuli." – da Allah učini to tugom u srcima njihovim; i život i smrt Allahovo su djelo, On dobro vidi ono što radite. (Ali Imran, 156)

Ovo su govorili dvočlanci, koji su se vratili prije bitke, i medinski idolopoklonici koji su sa muslimanima bili u rodbinskim ili nekim drugim vezama. Njihovom pogibijom na Uhudu kao i gubitkom bitke žalostili su rodbinu šehida, tvrdeći da je to posljedica njihovog odlaska u borbu. Iskušenja su i bolovi poput ovih su krvavi, i potresaju muslimanske redove. Allah, odgajajući muslimane onim što ih je zadesilo u Bici na Uhudu, upozorava na nevjerovanje koje može proizići iz velike

žalosti zbog smrti bliske osobe.⁷²

Ibn Džerir, Ibn Ebu Hatim i drugi navode riječi Mudžahida, koji je protumačio da se ovaj ajet odnosi na riječi Abdullaha b. Ubejja b. Selula i munafika. Hafiz Ibn Kesir u tumačenju ovoga ajeta kaže: „Uzvišeni zabranjuje vjernicima da budu poput nevjernika, koji zbog iskrivljenog vjerovanja o svojoj braći koji umru na putu ili u ratu govore: ‘Da su odustali, ne bi im se to dogodilo.’ Zatim citira: *O vjernici, ne budite kao oni koji ne vjeruju i koji govore za braću svoju* – tj. o braći svojoj – *kada odu na put po Zemlji* – tj. otputuju radi trgovine ili nečega sličnog – *ili se budu borili* – tj. učestvuju u boju – *Da su s nama bili* – odn. u gradu – *ne bi umrli niti poginuli.* – na putu ili u boju – *da Allah time unosi tugu u srca njihova* – tj. ovim uvjerava njihove duše kako bi osjetili veću bol za svojim mrtvim i poginulim. Nakon toga, Uzvišeni odgovara: *jer Allah daje i život i smrt*, – tj. u Njegovoj ruci je stvaranje i Njemu se sve vraća, tako da niko ne može živjeti, niti umrijeti bez Njegove volje i određenja, kao što se nikome život ne može produžiti ili skratiti bez Njegove presude i određenja – *Allah dobro vidi šta vi radite.* – odn. Njegovo znanje i vid dopiru do svih stvorenja i ništa Mu se ne može sakriti.

⁷² Kutb, 1997, 4:122.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah poziva vjernike da nikako ne budu poput nevjernika u nevjerovanju ili nepokornosti Stvoritelju svjetova.

Potcrtava se nužnost vjerovanja u određenje, a posebno u čas smrti.

Vjernici su dužni poštovati jedni druge, i jedni o drugima govoriti samo najbolje.

Vjerovanje donosi smiraj, a srca nevjernika su nemirna.

I život i smrt daje isključivo Allah, dž.š., i bez Njegove odredbe se ništa ne može desiti.

Uzvišeni Allah poziva vjernike da budu svjesni da ih On motri u svim situacijama i prilikama, a to će im biti poticaj da Ga se još više boje.

Osamnaesti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA IZDRŽLJIVOST I BDIJENJE

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾

O vjernici, budite strpljivi i izdržljivi, na granicama bdijte i Allaha se bojte, da biste postigli ono što želite.
(Ali Imran, 200)

To je poziv koji vjernike povezuju sa Onim Koji im se obraća i na njihova pleća stavlja ovaj teret sa obavezom da ga iznesu do kraja, čime im ukazuje počast kod stanovnika Zemlje i nebesa. Izaz *O vjernici* je apel strpljivosti, izdržljivosti, bdijenja na granicama i apel bogobožnosti. Bdijenje na granicama je boravak na poprištima rata, izložući se napadima neprijatelja. Otkada su preuzeli ovaj teret, muslimani ne zatvaraju oči predavajući se spavanju, niti njihov neprijatelj miruje. Bdijenje na granicama je bio i bit će uvijet borbe.⁷³

Muhammed el-Gazali o ovom ajetu kaže: „Ovo je uputa muslimana, koji slijede Muhammeda, s.a.v.s., da ustraju u učenjima Istine, kojom ih je Uzvišeni Allah

⁷³ Kutb, 1997, 4:213.

počastio i da budu strpljiviji u tome, te da ustraju u bdijenju na granicama svojih teritorija kako u njih ne bi ušli dušmani. Ovo je poziv svima nama, pa hoćemo li se odazvati!?”⁷⁴

Hasan el-Basri je rekao: „Zapovijedeno im je da budu strpljivi u vjeri kojom je Allah zadovoljan – islamom, te da je ne ostavljaju ni kada je lahko ni kada je teško, ni u nevolji ni u zadovoljstvu, da izdrže napade neprijatelja i licemjera, i da umru kao muslimani.“

Bdijenje je ustrajnost u ibadetu i postojanosti, a postoje mišljenja da to znači *iščekivanje namaza nakon namaza*. Muslim i En-Nesai navode Ebu Hurejreovo, r.a., predanje da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: „Hoćete li da vas obavijestim čime Allah briše grijeha i podiže stepene? Propisnim uzimanjem abdesta u teškim okolnostima, čestim odlaskom u džamiju, čekanjem namaza nakon obavljenog namaza. To vam je bdijenje. To vam je bdjenje. To vam je bdjenje.“

Ibn Merdevejh navodi predanje od Ebu Seleme b. Abdurrahmana, kome je jednog dana došao Ebu Hurejre i rekao: „Bratiću moj, znaš li kojim povodom je objavljen ajet: *O vjernici, budite strpljivi i izdržljivi, postojano bdijte?*“ Rekao sam: „Ne, ne znam.“ Na to je on kazao: „U vrijeme Vjerovjesnika, s.a.v.s., nije bilo borbi pri kojim bi se držala straža, nego je to objavljeno u vezi s ljudima koji grade džamije, klanjaju namaz u njegovo vrijeme, a potom Allaha spominju. Na njih se odnose riječi *budite*

⁷⁴ *Nabve tefsir el-mevdu’i li suveril-Kur’an*, str. 40.

strpljivi u obavljanju pet dnevnih namaza, *i izdržljivi* sa sobom i svojim strastima, *i postojano bdijte* u džamijama vašim, *i Allaha se bojte* u svemu čemu vas je podučio, *da biste spašeni bili*.⁷⁵

Hafiz Ibn Kesir u tumačenju ovoga ajeta kaže: „Navodi se pod *bdijenjem* ovdje misli na stražarenje u ratu, odn. čuvanje muslimanskih utvrda kako neprijatelji ne bi ušli u zemlju.“

Buhari u *Sahihu* navodi predanje od Sehla b. Sa'da es-Saidija, koji prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Jednodnevna straža na Allahovom putu bolja je od ovoga svijeta i svega što je na njemu.“ Muslim navodi predanje od Selmana el-Farisija, koji prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Stražariti jedan dan i jednu noć bolje je od posta i mjesec dana klanjanja. A ako umre u tom stanju, nastaviti će da mu se bilježi nagrada za to djelo, odrediti će mu se opskrba i bit će sačuvan (kabur-skih) iskušenja.“

Allaha se bojte – tj. bojte Ga se u svim poslovima i situacijama. Na to ukazuje i Vjerovjesnik, s.a.v.s., kada je rekao Muazu b. Džebelu šaljući ga u Jemen: „Allaha se boj, ma gdje bio. Nakon lošeg djela čini dobro, jer će ga izbrisati, i postupaj lijepo s ljudima, *da biste bili spašeni* na ovome i Drugom svijetu.“ Ibn Džerir navodi predanje od Muhammeda b. Ka'ba el-Kurezija da je, komentirajući riječi Uzvišenog Allaha: *...i Allaha se bojte da biste spašeni bili*, rekao: „Bojte se Mene u stvarima između Mene i vas,

⁷⁵ Sujuti, 4:195.

kako biste bili spašeni Sutra, kada Me sretnete.“

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži da budu strpljivi u svim poslovima, dunjalučkim i ahiretskim.

Također, traži da budu postojani na neminovnim iskušenjima.

Poseban aspekt strpljivosti je odlučnost u čuvanju granica kako u duhovnom pogledu tako i u praktičnoj zaštiti muslimana, i općenito svih ugroženih ljudi.

Uzvišeni Allah strpljivost i postojanost povezuje sa bogobojaznošću, koji su uvjet za uspjeh na oba svijeta.

Devetnaesti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA PRAVEDNOST PREMA ŽENAMA

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرِهًا وَلَا
تَمُضُّوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَآءِ أَثَلَتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ
مُبَيِّنَةٍ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا
شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ﴿١٩﴾

O vjernici, zabranjuje vam se da žene kao stvari nasljeđujete, preko volje njihove, i da im teškoće prčinjavate, s namjerom da nešto od onoga što ste im darovali prisvojite, osim ako budu očito zgriješile. S njima lijepo živite! A ako prema njima odvratnost osjetite, moguće je da je baš u onome prema čemu odvratnost osjećate Allah veliko dobro dao. (En-Nisa, 19)

Islam kuću opisuje kao smiraj, sigurnost, mir i spas, a međusobne odnose bračnih drugova opisuje kao ljubav, milost i druženje. Islam nastoji da ova veza bude dobrovoljni izbor, kako bi počivala na razumijevanju, simpatijama i ljubavi.⁷⁶

Buhari, Ebu Davud, Nesai, Ibn Džerir, Ibn Munzir, Ibn Ebu Hatim i Bejheki, preko Ikrima navode predanje od Ibn Abbasa, r.a., koji kaže: „O vjernici, ne dozvoljava

⁷⁶ Kutb, 1997, 4:305.

vam se da žene preko volje njihove nasljeđujete. Kada bi čovjek umro, njegovi prijatelji su imali pravo na njegovu ženu. Ukoliko je neko htio, mogao ju je oženiti, ili za nekoga udati. Imali su veće pravo od njegove porodice, pa je objavljen ovaj ajet: *O vjernici, ne dozvoljava vam se da žene preko volje njihove nasljeđujete.*⁷⁷

Ibn Džurejdž prenosi da je Ikrime rekao: „Ovaj ajet je objavljen u vezi sa Kubejšom b. Ma'n b. Asim b. Evsom, kod koje je umro Ebu Kajs b. Eslet, pa joj se ponudio njegov sin. Tada je došla Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekla: 'Allahov Poslaniče, nisam ja naslijedila svog muža, niti sam ostavljena, pa da se udam.' Nakon toga je Allah objavio ovaj ajet.“

Es-Suddi navodi od Ebu Malika: „Kada bi u vrijeme paganstva ženi umro muž, njen staratelj bi došao i na nju stavio ogrtač, pa ako bi on imao malodobnog sina ili brata, zadržao bi je dok taj ne odraste kako bi je naslijedio. Ako bi pobjegla i došla kod svojih, a da na nju nije bacio svoj ogrtač, spasila bi se. Zato je Allah objavio ovaj ajet: *...nije vam dozvoljeno da nasljeđujete...*

i da im poteškoće pričinjavate s namjerom da nešto od onoga što ste im dali prisvojite – tj. da ih oštetite kako bi vama ostalo ono što ste dali ili dio toga, odn. dio njihovih prava, ili bilo šta čime se mogu oštetiti. Abdullah b. Mubarek kaže: „Riječi Uzvišenog: *Nije vam dozvoljeno da žene preko volje njihove nasljeđujete* odnose se na vrijeme paganstva, a riječi: *i da im poteškoće pričinjavate na vrijeme islama.*“ *...osim ako budu učinile jasni grijeh.*

⁷⁷ Sujuti, 4:286.

Ibn Mes'ud, Ibn Abbas i grupa tabiina navode da se to odnosi na blud, tj. ako budu počinile blud. U tom slučaju treba vratiti svadbene dar koji si toj ženi dao i to tako da je prisiliš da to ostavi, te da se rastaviš s njom. Po nekim mišljenjima, to se odnosi na ženinu nepokornost i grijeseenje. Ibn Džerir kaže: „To obuhvaća sve: i blud, i grijeseenje, i nepokornost, i otrovnost jezika i sl.“ Znači, sve to opravdava grdnju i nezadovoljstvo sve dok se ona ne razriješi svih prava koja je imala, ili dijela tih prava, i dok se ne razdvoji od nje, a Allah najbolje zna. *S njima lijepo živite* – tj. lijepo s njima razgovarajte, postupajte prema svojim mogućnostima i činite im ono što biste željeli da se vama čini, jer Uzvišeni kaže: *One imaju isto toliko prava koliko i obaveza*. (El-Bekare, 228)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: „Najbolji od vas je onaj koji je najbolji prema svojoj porodici, a ja sam najbolji prema svojoj porodici.“ Imao je lijep odnos prema porodici: bio je uvijek dobro raspoložen, nježan, nije škrtario, razveseljavao je supruge (trkao se sa Aišom). Uzvišeni kaže: *Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor*. (El-Ahzāb, 21)

A ako prema njima odvratnost osjetite, moguće je da je baš u onome prema čemu odvratnost osjećate Allah veliko dobro dao – tj. ako budete strpljivi i izdržite uprkos odvratnosti, možda ćete u tome steći veliko dobro na ovome i Onome svijetu. Ibn Abbas kaže: „To znači da iz nježnosti prema njoj može dobiti dijete u kome je veliko dobro.“

Poruka ajeta:

Uzvišeni Allah zabranjuje vjernicima da se prema ženama ophode kao prema stvarima, jer su one Allahove robinje, a nikako robinje muškarcima.

Također, upućuje na ženinu volju koja se mora očitovati pogotovo u braku, ali i svim drugim važnim pitanjima koja se njih tiču.

Uzvišeni Allah zabranjuje otežavanje braka i života bilo kome, a posebno ženama, koje su osjetljivije i nježnije od muškaraca. Ajetom se upućuje da neki muškarci nepravedni prema suprugama čine u pogledu materijalnih prava, a da to vjernici sebi nikako ne smiju dopustiti.

U slučaju bluda i nemorala sa bilo koje strane, šerijat predviđa rastavu braka, jer vjernicima je nesvojstveno da budu bludnici ili bludnice, ili da budu sa nemoralnima.

Allah propisuje vjernicima recept za lijep i uspješan brak, a to je: *S njima lijepo živite*, trudeći se da sve što uradite uradite to na najbolji i najljepši način.

Ajetom se upućuje i na moguće braćne nesuglasice, što je i normalno, ali se od vjernika traži da uvijek gledaju ono što je pozitivno i dobro, i da ih nikako ne zaslijepe sitne strasti i porivi zbog kojih mogu izgubiti ono što je vrijednije i bolje.

Dvadeseti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA POŠTENO TRGOVANJE I POSLOVANJE

﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾﴾

O vjernici, jedni drugima na nedozvoljen način imanja ne prisvajajte, ali dozvoljeno vam je trgovanje uz obostrani pristanak – i jedni druge ne ubijajte! Allah je, doista, prema vama milostiv. (En-Nisa, 29)

U ovom dijelu se govori o zabrani prisvajanja tuđe imovine na nedozvoljen način, dopuštenoj zaradi – a to je trgovina – i da se otimanje tuđe imovine tretira kao samoubistvo. Ovo ukazuje da su te mjere poduzete radi čišćenja ostatka džahilijjetskog života u islamskom društvu. Pozivom *O vjernici* oživljava se svijest muslimana o nedozvoljenosti ovakvih postupaka. Nedozvoljeno prisvajanje tuđe imovine obuhvaća svaki oblik stavljanja imovine u opticaj na način koji Allah nije dozvolio. Tu se ubraja: prevara, korupcija, kocka, špekulacija potrebnom hranom, odn. čekanje da bi poskupila pa je tek onda

prodavati, i svaka druga zabranjena kupoprodaja, a prvenstveno kamata.⁷⁸ Hafiz Ibn Kesir u tumačenju ovoga ajeta kaže: „Uzvišeni zabranjuje vjernicima da jedni od drugih na nedozvoljen način prisvajaju imanja, tj. nezakonitim stjecanjem (koje nije u skladu sa šerijatom, poput kamate i kocke, te druge vrste poslova na principu varanja). Ibn Džerir navodi od Ibn Abbasa, r.a., primjer čovjeka koji je kupio sebi odjeću, pa je kazao prodavcu: „Ako mi se sviđa – uzet ću je, a ako mi se ne sviđa – s njom ću ti vratiti još dirhem.“ Ibn Džerir dalje kaže: „Na ovo ukazuje Uzvišeni: *Jedni od drugih na nedozvoljen način imanja ne prisvajajte.*“ Ibn Ebu Hatim navodi predanje od Alkamea b. Abdullaha, koji kaže: „Ajet je jasan, i neće biti dokinut do Sudnjega dana.“

...osim trgovinom uz obostrani pristanak – tj. ne trgujete zabranjenim sredstvima kako biste stekli imetak, nego se bavite zakonitom trgovinom, u kojoj postoji obostrani pristanak prodavca i kupca. Tako imovinu stječite! Komentirajući ovaj ajet, Mudžahid kaže: „Međusobnom prodajom ili davanjem.“ Ibn Džerir navodi od Mejmuna b. Mehrama da je rekao: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: ‘Kupoprodaja se obavlja uz obostrani pristanak i izbor nakon pogodbe. Muslimanu nije dozvoljeno prevariti muslimana.’“ Naravno, kur’anski i hadiski tekstovi izričito zabranjuju svaku vrstu prevare, bez obzira radilo se o muslimanu ili nemuslimanu.

⁷⁸ Kutb, 1997, 5:40.

U potpuni pristanak spada utvrđivanje slobodnog izbora u kupoprodaji prije razilaska mušterije i trgovca, jer u dva *Sahiha* stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Dvojica trgovaca rade po izboru dok se ne razidu.“, a u Buharijevoj verziji stoji: „Kada dva čovjeka obavljaju kupoprodaju, svaki od njih ima slobodu izbora dok se ne razidu.“

...*sami sebe ne ubijajte* – tj. kršeći Allahove zabrane, griješeći prema Njemu i nedozvoljeno prisvajajući tuđu imovinu. *Allah je, doista, prema vama milostiv* – tj. u svemu što vam je naredio i zabranio. Imam Ahmed navodi predanje od Amra b. Asa, r.a., da je rekao: „Jedne jako hladne noći sam polucirao u snu, pa sam se bojao da ne naškodim sebi ako se okupam. Zato sam uzeo tejem-mum, a zatim, sa svojim drugovima, klanjao sabah. Kada smo došli Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., ispričao sam mu to, a on je rekao: ‘Amre, klanjao si s drugovima, a bio si nečist!?’ Rekao sam: ‘Allahov Poslaniče, bilo je izuzetno hladna, pa sam se bojao da ne ugrozim sebi zdravlje.’ Potom sam mu spomenuo riječi Uzvišenog Allaha: *I sami sebe ne ubijajte! Allah je, doista, prema vama milostiv.*“ Na to se Allahov Poslanik, s.a.v.s., nasmijao i ništa nije rekao.

Ebu Bekr b. Merdevejh navodi predanje od El-A'meša, koji prenosi od Ebu Hurejrea da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Ko sebe ubije željeznim predmetom, tim predmetom će se udarati u stomak na Sudnjem danu i vječno će ostati u džehennemskoj vatri, a ko izvrši

samoubistvo trovanjem, time će se trovati na Sudnjem danu i vječno ostati u Džehennemu.“ Ovaj hadis stoji u oba *Sahiha*. Uzvišeni kaže: *Onoga koji to nepravilno i nasilno učini* – tj. ko bude grijeshio, nanoseći sebi nepravdu, odn. uprkos svjesnosti o zabrani namjerno grijeshi – *Mi ćemo ga u Vatri pržiti*. To je strašna prijetnja i upozorenje koje treba imati na umu svaki razborit čovjek.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži da posebno vode računa o pravima i dužnostima u pogledu imovine.

Vjernicima se dozvoljava da se bave svim oblicima trgovine u kojima nema prevare, laži, nanošenja štete drugima i sl., tj. da trgovina bude halal.

Sve vrste manipulacija, špekulacija i drugih nepoštenih radnji su vjernicima strogo zabranjene, kao i mito, korupcija i sl.

Uzvišeni Allah vjernicima zabranjuje da jedni drugima nanose bilo kakvo nasilje, u moralnom ili materijalnom pogledu, kako sve to ne bi rezultiralo međusobnim svađama, tučom ili čak i ubistvom.

Uzvišeni Allah je milostiv spram vjernika, i u vjeri je propisao brojne olakšice koje se trebaju koristiti kada god ima potrebe za njima.

Dvadeset prvi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA PSIHO-FIZIČKU ČISTOĆU

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُم مِّنَ الْغَايَةِ أَوْ لَمْ يَمْسَسْكُمْ الْمَاءُ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٤٣﴾

O vjernici, pijani nikako molitvu ne obavljajte, sve dok ne budete znali šta izgovarate, i kada ste džunubi – osim ako ste putnici – sve dok se ne okupate. A ako ste bolesni, ili na putu, ili ako je neko od vas obavio prirodnu potrebu, ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda dlanovima čistu zemlju dotaknite i lica vaša i ruke vaše potarite. – Allah, zaista, briše grijehe i prašta. (En-Nisa, 43)

Uzvišeni Allah je zabranio alkohol u četiri etape: prvo je vjernicima skrenuo pažnju da se Allahove blagodati, poput voća, ne smiju zloupotrebljavati. Potom je zabranjeno vjernicima da pijani obavljaju namaz, a onda da nikako ne piju kada hoće obavljati namaz, i na kraju je alkohol u potpunosti zabranjen riječima Uzvišenog: O vjernici, vino, kocka, kumiri i strjelice za gatanje su

odvratne stvari i šejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste postigli ono što želite, do riječi: pa hoćete li se toga okaniti? (El-Māide, 90-91) Potom je Omer rekao: „Završili smo, završili!“

Povodom objave ovoga ajeta, Ibn Ebu Šejbe navodi predanje Ibn Ebu Hatima, koji to prenosi od Mus'aba b. Sa'da da je rekao: „Objavljena su četiri ajeta kada je jedan ensarija pripremio hranu i pozvao neke muhadžire i ensarije. Jeli smo i pili dok se nismo opili, pa smo se počeli hvalisati. Tada je jedan čovjek uzeo čeljust deve i zabio je Sa'du u nos. To je bilo prije zabrane vina, pa je Allah objavio ajet: *O vjernici, ne približavajte se namazu...*“⁷⁹

Ibn Ebu Hatim navodi predanje od Alije b. Ebu Taliba, koji kaže: „Abdurrahman b. Avf nam je pripremio hranu i pozvao nas, pa smo se napili vina, koje nas je dobro *uhvatilo*. Tada sam klanjao namaz, a jednoga su stavili naprijed i on je učio: ‘O nevjernici, ja ne obožavam ono što vi obožavate, a mi obožavamo što vi obožavate.’ Onda je Allah objavio: *O vjernici, ne približavajte se namazu dok ste pijani i dok ne budete znali šta govorite.*“⁸⁰

...dok ne budete znali šta govorite. Ovo je najbolje što je rečeno u vezi s pijanim čovjekom, jer on ne zna šta govori budući da se s odsustvom razuma i skrušenosti u pijanstvu miješa učenje.

Božanski program je u potpunosti riješio ovo pitanje

⁷⁹ Hadis u cjelini prenosi Muslim.

⁸⁰ Tirmizi kaže da je predanje hasen-sahih.

sa nekoliko ajeta iz Kur'ana, objavljivanih periodično, sa puno pažnje i odgoja. Dobio je borbu bez rata, bez žrtava, bez prolijevanja krvi. Došlo je do prolijevanja buradi vina i mješina, čak i do ispljuvavanja gutljaja koji su bili u ustima u trenutku slušanja ajeta o zabrani. U Mekki, u kojoj muslimani nisu imali ni svoju državu ni vlast, postojala je vlast Kur'ana. U Medini, gdje je uspostavljena islamska država i islamska vlast, nije se pribjeglo zabrani vina snagom države niti mačem vlasti, nego samo vlašću Kur'ana.⁸¹

Imam Ahmed navodi Enesovo predanje da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Ako neko od vas zadrijema dok klanja, neka se izdvoji i neka odspava, da bi znao šta govori.“ U nekim verzijama stoji: „...jer može sam sebe grditi umjesto moliti za oprost.“

...i kada ste džunupi, osim ako prelazite put, sve dok se ne okupate – tj. ne ulazite u džamiju kada ste džunubi, odn. nečisti, osim da se ne zadržavate u njoj zadržavanja. Ebu Hurejre, r.a., navodi predanje koje ukazuje da je dozvoljeno da žena s hajzom, odn. nifasom, prođe kroz džamiju. – *ili ako je neko od vas došao nakon nužde* – a to je mala nečistoća – *ili ako ste se sastajali sa ženama* – aludira na seksualni odnos.

Ibn Ebu Hatim navodi predanje od Ibn Abbasa u vezi s riječima Uzvišenog: *...ili ako ste bili u dodiru sa ženama*: „To je sastajanje (seksualni odnos).“ Ovo se ne odnosi na poljubac supružnika. U vjerodostojnom predanju

⁸¹ Kutb, 1997, 5: 84.

od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., stoji da je on poljubio jednu od svojih žena, a potom klanjao, ne uzimajući abdest. Usto, navodi predanje od Urvea, koji prenosi od Aiše, r.a., da je rekla: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi uzeo abdest, potom bi me poljubio i klanjao ne obnavljajući abdest.“ *...a ne nađete vode, onda dlanovima čistu zemlju dotaknite.* Doticanje zemlje dlanovima radi simboličnog čišćenja jezički znači namjeru, a *zemlja* obuhvaća sve što se nalazi na površini, u što ulazi zemlja, prašina, drveće, kamenje i biljke. Po Ebu Hanifinom mišljenju, tu ulazi sve što spada u zemlju kao vrstu: prašina, minerali, kreč i sl.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: „Odlikovani smo nad drugim ljudima trima stvarima: naši safovi su poput safova meleka, cijela Zemlja nam je učinjena mesdžidom i zemlja na njoj nam je data kao sredstvo čišćenja ukoliko ne nađemo vode.“

...i lica vaša i ruke vaše potarite. Dakle, tejemmum je zamjena za abdest, ali postupak nije isti kao kod abdesta, već se samo potru ruke i lice.

Uzvišeni je tejemmumom odlikovao ummet Svoga roba i poslanika Muhammeda, s.a.v.s., nad drugim narodima, što potvrđuje i hadis od Džabira b. Abdullaha, r.a., koji se navodi u dva *Sahiha*, da Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Dato mi je pet stvari koje nisu date nikome prije mene: pomognut sam strahom koji hvata neprijatelja na udaljenosti mjesec dana hoda, zemlja mi je data kao džamija i sredstvo čišćenja, pa gdje god se ljudi iz moga

ummeta zateknu, neka klanjaju.“ U ovom ajetu Uzvišeni kaže: *...i lica vaša i ruke vaše potarite. Allah, doista, prelazi preko grijeha i prašta.* To znači da u praštanje i brisanje grijeha spada i to što vam je propisao tejemmmum da s njim klanjate namaz ukoliko ne nađete vode, što je vid dobrote i olakšice.

Poruka ajeta:

Uzvišeni Allah je neke propise objavljivao sukcesivno, u etapama, kako bi ljudima olakšao odbacivanje nekih poroka. U ajetu se navodi primjer odvikavanja od alkoholizma u prvom muslimanskom društvu.

Ajetom se ponovo traži od vjernika puna psiho-fizička čistota i pribranost za pristupanje namazu i postizanje duhovnog mi'radža vjernika.

Ajet sadrži u sebi olakšicu, a ona je propis uzimanja tejemmuma u situacijama u kojima je onemogućeno čišćenje vodom.

Ajet se završava radosnom viješću za vjernike, a to je da im Allah briše grijeha radi njihove iskrene bogobojažnosti i činjenja dobrih dijela.

Dvadeset drugi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ODGOVORNO LIDERSTVO I GRAĐANSTVO

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ
نَنزَعْنَكُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾

O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i Onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše. (En-Nisa, 59)

U ovom kratkom tekstu Uzvišeni objašnjava uvjet vjerovanja, odredbe islama, osnovna pravila sistema u muslimanskoj zajednici, kao i pravila vlasti i izvor moći.⁸²

Imam Ahmed prenosi od Alije, r.a., da je rekao: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslao izvidnicu, odredivši im za pretpostavljenog jednog ensariju. Kada su krenuli, on je zapazio nešto, pa je rekao: ‘Zar vam Allahov Poslanik nije zapovjedio da mi budete poslušni?’ Kazali su: ‘Naravno.’ Zatim je rekao: ‘Sakupite mi drva.’ Sakupili su drva, a on je naložio vatru i rekao: ‘Odlučio sam da

⁸² Kutb, 1997, 5:126.

uđete u ovu vatru.' Alija zatim kaže: 'Jedan mladić je tada rekao: 'Od vatre ste pobjegli Allahovom Poslaniku, pa ne žurite dok ne ga sretnete. Ako vam on naredi da uđete u vatru, uđite.' Potom su se vratili Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i obavijestili ga o tome, a on je rekao: 'Da ste u nju ušli, nikada ne biste izišli. Pokornost je samo u činjenju dobra.'“

Ebu Davud navodi predanje od Abdullaha b. Omera da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Poslušnost i pokornost su obaveza muslimana u stvarima koje voli i ne voli, a koje ne vode u grijeh. Ukoliko se zapovijeda grijeh, tada nema poslušnosti ni pokornosti.“⁸³

Buhari navodi predanje od Enesa da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Slušajte i pokoravajte se, pa makar vam naređivao abesinski rob čija je glava kao groždica!“

Ibn Džerir navodi Ebu Hurejreovo predanje u kome se kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Doći će vam namjesnici nakon mene, pa će vam dobročinitelj činiti dobro, a pokvarenjak zlo. Slušajte ih i pokoravajte im se u svemu što je u skladu s istinom, i klanjajte za njima. Ako budu činili dobro – to pripada i vama i njima, a ako budu činili zlo – to pripada vama, a i protiv njih je.“

Ibn Abbas, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Ko kod svom pretpostavljenom (vladara) vidi nešto loše, neka se strpi, jer niko ko se razilazi sa

⁸³ Buhari i Muslim.

zajednicom i za pedalj neće umrijeti osim kao paganin.“⁸⁴

...i *nadležne između vas*. Ima mišljenja da su to pretpostavljeni vladari, a ima mišljenja da su učenici. Koliko se vidi, a Allah to najbolje zna, to ima opće značenje i odnosi se na svakog pretpostavljenog, od vladara do učenjaka. U tefsirima se kaže da su *ulul-emri* vladari i učenjaci. Ibnul-Kajjim je rekao: „Konstatacija da se treba pokoravati vladarima u naredbama naučno je nužna.“ Pokornost vladarima slijedi nakon pokornosti učenjacima.

Ebu Hurejre navodi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Ko se meni pokori – pokorio se i Allahu, a ko prema meni griješi – griješi i prema Allahu. Ko se pokori mom zastupniku – i meni se je pokorio, a ko se ogriješi o moga zastupnika – i o mene se ogriješio.“⁸⁵ Ove zapovijedi se odnose na poslušnost učenim i pretpostavljenim. Zato Uzvišeni kaže: *pokoravajte se Allahu* – tj. slijedite Njegovu Knjigu – i *pokoravajte se Poslaniku* – tj. držite se njegovog sunneta – i *nadležnim između vas* – u svemu što vam narede u pokornosti Allahu, a ne griješenju prema Njemu, jer nema pokornosti stvorenju u griješenju prema Allahu, kako je navedeno u hadisu, nego je pokornost samo u dobru. Ovaj ajet upućuje na to da onaj koji u pitanjima sukoba ne bude sudio po Knjizi i sunnetu, ne vjeruje u Allaha i Drugi svijet. Uzvišeni kaže: *To je bolje* – tj. suđenje po Allahovoj Knjizi i sunnetu Njegovog

⁸⁴ Muslim i Buhari.

⁸⁵ Buhari i Muslim, hadis je sahih.

voga Poslanika, s.a.v.s., te obraćanje njima bolje je – i po posljedica *ma* *ljepše* – tj. sa *ljepšim* posljedica, rezultatom i nagradom.

Poruka ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži da budu pokorni Allahu i Njegovom Poslaniku, s.a.v.s., i da vjeru stave na prvo mjesto u svojim životima.

Pokoravanje pretpostavljenim je, također, nužnost, jer se društveni život može organizirati samo podjelom nadležnosti i organizacijom u kojoj neki neminovno moraju biti lideri i vode, a drugi njihovi sljedbenici.

Uzvišeni Allah upućuje vjernike da u slučaju neslaganja rješenje za te razmirice traže u Allahovoj vjeri. S obzirom da je Objava davno prestala, trebaju se obratiti onima koji najbolje poznaju Kur'an i sunnet, a nikako ne tumaciti propise po svome nahođenju.

Posebno je bitno shvatiti da su razilaženja među vjernicima moguća i dozvoljena, te ih se ne smije anatemisati, ali ta razilaženja i nesloge ne smiju nikako biti prepreke međumuslimanskom bratstvu i dijalogu u ostalim pitanjima, jer svi vjernici vjeruju u Allaha i Ahiret.

Vjernici se upućuju da sve razmirice trebaju rješavati na najbolji mogući način, jer će time Uzvišeni Allah biti zadovoljan.

Dvadeset treći kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA OPREZ I ORGANIZIRANOST

﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا خُدُوا حِذْرَكُمْ فَانْفِرُوا ثُبَاتٍ أَوْ اَنْفِرُوا جَمِيعًا﴾ (٧١)

O vjernici, budite oprezni i nastupajte ili u četama ili svi odjednom. (En-Nisa, 71)

Uzvišeni Allah od vjernika traži konstantnu pažnju i opreznost. Opreznost se ne traži ni od koga osim kada mu prijeti neposredna opasnost. Ova opasnost vjernicima dolazi ili od šejtana i njegovih sluga ili od nekih drugih neprijatelja.

Ovaj ajet ima preventivnu funkciju da vjernike drži budnima, da ne dozvole da budu iznenađeni od bilo koga, pogotovo ne od protivnika božanskog programa objavljenog vjernicima. Ibnul-Munzir i Ibn Ebu Hatim prenose od Mukatila b. Hajjana da je riječi *budite oprezni* protumačio kao *spremnost u naoružanju*.⁸⁶ Ibn Abbas, r.a., je riječi *subatin/čete* protumačio kao *jedinice od po deset i više vojnika*.⁸⁷ Abd b. Humejd prenosi od Katadea da je riječi *ili odjednom svi* protumačio na sljedeći način: „To

⁸⁶ Sujuti, 4:533.

⁸⁷ Sujuti, 4:533.

znači kada Poslanik, s.a.v.s., krene sa vojskom, onda niko (od sposobnih za borbu) nema pravo ostati iza njega.“⁸⁸

Vidimo da ova Knjiga ne uči muslimane samo ibadetima i obredima, niti samo odgoju i moralu – kako ljudi obično imaju tu siromašnu predstavu o vjeri – već obuzima njihov život u cjelosti, nudeći rješenja za sve okolnosti u ljudskom životu. Odatle ova Knjiga traži – i to s pravom čini – puni mandat nad ljudskim životom. Od muslimana kao pojedinca i muslimanskog društva kao cjeline prihvaća jedino to da im život u cjelosti bude djelo ovog programa i pod njegovom upravom i usmjerenjem.

O vjernici, budite oprezni – tj. budite oprezni od svih neprijatelja, naročito od onih koji oklijevaju i koji su se uvukli u vaše redove, a koji su spomenuti u ajetu: Nastupajte ili u četama ili svi odjednom. – tj. ne odlazite u džihad pojedinačno, već u manjim grupama ili sa cijelom vojskom, prema potrebi.⁸⁹

Hafiz Ibn Kesir u tumačenju ovoga ajeta kaže: „Uzvišeni zapovijeda vjernicima da budu oprezni pred neprijateljem, što pretpostavlja spremnost u oružju i drugoj opremi, te mobiliziranje što većeg broja ljudi na Allahovom putu. Riječima *u grupama* misli se na skupine jedne do drugih – *ili idite u džihad, svi odjednom* – tj. svi, do jednoga.“

⁸⁸ Sujuti, 4:534.

⁸⁹ Kutb, 1997, 5:152.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži opreznost u svim dunjalučkim pitanjima, posebno u unutrašnjoj i vanjskoj sigurnosti, tj. u zaštiti muslimanskih života, imetaka, časti i sl.

Također se od vjernika traži da budu organizirani u svim segmentima života i da nikako ne budu individualci, a pogotovo ne u pitanjima za koje je potrebno mnoštvo i organiziranost. Ovim se postavljaju principi džematskog djelovanja.

U plemenitom ajetu je i išaret da je brojnost bitna odrednica za uspjeh na globalnom planu.

Dvadeset četvrti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA TEMELJITOST I PRIPREMANJE

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَيَّنُوا وَلَا تَقُولُوا
لِمَنْ أَلْفَىٰ إِلَيْكُمْ أَسْلَمَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَعِندَ اللَّهِ مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ كَذَٰلِكَ كُنْتُمْ
مِّن قَبْلُ فَمَنْ ءَلَىٰ عَلَيْكُمْ فَتَيَّنُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٩٤﴾

O vjernici, kada u boj krenete, na Allahovu putu, sve dobro ispitajte i onome ko vam nazove selam ne recite: "Ti nisi vjernik!" – kako biste se domogli ovozemaljskih dobara; ta u Allaha su mnoge dobiti! I vi ste prije bili kao oni, pa vam je Allah darovao milost Svoju; zato uvijek sve dobro ispitajte, a Allahu je, zaista, poznato ono što radite. (En-Nisa, 94)

Ibn Abbas je rekao: „Muslimani su našli jednog čovjeka dok je uzimao plijen, pa je on rekao: ‘Es-selamu alej-kum/Mir s vama.’ – a oni su ga ubili i uzeli njegov plijen. Nakon toga, objavljen je ajet: ...i onome ko vam nazove selam nemojte reći: "Ti nisi vjernik!"⁹⁰

Ibn Džerir navodi da je Ibn Omer, r.a., kazao: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslao Muhallima b. Džessamea kao

⁹⁰ Sujuti, 4:611.

vođu jedne izvidnice. Izvidnicu je sreo Amir b. el-Adbet, pa ih je poselamio. Između Muhallima i Amira je u džahilijetu bilo nesuglasica i svađa. Muhallim je na njega odapeo strijelu i ubio ga. Ta je vijest došla do Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Muhallim je došao, a imao je na sebi dva ogrtača, i sjeo ispred Poslanika, s.a.v.s., tražeći da moli Allaha da mu oprosti. Poslanik, s.a.v.s., mu je rekao: 'Allah ti nije oprostio!' Ovaj je ustao i toliko plakao da je ogrtačima brisao suze. Nije prošao ni sat vremena, a on je preselio. Kada su ga ukopali, zemlja ga je izbacila. Došli su do Poslanika, s.a.v.s., i rekli mu to, a on je rekao: 'Zemlja prima i gore griješnike od vašeg prijatelja, nego je Allah (time) želio da izvučete pouku.' Potom su ga odnijeli na brdo i pokopali kamenjem, pa je objavljen ovaj ajet.⁹¹

Buhari navodi predanje od Ibn Abbasa da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao Mikdadu: „Šta ako bi to bio vjernik koji krije svoju vjeru zbog nevjernika, pa je otkrije pred tobom i ti ga ubiješ!? I ti si tako prije krio vjeru u Mekki.“ *...jer kod Allaha su mnoga dobra!* Dakle, kod Njega je bolja dobit od dunjalučke, koju vi želite i koja vas je navela da ubijete čovjeka koji vam je nazvao selam i izjavio da vjeruje. Vi ste to zanemarili i optužili ga za pretvaranje i skrivanje nevjerstva kako biste uzeli od njega to što ste uzeli. Međutim, halal opskrba koja je kod Allaha za vas je bolja od te koju ste uzeli.

Takvi ste ranije i vi bili, pa vam je Allah darovao milost Svoju. – tj. i vi ste, kao i on, krili vjeru od svog plemena. Na to ukazuje i naprijed navedeni hadis. Uzvišeni kaže: *I sjetite se kada vas je bilo malo, kada ste na Zemlji potlačeni bili.* (El-Enfāl, 26) Tumačeći riječi Uzvišenog: *Takvi ste ranije i vi bili,* Seid b. Džubejr kaže: „Skrivali ste svoju

⁹¹ Sujuti, 4:614.

vjeru od idolopoklonika *pa vam je Allah darovao milost Svoju* – tj. primio vam je pokajanje – *zato sve provjerite*. Ovo je potvrda prethodno navedenih riječi. *Allah je, doista, obaviješten o onome što vi radite*. Seid b. Džubejr kaže: „To je prijetnja i obećanje kazne. Ovako kur'anski program podstiče srca da ožive, da budu suzdržljiva i da se prisjete Allahovih blagodati. Na ovoj osjetljivosti i bogobojažnosti on uspostavlja zakone i propise nakon što ih je pojasnio.“⁹²

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži temeljito ispitivanje situacije prije nego donesu bilo kakve odluke u kojima mogu biti posljedice zbog kojih će se kajati.

Segment kome treba posvetiti posebnu pažnju jeste organizacija vojske u svim društvima, a posebno u ratnim okolnostima.

Uzvišeni Allah ne dozvoljava vjernicima da donose sud o drugim ljudima negirajući im vjerovanje, tj. ajetom se zabranjuje osuđivanje nečijeg vjerovanja, jer samo Allah zna kakvo je čije vjerovanje.

Ajetom se, također, od vjernika traži da nikada ne zapostavljaju duhovnu stranu vjere zbog prolaznih dunjalučkih dobara.

Vjernici se trebaju uvijek prisjećati Allahovih blagodati koje im je darovao, te se staviti u poziciju onih koje bi eventualno željeli optužiti za nešto.

⁹² Kutb, 1997, 5:207.

Dvadeset peti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA PRAVEDNOST U SVIM STVARIMA

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِٱلْقِسْطِ شُهَدَآءَ لِلّٰهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوِ ٱلْوَالِدِينَ وَٱلْأَقْرَبِينَ إِن يَكُنْ غَنِيًا أَوْ فَقِيرًا فَٱللّٰهُ أَوَّلَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا ٱلْهَوَىٰ أَن تَعْدِلُوا وَإِن تَلَوْا أَوْ نَعَرَضُوا فَلَا تَنسُوا ٱللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا﴾ (135)

O vjernici, budite uvijek pravedni, svjedočite Allaha radi, pa i na svoju štetu ili na štetu roditelja i rođaka, bio on bogat ili siromašan, ta Allahovo je da se brine o njima. Zato ne slijedite strasti – kako ne biste bili nepravedni. A ako budete krivo svjedočili ili svjedočenje izbjegavali – pa, Allah zaista zna ono što radite. (En-Nisa, 135)

Ibn Abbas, r.a., je za Allahove riječi: O vjernici, budite uvijek pravedni kazao: „Uzvišeni Allah je naredio vjernicima da uvijek govore istinu, makar i protiv sebe, svojih roditelja ili djece; da ne preferiraju bogataša zbog njegovog imetka niti da se smiluju siromahu (samo) zbog njegovog siromaštva.“⁹³

Abd b. Humejd, Ibn Džerir i Ibnul-Munzir prenose od Katadea da je rekao: „Ovaj ajet govori o svjedočenju.

⁹³ Sujuti, 5:73.

Zbog toga, čovječe, svjedoči pa makar protiv samog sebe, ili protiv svojih roditelja i rodbine, ili protiv svojih bližnjih ili uglednika svoga naroda, jer svjedočenje je radi Allaha, a nije zbog ljudi! Uzvišeni Allah je zadovoljan samo pravdom i pravičnošću. Pravda je Allahova vaga na Zemlji. On njome štiti slaboga od jakoga, iskrenoga od lažljivca, ispravnoga od pokvarenog. Zbog pravde se vjeruje iskrenome, a u laž utjeruje lažljivac i odbija nasilnik. Uzvišen je i hvaljen naš Gospodar. Pravdom uspostavlja mir među ljudima. O sine Ademov, *bio on bogat ili siromašan, ta Allahovo je preče pravo* – tj. Allah je preči od vaših bogataša i siromaha, i neka te ne spriječi bogatstvo imućnih ili siromaštvo oskudnih da o Njemu svjedočiš ono što znaš, jer je to Istina.“ Katade veli: „Spomenuto nam je da je vjerovjesnik Musa, a.s., rekao: „O Gospodaru, čega si najmanje stavio na Zemlju?“ Uzvišeni Allah je odgovorio: „Pravde sam najmanje stavio!“⁹⁴

Hafiz Ibn Kesir u tumačenju ovoga ajeta kaže: „Uzvišeni Allah naređuje vjernicima da postupaju nepristrasno, tj. pravedno, da ne odstupaju od toga ni lijevo ni desno, da se nikog ne boje na Allahovom putu i da se u tome međusobno potpomažu. Uzvišeni Allah kaže: *Svjedočite Allaha radi* – tj. svjedočite radi Allaha, želeći Njegovo zadovoljstvo, i tada će biti ispravno – *pa makar to bilo protiv vas samih* – tj. svjedoči istinito makar ti to štetilo. Allah će onome ko Mu se pokorava olakšati svaku tegobu – *ili roditelja i rodbine* – tj. ako bi

⁹⁴ Sujuti, 5:75.

svjedočenje bilo protiv tvojih roditelja i rodbine, nemoj ih štititi – svjedoči istinu makar pretrpjeli štetu, jer je istina presudna za svakoga. *Bude li (onaj protiv koga svjedočite) bogat ili siromah, pa Allah je preči (da se brine o) njima* – tj. nemoj ga štititi zbog njegovog bogatstva i nemoj ga sažaljevati zbog siromaštva, jer je Allah njima preči od tebe. *I ne slijedite strasti kako ne biste bili nepravедni* – odn. neka vas ne zanese strast, pristrasnost i mržnja da ostavite pravednost u vašim poslovima, nego je se pridržavajte, kao što kaže Uzvišeni Allah:

Neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite nikako ne navede da nepravедni budete! Pravedni budite, to je najbliže čestitosti! (El-Māide, 8) Ili: *A ako budete krivo svjedočili, ili svjedočenje izbjegavali* – tj. iskrivljivali i mijenjali ga. Izbjegavanje svjedočenja je prikriivanje i napuštanje istine, kao što kaže Uzvišeni: *Ko ga uskrati, srce će njegovo biti griješno.* (El-Bekare, 263) Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: „Najbolji svjedok je onaj koji posvjedoči prije nego bude pitan za to.“ A Uzvišeni Allah kaže: *Pa Allah zaista zna ono što radite* – tj. kaznit će vas za prikriivanje svjedočenja.

O vjernici, budite uvijek pravedni, svjedočite Allaha radi, pa i na svoju štetu ili na štetu roditelja i rođaka, bio on bogat ili siromašan, ta Allahovo je da se brine o njima! Zato ne slijedite strasti – kako ne biste bili nepravедni. A ako budete krivo svjedočili ili svjedočenje izbjegavali – pa, Allah zaista zna ono što radite. (En-Nisa, 135)

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži iskreno svjedočenje i pravednost.

Vjernici moraju shvatati svjedočenje kao dio vjere kojoj moraju dati prednost nad bilo kojim dunjalučkim interesima.

Uzvišeni Allah od vjernika traži odgovornost u svim postupcima, te poduzimanje aktivnosti u cilju poboljšanja društvenog života.

Vjernicima se posebno skreće pažnja na opasnost slijeđenja strasti, koje su svojstvene svakome živom biću, ali se vjernici izdvajaju time što su upozoreni na opasnost od njih.

Izbjegavanje svjedočenja je grijeh za koji će Allah pozvati na odgovornost.

Dvadeset šesti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ISPRAVNO VJEROVANJE

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ءَامِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ ؕ وَالْكِتَابِ الَّذِى نَزَّلَ عَلَى رَسُوْلِهِ ؕ وَالْكِتَابِ الَّذِى اُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللّٰهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ ؕ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلٰلًا بَعِيْدًا ﴿١٣٦﴾﴾

O vjernici, vjerujte u Allaha, i Poslanika Njegova, i u Knjigu koju On Svome Poslaniku objavljuje, i u Knjigu koju je objavio prije. A onaj ko ne bude vjerovao u Allaha, i u meleke Njegove, i u knjige Njegove, i u poslanike Njegove, i u Onaj svijet – daleko je zalutao. (En-Nisa, 136)

U ovom ajetu Uzvišeni Allah poziva vjernike da upotpunjavaju svoje vjerovanje tako što će ga uvijek čistiti i brusiti iskrenošću i pokajanjem, i čuvati od onoga što ga kvari ili u potpunosti poništava.⁹⁵ Ovo je objašnjenje elemenata islama u koje mu'mini moraju vjerovati.⁹⁶

Također, obaveza vjernika je da se upoznaju sa propisima svoje vjere, potom da po njima postupaju i da ustraju u tome. Vjerovanje u temelje islama, tj. u imanske šarte,

⁹⁵ Sa'di, 2000:249.

⁹⁶ Kutb, 1997, 5:276.

koji su u ovom ajetu spomenuti je cjelina, te se nikako ne dozvoljava vjerovanje u jedne šarte a odbacivanje drugih, jer je nevjerovanje u neku od ovih stvari nevjerovanje u cjeli islam.

Ibn Abbas, r.a., navodi da su nekolicina bivših židova došli Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekli mu da će vjerovati samo u njega i njegovu Knjigu, tj. Kur'an i u Musaa, a.s., i Tevrat, a da neće vjerovati u druge knjige niti poslanike. Poslanik, s.a.v.s., im je rekao: „Naprotiv, vjerujte u Allaha i Njegovog poslanika Muhammeda, i Njegovu knjigu Kur'an i u svaku knjigu koja je bila prije njega.“ Oni rekoše: „Nećemo!“ Pa je Uzvišeni Allah objavio ovaj ajet, nakon čega su u sve povjerovali.⁹⁷ Hafiz Ibn Kesir, tumačeći ovaj ajet, kaže: „Uzvišeni Allah naređuje Svojim robovima da imaju u vidu sve ruknove (dijelove, odn. ogranke) imana. Uzvišeni kaže: *...i Knjigu koju On Svome Poslaniku objavljuje* – znači Kur'an – *i u Knjige koje je objavio prije*. Riječ *kitab* (knjiga) data je u obliku jednine, a to je kategorija koja obuhvaća sve prethodne knjige. O Kur'anu kaže: *nezzele (objavljivao je, slao je)* jer ga je objavljivao u dijelovima, etapama, prema događajima, u skladu s onim što treba Njegovim robovima za njihov ovosvjetski i onosvjetski život. Prethodne knjige su spuštene odjednom. Stoga Uzvišeni kaže: *...i u Knjigu koju je objavio prije*. Zatim kaže: *A onaj koji ne bude vjerovao u Allaha, i u meleke Njegove, i u knjige Njegove, i u poslanike Njegove, i u Onaj svijet – daleko je zalutao.*

⁹⁷ Sujuti, 5:76.

Znači, on je sišao s Puta upute i sasvim se udaljio od cilja.

Poruke ajeta:

Uzvišni Allah od vjernika traži iskreno vjerovanje u osnovne postulate vjere.

U ajetu su navedeni osnovni islamki šarti: vjerovanje u Allaha, Njegovog Poslanika, s.a.v.s., meleke, Kur'an, druge objave i Budući svijet.

Zabluda može biti bliža ili dalja, tj. blažeg ili težeg oblika, a Kur'an nas obavještava da je negiranje osnove vjerovanja ogromna zabluda.

Dvadeset sedmi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ISPRAVAN IZBOR PRIJATELJA

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَتَّخِذُوْا الْكَافِرِيْنَ اَوْلِيَآءَ مِنْ دُوْنِ
 الْمُؤْمِنِيْنَ اَتُرِيْدُوْنَ اَنْ يَّجْعَلُوْا لِلّٰهِ عَلَيْكُمْ سُلْطٰنًا مُّبِيْنًا ﴿١٤٤﴾

O vjernici, ne prijateljujte sa nevjernicima umjesto s vjernicima! Zar hoćete da pružite Allahu očigledan dokaz protiv sebe? (En-Nisa, 144)

Uzvišeni Allah upozorava vjernike na postupke munafika, tj. da munafici uzimaju za prijatelje i zaštitnike nevjernike i neprijatelje muslimana, te se vjernici pozivaju da ne budu takvi. Ukoliko, ipak, tako postupe, učinit će veliki grijeh i izazvati Allahovu srdžbu na sebe.

Nakon što je u ranijim ajetima objasnio postupke nevjernika, munafika i drugih, Uzvišeni Allah traži od vjernika se klone svih negativnih svojstava. Ljudima je slao poslanike kako bi imao jasan dokaz protiv njih, tj. da se niko ne bi mogao pravdati pred Allahom kako Ga nije mogao spoznati niti slijediti Njegove propise. To je ponovni poziv vjernicima, opisujući ih svojstvom čime se razlikuju od drugih. Razlikuje se i njihov program i njihovo ponašanje i njihova stvarnost i na osnovu čega se oni i odazivaju pozivu i pokoravaju smjernicama.⁹⁸

Ovo upućuje na apsolutnu Allahovu pravdu, jer

⁹⁸ Kutb, 1997, 5:288.

Uzvišeni Allah nikoga neće kazniti prije nego navede dokaz protiv njega. Ajetom se upozorava na činjenje grijeha, jer njihov počinitelj tako pribavlja dokaze pred Allahom, dž.š., protiv sebe.⁹⁹ Hafiz Ibn Kesir u tumačenju ovoga ajeta kaže: „Allah zabranjuje vjernicima da uzimaju za prijatelje nevjernike mimo vjernika, da se s njima druže, prijateljuju i savjetuju, da ih vole, te da im odaju stanja vjernika. Uzvišeni kaže: *Neka vjernici ne uzimaju za prijatelje nevjernike kada ima vjernika, a onoga ko to učini – Allah neće štiti. To učinite jedino da biste se od njih sačuvali. Allah vas upozorava na Sebe.* (Ali Imrān, 28) Allah vas upozorava na Njegovu kaznu ako prekršite Njegovu zabranu. Stoga kaže: *Zar hoćete da pružite Allahu očigledan dokaz protiv sebe* – tj. argument protiv vas za izvršenje Njegove kazne nad vama. Abdurrezzak, Ibnul-Munzir, Ibn Ebi Hatim i Ibn Merduvejh bilježe od Ibn Abbasa, r.a., da je rekao: „Riječ *sultan* u Kur'anu znači *Allahov argument*.¹⁰⁰

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika ponovo traži da vode računa o svome socijalnom okruženju, tj. o ispravnom izboru prijatelja i prisnog društva.

U ajetu je i općenita poruka da u svemu treba birati ono što je bolje.

Vjernici se podsjećaju da će Allah svima suditi, te da će protiv ljudi iznositi brojne dokaze iz njihovih života.

⁹⁹ Sa'di, 2000:252.

¹⁰⁰ Sujuti, 5:85.

Dvadeset osmi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ISPUNJAVANJE OBAVEZA

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَوفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُمْ بَيْعَتُ
الْأَنفُسِ إِلَّا مَا يَتَنَبَّأُ عَلَيْكُمْ عِندَ حُجِّي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ
مَا يُرِيدُ ﴿١﴾

O vjernici, ispunjavajte obaveze! Dozvoljava vam se stoka, ali ne ona koja će vam se navesti; dok obrede hadža obavljate, nije vam dozvoljeno da lovite. Uistinu, Allah propisuje što On hoće. (El-Maide, 1)

Sura El-Maide se nalazi poslije sure En-Nisa, koja sadrži mnoge imanske ugovore: propise o braku, izdržavanju, vasijetu, dugu i nasljedstvu. Sve su to propisi za ugovore. Kao da nam Uzvišeni Allah nakon sure En-Nisa kaže: „Naučili ste ugovore iz sure En-Nisa, pa ih čuvajte i ispunjavajte!“¹⁰¹

U suri El-Maide, Uzvišeni Allah vjernike čak 16 puta doziva sa: *O vjernici!* Pored ovih učestalih poziva, Uzvišeni Allah na dva mjesta doziva Poslanika, a.s., riječima: *O Poslaniče*, a na pet mjesta doziva sljedbenike Knjige: *O sljedbenici Knjige!* U ovim pozivima se kriju brojne poruke, smjernice, upute muslimanima koji nastoje steći Allahovo zadovoljstvo i ustrajati na Pravome putu, sve

¹⁰¹ Eš-Ša'ravi, str:2997.

u cilju jačanja društvenih odnosa u tada novoformiranoj medinskoj državi kao i jačanju muslimanskih zajednica uopćeno.

Ova sura se naziva i *sura ugovora*, jer se u njoj najviše tretiraju upravo ugovori, dok se o sofri koja je spuštена Isau, a.s., i njegovim učenicima govori u svega nekoliko ajeta. Bejheki prenosi od Mukatila b. Hajjana da je rekao: „Doprlo je do nas da Allahove riječi: *O vjernici, ispunjavajte obaveze!* – znače: ispunjavajte vaše ugovore propisane Kur'anom vezane za naređenja po kojima treba raditi, zabrane kojih se treba kloniti, poštovanje ugovora sa mušricima, i sve međuljudske ugovore.“¹⁰²

U životu moraju postojati obaveze. Čovjekov život je ispunjen obavezama prema ljudima, porodici i rodbini, zajednici i ummetu, prijateljima i neprijateljima, prema živim bićima koja mu je Allah stavio ili nije stavio na raspolaganje, i prema stvarima koje ga okružuju. Potom, ima obaveza prema svom Gospodaru, Zaštitniku, a veza s Njim je temelj svakog života. Islam uspostavlja ove obaveze u životu ljudi sasvim precizno i jasno.¹⁰³

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je posebno upozoravao na kršenje ugovora: „Svakome prevarantu će na Sudnjem danu biti stavljena zastava koja će označavati njegove prevare.“¹⁰⁴ Također je kazao: „Vjernici se drže ugovora!“

O riječima Uzvišenog: *ispunjavajte obaveze (el-'uhud)*, Ibn Abbas, Mudžahid i drugi kažu da znače: obećanja, obaveze, odgovornosti, ugovore, sporazume,

¹⁰² Sujuti, 5:161.

¹⁰³ Kutb, 1997, 6:81.

¹⁰⁴ Buhari i Muslim.

oporuke/el-uhud. El-uhud označava sve ono što je Uzvišeni Allah dozvolio, zabranio, učinio obaveznim ili ograničio Kur'anom, pa to ne zanemarujte i ne kršite. Uzvišeni naglašava: *A oni koji ne ispunjavaju dužnosti prema Allahu, iako su se na to čvrsto obavezali, i kidaju ono što je Allah naredio da se poštuje, i čine nered na Zemlji – njih čeka prokletstvo i najgore prebivalište!* (Er-Ra'd, 25) U to se ubrajaju sve dužnosti, obaveze i ugovori: obaveza Uzvišenom (da Mu se robuje), ugovor o savezništvu, o zajedničkom sudjelovanju, o kupoprodaji, o braku i dužnost ispunjenja zakletve.

Ibn Ishak bilježi predanje: „Plemena iz Kurejša su se okupila u kući Abdullaha b. Džud'ana – zbog njegovog ugleda i porijekla, te su sklopili ugovor i obavezali se da neće u Mekki naći ni jednog njenog stanovnika ili nekoga drugog nad kojim je učinjeno nasilje, a da ga neće zaštititi. Kurejšije su taj ugovor nazvali *Hilful-fudul*.“ Za njega je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Prisustvovao sam potpisivanju ugovora u kući Abdullaha b. Džud'ana. Draže mi je to od krda najboljih deva. Kada bih se u islamu pozvao na tako nešto, svakako bih se odazvao.“¹⁰⁵

Uzvišeni Allah od vjernika traži da poštuju sve vrste ugovora i dužnosti, kako onih spram Stvoritelja tako onih spram stvorenja.

Riječi Uzvišenoga: *Dozvoljava vam se stoka* – odnosno dozvoljavaju vam se deve, krave i bravi. A riječi: *ali ne ona koja će vam se navesti* – tj. osim one koja će vam se navesti da je zabranjena (općenito i u nekim okolnostima). Misli se na riječi Uzvišenoga: *Zabranjuje vam se strv*,

¹⁰⁵ Bilježi ga i imam Muslim. El-Adevi, 1996:32.

i krv, i svinjsko meso, i ona koja je zaklana u nečije drugo ime, a ne u Allahovo, i koja je udavljena i ubijena; i koja je strmoglavljena, i rogom ubodena, ili od zvijeri načeta. Pod stokom se misli na sve domaće životinje kao što su deve, krave i bravi, ali i divlje, kao što su divokoze, divlje krave i crvene deve. Od domaćih su izuzete ranije spomenute (svinja), a divlje su izuzete od lova za vrijeme obreda hadža, tj. kako vam je stoka dozvoljena u svim situacijama, tako vam je lov za vrijeme hadža haram, jer je Allah, dž.š., tako propisao, a On zna mudrost u svemu što naređuje i zabranjuje. Zbog ovoga Uzvišeni Allah kaže: *Allah propisuje šta On hoće.*

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži da ispune ugovor na koji su pristali kada su povjerovali u Allaha, dž.š., i u Njegovog Poslanika, s.a.v.s., a koji ih obavezuje na pokornost i izvršavanje islamskih obaveza.

Od vjernika se traži da budu povjerljivi te da ispunjavaju sve svoje obaveze.

Vjernicima je tačno određeno koje vrste životinja smiju, a koje ne smiju konzumirati.

Vjernici se upućuju na posebnu pažnju spram obreda hadža.

Uzvišeni Allah je Gospodar Koji je istinski i jedini Zakonodavac, a vjernici su obavezni pridržavati se Njegovih propisa.

Dvadeset deveti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA POŠTIVANJE ALLAHOVIH PROPISA, POTPOMAGANJE I PRAVEDNOST

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَحِلُّوا شَعَائِرَ اللَّهِ وَلَا الشَّهَرَ الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْقَلَائِدَ وَلَا ءَاثِينَ الْبَيْتِ الْحَرَامِ يَنْتَعُونَ فَضْلًا مِّن رَّبِّهِمْ وَرِضْوَانًا وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ أَن صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَن تَعْتَدُوا وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢﴾﴾

O vjernici, ne omalovažavajte Allahove odredbe hadža, ni sveti mjesec, ni kurbane, naročito one ogrlicama obilježene, ni one ljude koji su krenuli ka Časnom hramu želeći nagradu i naklonost Gospodara svoga. A kad obrede hadža obavite, onda loviti možete. I neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite, zato što su vam spriječili pristup Časnom hramu, nikako ne navede da ih napadnete! Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i čestitosti, a ne sudjelujte u grijehu i neprijateljstvu; i bojte se Allaha, jer Allah strašno kažnjava. (El-Maide, 2)

U ovom kur'anskom ajetu Uzvišeni Allah upućuje

ljude da poštuju Allahove propise. Također se od vjernika traži poštivanje životinja.

Šejh Ša'ravi, tumačeći ovaj ajet, između ostalog, kaže: „*O vjernici, poštujujte Allahove propise* – znači da je Uzvišeni Allah utemeljio propise kako bi učvrsto iman i kako niko ne bi smatrao za sebe da je osnova cijelog svemira, već da su svi Allahovi robovi. Sve što postoji je lanac služenja: čovjek služi čovjeku, životinje ljudima, biljke ljudima i životinjama, mrtva priroda služi svima, ali niko nije bolji od bilo koga drugog. I sama mrtva priroda slavi i zahvaljuje Allahu, a događa se da Mu čovjek ne zahvaljuje i da Ga ne slavi.“¹⁰⁶

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: „Uzvišeni Allah kaže: *O vjernici, ne omalovažavajte Allahove obrede hadža, ni sveti mjesec*. To znači: ne skrnavljenje mjeseca, uvažavanje njegove veličine, naglašeno izbjegavanje zabranjenih stvari općenito, ali i onih vezanih samo za ovaj mjesec, kao što je otpočinjanje rata. Riječi Uzvišenoga: *...ni kurbane, naročito one ogrlicama obilježene*, znače: ne napuštajte odvođenje kurbana Svetome hramu, jer je u tome poštivanje Allahovih propisa, i ne napuštajte obilježavanje kurbana ogrlicama na vratovima, zbog razlikovanja od druge stoke, kako bi se znalo da se vode prema Kabi, da bi ih se klonio onaj koji bi im želio nanijeti neko zlo, i da bi to bio podsticaj onome ko ih vidi da to isto učini, jer onaj ko poziva uputi ima nagradu onih koji ga slijede, bez umanjenja njihove nagrade.

¹⁰⁶ Tefsir, str: 2899.

I neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite, zato što su vam spriječili put Časnoj Kabi, nikako ne navede da ih napadnete – tj. neka vas mržnja prema nekim ljudima koji su vas onemogućili da stignete do Svetog hrama, u godini kada je dogovoren mir na Hudejbiji, ne navede da prekoračite Allahove propise o njima, pa da im se svetite zulumom, već presudite po pravdi, kako vam je Allah, dž.š., naredio.

Ibn Ebu Hatim prenosi od Zejda b. Eslema: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je sa ashabima bio na Hudejbiji kada su ih idolopoklonici spriječili da stignu do Kabe. To im je vrlo teško palo. Kada je jedna grupa idolopoklonika sa istoka prolazila pored njih s namjerom da obave umru, ashabi su rekli: „Spriječimo ih, kao što su nas njihovi drugovi spriječili!“ Tada je Uzvišeni Allah objavio ovaj ajet.”¹⁰⁷

Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i bogobojažnosti, a ne sudjelujte u grijehu i neprijateljstvu. Uzvišeni Allah naređuje Svojim robovima, vjernicima, da se međusobno pomažu u činjenju dobrih djela, a to je *birr/dobročinstvo* i da ostave zabranjene i pokuđene stvari, a to je *takva/bogobojažnost*, kao što im zabranjuje sudjelovanje u pokvarenjaštvu grijehu.

Imam Ahmed prenosi od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: „Pomozi svome bratu, bio tlačitelj ili potlačeni“ Neko je upitao: „Da ga pomognem kao mazluma razumijem, ali kako ću ga

¹⁰⁷ Sujuti, 5:167.

pomoći kao zalima?“ Odgovorio je: „Da ga spriječiš u tiraniji – tako ćeš ga pomoći.“¹⁰⁸

U jednom sahih-hadis u se kaže: „Onaj ko poziva uputi imat će nagradu onih koji ga budu slijedili do Sudnjeg dana, ne umanjujući nimalo njihovu nagradu, a onaj koji bude pozivao zabludi imat će grijeh svih koji ga budu slijedili, ne umanjujući nimalo njihov grijeh.“

Prenosi Ebul-Kasim et-Taberani od Ebul-Hasen Nimran b. Sahra da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Ko bude išao za zalimom pomažući ga, a bude znao da je zalim, izišao je iz islama.“

Bejheki prenosi od Ibn Abbasa, r.a., da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: „Davud, a.s., je razgovarao sa svojim Gospodarom, pa je rekao: ‘O Gospodaru, koji Ti je rob najdraži da ga i ja volim radi Tvoje ljubavi?’ Allah mu je kazao: ‘O Davude, najdraži Mi je rob čije su udovi i srce čisti od zla spram bilo koga, koji ne prenosi tuđe riječi, koji je postojan toliko da kada bi se brdo pomjerilo, on se ne bi pomjerio. Takav Me voli i voli onoga ko Me voli i čini da Me ljudi vole!’ Davud, a.s., reče: ‘O Gospodaru, Ti znaš da Te ja volim i volim onoga ko Tebe voli, a kako da učinim da Te ljudi vole?’ Allah mu je rekao: ‘Podsjećaj ih na Moje ajete (znakove), na Moju kaznu i na Moje blagodati! O Davude, nema ni jednog roba koji pomaže onome kome je učinjeno nasilje ili zajedno s njim rješava to nasilje a da mu Ja neću učvrstiti stopala na Dan kada će noge biti nestabilne!’“¹⁰⁹

¹⁰⁸ Buhari i Muslim.

¹⁰⁹ Sujuti, 5:172.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah poziva vjernike da poštuju sve islamske propise, a posebno hadž i njegove propise, dane u kojima se on obavlja, kurbane, ili, pak, ljude koji su krenuli obaviti hadž ili su već hadžije.

Od vjernika se traži da budu pravedni spram svih ljudi, čak i prema onima koji su zlostavljali vjernike.

Jedna od glavnih poruka vjernicima jeste da Uzvišeni Allah traži od njih da se (pot)pomažu u dobru i čestitosti. Ovim se favorizira zajedništvo i kolektivni rad vjernika, koji podrazumijeva organiziranost. Stoga bi se svaka hajirli akcija trebala ticati svih vjernika. Vjernici se trebaju učlaniti u sva udruženja u kojima se podstiče na činjenje dobrih djela.

Kur'an vjernicima zabranjuje učestovanje u bilo kojim udruženjima, organizacijama ili akcijama u kojima se čini bilo kakav grijeh spram Allaha ili ljudi.

Na kraju ovog ajeta Uzvišeni upozorava vjernike na nužnu bogobožnost i strah od Allaha, jer je Allahova kazna teška i žestoka.

Trideseti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA BRIGU O ČISTOĆI

﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا
وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ
مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُم مِّنَ الْغَايَةِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ
فَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ
وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ
وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهَّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ﴾

O vjernici, kad hoćete molitvu da obavite, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite – a dio glava svojih potarite – i noge svoje do iza članaka, a ako ste džunubi, onda se okupajte; a ako ste bolesni ili na putu ili ako ste izvršili prirodnu potrebu ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nadete vode, onda rukama svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih predite. Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni. (El-Maide, 6)

U ovom pozivu vjernicima, Uzvišeni Allah (pr) opisuje abdest i gusul kao vidove fizičkog čišćenja, te pripremu

za namaz i druge ibadete. Hafiz Ibn Kesir kaže: „Mnogi iz prvih generacija o riječima Uzvišenog: *kada hoćete namaz obaviti*, kažu da znače: „Kada hoćete namaz obaviti, a vi ste izvršili prirodnu potrebu...” Drugi kažu: „Kada ustanete iz sna da namaz obavite...” Oba mišljenja su bliska po značenju. Treći kažu: „Ajet ima općenitije značenje od toga, jer naređuje uzimanje abdesta radi obavljanja namaza. Međutim, kada je u pitanju onaj koji je izvršio prirodnu potrebu, njemu je abdest dužnost (vadžib), a onome koji je sa abdestom, njemu je to preporučeno.“

Ibn Džerir prenosi od Ibn Sirina da su se halife (h. Ebu Bekr, h. Omer, h. Osman i h. Alija) abdestili za svaki namaz. Imam Ahmed prenosi od Burejdea: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., se abdestio za svaki namaz, a na Dan osvajanja Mekke abdestio se je, potrao mestve i sve namaze klanjao sa jednim abdestom, pa ga je h. Omer upitao: ‘Allahov Poslaniče, učinio si nešto što nisi praktici-
rao?’ On je odgovorio: ‘Zaista sam to namjerno učinio, Omere.’“¹¹⁰ Ibn Džerir prenosi od Ibrahima da je Alija izvagao neko sjemenje, pa se abdestio skrativši i obavivši samo najnužnije, a potom rekao: „Ovo je abdest onoga koji nije izvršio prirodnu potrebu.“ Također, Ibn Džerir prenosi od Enesa da je Omer b. El-Hattab uzeo abdest skrativši ga, pa je rekao: „Ovo je abdest onoga koji nije izvršio prirodnu potrebu.“

Jedna grupa učenjaka na osnovu riječi Uzvišenog:

¹¹⁰ Sujuti, 5:201.

kada hoćete namaz obaviti, lica svoja operite, zaključuje da je nijet u abdestu obavezan. Poželjno je spominjati Allahovo ime prilikom abdesta. Vjerovjesnik, s.a.v.s., je, u hadisu sa valjanim lancem prenosilaca, rekao: „Nema abdesta onaj ko prilikom njegovog uzimanja nije spomenuo Allaha.“

Imam Ahmed prenosi od Šefika kako je vidio h. Osmana da se abdesti, pa navodi hadis i kaže: „Osman je provukao tri puta prste kroz bradu kada je prao lice, a zatim je rekao: ‘Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako ovo radi.’“¹¹¹

Utvrđeno je vjerodostojnim hadisima da bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., kada bi se abdestio, ispirao usta i nos.

Riječi Uzvišenoga: *...i ruke svoje do iza lakata* – tj. sa laktovima. Džabir b. Abdullah kaže: „Kada bi se Allahov Poslanik, s.a.v.s., abdestio, nanosio je vodu i na svoje laktove.

U riječima Uzvišenoga: *a glave svoje potarite/bi-ruusikum* slovo *ba* ima funkciju vezivanja. O opisu Poslanikovog, s.a.v.s., abdesta zabilježeno je predanje kod Buharija i Muslima od Abdullaha b. Zejda b. Asima o tome da ga je neki čovjek upitao: „Možeš li nam pokazati kako se abdestio Allahov Poslanik, s.a.v.s.?“ Abdullah b. Zejd je odgovorio: „Da.“ Zatim je zatražio vodu za abdest, potrao glavu naprijed i nazad, od prednjeg dijela glave ka potiljku, potom se vratio na mjesto s kog je počeo i na

¹¹¹ Tirmizi ga ocjenjuje hasenom, a prenosi ga i Ibn Madže.

kraju je oprao noge.

Riječi Uzvišenoga: *i noge svoje do iza članaka*, čitaju se u akuzativu *ve erdžulekum/i noge svoje*, vezano za: *lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite*. Ibn Ebu Hatim prenosi od Ibn Abbasa da je on čitao: *ve erdžulekum*, govoreći da se ta riječ odnosi na pranje. Ovaj način čitanja (kiraet) očito ukazuje na obaveznost pranja nogu, kako su to i smatrale prve generacije (selef).

Prenosi se, različitim predanjima, od vladara pravovjernih: Osmana, Alije b. Taliba, Ibn Abbasa, Muavije, Abdullaha b. Zejda b. Asima i Mikdada b. Ma'd Jekriba, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prao noge prilikom abdesta, jednom, dva ili tri puta, a i u hadisu koji prenosi Amr b. Šuajb, od svoga oca, a on od svoga djeda, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uzimajući abdest oprao i noge, a zatim rekao: „Ovo je abdest bez kog Allah ne prima namaz.“

Buhari i Muslim bilježe od Abdullaha b. Amra da je rekao: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je izostao na nekom putovanju na koje smo krenuli. U međuvremenu, kada nas je sustigao, nastupilo je vrijeme ikindije-namaza i mi smo se abdestili, ali smo počeli potirati noge, pa je on povikao najjačim glasom: „Potpuno uzimajte abdest! Teško petama od Vatre!“

Muslim u *Sabihu* penosi od h. Aiše, a ona od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je rekao: „Potpuno uzimajte abdest! Teško petama od Vatre!“

Allah vam ne želi pričiniti poteškoće – tj. olakšao je, a

nije vam otežao. Čak je dozvolio uzimanje tejemmuma (potiranja lica i ruku) u bolesti i nedostaku vode, i dao mu ulogu vode, izuzev u nekim okolnostima koje su već ranije pojašnjene.

...*sve vas želi učiniti čistim i blagodat vam Svoju upotpuniti, da biste bili zahvalni* – tj. zbog davanja širih mogućnosti i blagosti prema vama u onome što vam je propisao. Tradicija podstiče na učenje dove neposredno poslije uzimanja abdesta, da uvrsti izvršioca među one koji su se očistili izvršivši imperativ ovog časnog ajeta. U Muslimovom *Sahihu* zabilježeno je od Omera, r.a., da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: „Svatom od vas koji uzme abdest, pa završi ili upotpuni abdest učeći: Ešhedu en la ilahe illallahu ve enne Muhammeden abduhu ve resuluhu/Svjedočim da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik – otvore se osam džennetskih vtara da uđe na koja hoće.“ Muslim prenosi od Ka’ba b. Murre da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Svakoga čovjeka, kada se abdesti, napuštaju grijesi: prilikom pranja ruku, grijesi napuštaju ruke; kada pere lice, grijesi mu odlaze sa lica; kada potire glavu, grijesi odlaze sa nje; kada pere noge, grijesi ih napuštaju.“

Također, on prenosi od Ebu Malika el-Eš’arija da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Čistoća je pola vjerovanja; riječi: *el-hamdulillahi/hvala Allahu* ispunjavaju Mizan; riječi: *subhanallahi vallahu ekber/slavljen je i uzvišen Allah* ispunjavaju prostor između nebesa i Zemlje, post je štit, strpljivost je svjetlo, milostinja je jasan znak, a

Kur'an je argument tebi ili protiv tebe. Svaki čovjek osviće zalažući sebe, pa se neko spasi, a neko upropasti.“

On, također, Uzvišeni Allah mu se smilovao, prenosi od Ibn Omera da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Allah ne prima milostinju datu od prevare, niti namaz bez abdesta.“

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah poziva vjernike da brinu o fizičkoj i psihičkoj čistoći. Uzvišeni propisuje da prije svakog namaza operemo one dijelove tijela koji su najizloženiji i koji se najviše prljaju.

Vjernici se ovim ajetom podučavaju o vrstama nečistoća. Za svaku od njih Allah je propisao određeno čišćenje.

I u ovom ajetu Uzvišeni Allah vjernicima propisuje olakšicu u nekim specifičnim okolnostima koje ih sprječavaju od svakodnevnog postupanja.

Allah, dž.š., ponavlja vjernicima da im želi olakšati, a ne otežati, i da je vjera Allahova blagodat spram vjernika, a obaveza vjernika je da se na svim blagodatima zahvaljuju.

Trideset prvi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA PRAVEDNOST I OBAVLJNJE DUŽNOSTI

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاَنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا أَعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾

O vjernici, dužnosti prema Allahu izvršavajte, i pravedno svjedočite! Neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite nikako ne navede da nepravedni budete! Pravedni budite, to je najbliže čestitosti, i bojte se Allaha, jer Allah dobro zna ono što činite! (El-Maide, 8)

Uzvišeni Allah poziva Svoje iskrene robove da uvijek budu spremni na činjenje dobra isključivo radi Allaha, a ne radi nekih dunjalučkih ciljeva, i da u tome uvijek traže pravdu i sredinu, bez ikakvog pretjerivanja ili umanjivanja, bez obzira radilo se o govoru ili djelu. Ovo je osnovno pravilo u postupanju spram ljudi, općenito.¹¹²

Kada nam Uzvišeni Allah kaže: *Dužnosti prema Allahu izvršavajte, i pravedno svjedočite!* – podučava nas da ne ulažemo trud u nešto bezvrijedno, nego da

¹¹² Sa'di, 2000:271.

naša nastojanja i djelovanja usmjerimo prema korisnim djelima isključivo radi Allaha. Uzvišeni Allah nikada neće zaboraviti nagradu Svoga roba. On je Onaj Koji sve uzvraća lijepim. Uzvišeni kaže: *Zar je nagrada za dobro išta osim dobrog? i: Allah neće dopustiti da propadne nagrada dobročiniteljima!* Kada neko želi izvršavati dužnosti spram Allaha, on svoje kretanje i trud usmjerava ka dobrobiti Allahovih stvorenja, i ovo je ono što se traži od tebe, vjerniče.¹¹³

Nema nijedne vjere i nijednog sistema na Zemlji koji garantira apsolutnu pravdu kao što garantira islam, koji poziva vjernike da ovu obavezu ispunjavaju u ime Allaha. Ovi principi su ono što je islam učinilo posljednjom svjetskom vjerom čiji sistem garantira svim ljudima – njenim pripadnicima i onima koji to nisu – da u njenom okrilju uživaju u pravdi i da ona bude obavezna za njene pripadnike, jer će tako sarađivati sa svojim Gospodarom, bez obzira na prezir i mržnju koju doživljavaju od ljudi. Ummet je obavezan biti pravedan prema čovječanstvu bez obzira koliko u tome bilo poteškoća i napora.¹¹⁴

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: *O vjernici, dužnosti prema Allahu izvršavajte* – tj. slijedite Istinu radi Allaha, a ne radi ljudi i da bi vam se pročulo – *i pravedno svjedočite* – odn. budite pravedni.

Buhari i Muslim prenose da je En-Nu'man b. Bešir rekao: „Babo mi je nešto poklonio, a moja majka Amra

¹¹³ Ša'ravi, str:2972.

¹¹⁴ Kutb, 1997, 6:112.

b. Revaha je prigovorila: 'Nisam zadovoljna dok ti to ne odobri Allahov Poslanik, s.a.v.s.' Otišao mu je da bi on, s.a.v.s., posvjedočio ispravnost poklona. Upitao ga je: 'Da li si to isto poklonio svoj svojoj djeci?' Odgovorio je: 'Ne.' Rekao mu je: 'Bojte se Allaha i budite pravedni među djecom. Ja ne mogu potvrditi nešto što je nepravedno.' Moj babo se vratio i povukao svoj poklon.“

Riječi Uzvišenog: *Neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite nikako ne navede da nepravedni budete!* znače: neka vas mržnja prema nekim ljudima ne ponese da isključite pravednost spram njih, nego budite pravedni i spram prijatelja i spram neprijatelja. Uzvišeni kaže: *Pravedni budite, to je najbliže bogobožnosti* – tj. vaša primjena pravednosti bliža je čestitosti od njenog izostavljanja. Riječi Uzvišenog: *i bojte se Allaha, jer Allah dobro zna ono što činite*, znače: On će vas nagraditi ili kazniti prema onome što zna da ste uradili, bilo to dobro ili zlo.

Imam Sujuti navodi da se ovdje radi o pozivu vjernicima da budu pravedni spram Židova, iako su oni neposredno prije toga željeli ubiti Allahovog Poslanika, s.a.v.s.¹¹⁵

Poruke ajeta:

Od vjernika se traži da u potpunosti izvršavaju svoje obaveze spram Allaha, ali da, također, ispunjavaju svoje svakodnevne društvene obaveze.

¹¹⁵ Sujuti, 5:219.

Jedan od temelja socijalne sigurnosti i prosperiteta društva jeste pravda, a temelj tome je pravično svjedočenje pojedinaca.

Uzvišeni Allah od vjernika traži da čak ni neprijateljstvo ni mržnja koju mogu osjećati spram nekoga ne budu faktor koji će ih zaslijepiti i učiniti nepravednima.

Uzvišeni Allah upućuje vjernike da su pravda i pravедnost najbliži čestitosti i bogobožnosti. Ako u muslimanskim društvima bude malo pravde, to znači da je i malo bogobožnosti.

I na kraju ovog ajeta Uzvišeni Allah podsjeća vjernike da On dobro zna za sve ljudske poslove.

Trideset drugi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA KOLEKTIVNO PAMĆENJE

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اذْكُرُوْا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ هُمْ
 قَوْمٌ اَنْ يَّبْسُطُوْا اِلَيْكُمْ اَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ اَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاَتَّقُوا
 اللّٰهَ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُوْنَ ﴿١١﴾

O vjernici, sjetite se Allahove blagodati prema vama kada su neki ljudi htjeli da vas se dočepaju, a On je zadržao ruke njihove. I bojte se Allaha, i neka se vjernici samo u Allaha pouzdaju! (El-Maide, 11)

Uzvišeni Allah podsjeća Svoje robove na Njegove ogromne blagodati, te ih poziva da ih se sjećaju i srcem i jezikom.¹¹⁶ Kako god muslimani smatraju da je pobjeda blagodat od Allaha, trebaju smatrati da je sačuvanost od neprijatelja još veća blagodat.

Abdurrezzak, Abd b. Humejd, Ibn Džerir, Ibnul-Munzir i Bejheki prenose od Džabira, r.a., da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., odsjeo na nekom mjestu, a ljudi koji su bili sa njim razišli su se po hladovini stabala idaha. Vjerovjesnik, s.a.v.s., je zakačio sablju o drvo. Tada je prišao neki beduin do Poslanikove, s.a.v.s., sablje, uzeo je, izvukao iz

¹¹⁶ Sa'di, 2000:272.

korica, a zatim se okrenuo prema Vjerovjesniku, s.a.v.s., prijeteci: „Ko će te zaštititi od mene?“ Odgovorio mu je: „Uzvišeni Allah.“ Beduin je ponovio dva ili tri puta: „Ko će te zaštititi od mene?“, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., je odgovarao: „Allah.“ Beduin je tada vratio sablju u korice, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., je pozvao svoje drugove i obavijestio ih šta se desilo, i nije kaznio beduina. Ma'mer kaže: „Katade je spominjao ovaj događaj dodajući da su neki Arapi željeli iz zasjede ubiti Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa su poslali ovoga beduina.“¹¹⁷

Uzvišeni Allah je u mnogim situacijama spašavao Svoje iskrene vjernike od njihovih neprijatelja, kako u vrijeme ranijih Allahovih poslanika, tako u slučaju Muhammeda, s.a.v.s., i njegovih ashaba, ali i njegovih kasnijih sljedbenika. Uzvišeni Allah je spasio Nuha, a.s., i vjernike koji su ga slijedili, Ibrahima, a.s., Luta, a.s., Salihha, a.s., Isaa, a.s. Kada su mušrici krenuli ubiti Poslanika, s.a.v.s., Allah ga je sačuvao; kada su ga tražili u pećini Hira – Allah ga je sačuvao; kada su mušrici u brojnim pohodima sa svojim saveznicima krenuli da unište muslimane u Medini (Uhud, Hendek...) – Allah ih je sačuvao. Kada su dušmani muslimana Bošnjaka krenuli da nas istrijebe i unište – Uzvišeni Allah nas je sačuvao. Zbog toga je obaveza vjernika da neprestano zahvaljuju Allahu, dž.š., na ovim blagodatima i da ih nikada ne zaboravljaju. Zbog svega ovoga, dužnost vjernika je da se neprestano sjećaju važnih događaja iz njihove historije, da njeguju i

¹¹⁷ Sujuti, 5:220.

evociraju te uspomene, kako bi im uvijek bile na umu i kako bi iz istih mogli izvlačiti nepresušne poruke.

Njegova pouka vjernicima na ovom mjestu jeste obuzdavanje srdžbe i mržnje prema ovim ljudima, kako bi se smirili i bili sigurni, uviđajući da ih Allah štiti i čuva. U okrilju smirenosti i sigurnosti, samokontrola, širokogrudnost i pravedno postupanje postaju veoma lahke stvari. Muslimani se stide od obaveza iz ugovora sa Allahom kad znaju da On zadržava ruke dignute na njih.¹¹⁸

Hafiz Ibn Kesir kaže: „Tumačenje ajeta: *O vjernici, sjetite se Allahove blagodati prema vama kada su se neki ljudi htjeli vas dočepati...* i kazivanje o ovom beduinu koji se zvao Gavris b. el-Haris zabilježeno je u vjerodostojnom hadisu. Postoji mišljenje da je objavljen vezano za pleme Benu en-Nedir kada su njegovi pripadnici željeli baciti stijenu na glavu Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., kada im je on došao tražeći pomoć u isplati krvarine plemenu Beni-Amir, ali Uzvišeni Allah je otkrio Vjerovjesniku, s.a.v.s., ono o čemu su se oni dogovorili.

Riječi Uzvišenog: *...i neka se vjernici samo u Allaha pouzdaju!* znače: ko se osloni na Allaha, On će mu biti dovoljan za njegove brige i sačuvat će ga i zaštititi od ljudskog zla.

¹¹⁸ Kutb, 1997, 6:115.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah traži od vjernika da budu brižljivi čuvaoci vlastite, ali i historije svih muslimana. Ovo nas upućuje da Allah traži od vjernika da imaju kolektivno pamćenje i da se redovito podsjećaju Allahovih blagodati i kušnja kroz koje su prošli.

Posebna pažnja se treba obratiti na pamćenje neprijateljstva spram muslimana, jer je u tome garancija da će muslimani biti spremni adekvatno odgovoriti izazovima koji im mogu doći od tih neprijatelja.

Allah, dž.š., traži od vjernika da se samo Njega boje, a nikako ljudi, i da se samo u Njega pouzdaju.

Trideset treći kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA BOGOBOJAZNOST I TRUD

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ
وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣٥﴾

O vjernici, Allaha se bojte i nastojte da Mu se umilite i na putu Njegovom se borite kako biste postigli što želite. (El-Maide, 35)

Strah treba biti od Allaha, i to je najdostojniji, najplemenitiji i najčistiji strah, vrijedan čovjekovog dostojanstva. A strah od sablje ili biča je ponižavajući stupanj straha, i on je svojstven samo posrnulima.¹¹⁹

Muhammed el-Gazali kaže: „Stjecanje Allahove samilosti se postiže dobrim djelima. Ona traže odlučnost u prakticiranju, jer samo odlučnost može slomiti prepreke i olakšati svakodnevnicu. Ovo je džihad koji će dovesti do uspjeha. Allahova Objava može biti jedini izvor za propisivanje ibadeta, propisa nasljedstva, kaznenog prava, prava na odmazdu, i u tome nema prostora za neutemeljeno razmišljanje, racionalizaciju ili traženje koristi. Sljedbenici ranijih religija su naslijedili ovu činjenicu. Međutim, od nje su odustali usljed jačine strasti i slabosti

¹¹⁹ Kutb, 1997, 6:160.

pokornosti prema Allahu.“¹²⁰

Hafiz Ibn Kesir o ovom ajetu kaže: „Uzvišeni Allah naređuje Svojim robovima da Ga se boje, a pod bogobojaznošću, kada je uvezana sa pokornošću Njemu, podrazumijeva se ustezanje i napuštanje zabranjenih stvari. Uzvišeni Allah kaže: *...i tražite ono što će vas Njemu približiti*. Katade veli: „Približavajte Mu se pokornošću i Njemu dragim djelima.“ *El-vesile*, spomenuta u ovome ajetu, je *sredstvo pomoću kojeg stižemo do cilja*. *El-vesile* je i vlastito ime za najviši stepen u Džennetu, koji pripada isključivo Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Ona je najbliže džennetsko mjesto Aršu. Muhammed b. el-Munkedir prenosi od Džabira b. Abdullaha da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: „Ko bude učio, kada čuje poziv na namaz: Allahu moj, Gospodaru ovog savršenog poziva i nastupajućeg namaza, podari Muhammedu *vesilu* i prednost, i proživi ga na hvale vrijednom položaju koje si mu obećao. – zauzimat ću se za njega na Sudnjem danu.“¹²¹ Abudullah b. Amr b. As kaže da je čuo Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je rekao: „Kada čujete mujezina, izgovarajte ono što i on izgovara, a zatim donesite salavat na mene, jer, uistinu, onaj ko donese jedan salavat na mene, Allah donese na njega deset; i tražite meni *vesilu*, a to je položaj u Džennetu namijenjen samo za jednog Allahovog roba, a ja se nadam da ću biti taj rob. A onom ko bude tražio

¹²⁰ *Nahve tefsir mevdu'i*, str:72.

¹²¹ Buhari u *Sabihu*.

vesilu za mene bit će dostupno moje zauzimanje (na Sudnjem danu).“¹²²

Ibn Merdevejh prenosi od Ebu Se'ida el-Hizrija da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: „Uistinu, vesila je stepen kod Allaha iznad kog nema stepeni, pa tražite od Uzvišenog Allaha da mi da vesilu iznad Njegovih stvorenja.“

Riječima: *...i na Njegovom putu se borite da biste postigli što želite* Uzvišeni vjernicima naređuje da se bore protiv neprijatelja među nevjernicima i idolopoklonicima koji su odstupili od Pravoga puta, motivišući ih na to onim što je pripremio za mudžahide.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah traži od vjernika da uvijek nastoje steći Njegovo zadovoljstvo i da Mu se približe dobrim djelima.

Vjernici su upućeni da se bore na Njegovom putu u svim oblicima džihada, jer je to ulaganje napora u borbi protiv samih sebe, ali i svih neprijatelja muslimana.

¹²² Muslim u *Sahihu*.

Trideset četvrti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA OPREZ U STRATEŠKIM PITANJIMA

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضُهُمْ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ مِنكُمْ فَإِنَّهُ مِنهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾﴾

O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike jevreje i hrišćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah uistinu neće ukazati na Pravi put ljudima koji sami sebi nepravdu čine. (El-Maide, 51)

Muhammed el-Gazali, tumačeći ovaj ajet, kaže: „Ko su židovi i hrišćani koje je zabranjeno uzimati za zaštitnike i prijatelje? Samo kontekst (kur'anskog kazivanja) može odrediti vrste ovih ljudi. Ajeti koji su bili prije ovoga i ajeti koji slijede pojašnjavaju ko su oni. Kada dobro promislimo (o svim ovim ajetima), naći ćemo tri skupine. Prva skupina su oni koji izrazito mrze islamski vjerovještvo i preferiraju svaki džahilijjski zakon nad islamskim. Nema nikakvog čuđenja u zabrani prijateljstva sa ovakvima. Možeš biti pravedan prema onome koga mrziš, ali ga nikako ne možeš voljeti! Druga skupina su oni koji vole neprijatelje muslimana i od čijih se spletki treba čuvati. Muslimani se sukobljavaju sa svojim neprijateljima te je potrebno da

njihova unutarnja snaga bude jaka i jedinstvena, pa ako se tu nalaze oni koji muslimanima žele propast i poraz, onda je stvar veoma ozbiljna. Treća skupina s kojima je zabranjeno sklapati prijateljstva su oni koji se ismijavaju sa islamskim obilježjima i propisima. Islam je vjera koja ne mrzi niti ponižava, a njeni sljedbenici nemaju ništa sa mržnjom spram drugih ako su ovi skloni muslimanima i ako su im namjere čiste: *Pa je li nagrada za dobročinstvo išta drugo osim dobročinstvo?* Mi smo ummet koji poštuje sebe i imamo pravo da nas i drugi poštuju i da s nama uspostavljaju odnose na osnovama pravde i kulture. Pa da li je to teško?

U vezi povoda objave ovog ajeta čuveni mufessir Taberi navodi nekoliko mišljenja, pa kaže da se on odnosi na slučaj Ubade b. Samita, r.a., i Abdullaha b. Ubejja b. Selula koji su imali mnogo zaštitnih ugovora u vrijeme mušričkih napada na muslimane. Abdullah b. Ubejj je odbio raskinuti ugovore sa muslimanskim neprijateljima, ismijavajući se sa postupkom Ubade b. Samita, r.a., koji je raskinuo prijateljstva sa izdajnicima muslimana. Drugi slučaj koji se dogodio je bio nakon tragičnih događaja na Uhudu kada su se dvojica ljudi prepali da će izgubiti živote, pa je jedan rekao da će se požidoviti i tražiti od židova zaštitu, a drugi je odgovorio da će on preći na hrišćanstvo, otići u Šam i tražiti zaštitu od hrišćana.

Zamahšeri kaže: „Ovo znači da ih ne uzimate za zaštitnike u smislu da im pomažete ili od njih tražite pomoć, da ih uzimate za braću i najbliže prijatelje i da se

spram njih ophodite kao spram mu'mina. Potom je objasnio zabranu: *Jedni su drugima zaštitnici* – tj. oni jedni druge štite zbog jedinstva njihovog milleta i zajedništva u kufru, pa kako će im oni različite vjere biti zaštitnici? *A ko ih od vas uzme za zaštitnike, on je od njih!* Ovo je upozorenje od Allaha i striktna naredba u obaveznosti razlikovanja u pitanjima vjere i udaljavanja od pogrešnih stajališta.“

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah poziva vjernike da vode računa o strateškim pitanjima vjere i opstojanja.

Od vjernika se traži da imaju posebne veze sa vjernicima.

Ajetom se upućuje na pažnju spram strateških savezništva drugih naroda, religija, nacija i sl.

Uzvišeni Allah upućuje muslimane da će među njima biti i izdajnika islama.

Trideset peti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA LIJEPO OPHOĐENJE I PRIDRŽAVANJE ALLAHOVIH PROPISA

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا مَنْ يَّرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِيْنِهٖ فَسَوْفَ يَأْتِي اللّٰهُ
بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّوْنَہٗ اَذَلَّةً عَلٰی الْمُؤْمِنِيْنَ اَعَزُّ عَلٰی الْكٰفِرِيْنَ
يُجٰهَدُوْنَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَلَا يَخَافُوْنَ لَوْمَةَ لّٰٓئِمٍ ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ
يُوْتِيْهِ مِّنْ يَّشَآءُ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ ﴿٥٤﴾

O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne – pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovom putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahov dar, koji On daje kome hoće – a Allah je neizmjerljivo dobar i zna sve. (El-Maide, 54)

Abd b. Humejd, Ibn Džerir, Ibnul-Munzir, Ebuš-Šejh, Bejheki i Ibn Asakir prenose od Katadea, r.a., da je rekao: „Allah je ovaj ajet objavio znajući da će se pojaviti murtedi (odpadnici od islama). Nakon što je Vjerovjesnik, s.a.v.s., preselio na Ahiret, većina Arapa se odmetnula od islama, osim onih oko tri mesdžida: Medinlije, Mekkelije i stanovnici El-Džuvasa od plemena Abdulkajs. Odmetnici su rekli: „Klanjat ćemo namaz, ali neće-

mo davati zekat. Tako nam Allaha, nećemo dozvoliti da nam se krade iz imetaka.“ Tražili su od Ebu Bekra da im to prihvati, pa im je rečeno: „Da oni razumiju dobro, davali bi zekat!“ Međutim, Omer je rekao: „Tako mi Allaha, neću napraviti razliku između bilo čega što je Allah sastavio. Kada bi mi uskratili povodac koji su im Allah i Njegov Poslanik, s.a.v.s., naredili da daju, borio bih se protiv njih.“ Tako je Allah potpomogao muslimane, pa su se borili dok nisu učvrstili zekat.“ Katade je rekao: „Govorili smo da je ovaj ajet objavljen u vezi Ebu Bekra i njegovih prijatelja: *Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole.*¹²³

Hafiz Ibn Kesir kaže: „Uzvišeni Allah govori, ispred Svoje neograničene svemoći, da će onoga koji se okrene od podrške i pomoći Njegovoj vjeri i uspostavljanju Njegovog vjerezakona, On zamijeniti boljim od njega i u tom pogledu privrženijim, čvršćim i upućenijim. Uzvišeni kaže: *Ako glave okrenete, On će vas drugim narodom zamijeniti, koji onda kao što ste vi neće biti.* (Muhammed, 38) Ovdje Uzvišeni Allah kaže: *O vjernici, ako neko od vas od svoje vjere otpadne – tj. povrati se sa Istine na neistinu i ništavnost – pa, Allah će sigurno umjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole.* Ibni Ebu Hatim prenosi od Ebu Musaa el-Ešarijja da je rekao: „Nakon što je objavljen ovaj ajet, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: ‘Oni su ovaj narod.’“ Riječi Uzvišenog: *prema vjernicima*

¹²³ Sujuti, 5:353.

ponizne, a prema nevjernicima ponosite, iznose osobine potpunih vjernika: da budu ponizni prema svome bratu i prijatelju, a oštari i ponositi spram rivala i neprijatelja. Uzvišeni veli: Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi su sljedbenici strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom. (El-Feth, 29) ...oni će se na Allahovu putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati – tj. neće ih niko moći odvratiti od pokornosti Uzvišenom Allahu, uspostavljanja šerijatskih propisa i izvršavanja sankcija, borbe protiv Njegovih neprijatelja, naređivanja dobra i sprječavanja pokvarenosti i na njih ničiji prijekor neće utjecati.

Imam Ahmed prenosi od Ebu Zerra da je rekao: „Naredio mi je moj prijatelj, s.a.v.s., sedmero:

- da volim siromašne i njihovu blizinu;
- da gledam u nižeg od mene, a ne u onog iznad mene;
- da održavam rodbinske veze, makar to rodbina odbijala;
- da ni od koga ništa ne tražim;
- da govorim istinu, makar bila i gorka;
- da se zbog Allaha ničijeg prijekora ne bojim;
- i da često izgovaram: Nema nikakve akcije, pokreta, snage i djelovanja bez Allaha/la havle ve la kuvvete illa billah/ i te riječi su iz riznice ispod Arša.“

Imam Ahmed, također, prenosi od Ebu Seida el-Hudrijja, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Neka nikoga od vas ne spriječi strah od ljudi da kaže istinu

kada je vidi ili bude njen svjedok, jer spominjanje istine ili nečeg krupnog neće mu približiti smrtni čas, niti će mu udaljiti nafaku.“

Imam Ahmed prenosi od Ebu Seida el-Hudrijja da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Neka niko od vas ne omalovaži sebe da kada vidi nešto vezano za Allaha o čemu bi imao šta kazati, da ne progovori o tome, jer će mu se na Danu proživljenja reći: ‘Šta te je spriječilo da o tome ne govoriš?’ Odgovorit će: ‘Strah od ljudi.’, pa će mu (Uzvišeni Allah) reći: ‘Preče je da se Mene bojiš.’“

To je Allahov dar, koji On daje kome hoće... Ko god se okitio ovim svojstvima, to je Allahova blagodat i Njegova uputa, a Allah je neizmjereno dobar i zna sve – tj. Neograničeni darovalac blagodati, Koji zna ko ih zaslužuje a kome će ih uskratiti.

Poruke ajeta:

Allah poziva vjernike da budu ustrajni u svojoj vjeri i da znaju da je u njoj njihova snaga i uspijeh na oba svijeta.

Ajet nas upućuje na zakone po kojima Uzvišeni jedne ljude zamjenjuje drugima.

Vjernici se u ovom ajetu opisuju kao oni koji su ustrajni u vjeri, vole Allaha, dž.š., prema vjernicima su skromni i skrušeni, a prema neprijateljima ponositi i bore se na Allahovom putu ne strahujući ni od koga.

Na kraju ovoga ajeta ponavlja se da je Allahova blagodat spram vjernika ogromna i da On prati i njih i nevjernike te da će svi pred Njim polagati račun.

Trideset šesti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ČUVANJE VJERE I PONOSA

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوءًا وَلَعِبًا مِّنَ الَّذِينَ ءَاتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ وَالْكَفَّارَ أَوْلِيَاءَ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ كُفْرَكُمْ

O vjernici, ne prijateljujte s onima koji vjeru vašu za podsmijeh i zabavu uzimaju, bili to oni kojima je data Knjiga prije vas, ili bili mnogobošci – i Allaha se bojte ako ste vjernici. (El-Maide, 57)

Ibn Ishak prenosi od Ibn Abbasa, r.a., da je rekao: „Rifa’a b. Zejd b. Et-Tabut i Suvejd b. El-Haris su obznanjivali svoj islam, ali su bili munafici, a neki ljudi od muslimana su ih voljeli, pa je Allah objavio: *O vjernici, ne prijateljujte s onima koji vjeru vašu za podsmijeh i zabavu uzimaju.*“¹²⁴

To je vrlo uzbuđujuća scena za svakog srčanog i ponosnog vjernika koji smatra da je izgubio dostojanstvo ako se njegova vjera, ibadet, namaz ponizi i uvrijedi, ako njegovo stajanje pred Gospodarom postane predmet zabave i izigravanja. Kako je, onda, moguće da dođe do prijateljstva između vjernika i neprijatelja islama!? To čine zbog pomanjkanja pameti, jer razuman čovjek se ne

¹²⁴ Sujuti, 5:364.

može izigravati Allahovom vjerom i ibadetom vjernika.¹²⁵

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: „Riječi Uzvišenog Allaha: *O vjernici, ne prijateljujte sa onima koji vašu vjeru za podsmijeh i zabavu uzimaju* su upozorenje za prijateljstvo sa neprijateljima islama i muslimana, bilo da su to sljedbenici neke ranije Knjige ili idolopoklonici koji se podsmijevaju onim najboljim što neko može sprovoditi – čiste i jasne zakone islama, koji sadrže svako dobro, smatrajući to igrarijom. Neko je rekao: „Koliko njih nalaze mahane ispravnom govoru, a to čine zbog bolesnog shvaćanja.“ Riječi Uzvišenog: *...bili to oni kojima je data Knjiga prije vas, ili bili mnogobošci* – tj. ne uzimajte ni ove ni one za prijatelje, a pod *...ili nevjernici*, misli se na idolopoklonike. Riječi Uzvišenog: *i Allaha se bojte ako ste vjernici* – tj. bojte se Allaha da uzmete ove neprijatelje za prijatelje, ako vjerujete u Allahov zakon koji oni uzimaju za podsmijeh i igrariju.

Poruke ajeta:

Allah poručuje vjernicima da nikako ne budu prijatelji sa onima koji se ismijavaju sa islamom i njegovim propisima.

Ajetom se poručuje da je zabrana prijateljstva upravo u činjenici nepoštivanja i omalovažavanja islama i muslimana, ma od koga to dolazilo.

¹²⁵ Kutb, 1997, 6:231.

Trideset sedmi kur'anski poziv vjernicima**POZIV NA UMJERENOST I
UŽIVANJE BLAGODATI**

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَقْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ (٨٧)

O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dozvolio, samo ne prelazite mjeru, jer Allah ne voli one koji pretjeruju. (El-Maide, 87)

Buhari i Muslim Od Aiše, r.a., se prenosi da su neki Poslanikovi drugovi pitali njegove žene o njegovom privatnom životu, nakon čega je jedan rekao: „Ja neću jesti meso.“, drugi: „Ja se neću ženiti.“, a treći: „Ja neću spavati na postelji.“ Vjerovjesnik, s.a.v.s., je to čuo i rekao: „Šta je tim ljudima pa tako govore!? Ja i postim i mrsim se, i spavam i ustajem, i jedem meso i ženim se. Onaj ko ne slijedi moju praksu – ne pripada mi.“

Ibn Džerir, Ibn Ebu Hatim i Ibn Merduvejh prenose da je Ibn Abbas, r.a., rekao: „Ajet: *O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dozvolio*, objavljen je povodom Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., drugova koji su rekli: ‘Kastrirat ćemo se, ostavit ćemo dunjalučke prohtjeve i putovat ćemo po Zemlji, kako to rade monasi.’ To

je čuo Vjerovjesnik, s.a.v.s., pa je poslao po njih. Kada su mu potvrdili svoje izjave, Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao: 'Ja postim i mrsim se, klanjam i spavam, i ženim se. Onaj ko postupi po mojoj praksi – moj je, a onaj ko ne postupi po mojoj praksi – nije moj.'¹²⁶

El-E'ameš prenosi od Amr b. Šurahbila da je rekao: „Ma'kil b. Mukrin je došao Abdullahu b. Mesudu i rekao: 'Ja sam se sustegao od spavanja u postelji.' On mu je naveo ajet: *O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dozvolio.*“

Uzvišeni kaže: ...*samo ne prelazite mjeru* – tj. ne otežavajte sebi zabranjujući ono što vam je dozvoljeno, kao što je rekao neko iz prvih generacija (selefa). Moguće je da se željelo reći: kao što ne smijete zabranjivati ono što je dozvoljeno, tako ne smijete pretjerivati u uzimanju dozvoljenog, jer Uzvišeni kaže: *I jedite i pijte, samo ne pretjerujte.* (Al-A'raf, 31) Allah je propisao umjerenost: između onog koji pretjeruje i onoga koji je prestrog u tome. Taberi zaključuje: „Nije dozvoljeno ni jednom muslimanu zabranjivati sebi nešto što je Uzvišeni Allah dozvolio od lijepe hrane, odjeće, sklapanja braka i sl., ako se boji da će time išta otežati. Zbog toga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., Ibn Maz'unu, r.a., zabranio kastriranje. Potvrđeno je da nema nikakve prednosti ni koristi u tome što se ostavlja nešto od onoga što je Allah dozvolio, nego se dobročinstvo čini u onome što je Allah preporučio Svojim robovima i što je Allahov Poslanik,

¹²⁶ Sujuti, 5:420.

s.a.v.s., radio, te ga u tome slijedile Pravedne halife, jer je najbolja uputa uputa Muhammeda, s.a.v.s.¹²⁷

O vjernici, iz vašeg vjerovanja proističe da ne oponašate osobenosti božanstva koje pripadaju samo Allahu, jer ste vi ljudi, Allahovi robovi i nemate pravo sebi uskraćivati lijepe stvari koje je Allah dozvolio; nemate pravo zabranjivati sebi jela koje vam je Allah dozvolio i učinio lijepim, jer je Allah Taj Koji vas je obogatio ovim lijepim stvarima i Koji ima pravo reći: Ovo je halal, a ovo haram.¹²⁸

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah Od vjernika se traži da poznaju i uživaju u blagodatima koje je Allah dozvolio.

Iako je ajetom decidno dozvoljeno uživanje Allahovih blagodati, Allah odgaja vjernike i traži od njih da čak ni u tome ne pretjeruju, jer je u pretjerivanju nezahvalnost na blagodatima.

Uzvišeni Allah podučava vjernika da Mu je svaki vid pretjerivanja mrzak, te se stoga vjernici najviše trebaju toga čuvati.

¹²⁷ El-Adevi, 2004, El-Maide:450.

¹²⁸ Kutb, 1997, 7:25.

Trideset osmi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA OSTAVLJANJE POROKA

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْوَاجُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ (١٠)

O vjernici, vino i kocka i strjelice za gatanje su odvratne stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste postigli što želite. (El-Maide, 90)

Vino, kocka, kumiri i strjelice za gatanje bili su glavno obilježje života predislamskog perioda. Islamski program nije odmah pristupio tretiranju ovih tradicija, jer su one bile uspostavljene na korijenima iskvarenog vjerovanja. Kad su se njihove duše iskreno opredijelile za Allaha i kada su zaželele sebi samo ono što im je Allah odabrao, tek tada su počele i obaveze, među kojima i obredi klanjanja Allahu. Tada je počela i operacija pročišćavanja od društvenih, privrednih, psihičkih i etičkih naslaga predislamskog perioda. Drugim riječima, zapovijedi i zabrane su uslijedile poslije primanja islama, poslije totalne predanosti i nakon što u duši muslimana nije ostalo ništa od prijašnjeg vjerovanja, nakon što je prestao razmišljao da li poslije Allahove naredbe ima

pravo na svoje mišljenje i izbor.¹²⁹

U ovom ajetu Uzvišeni Allah je strogo zabranio sve vrste alkoholnih pića, sve vrste kocke i gatanja, jer je to od šejtana i njegovih slugu. Rašid b. Seid i Dumre b. Habib prenose da su o kocki rekli: „Čak i kockice, i orasi, i jaja kojim se igraju dječaci.“

Musa b. Ukbe prenosi od Nafi'a da je Ibn Omer rekao: „Kockanje je hazardna igra.“ Dahhak to slično prenosi od Ibn Abbasa i kaže: „U predislamskom periodu ljudi su se kockali, pa im je, dolaskom islama, Allah zabranio ove ružne stvari.“

Ibn Ebu Hatim prenosi od Ebu Musaa el-Ešarija da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: „Klonite se obilježenih kockica kojima se proriče, jer se one ubrajaju u kocku.“ Kao da se ovim hadisom mislilo na kocku o kojoj je zabilježen hadis u Muslimovom *Sahihu* od Burejdea b. el-Hasiba el-Eslemija, koji kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Onaj ko se igra kockom za igru, kao da je zagnjurio ruku u svinjsko meso i krv.“

Zabilježeno je od Ebu Musaa el-Ešarija da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Onaj ko se bavi kockom za igru neposlušan je Allahu i Njegovu Poslaniku.“¹³⁰ Imam Ahmed Abdurrahman prenosi od svoga oca da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Onaj koji kocka, a zatim ustane klanjati, sliči onome koji se abdesti gnojem i svinj-

¹²⁹ Kutb, 1997, 7:32-33.

¹³⁰ Malik, *Muvetta*.

skom krvlju, pa ustane klanjati.“

Uzvišeni kaže: *...odvratne stvari, šejtanovo djelo – tj. prezrene svari, šejtanovo djelo, po riječima Ibn Abbasa. ... zato se toga klonite. Zamjenica toga se odnosi na riječi odvratne stvari – tj. napustite ih da biste postigli što želite. To je nešto prljavo, na što se ne može primijeniti termin lijepo djelo, koje je Allah dozvolio. To je šejtansko djelo, a šejtan je čovjekov drevni neprijatelj. Za vjernika je dovoljna spoznaja da je nešto šejtanovo djelo i da odstupi od njega, osjećajući odvratnost prema tome, udaljavajući se od njegovog bića u strahu.*¹³¹

Poruke ajeta:

Tri najštetnije stvari po društvo su: alkohol, jer vodi alkoholizmu; kocka, jer vodi rasipništvu i neprijateljstvo, nered i praznovjerje, koje vode duhovnim izopačenostima i predstavljaju plodno tlo raznom nasilju, nepravdi i društvenim anomalijama.

Uzvišeni Allah nas podučava da je prokleti šejtan direktno upleten u navedena djela i da su svi koji su uključeni u ove poroke njegovi sluge na Zemlji.

Od vjernika se striktno traži da se klone navedenih poroka te da se bore da oni ne budu prisutni u muslimanskom društvu.

¹³¹ Kutb, 1997, 7:34.

Trideset deveti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA POSTOJANOST U ISKUŠENJIMA

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لِيَبْلُوَكُمُ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِّنَ الصَّيْدِ تَنَالُهُ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ لِيَعْلَمَ اللَّهُ مَن يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ ۚ فَمَنِ اعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

O vjernici, Allah će vas dovoditi u iskušenje sa divljači koja će biti na dohvata ruku vaših i kopanja vaših – da Allah ukaže na onoga koji Ga se boji kad ga niko ne vidi. A onoga ko i poslije toga nasilje učini čeka bolna patnja. (El-Maide, 94)

Uzvišeni Allah obavještava vjernike o potrebi ispitivanja njihovog vjerovanja. Obavještava nas da ćemo biti iskušavani sve do smrti kako bi se pokazao iman svakog vjernika. Vrhunac vjerovanja i bogobožnosti jeste kada se čovjek boji Allaha i u situacijama kada ga niko od ljudi ne vidi i kada mu ne prijeti nikakva sankcija.

Ovo iskušenje sa laskim ulovom u vrijeme dok se obredi hadža obavljaju bilo je jedno od iskušenja koje je ovaj ummet prebrodio sa uspjehom. Pažnja Uzvišenog predstavljala je odgoj ovog ummeta u sličnim iskušenjima i pojavu Njegove zaštite i izbora.¹³²

¹³² Kutb, 1997, 7:42.

Hafiz Ibn Kesir navodi Ibn Abbasov komentar riječi Uzvišenog: *Allah će vas dovoditi u iskušenje sa divljači koja će biti nadohvat ruku vaših i kopanja vaših*: „To je nešto malo i slabo, koje, kad bi htjeli, mogli bi uloviti, da bi Allah iskušao Svoje robove, vjernike dok su u ihramima. Zato im je zabranio da mu se ikako približavaju.“ Mukatil b. Hajjan kaže da je ovaj ajet objavljen povodom umre i sklopljenog primirja na Hudejbiji.

...da Allah ukaže na onoga koji Ga se boji kad ga niko ne vidi – odn. Allah ih iskušava lovinom, koja dolazi blizu njih i njihovog prtljaga, tako da je mogu uzeti rukama ili pogoditi strijelama, kriomice i javno, da bi se pokazala iskrenost onih koji su pokorni i tajno i javno, kao što Uzvišeni kaže: *Onim koji se Gospodara svoga boje i kada ih niko ne vidi – oprost i nagrada velika!* (El-Mulk, 12) Riječi Uzvišenog Allaha: *A onoga ko i poslije toga nasilje učini* – znače: poslije ovog obavještenja i opomene njih *čeka bolna patnja* – tj. zbog protivljenja Allahovoj odredbi i Njegovom zakonu.

Čovjek je obaviješten da će biti iskušavan. Spoznao je mudrost koja mu se izlaže i upozoren je na događaje u koje bi mogao upasti. Dati su mu svi uvjeti kako da se od toga sačuva i spasi, a ako i poslije toga učini kakvo nasilje, doživjet će bolnu kaznu, istinitu i pravednu, jer ju je zaslužio.¹³³

¹³³ Kutb, 1997, 7:43.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah upućuje vjernike da će biti na teškim i lahkim iskušenjima, te da trebaju biti postojani i nikako povodljivi za sitnicama koje ih mogu odvesti na stranputicu.

Istinska bogobožnost je ista i u tajnosti i javnosti.

Allah upozorava da one koji su uporni u grijehu čeka bolna patnja na Ahiretu.

Četrdeseti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA POŠTIVANJE PROPISA HADŽA

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءٌ مِّثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَرَةٌ طَعَامُ مَسْكِينٍ أَوْ عَدْلُ ذَلِكَ صِيَامًا لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهُ عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ فَيَنْقِمُ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٩٥﴾﴾

O vjernici, ne ubijajte divljač dok obavljate obrede hadža! Onome od vas ko je hotimično ubije kazna je da jednu domaću životinju, čiju će vrijednost procijeniti dvojica vaših pravednih ljudi, pokloni Kabi, ili da se iskupi time što će, nahraniti siromahe ili postiti, da bi osjetio pogubnost svoga postupka. A Allah je već oprostio ono što je bilo. Onoga ko to opet uradi – Allah će kazniti. Allah je silan i strog. (El-Maide, 95)

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: „Ovo je zabrana od Uzvišenog da se vjernici bave lovom dok su u ihramima. Muhrimu nije dozvoljeno uloviti ili ubiti bilo koju životinju osim onog što je izuzeo Mudri Zakonodavac.

Aiša, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Pet štetočina se ubijaju i van Harema (pojasa

oko Mekke), a i u pojasu oko Mekke: gavran, lunja (vrsta sokola), škorpion, miš i pas koji ujeda.¹³⁴ En-Nesai prenosi od Aiše da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: „Čovjek koji je u ihramu može ubiti petero: zmiju, miša, lunju, pirgavog gavrana i psa koji ujeda.“ Većina smatra da to ima općenitije značenje, jer je kod Buharija i Muslima utvrđeno uopćavanje njegovih riječi. Hašim prenosi od Ebu Seida da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., upitan o tome šta može ubiti hodočasnik, pa je odgovorio: „Zmiju, škorpiona, miša i gavrana može gađati, ali ne ubiti, psa koji ujeda, lunju i divlju zvijer koja napada.“ Zejd b. Eslem i Sufjan b. Ujejne kažu: „*Pas koji ujeda* podrazumijeva svaku divlju životinju koja napada.“

Uzvišeni kaže: *Onome od vas ko je hotimično ubije kazna je jednu domaću životinju...* Većina smatra da su onaj koji to namjerno učini i onaj koji to učini nehotično jednaki u pogledu snošenja sankcija, jer Allahova Knjiga dokazuje grješnost namjernog počinitelja, kao što kaže Uzvišeni: *...da bi osjetio pogubnost postupka svoga. A Allah je već oprostio ono što je bilo. Onoga ko to opet uradi – Allah će kazniti*, a praksa Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u pravnim propisima, kao i njegovih drugova, ukazuje na obaveznost izvršenja sankcije, čak i ako se radi o nehotici.

Uzvišeni kaže: *...kazna je da jednu domaću životinju...* Većina smatra da to treba biti slična životinja, ako bude takve među domaćim životinjama, za razliku od Ebu Hanife, Allah mu se smilovao, koji uvjetuje protuvrijednost, svejedno da li ubijena lovina ima sličnu (među domaćim) ili ne. On kaže: „On može birati:

¹³⁴ Buhari i Muslim.

Ibn Abbas prenosi da se daje izbor između tri mogućnosti, a to je i Ibn Džerirovo mišljenje, Allah mu se smilovao. Uzvišeni kaže: *...da bi osjetio pogubnost postupka svoga – tj. kaznu za svoj prijestup. A Allah je već oprostio ono što je bilo – tj. ono što je bilo u džehiliji i to onom ko se usavršio u islamu, prihvativši Allahov zakon i ne bivajući nepokoran. Zatim Uzvišeni kaže: Onoga ko to opet uradi Allah će kazniti – tj. ko to počini nakon što ga je islam zabranio i nakon što je do njega došao vjerovanje konanski propis. Onoga ko to opet uradi – Allah će kazniti.*

pregrišta (mudd) hrane.

nju sličnu ubijenoj, ili da svakom siromahu dadne po dva mogućnosti izbora između tog da zakolje domaću životinju se svima smilovao, jer čestica *g/ili* jasno ukazuje na šljenju, i Šafije, a taj je stav poznat i kod Ahmeda, Allah Ebu Jusufa, Muhammeda b. el-Hasana, a po jednom mišljenju, ili posta, po mišljenju Malika, Ebu Hanife, upoće ne bude slične, može birati između naknade, da nju sličnu onoj koju je ubio, ili ako toj ubijenjoj životinji hodočasnik ne bude u mogućnosti naći domaću životinju što će, *ravno tome, nabrati siromahu ili positi – tj. ako čina obavljajući postoji saglasnost – ili da se iskupe time meso podijelio siromasima Harema. Oko ovakvog najeđu okolice (Harem), kako bi je rano zaklao i njeno doveđe je do Kabe, a misli se na dovodenje u Mekku i Uzvišeni kaže: *...kao kurban zakolje kod Kabe – tj. slična domaćoj.**

životinja slična domaćoj, ili protivvrijednost, ako nije određiti dvojica pravednih muslimana, ako je u pitanju procijeniti dvojica vaših pravednih ljudi – tj. naknadu će u njenoj vrijednosti. Uzvišeni kaže: *...čiju će vrijednost kupiti kurban za nju (ubijenu lovinu) ili podijeliti sadaku*

Allah je silan i strog! Nema nikakve sankcije za onog ko to opet uradi, jer je to onda njegov grijeh spram Allaha. Međutim, treba se kloniti toga, jer mu se kaže: „Allah će te kazniti.“ – kako je rekao Slavljeni i Uzvišeni. Ibn Ebu Hatim bilježi od Hasana el-Basrija da je neki čovjek nešto ulovio (u pojasu oko Mekke), pa mu je oprosteno, zatim je to ponovo učinio, pa je objavljeno: *Onoga ko to opet uradi – Allah će kazniti.* Ibni Džerir o riječima Uzvišenog: *Allah je silan i strog* kaže: Onaj Čiji je spomen visoko kaže: „Allah je nedostižan u Svojoj svestvlasti. Njega apsolutno niko ne može potčiniti, niti spriječiti da se osveti onom kome se On sveti, niti Ga iko može spriječiti da kazni onog koga hoće kazniti, jer je On sve stvorio i sve Mu je apsolutno potčinjeno. Njemu pripada veličina i nedostižnost i On kažnjava Njemu neposlušnoga.“

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah vjernicima u njihovom odgajanju u bogobojažnosti propisuje i različite zabrane. Zabrane su posebno odgojno sredstvo i nema ih mnogo.

Uzvišeni Allah upozorava i na sankcije onome ko ponovi prekršaj Allahove zabranu – i na ovom i Budućem svijetu.

Vjernicima je propisano da u određenim stvarima uzimaju nezavisno i stručno mišljenje, pod uvjetom da se radi o pravednim i poštenim ljudima.

I u ovoj Allahovoj zabrani vjernicima se određuje i kefaret, tj. iskupljenje u vidu zaštite socijalnih kategorija ljudi i njihovo pomaganje.

Vjernici se ponovo podsjećaju da će oni koji se nakon pokajanja vrate grijehu biti kažnjeni.

Četrdeset prvi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ODGOVORNOST U POSTAVLJANJU PITANJA

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَسْـَٔلُوْا عَنۡ اَشْيَآءٍ اِنۡ بُدِّلَ لَكُمۡ سُوۡرَتٌۭمْ
وَ اِنۡ تَسْـَٔلُوْا عَنْهَا حِيْنَ يُنۡزَلُ الْقُرْءَانُ بُدِّلَ لَكُمۡ عَفَا اللّٰهُ عَنْهَا وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ
حَلِيْمٌ ﴿١٠١﴾

O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti neprijatnosti ako vam se objasni; a ako budete pitali za to dok se Kur'an objavljuje, objasniti će vam se, ono ranije Allah vam je već oprostio. – A Allah prašta i blag je. (El-Maide, 101)

Neki ljudi su pitali Vjerovjesniku, a.s., i o onome o čemu nije bila stigla nikakva odredba ili zabrana, ili je bilo potrebno objasniti neka pitanja koja su u Kur'anu data sažeto, a kojima je Allah ljudima dao širinu u mogućnostima. Kur'an je objavljen ne samo da odredi vjerovanje i propiše zakon nego je objavljen i da odgoji ummet, da izgradi društvo i jedinke na razumskom i etičkom programu. Kur'anski program ih ovdje uči kako da se ponašaju kod postavljanja pitanja, definiranja istraživanja, programa spoznaje. (...) Allah zna sposobnosti ljudi i njihove mogućnosti. Propisuje im zakone u granicama

njihove moći i otkriva onoliko koliko njihova priroda može spoznati. Postoje i pitanja koja je Allah ostavio kao nepoznata ili ih je iznio u sažetku. Ljudi nisu griješni ako ne tragaju za njihovim odgovorom.¹³⁵

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: „Ovo je pouka Uzvišenog Allaha Njegovim robovima, vjernicima, i zabrana da pitaju o stvarima od kojih nemaju ni kakve koristi, osim što će ih, ako se otkriju, ozlojediti i ražalostiti. U hadisu je navedeno: ‘Neka mi niko od vas ne govori ništa o nekom drugom, jer želim među vas izići čista srca.’“

Buhari prenosi od Enesa b. Malika da je rekao: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je održao govor kakav nikad nisam čuo. U njemu je, između ostalog, rekao: ‘Da vi znate ono što ja znam, malo biste se smijali, a mnogo biste plakali.’ Poslanikovi, s.a.v.s., drugovi su prekrili lica, cvileći, puni tuge i sjete, a neki je čovjek upitao: ‘Ko je moj babo?’ Odgovorio je: ‘Taj i taj.’, pa je objavljen ovaj ajet: *Ne zapitkujte o onome...*“

Ibn Džerir prenosi od Enesa b. Malika: „Poslanika, s.a.v.s., su toliko pitali tako da su mu dosadili pitanjima. Jednog dana je izišao, a zatim se ispeo na minber i rekao: ‘Nećete me danas ništa upitati, a da vam to neću objasniti.’ Poslanikovi, s.a.v.s., drugovi su se prepali da mu se nije primakao čas preseljenja. Počeo sam se okretati desno i lijevo i svakog koga sam vidio umotao je svoju glavu u odjeću i plakao je. Jedan čovjek, koji bi se svađao,

¹³⁵ Kutb, 1997, 7:53.

je ustao, pa bi ga zvali po drugom, a ne po njegovom ocu, pa je upitao: 'Allahov Vjerovjesniče, ko je moj babo?' Odgovorio je: 'Huzafa.' Zatim je ustao Omer i rekao: 'Zadovoljni smo Allahom kao Gospodarom, islamom kao vjerom i Muhammedom kao poslanikom. Utječem se Allahu', ili je rekao: 'Tražim zaštitu od Allaha od zla smutnji i iskušenja.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., je nastavio: 'Nikad kao danas nisam vidio ni dobra ni zla. Prikazani su mi Džennet i Vatra, tako da sam ih vidio bez pregrade.'¹³⁶ Ez-Zuhri dodaje da je majka Abdullaha, sina Huzafinog, rekla: „Nisam nikad vidjela neposlušnijeg djeteta od tebe! Jesi li ti siguran da se tvoja mati odala grijehu, kao što su to činili neznabošci u predislamskom periodu, pa da je osramotiš pred ljudima!?” Odgovorio je: „Tako mi Allaha, da mi je rekao da mi je babo crni rob, ja bih ga prihvatio.“ U ajetu je sadržana jasna zabrana pitanja o stvarima koje će ozlojediti čovjeka kad ih sazna, pa je podesnije okaniti se zapitkivanja.

Uzvišeni kaže: *...a ako budete pitali za to dok se Kur'an objavljuje, objasniti će vam se* – tj. ako budete pitali o ovim stvarima za koje vam je zabranjeno da pitate dok Objava silazi Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., objasniti će vam se – *a to je Allahu lahko.* (Et-Tegābun, 7) Uzvišeni kaže: *...ono ranije Allah vam je već oprostio* – tj. ono što je bilo od vas prije toga. *A Allah prašta i blag je.*

U vjerodostojnom hadisu se kaže: „Poštedite me (pitanja) koja sam izostavio radi vas, jer je one prije vas

¹³⁶ Navode ga Buhari i Muslim.

upropastilo mnogobrojno postavljanje pitanja i razmišljanje sa njihovim vjerovjesnicima.“ Također, u vjerodostojnom hadisu se kaže: „Uzvišeni Allah je propisao dužnosti (feraid), pa ih ne zapostavljajte; odredio je granice, pa ih ne prekoračujte; zabranio je neke stvari, pa to ne omalovažavajte i neke stvari je prešutio iz milosti prema vama – ne iz zaborava – pa ne pitajte o njima.“

Poruke ajeta:

Vjernici trebaju čuvati jezike od svega što nije dolično i pristojno.

Pokuđeno je zapitkivanje o beznačajnim i sporednim stvarima.

Uzvišeni Allah podučava vjernike da kada saznaju za neki propis, trebaju ga prakticirati i ne osvrćati se na ono što je bilo ranije.

Četrdeset drugi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA BRIGU O SEBI I MEĐUSOBNO POMAGANJE

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسُكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ ۚ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾﴾

O vjernici, brinite se o sebi. Ako ste na Pravom putu, neće vam nauditi onaj ko je zalutao! Allahu ćete se svi vratiti i On će vas obavjestiti o onome šta ste radili.
(El-Maide, 105)

Uzvišeni Allah govori da su muslimane poseban ummet te da je neophodno da budemo međusobno solidarni, tj. da se međusobno potpomažemo vodeći računa o samima sebi, o našim džematima, o cijelom ummetu.

Ovaj ajet potvrđuje osnovne principe prirode muslimanskog ummeta i prirodu njegovog odnosa sa drugim narodima. Muslimanski ummet mora međusobno biti solidaran, mora se savjetovati i međusobno davati oporuke, da se upućuje Allahovom uputom koja je djelovala na samostalnost muslimanskog ummeta od drugih naroda. Muslimanskom ummetu neće ništa naštetiti to što su ljudi oko njih zalutali sve dok on ostaje

na Pravom putu.¹³⁷ Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: „Uzvišeni Allah naređuje vjernicima da se popravljaju i da čine hajr ulažući svoj trud i mogućnosti, ujedno ih obavještava da onome ko popravi svoje stanje neće nauditi onaj ko čini nered među ljudima. El-Avfi prenosi od Ibn Abbasa, koji je, tumačeći ovaj ajet, kazao da je Uzvišeni rekao. “Kad mi je rob pokoran u onome što sam mu naredio od dozvoljenog i u onom što sam mu zabranio, neće mu nauditi onaj pored njega koji je zalutao ako bude radio ono što sam mu Ja naredio.”

Riječi Uzvišenog: *O vjernici, brinite se o sebi* upućene su kao podsticaj. *Ako ste na Pravom putu, neće vam nauditi onaj koji je zalutao! Allahu ćete se svi vratiti i On će vas obavijestiti o onome što ste radili* – tj. svakom će prema njegovom poslu isplatiti. Ako je radio dobro, imat će dobro; ako je činio zlo, imat će zlo. U ovom ajetu nema nikakvog argumenta da se izostavi naređivanje pozitivnog i sprječavanje negativnog, ako ima mogućnost da se to učini.

Imam Ahmed, Allah mu se smilovao, prenosi od Kajsa da je rekao: „Ebu Bekr, Allah bio zadovoljan sa njim, je ustao, zahvalio se Allahu, donio pohvalu na Njega, a zatim rekao: ‘Ljudi, vi učite ajet: *O vjernici, brinite se o sebi. Ako ste na Pravom putu, neće vam nauditi onaj koji je zalutao!*, ali ga postavljate na pogrešno mjesto, jer ja sam čuo Allahova Poslanika, s.a.v.s., da kaže: ‘Zaista će ljude koji vide (jedni kod drugih) nešto pokuđeno i negativno,

¹³⁷ Kutb, 1997, 7: 63.

pa to ne promijene, Allah brzo kazniti sve skupa.' I čuo sam Ebu Bekra gdje kaže: 'Ljudi, čuvajte se laži, jer je laž, uistinu, daleko od vjerovanja.'¹³⁸

Ebu Isa Tirmizi prenosi od Ebu Umejje eš-Ša'banija da je rekao: „Otišao sam kod Ebu Sa'leba el-Hašiniya, pa sam ga upitao: 'Kako ti tumačiš ovaj ajet?' Rekao je: 'Koji ajet?' Odgovorio sam: '*O vjernici, brinite se o sebi. Ako ste na Pravom putu, neće vam nauditi onaj koji je zalutao?*' Nastavio je: 'Tako mi Allaha, upitao sam o njemu dobro znanog, upitao sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa mi je odgovorio: 'Vi međusobno naređujte dobro i zabranjujte pokuđeno i zabranjeno, sve dok se ne bude pokoravalo pohlepi, strast slijedila, dunjaluku davala prednost, a svako bude uznosio svoje mišljenje i stav, onda se brini samo za sebe i kloni se svjetine, jer će uslijediti dani u kojima će strpljivi biti kao onaj ko je stegnuo žar u šaci, ali će onaj koji bude radio (i prakticirao islam) imati nagradu pedeseterice koji rade kao što vi radite (sad).'¹³⁹“ Abdullah b. el-Mubarek, jedan od prenosilaca iz ovog lanca, kaže da neko drugi, pored Utbea, u predanju dodaje da je neko upitao: „Allahov Poslaniče, nagradu pedeseterice ljudi od nas ili od njih?“ Odgovorio je: „Nagradu pedeseterice od vas.“¹³⁹

Se'id b. el-Musejjeb kaže: „Kad naređuješ dobro i

¹³⁸ Ovaj hadis su prenijela i četverica autora *Sunena*, Ibni-Hibban u svom *Sahihu* i mnogi drugi mnogobrojnim predanjima od Ismaila b. Ebu Halida, koji ga je prenio kao muttesil-hadis, čiji je lanac spojen i merfu hadis.

¹³⁹ Tirmizi ga ocjenjuje kao hasen-garib-sahih.

zabranjuješ zlo, neće ti nauditi onaj ko je zalutao, ako si ti na Pravom putu.“

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži da se brinu o sebi kao pojedincima, ali i o sebi kao pripadnicima vjerničke zajednice.

Vjernici sami snose odgovornost za svoje stanje te se ne smiju pravdati nevjernicima, dušmanima i njihovim spletkama. Naprotiv, moraju sve učiniti da budu spremni zaštititi sebe u svakom pogledu.

Allah obavještava vjernike da će se svi Njemu vratiti i da će se kod Njega pokazati pravo stanje svih naših djela.

Četrdeset treći kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA PRAVEDNOST U OPORUCI I SVJEDOČENJU

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا شَهِدُوْا بَيْنَكُمْۢۤ اِذَا حَضَرَ اَحَدُكُمْۢ الْمَوْتُ حِيْنَ الْوَصِيَّةِ اَتَيْنَ ذُوَ عَدْلٍ مِّنْكُمْ اَوْ اٰخَرَانِ مِّنْ غَيْرِكُمْ اِنْ اَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِى الْاَرْضِ فَاصْبِرْكُمْ مُّصِيبَةُ الْمَوْتِ تَحْسِبُوْنَهُمَا مِّنْۢ بَعْدِ الصَّلٰوةِ فَيُقْسِمَانِ بِاللّٰهِ اِنْ اَرَبْتُمْ لَا نَشْتَرِ بِهٖ ثَمَنًا وَّلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى وَلَا نَكْتُمُ شَهَادَةَ اللّٰهِ اِنَّا اِذَا لَمِنَ الْاٰثِمِيْنَ ﴿١٠٦﴾

O vjernici, kada vam se približi smrt, prilikom davanja oporuke neka vam posvjedoče dvojica pravednih rođaka vaših ili neka druga dvojica, koji nisu vaši – ako ste na putu, a pojave se znaci smrti. A ako posumnjate, zadržite ih poslije obavljene molitve i neka se Allahom zakunu: "Mi zakletvu ni za kakvu cijenu nećemo prodati, makar se radilo i o kakvom rođaku, i svjedočenje koje je Allah propisao nećemo uskratiti, jer bismo tada bili, doista, grijешnici." (El-Maide, 106)

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: „Ovaj ajet sadrži važan propis. Postoji mišljenje da je derogiran, a prenosi ga El-Avfi od Ibn Abbasa i drugih. Drugi, koji su u većini, smatraju da je njegov propis važeći, a oni koji govore o njegovoj derogaciji dužni su to objasniti.

U riječima Uzvišenog: *O vjernici, kada vam se približi smrt, prilikom davanja oporuke neka vam posvjedoče dvojica*, predikat su riječima: *neka vam posvjedoče* – tj. neka dvojica posvjedoče davanje oporuke, *pravednih od vas* – tj. od muslimana, prema mišljenju većine, prenose Ibn Abbas i drugi. Neki kažu: „Iz porodice oporučitelja.“ To prenosi Ikrime, Ubejde i drugi. Uzvišeni kaže:...*ili neka druga dvojica* – tj. nemuslimana, od sljedbenika Knjige. To smatraju Ibn Abbas i jedna grupa tabiina. Uzvišeni kaže: ...*ako ste na putu* – tj. ako putujete – *a pojave se znaci smrti*. Ovo su dva uvjeta uzimanja za svjedoke štićenika islamske države koji su nemuslimani, ako nema pravovjernih: ukoliko se to dogodi na putovanju i da se radi o oporuci. To prenosi Ibn Džerir od Šurejha, a slično se prenosi i od imama Ahmeda.

Ibn Abbas i grupa tabiina smatraju da pod izrazom: *zadržite ih poslije obavljenog namaza* misli na – poslije ikindije. Ez-Zuhri kaže: „Poslije namaza muslimana.“ Time se željelo da ova dva svjedoka poslije namaza ozvaniče svoje zakletve – *i neka se Allahom zakunu*. *A ako posumnjate* – tj. ako se pojavi sumnja da su njih dvojica iznevjerili ili sakrili, neka se tada zakunu Allahom. *Mi zakletvu nećemo prodati*, tj. naše zakletve...*ni za kakvu cijenu*, tj. nećemo je zamijeniti ni za što od prolaznog i prezrenog dunjaluka, ...*makar se radilo i o kakvu rođaku*, tj. makar onaj na kog se odnosi svjedočenje bio i naš rođak, mi mu nećemo dati prednost, ...*i svjedočenje koje je Allah propisao nećemo uskratiti*, pridodano je Allahu kao počast

svjedočenju i radi davanja važnosti samom činu. ...*jer bismo tada bili, doista, griješnici*, tj. ako bismo nešto učinili od toga, iskrivljujući oporuku, mijenjajući je ili potpuno je sakrivši.

Sasvim je razumljivo da priroda društva, radi čijeg su unutrašnjeg organiziranja obavljene ove odredbe, ulazi u okvire ovih mjera. Svjedočenje, pouzdavanje na ovaj način, zakletva Allahom pred društvom i to poslije obavljenog namaza ili molitve, radi mobiliziranja vjerske svijesti da se ne dospije u nepriliku i osramoti pred društvom kod razotkrivanja laži i prevare, ima obilježje posebnosti društva za čije su potrebe i okruženja dovoljne ove mjere.¹⁴⁰

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah upućuje vjernike da se aktivno pripremaju za vlastitu smrt koja je neminovnost za sve ljude, a posebno za materijalno obezbjeđivanje porodice nakon njih.

I u ovom ajetu Uzvišeni Allah traži aktivno uključivanje dvojice pravednih ljudi kao svjedoka kako bi se u korijenju spriječile bilo kakve sumnje.

Allah propisuje vjernicima da budu organizirani u svakom dijelu života, bili na putovanju, u borbi ili negdje drugo.

Vjernicima je propisano da vode posebnu brigu o svojim zakletvama i obećanjima.

¹⁴⁰ Kutb, 1997, 7:66.

Četrdeset četvrti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA HRABROST I POSTOJANOST

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا زَحَفًا فَلَا تُولُوهُمْ
 ١٥ ٱلْأَدْبَارَ ۚ وَمَنْ يُولِهِمْ يُؤَمِّدْ دُبُرُهُ ۖ إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِّقِتَالٍ أَوْ
 مُتَحَيِّزًا إِلَىٰ فِتْنَةٍ ۖ فَقَدْ بَكَءَ بِغَضَبٍ مِّنَ ٱللَّهِ وَمَا وَدَّ جَهَنَّمَ
 وَيَبْسُ ٱلْمَصِيرُ ۝﴾ ١٦

O vjernici, kada se s nevjernicima sukobite, a njih nastupa mnogo, leđa im ne okrećite. Onaj ko im tada leđa okrene – osim onog koji se povuče s namjerom da se ponovo bori ili drugoj četi pristupi – vratit će se natovaren Allahovom srdžbom; prebivalište njegovo bit će Džehennem, a užasno je on boravište. (El-Enfal, 15-16)

Vjerničko srce mora biti čvrsto, stabilno. Ne smije ga poraziti nikakva snaga na Zemlji. Povezano je sa Allahom, Koji u svemu dominira. Pobjednik je. Ako je dozvoljeno da se srce vjernika potrese, to dolazi kao posljedica suočavanja sa opstojnošću. Međutim, ovaj potres ne smije prerasti u poraz i bježanje. Kraj svemu je u Allahovoj ruci. Vjerniku nije dopušteno okrenuti leđa iz straha za život. Ovdje se čovjek ne opterećuje iznad svojih moći. Vjernik je čovjek i suočava se sa neprijateljem – također, čovjekom. S te tačke gledišta, i jedan i drugi stoje na istom

tlu. Razlika je u tome što je vjernik povezan sa najvećom Moći, koja ne može biti nadvladana. Osim toga, vjernik, ako živi, živi radi Allaha, a ako mu bude suđeno da padne kao šehid, pao je radi Allaha. U svakom slučaju, u boljoj je situaciji od neprijatelja s kojim se suočava i koji se suprotstavlja Allahu i Njegovom Poslaniku.¹⁴¹

Uzvišeni Allah, prijeteći Vatrom onome ko pobjegne s bojnog polja, kaže: *O vjernici, kada se s nevjernicima sukobite, a njih nastupa mnogo* – tj. kada dođete do njih – *leđa im ne okrećite* – tj. nemojte bježati i ostavljati svoje prijatelje. *..onaj ko im tada leđa okrene – osim onog koji se povuče s namjerom da se ponovno bori* – tj. osim onoga ko se povuče da bi zavarao neprijatelja prividnim bježanjem, kako bi ovaj krenuo za njim, a onda da ga napadne i ubije ga – takav nije griješan – *ili drugoj četi pristupi* – tj. ako iz jedne čete pređe u drugu, kako bi im pomogao, a i oni njemu: to je dozvoljeno. Ova olakšica se odnosi i na slučaj borca koji se iz jedne grupe priključi svome emiru ili glavnom komandantu u drugoj grupi.

Imam Ahmed navodi da je Abdullah b. Omer, r.a., rekao: „Bio sam u jednoj grupi koju je Allahov Poslanik, s.a.v.s., poslao u vojni pohod, pa sam se sa nekim ljudima vratio nazad. Upitali smo se: ‘Šta da radimo? Pobjegli smo s bojnog polja i zaslužili Allahovu srdžbu!’ Zatim smo rekli: ‘Kad bismo ušli u Medinu!?’ Onda smo prenoćili i rekli: ‘Kad bismo se prijavili Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., pa ako za nas bude imalo tevbe, a ako ne bude...’

¹⁴¹ Kutb, 1998, 9:279.

Tako smo mu došli pred sabah. Poslanik iziđe i upita: 'Šta je sa vama?' 'Mi smo bjegunci.' – rekosmo. A on nam reče: 'Ne, vi ste oni koji više puta napadaju. Ja sam vaša četa i četa svih muslimana!' Tada smo mu prišli i poljubili ga u ruku." A Ibn Ebu Hatim, na kraju ovog predanja, navodi: „Zatim je Allahov Poslanik, s.a.v.s., proučio ovaj ajet: *...ili drugoj četi pristupi*." Ibn Ebu Hatim navodi da je Ibn Omer rekao: „Ovaj ajet je objavljen baš na Dan Bedra, ni prije ni poslije.“

Bježanje sa bojnog polja bez opravdanog razloga je veliki grijeh. od Ebu Hurejrea, r.a., je prenio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: „Klonite se sedam stvari koje upropaštavaju.“ Neko upita: „Koje su to stvari, Allahov Poslaniče?“, a on odgovori: „Širk Allahu, sihr, ubistvo osobe koju je Allah zabranio – izuzev one koja to zaslužuje, jesti od kamate, jesti iz imetka jetima, bježanje sa bojnog polja i kleveta poštenih i čestitih vjernica.“¹⁴² Uzvišeni kaže: *...vratit će se* – tj. takav će se vratiti *natovaren Allahovom srdžbom; prebivalište njegovo* – tj. na Kijametskom danu će biti *Džehennem, a užasno je on boravište*.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao: „Allahu moj, ako ove skupine nestane, niko Te na Zemlji neće obožavati!“

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah vjernicima propisuje hrabrost i postojanost u svim životnim situacijama.

¹⁴² Buhari i Muslim u *Sahihima*.

Nezamislivo je da vjernik izda svoju braću koji ga čuvaju i od kog se očekuje da on njih čuva. Uzvišeni prijeti strašnom džehennemskom kaznom onome ko tako učini.

Ajetom je napravljena razlika između planskog povlačenja radi konsolidacije snage i očuvanja života boraca od bezglave i pojedinačne bježanije s bojnog polja. To znači da u istom postupku mogu biti različiti učinci, u zavisnosti od namjere.

Četrdeset peti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA PRIVRŽENOST KUR'ANU I SUNNETU

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ

O vjernici, pokoravajte se Allahu i Njegovom Poslaniku, i ne napuštajte ga, ta vi slušate šta on govori. (El-Enfal, 20)

Nakon što je obavijestio vjernike da je sa njima, Uzvišeni Allah im naređuje da izvršavaju ono što iman zahtijeva, a što im je poznato, pa kaže: *O vjernici, pokoravajte se Allahu i Njegovom Poslaniku*, te da se pridržavaju njihovih naredbi i klone Allahovih i Poslanikovih, s.a.v.s., zabrana. *I ne napuštajte ga* – tj. u ovome u čemu je pokornost Uzvišenom Allahu i Njegovom Poslaniku – *ta vi slušate šta on govori.* – odn. slušate što vam se uči od Allahove Knjige, Njegovih naredbi i savjeta, jer je okretanje od toga jedna od najgorih stvari.¹⁴³

Ovdje je upućen apel vjernicima da se pokoravaju Allahu i Njegovom Poslaniku, da ne okreću leđa od Allaha dok slušaju Njegove riječi. Uslijedio je poslije svih inspirativnih uvoda, poslije izlaganja događaja na Bedru, poslije jasnog primjećivanja Allahove umiješanosti u tu borbu, Njegovog rasporeda, odredbe, pomoći i podrške,

¹⁴³ Sa'di, 2000:412.

poslije potvrđivanja da je Allah sa vjernicima i da unosi slabost u nevjerničke spletke. Nakon svega ovoga, nije preostalo ništa drugo do pokornost Allahu i Poslaniku. Okretanje leđa od Vjerovjesnika i njegovih naredbi je ružna stvar, koja zaslužuje osudu, i kojoj ne može pristupiti čovjek sa srcem, razuman čovjek.¹⁴⁴

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: „Ovdje Uzvišeni vjernicima naređuje pokornost Njemu i Njegovom Poslaniku, s.a.v.s., a zabranjuje im suprotstavljanje njima i poistovjećivanje sa nevjernicima i nepokornicima. Zato Uzvišeni kaže: *...i ne napuštajte ga* – tj. nemojte mu biti nepokorni, izvršavajte njegova naređenja i klonite se onoga što zabranjuje – *ta vi slušate šta on govori* – odn. nakon što ste spoznali čemu vas poziva.“

Mufessir El-Hazin kaže: „O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku – znači da se odazovu pozivu na borbu na Allahovom putu, jer je u njoj trošenje imetka i opasnost po život. *I ne napuštajte ga* – tj. Poslanika, s.a.v.s. Što znači da ga nikako ne napuštaju u pogledu materijalnog i fizičkog potpomaganja na Allahovom putu.“¹⁴⁵

Poruke ajeta:

Od vjernika se traži da budu pokorni Allahu, tj. Njegovoj Knjizi i Poslaniku, s.a.v.s., odn. njegovom sunnetu, jer je u tome osnova islamskog vjerovanja.

Vjernicima je zabranjeno napuštati izričite kur'ansko-sunnetske naredbe na uštrb bilo čega ili bilo koga.

¹⁴⁴ Kutb, 1998, 9:285.

¹⁴⁵ El-Hazin, 1994, 2:641.

Četrdeset šesti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA BRIGU O DUHOVNIM FAKTORIMA

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾

O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraži da činite ono što će vam život osigurati; i neka znate da se Allah upliće između čovjeka i srca njegova, i da ćete se svi pred Njim sakupiti. (El-Enfal, 24)

Ova vjera je program potpunog života, nije samo doktrina. Ona je realan program u čijoj svjetlosti život napreduje i razvija se. To je poziv ka životu u svakom vidu i formi, životu na svakom području i njegovoj manifestaciji. Kur'anski izraz iznosi sve ovo u malom broju nadahnjujućih riječi: *O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraži da činite ono što će vam život osigurati!*¹⁴⁶

Imam Buhari navodi predanje Ebu Se'ida b. el-Mualla, r.a: "Jednom, dok sam klanjao, Vjerovjesnik, s.a.v.s., me

¹⁴⁶ Kutb, 1998, 9:287.

je pozvao. Nisam mu prišao dok nisam završio namaz. Zatim sam mu došao, a on me upita: 'Šta te je spriječilo da mi dođeš? Zar Allah nije rekao: *O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraži da činite ono što će vam život osigurati?*' Zatim je rekao: 'Podučit ću te najveličanstvenijoj suri u Kur'anu prije nego iziđem.' Kada je krenuo da iziđe, napomenuo sam ga. – a Muaz prenosi od jednog ashaba da je i on ovo čuo, pa je on rekao: „To je *El-hamdu lillahi rabbil alemin* – to su sedam ajeta koji se ponavljaju.“

Prenosi se od Ibn Džerira, Abd b. Humejda, Ibnul-Munzira, Ibn Ebu Hatima i Ebu Šejha da je Katade ovaj dio ajeta: *...ono što će vam život osigurati* protumačio kao Kur'an: „U njemu je život, sigurnost, uspijeh i zaštita i na dunjaluku i na Ahiretu.“¹⁴⁷

O riječima Uzvišenog: *...i neka znate da se Allah upliće između čovjeka i srca njegova* Ibn Abbas kaže: „On sprječava vjernika da zanevjeruje i nevjernika od povjeruje.“ Imam Ahmed prenosi od Enesa b. Malika, r.a: „Vjerovjesnik, s.a.v.s., bi često izgovarao: 'O Ti Koji upravljaš srcima, učvrsti moje srce u Tvojjoj vjeri!' Upitali smo ga: 'Allahov Poslaniče, mi smo povjerovali u tebe i u ono što si nam objavio, pa da li se bojiš za nas?' Odgovorio nam je: 'Da. Zaista su srca između dva Allahova prsta i On ih okreće.'“¹⁴⁸

Imam Ahmed prenosi od Aiše: „Jedna od dova kojom

¹⁴⁷ Sujuti, 7:82.

¹⁴⁸ Ovaj hadis navodi i Tirmizi i kaže da je hasen.

je Allahov Poslanik, s.a.v.s., često molio jeste i: 'O Ti Koji okrećeš srca, učvrsti moje srce u Tvojjoj vjeri!' Rekla sam mu: 'Allahov Poslaniče, ti puno učiš ovu dovu.' A on mi je odgovorio: 'Zaista je ljudsko srce između dva Allahova prsta, pa ako hoće, On ga navede da skrene, a ako hoće, okrene ga na Pravi put.'“ Imam Ahmed prenosi od Ibn Amra da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Zaista su sva ljudska srca između dva prsta Milostivog poput jednog srca i On ih mijenja kako On hoće.“ Zatim je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Allahu moj, Ti Koji okrećeš srca, usmjeri moje srce prema Tvojjoj pokornosti.“

Poruke ajeta:

Od vjernika se traži da se odazivaju islamskim propisima konstantno i ustrajno.

Vjernici trebaju znati da je Allahovo sve i na nebesima i Zemlji, pa i ono što je u našim grudima. Stoga Ga trebaju moliti da učvrsti njihova srca na Istini.

Uzvišeni Allah vjernike ponovo podsjeća na Dan skupljanja pred Njim, a to je Dan kada će se Uzvišenom odgovarati za sve postupke.

Četrdeset sedmi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA BRIGU O POVJERENJU

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا لَا تَخُوْنُوْا اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ وَتَخُوْنُوْا اَمَنَتِكُمْ
وَاَنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿٢٧﴾ وَاَعْلَمُوْا اَنَّكُمْ اَمْوَالُكُمْ وَاَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ
وَاَنَّ اللّٰهَ عِنْدَهُ اَجْرٌ عَظِيْمٌ ﴿٢٨﴾

O vjernici, Allaha i Poslanika ne varajte i svjesno međusobno povjerenje ne poigravajte i neka znate da su bogatstva vaša i djeca vaša samo iskušenje, i da je samo u Allaha nagrada velika. (El-Enfal, 27-28)

Ibn Džerir, Ibnul-Munzir i Ebuš-Šejh prenose od Džabira b. Abdullaha, r.a., da je Ebu Sufjan jednom izišao iz Mekke, pa je Vjerovjesniku, s.a.v.s., došao Džibril i rekao mu: „Ebu Sufjan se nalazi tu i tu.“ Poslanik, s.a.v.s., je rekao: „Ebu Sufjan se nalazi na tom i tom mjestu. Iziđite po njega (zarobiti ga), i držite ovo u tajnosti!“ Neki munafik je napisao Ebu Sufjanu: „Muhammed želi da te zarobi, budi oprezan.“ Tada je Uzvišeni Allah objavio ovaj ajet.¹⁴⁹

Ima i drugih mišljenja o povodu objave ovog ajeta. Jedni kažu: „Ovaj ajet je objavljen povodom Ebu Lubabe b. Abdulmunzira.“ Drugi kažu da je objava ajeta povezana sa sumnjom da su idolopoklonici ubili Osmana, r.a.

¹⁴⁹ Sujuti, 7:90.

Neki, opet, kažu da je ovaj ajet objavljen povodom Hati-ba b. Ebu Beltea, kada je – u godini u kojoj je oslobođena Mekka – napisao poruku Kurejšijama, obavještavajući ih o Poslanikovo, s.a.v.s., namjeri spram njih. Allah je to dojavio Svome Poslaniku, pa je on poslao potjeru za tom porukom i tako je uspio povratiti. Zatim je poslao po Hati-ba i koji je priznao to što je uradio.

Hafiz Ibn Kesir o tome kaže: „Ispravno je da je ovaj ajet općenit, makar i postojalo vjerodostojno predanje da je objavljen povodom nekon konkretnog slučaja. Kod većine islamskih učenjaka prednost se daje općenitosti teksta, a ne posebnosti povoda. A pronevjera obuhvaća i sitne i krupne, i stalne i povremene grijehe.

O riječima Uzvišenog: ...*emanete ne proigravajte*, Alijja b. Ebu Talha prenosi od Ibn Abbasa: „Emanet su poslovi povjereni ljudima, tj. farzovi. Pa kada se kaže: *Ne proigravajte ih*, to znači: Ne izostavljajte ih.“ A u drugoj verziji se prenosi da je rekao: „Nemojte varati Allaha i Njegovog Poslanika ostavljanjem sunneta i neposlušnošću prema njemu.“ A Es-Suddi je ovo protumačio ovako: „Ako ljudi iznevjere Allaha i Njegovog Poslanika, time su već iznevjerili svoje emanete.“

Uzvišeni, zatim, kaže: ...*i neka znate da su bogatstva vaša i djeca vaša samo iskušenje* – tj. kada vam ih je On dao, stavio vas je na ispit i kušnju da bi se vidjelo da li ćete Mu na njima biti zahvalni i prema njima postupati onako kako to On traži, ili ćete se zbog njih okrenuti od Njega. Slično tome, Uzvišeni kaže: *O vjernici, neka vas imanja vaša i djeca vaša ne zabave od sjećanja na Allaha. A oni koji to učine, bit će izgubljeni.* (El-Munāfikūn, 9) Zatim kaže: ...*i da je samo u Allaha nagrada velika* – tj. ono što

će vam On dati, Njegova nagrada i Njegov Džennet, bolji su vam od imetaka i djece, jer vam neki od njih budu i neprijatelji, a većina njih vam neće ništa koristiti, a Uzvišeni svime upravlja. On posjeduje sve što je na dunjaluku i na Ahiretu, i On će obilno nagrađivati na Kijametskom danu. Dakle, ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku, s.a.v.s., treba biti preča od ljubavi prema imetku i djeci.

U Buharijinom *Sahihu* navodi se od Allahovog Poslanika, s.a.v.s: „Ko bude imao tri stvari, osjetit će slast imana: kome Allah i Njegov Poslanik budu draži od svega drugog, ko bude volio nekoga samo radi Allaha, i kome bude draže da bude bačen u vatru nego da se vrati nevjerovanju nakon što ga je Allah spasio od njega.“

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži da nikako ne varaju Allaha niti Njegovog Poslanika na bilo koji način, jer Allah sve vidi i motri.

Allah vjernike podsjeća da se nikako ne ogriješe o međusobno povjerenje tako što bi ga iznevjerili, jer je društveno povjerenje zajednički interes bez kog nema sloge niti organiziranosti među vjernicima.

Uzvišeni Allah upućuje da je sve na ovome svijetu samo iskušenje, makar se radilo o najdražim stvarima ili osobama, jer se u svakoj prilici može učiniti dobro, ali, također, i ružno i štetno djelo.

Istinska nagrada nije na ovome, nego kod Allaha na Budućem svijetu, a nju će dobiti samo istinski vjernici.

Četrdeset osmi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA BRIGU O BOGOBOJAZNOSTI I ISTINI

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ﴾ (٢٩)

O vjernici, ako se budete Allaha bojali, On će vam sposobnost darovati pa ćete istinu od neistine moći rastaviti i preko ružnih postupaka vaših će preći i oprostiti vam. – A Allahova dobrota je neizmjerena. (El-Enfal, 29)

U ovom ajetu Uzvišeni Allah povezuje bogobojažnost sa dunjalučkim uspjehom i srećom. Vjernicima se obećavaju četiri stvari, a svaka od njih je vrjednija od dunjaluka i svega što je na njemu. Te četiri stvari su:

Furkan – sposobnost razlučivanja istine od neistine, a to je znanje, uputa, pomoću koje se razlikuje uputa od zablude, istina od neistine, halal od harama, sretni od nesretnih.

Oprost grijeha – neki mufessiri kažu da se pod ovim misli na manje grijeha.

Poništavanje svih grijeha – ovdje se obuhvaćaju i veliki i mali grijesi.

Ogromna nagrada kod Uzvišenog Allaha za onoga ko

Ga se bude bojao.¹⁵⁰

Ibn Ebu Šejbe, Abd b. Humejd, Ibn Džerir, Ibnul-Munzir i Ebuš-Šejh bilježe od Mudžahida da riječi *sposobnost darovati* znače: izlaz iz dunjalučkih i ahiretskih problema. Ibn Abbas, r.a., kaže da se radi o uspjehu i pomoći na dunjaluku.¹⁵¹

Ibn Ishak kaže da riječi *sposobnost rastavljanja* znače: sposobnost rastavljanja istine od neistine. Ovakvo tumačenje je rasprostranjeno i općeprihvaćeno. Kome ta sposobnost bude data, on će sigurno naći izlaz iz svake situacije i zaslužiti spas i pobjedu, odn. bogobojaznom – tako što će izvršavati Allahova naređenja i kloniti se Njegovih zabrana. Njemu će biti dato da spozna šta je istina, a šta laž i bit će pomognut i spasen, i dobit će obilnu nagradu. Uzvišeni, također, kaže: *O vjernici, Allaha se bojte i u Poslanika Njegova vjerujte, On će vam dvostruku milost Svoju darovati, i dat će vam svjetlo pomoću kog ćete ići, i oprostiti će vam – jer Allah prašta i milostiv je.* (El-Hadid, 28)

Ovo je sprema za taj put. Ovo je ta poputbina bogobojaznosti koja oživljava srca, i upozorava naćuvanje. Ovo je svjetlo koje upućuje na Pravi put. Tada sumnje koje ga zastiru neće pokrivati vid. To je poputbina oprosta za grijehe, smirenja koje se izliva. To je poputbina nade u veliku Allahovu dobrodu na Dan kada nestane drugih poputbina. To je istina da bogobojaznost u srcu

¹⁵⁰ Sa'di, 2000.

¹⁵¹ Sujuti, 7:94.

stvara jasno razlučivanje kakvi su usponi Puta. Ovo je istina poput istine vjere, koju može znati samo onaj koji ju je stvarno okusio.¹⁵²

Poruke ajeta:

Osnova bogobojažnosti je strah od Allaha, dž.š., i vjera u Njegovog Poslanika, s.a.v.s.

Uzvišeni Allah vjernicima obećava uspjeh na oba svijeta, a posebna blagodat je sposobnost rastavljanja istine od neistine, koju nema niko osim vjernika.

Uzvišeni Allah ponavlja da je Allahove blagodati spram vjernika i oprost njihovih grijeha.

¹⁵² Kutb, 1998, 9:294.

Četrdeset deveti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA SMJELOST U BORBI I SPOMINJANJE ALLAHA

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ
كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

O vjernici, kada se s kakvom četom sukobite, smjeli budite i neprestano Allaha spominjite da biste postigli što želite. (El-Enfal, 45)

Ovim ajetom Uzvišeni podučava vjernike pravilima u borbi i hrabrosti pri sukobu sa neprijateljem. Veličanstveni kaže: *O vjernici, kad se s kakvom četom sukobite, smjeli budite.*

Ovo su ti stvarni faktori pobjede: postojanost pri susretu sa neprijateljem, povezivanje sa Allahom, spominjanje Allaha, pokoravanje Allahu i Poslaniku, izbjegavanje sporova i prepirki, strpljenje kod podnošenja poteškoća borbe i klonjenje od nadmenosti, licemjerstva i nasilja. (...) Sjećanje na Allaha kod susreta sa neprijateljem ima višestruku ulogu: to je spona snage koja ne trpi poraz i pouzdanja u Allaha, Koji pomaže Svoje štićenike. To je, istovremeno, predstavljanje istine borbe, njenih pokretača i ciljeva. To je borba radi Allaha da bi

se potvrdilo Allahovo Božanstvo na Zemlji i protjeralo nasilništvo. To je borba da bi Allahova riječ postala gornja, a ne borba radi dominacije i plijena, radi ličnog ili nacionalnog uzdizanja. Ona potvrđuje ove obaveze, obaveze sjećanja na Allaha u najtežim momentima i najsloženijim situacijama.¹⁵³

U *Sahihima* Buharija i Muslima je potvrđeno od Abdullaha b. Ebu Evfa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom, kada se sukobio sa neprijateljem, sačekao dok se Sunce počelo spuštati, pa je ustao i rekao ashabima: „O ljudi, ne priželjkujte sukob sa neprijateljem i od Allaha tražite zdravlje. Ali, kada se sukobite sa njima, onda budite izdržljivi i znajte da je Džennet u sjenama sablji.“ Zatim je rekao: „Allahu moj, Ti Koji objavljuješ Knjigu, tjeraš oblake i poražavaš skupine, porazi ih i pomози nas protiv njih!“

Abdurrezzak navodi da je Abdullah b. Amr rekao: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: ‘Ne priželjkujte sukob sa neprijateljem i od Allaha tražite zdravlje. Ali, kada se sukobite sa njima, onda budite čvrsti i Allaha spominjite. Ako oni budu galamili i vikali, vi šutite.’“ U drugom hadisu stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Uzvišeni kaže: ‘Moj rob je svako ko Me spominje u toku borbe protiv neprijatelja.’“, tj. čak ga ni to stanje ne ometa od sjećanja na Allaha, upućivanja dove i traženja pomoći od Njega.

Ebu Nu’ajm u *El-Hil’ji* navodi da je Ebu Dža’fer rekao: „Najteža su tri djela: spominjanje Allaha u svakom

¹⁵³ Kutb, 1998, 10:24.

stanju, pravednost spram samog sebe i finansijsko poma-
ganje brata muslimana.“¹⁵⁴

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah poručuje vjernicima da budu spremni
na sve životne izazove, uključujući i odbranbeni rat sa
neprijateljem.

Od vjernika se traži da budu smjeli i hrabri.

Ključ uspjeha vjernika je u konstantnom spominjanju
Uzvišenog Allaha.

¹⁵⁴ Sujuti, 7:140.

Pedeseti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA IDEJNO BRATSTVO I OPREZ SPRAM NEVJERSTVA

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا ءَابَاءَكُمْ وَءِخْوَانَكُمْ ءَوِيَاءَ
إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ فَوَلَّيَكَ
هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

O vjernici, ne prijateljujte ni sa očevima vašim, ni sa braćom vašom ako više vole nevjerovanje od vjerovanja. Onaj od vas ko bude s njima prijateljevao, taj se doista prema sebi ogriješio. (Et-Tevbe, 23)

Ova vjera ne podnosi ortake u srcu – ili potpuna predanost njoj, ili udaljavanje od nje. Ne teži se da musliman prekine veze sa porodicom, rodbinom, suprugom, djecom, imetkom, radom, uživanjem i slašću, niti se traži da se zamonaši i udalji od lijepih stvari, nikako! Ovo vjerovanje traži da mu se pokloni srce, da ljubav prema njemu bude čista i iskrena, da ono dominira i presuđuje, da pokreće i motivira. Kada se ovo ostvari, onda ne smeta da musliman uživa u svim blagodatima i ljepotama života, ali da bude spreman sve to odbaciti i napustiti istog momenta kada one budu u koliziji sa vjerovanjem. (...) Kada musliman postane siguran da je njegovo srce

iskreno predano vjeri, ne smeta da poslije toga uživa sa svojom djecom, braćom, bračnim drugom, porodicom, da posjeduje imetak, trgovine, kuće, da uživa u Allahovim ukrasima i lijepoj opskrbi – bez pretjerivanja i uobraženosti. Uživanje u tome je, tada, zapravo pohvalno, kao neki vid zahvalnosti Allahu, Koji je te blagodati stvorio da bi u njima uživali Njegovi robovi, prisjećajući se da je On Opskrbitelj, Blagodavac i Darovatelj.¹⁵⁵

Ibn Ebu Šejbe prenosi od Mudžahida da je rekao: „Naređena je Hidžra, pa je El-Abbas b. Abdulmuttalib rekao: „Ja ću (ostati) poiti hadžije.“, a Talha iz plemena Abdud-Dar je rekao: „Ja ću (ostati) pokrivati Ka'bu.“, tj. nećemo učiniti hidžru. Tada je objavljen ovaj ajet.¹⁵⁶

Hafiz Ibn Kesir kaže: „Uzvišeni Allah, dž.š., je naredio napuštanje, tj. bojkotiranje nevjernika, makar nam oni bili očevi i sinovi, i zabranio je prijateljstvo sa njima ako su izabrali nevjerovanje nad vjerovanjem, zaprijetivši im kao što kaže Uzvišeni Allah, dž.š.: *Ne treba da ljudi koji u Allaha i u Onaj svijet vjeruju budu u ljubavi sa onima koji se Allahu i Poslaniku Njegovu suprotstavljaju, makar im oni bili očevi njihovi, ili sinovi njihovi, ili braća njihova, ili rođaci njihovi. Njima je On u srca njihova vjerovanje usadio i svjetlom Svojim ih osnažio, i On će ih uvesti u džennetske bašče, kroz koje će rijeke teći.* (El-Mudžādele, 22)

Hafiz el-Bejheki prenosi od Abdullaha b. Ševzeba da

¹⁵⁵ Kutb, 1998, 10:170.

¹⁵⁶ Sujuti, 7:292.

je predhodni ajet objavljen povodom Ebu Ubejdea b. el-Džerraha nakon što ga je njegov otac El-Džerrah pokušao ubiti, mada se Ebu Ubejde držao po strani. Pošto je El-Džerrah navaljivao, njegov sin Ebu Ubejde ga je ubio, i to u Bici na Bedru. Tim povodom je Allah, dž.š., objavio: *Ne treba da ljudi koji u Allaha i u Onaj svijet vjeruju budu u ljubavi sa onima koji se Allahu i Poslaniku Njegovu suprotstavljaju.* Allah, dž.š., zatim prijeti onome ko dadne prednost svojoj porodici i rodbini nad Allahom i Njegovim Poslanikom.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah poziva vjernike da, na prvom mjestu, vode računa o istinskom imanu i o bratstvu u islamu, a da tek potom da uzimaju u obzir sve druge veze.

Uzvišeni traži od vjernika da nikako ne daju prednost bilo kome, makar se radilo o njihovim najbližim, nad slijeđenjem Istine i Allahovih propisa.

Pedeset prvi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA DUHOVNU ČISTOTU I SVIJEST O ALLAHOVOJ OPSKRBI

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِنَّمَا الْمُشْرِكُوْنَ نَجَسٌ فَلَا يَمْرُوْنَ
الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هٰذَا وَاِنْ خِفْتُمْ عِيْلَةً
فَسَوْفَ يُغْنِيْكُمْ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ اِنْ شَاءَ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌ
حَكِيْمٌ ﴿٢٨﴾

O vjernici, mnogobošci su sama pogan, i neka više ne dolaze na hadž Časnom hramu poslije ovogodišnjeg hadža. A ako se bojite oskudice, pa Allah će vas, ako hoće, iz obilja Svoga imućnim učiniti. – Allah zaista sve zna i mudar je. (Et-Tevbe, 28)

Ovim ajetom je u potpunosti dokinuto prakticiranje idolopoklonstva u Mekki i svetim mjestima, a sporazumi sa židovima i hrišćanima su i dalje bili aktuelni.

Na Arapskom poluotoku su ostali židovi koji su obrađivali svoja imanja ili se bavili trgovinom. Bitno je bilo srušiti neprijateljsku vojnu silu koja ih je navodila na grijeh i neprijateljstva. Da li su bili ponižavani ili im je činjeno nasilje nakon što im je propala država? Nikako! Ostala su im sva lična prava. Jedan od mnogobrojnih primjera je slučaj u kome je jedan židovski trgovac uzeo

Poslanikov, s.a.v.s., štit kao zalog, (predsamu Poslanikovu, s.a.v.s., smrt) u poslovanju s njim. Hrišćanske delegacije su slobodno dolazile u Medinu, kao i u Mekku, slušajući novu Objavu. Neki od njih su primili islam i njihova prsa su se raširila za Istinu, a neki su se učtivo raspravljali oko islamskog nepriznavanja vjerovanja u božanstvo Isaa, a.s., ali sa velikim poštivanjem spram njega. Islam nije osjećao nikakvu opasnost od hrišćana iz Jemena, ili nekih drugih.¹⁵⁷

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: „Allah, dž.š., je vjernicima čiste vjere i ličnosti naredio odbijanje mnogobožaca, koji su sama pogan što se tiče vjere, od Mesdžidul-Harama i da mu se ne približavaju nakon objavljivanja ovog ajeta – a to se desilo devete godine. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zbog toga te godine poslao Aliju, r.a., kao pratnju Ebu Bekru, neka je Allah, dž.š., zadovoljan njima, i naredio mu da oglasi mnogo-bošcima da mušrici ne obilaze nagi Sveti hram. To je Allah, dž.š., upotpunio donijevši o tome šerijatski sud.

Uzvišeni Allah, dž.š., kaže: *A ako se bojite oskudice, pa Allah će vas, ako hoće, iz obilja Svoga imućnim učiniti.* Ibn Ishak je rekao da su ljudi govorili: „Oslobodit će nam pijace, propast će nam trgovina, prestat će dobiti koje smo imali od nje.“, pa je Allah, dž.š., objavio: *A ako se bojite oskudice, pa Allah će vas, ako hoće, iz obilja Svoga imućnim učiniti.* Ibn Abbas i grupa tabiina povodom Allahovog, dž.š., govora: *Ako hoće... do riječi...poslušno i ponizno,* prenose da znači: ovo je naknada što ste se plaši-

¹⁵⁷ Gazali, M.

li za propast pijaca. Allah, dž.š., im je kao nadoknadu što je prekinuta veza sa širkom dao glavarinu od sljedbenika Knjige, a On kaže: *Allah zaista sve zna* – ono što je dobro za vas – *i mudar je* u onome što naređuje i zabranjuje, zato što je On savršen u Svojim djelima i riječima, pravedan u Svom stvaranju i odredbi, neka je uzvišen!

U ajetu se ističe da su mnogobošci pagan. Međutim, ova nečistoća ne znači da su oni fizički nečisti. Naprotiv, nekada su čistiji od mnogih muslimana. Ove riječi se odnose na nečistotu njihovih vjerovanja i postupaka. Stoga se vjerniku dozvoljava da se rukuje s nemuslimanima, a ne traži se od njega da pere ruke nakon toga i sl. Također, da se radi o istinskoj nečistoći, brak muslimana s nemuslimankom bi bio kategorički zabranjen.¹⁵⁸

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah govori o ideološkoj nečistoti nevjernika i njihovih obreda, koji se nikako ne smiju miješati sa islamskim obredima hadža.

Allah vjernike podučava da je opskrba od Allaha i da nikako ne smiju pristati na trgovanje vlastitom vjerom.

Znanje Uzvišenog Allaha je iznad znanja svih Njegovih robova i Njegova mudrost je iznad svih ljudskih dosjetki i promišljanja. Vjernici ne mogu prihvatiti nikakve alternativne puteve kojim bi se zamijenili Allahovi propisi.

¹⁵⁸ Es-Sa'di, 2000.

Pedeset drugi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ČUVANJE OD TUĐEG HAKKA I ČIŠĆENJE IMETKA

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْأَحْبَارِ وَالرَّهْبَانِ لِيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيُصْذَوْنَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْتَرِبُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَفْقَهُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾ (٢٤)

O vjernici, mnogi svećenici i monasi doista na nedozvoljen način tuđa imanja jedu i od Allahova puta odvraćaju. Onima koji zlato i srebro gomilaju i ne troše ga na Allahovom putu – navijesti bolnu patnju. (Et-Tevbe, 34)

Ebuš-Šejh prenosi od El-Fadla b. Ijada da je rekao: „Slijedite učenjake Ahireta (tj. iskrene), a čuvajte se učenjaka ovog svijeta (tj. onih koji sve rade radi dunjaluka), kako vam ne bi naudili svojim pijanstvom.“ Potom je proučio ovaj ajet. Ebuš-Šejh, također, prenosi od Es-Sudijja da je ovaj ajet protumačio riječima: „Svećenici su od Židova, monasi su od hrišćana, a Allahov put je slijedenje Muhammeda, s.a.v.s.¹⁵⁹

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: „Svećenici su jevrejski učenjaci. Uzvišeni Allah, dž.š., je

¹⁵⁹ Sujuti, 7:327.

rekao: *Trebalo bi da ih čestiti i ućeni ljudi od laŒnog govora i zabranjenog jela odvraćaju.* (El-Māide, 63) Monasi su hrišćanski poboŒnjaci, a svećenici su njihovi ućenjaci, kao Œto je rekao Uzvišeni Allah, dž.Œ.: *...zato Œto među njima ima svećenika i monaha.* (El-Māide, 82) Ovim se misli na opreznost od nevaljelih ućenjaka i poboŒnjaka zablude. Zato je Uzvišeni Allah, dž.Œ., rekao: *Doista, na nedozvoljen naćin tuđa imanja jedu i od Allahova puta odvraćaju.* Oni su Œivjeli na raćun vjere, i na osnovu svojih vodećih poloŒaja jeli imetke drugih ljudi, kao Œto su jevrejski svećenici u džahilijetu imali ugled nad narodom, od kojih su im dolazili prinosi, pokloni i porezi.

Uzvišeni Allah, dž.Œ., kaŒe: *...i od Allahova puta odvraćaju* – tj. uz to Œto su se hranili haramom, odvraćaju ljude od slijeđenja Istine, prikrivaju je neistinom i neznaćicama koji ih slijede. Pokazuju da pozivaju ka dobru, a nisu kao Œto smatraju, već pozivaju u Vatru, i na Sudnjem danu im niko neće pomoći. Uzvišeni Allah, dž.Œ., kaŒe: *Onima koji zlato i srebro gomilaju i ne troŒe ga na Allahovom putu – navijesti bolnu patnju.* Oni predstavljaju treću vrstu od vodećih ljudi. Zaista ljudi zavise od ućenjaka, poboŒnjaka i veleposjednika, pa kada su oni pokvareni, pokvareni su i ostali ljudi.

U mnogim hadisima se navodi da je pohvalno drŒati manje zlata i srebra, a da je pokućeno njihovo gomilanje. Abdurrezzak prenosi od Alije, r.a., da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., o rijećima Uzvišenog Allaha, dž.Œ.: *Onima koji zlato i srebro gomilaju* rekao: „Propao je ko uzima

zlato, propao je ko uzima srebro!” – tri puta. Prenosilac veli: „To je teško palo Poslanikovim, s.a.v.s., drugovima, pa su govorili: ‘Pa koji imetak da uzmemo?’“ Omer, r.a., je rekao: „Ja ću vam doznati o tome.“ Zatim je upitao: „Allahov Poslaniče, zaista su tvoji drugovi u nevolji i govore: ‘Pa koji imetak da uzmemo?’“ Poslanik je na to odgovorio: „Jezik koji zikri, srce koje zahvaljuje i žena koja pomaže muža u njegovoj vjeri.“

Ibn Ebu Hatim prenosi od Ibn Abbasa da je rekao: „Pošto je objavljen ajet: *Onima koji zlato i srebro gomilaju*, muslimanima je izgledalo preteško, pa su govorili: ‘Niko od vas ne može osigurati svome djetetu imetak koji bi mu ostavio u nasljedstvo.’ Omer, r.a., je rekao: ‘Ja ću vam otkloniti brigu.’ Otišao je, a Sevban ga je slijedio. Došavši kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., upitao ga je: ‘Allahov Vjerovjesniče, zaista ovaj ajet izgleda pretežak tvojim drugovima.’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., je tada rekao: ‘Zaista, Allah, dž.š., nije propisao zekat osim da bi njime očistio ono što je od vašeg imanja, i zaista je propisao naslijeđa u imetku koji ostane poslije vas.’ Omer odgovori: ‘Allah je najveći!’ Vjerovjesnik, s.a.v.s., je tada rekao: ‘Hoćeš li da te obavijestim o najboljem blagu koji čovjek gomila? Lijepa žena koja čovjeka oraspoloži kada pogleda u nju, kada joj naredi – poslušaj ga, i kad je odsutan od nje – vjerna mu je.’“¹⁶⁰

¹⁶⁰ Prenose ga Ebu Davud i El-Hakim.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah upućuje vjernike da se informiraju o nepravdama koje ih okružuju, taman se one ne ticale izravno njih, kako bi uzeli pouku i izbjegli iste greške.

Vjernici su pozvani da se klone svakog nedozvoljenog i sumnjivog imetka, a posebno onog koji se daje i uzima, u ime vjere, na nedozvoljen način.

Strogo je zabranjeno biti rob dunjaluka i njegovih ukrasa: zlata i srebra, te uskraćivati vlastita bogatstva od uže i šire porodice kao i muslimanske i društvene zajednice.

Oni koji budu izbjegavali davati zekat i sadaku trebaju biti spremni na patnju na ovome i Budućem svijetu.

Pedeset treći kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ODLUČNOST I SVIJEST O AHIRETU

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا مَا لَكُمْ اِذَا قِيْلَ لَكُمْ اَنْفِرُوْا فِيْ
سَبِيْلِ اللّٰهِ اَنْتُمْ اِلَى الْاَرْضِ اَرْضَيْتُمْ بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
مِنَ الْآخِرَةِ فَمَا مَتَّعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ اِلَّا
قَلِيْلٌ ﴿٣٨﴾

O vjernici, zašto ste neki oklijevali kada vam je bilo rečeno: "Krenite u borbu na Allahovom putu!" – kao da ste za zemlju prikovani? Zar vam je draži život na ovom svijetu od Onoga svijeta? A uživanje na ovom svijetu, prema onom na Onom svijetu, nije ništa. (Et-Tevbe, 38)

Ibn Džerir prenosi od Mudžahida da je rekao: „Ajet: O vjernici, zašto ste neki oklijevali kada vam je bilo rečeno: "Krenite..." je objavljen kada je naređena Bitka na Tebuku, a nakon Hunejna i Oslobođenja Mekke. Naredio im je da krenu u vrijeme velike vreline, kada su prispjeli plodovi hurmi, kada su svi bili željni hladovine i kada im je bilo teško da krenu, pa je Uzvišeni Allah objavio ajet: *Krećite u boj, bili snažni ili slabi...*¹⁶¹

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: „Ovo

¹⁶¹ Sujuti, 7:353.

je početak grđenja onih koji su izostali od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u osvajanju Tebuka kada su plodovi i hladovina prijali na teškoj vrućini i ljetnoj pripeci. Allah, dž.š., kaže: *O vjernici, zašto ste neki od vas oklijevali kad vam je bilo rečeno: „Krenite u borbu na Allahovu putu!“* – tj. kad ste bili pozvani u džihad na Allahovom putu. *Kao da ste za zemlju prikovani* – tj. bili ste lijeni i osjećali ste naklonost prema boravku u gozbi, bezbrižnom životu i ljepoti plodova. *Zar vam je draži život na ovom svijetu od Onoga svijeta* – tj. šta vam je bilo pa ste radili ovako, zadovoljavajući se ovim svijetom u zamijenu za Ahiret? El-Imam Ahmed prenosi od El-Mustevreda, Benu-Fahdovog brata, da je rekao: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: ‘Ovaj svijet prema Onom svijetu je kao kad bi neko od vas stavio prst u more – pa neka pogleda sa čim bi se vratio.’, i pokazao je na kažiprst.“¹⁶²

Odlazak u borbu na Allahovom putu znači oslobađanje od stega zemlje, uzdizanje nad težinom mesa i krvi, ostvarenje uzvišenih značenja u čovjeku, prevladavanje elementa viših ideala u njegovom biću nad elementom okova i nužde; znači, težnju za trajnom vječnošću i oslobađanjem od ograničene prolaznosti.¹⁶³

Čovjekov život na ovom svijetu je veoma kratak da bi mu on bio jedini cilj radi kog će se truditi, naprezati i sve žrtvovati. Ovaj život je prepun teškoća i izazova na koje

¹⁶² Bilježi ga Muslim.

¹⁶³ Kurtb, 1998, 10:233.

vjernici trebaju biti spremni.¹⁶⁴

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah poziva vjernike da razmišljaju o svojim postupcima, a posebno u pogledu neodlučnosti u činjenu dobrih dijela.

Vjernici su pozvani da stalno preispituju svoje vjerovanje i odnos spram ovog i Budućeg svijeta te da aktivno o tome razmišljaju.

Uzvišeni Allah vjernike obavještava da su uživanja Budućeg svijeta neuporediva sa uživanjima ovog.

¹⁶⁴ Sa'di, 2000.

Pedeset četvrti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA BOGOBOJAZNOST, ISKRENOST I DRUŽENJE SA ISKRENIMA

O vjernici, bojte se Allaha i budite sa iskrenima!
(Et-Tevbe, 119)

Uzvišeni Allah poziva vjernike da budu sa iskrenima u govoru, u hajirli djelima i dunjalučkim stanjima. Kod iskrenih u govoru, djelima i stanjima nema mjesta lijenosti niti besposelnosti niti imaju loših ciljeva. Iskreni su uvijek sa dobrim namjerama, jer iskrenost vodi u dobročinstvo, a dobročinstvo vodi u Džennet.¹⁶⁵

O vjernici, bojte se Allaha i budite sa iskrenima – tj. iskreno postupajte, budite njeni sljedbenici i spasit ćete se opasnosti.

Uzvišeni Allah govori ko su iskreni: *Pravi vjernici su samo oni koji u Allaha i Poslanika Njegova vjeruju, i poslije više ne sumnjaju, i bore se na Allahovom putu imecima svojim i životima svojim. Oni su iskreni!*
(El-Hudžurat, 15)

¹⁶⁵ Es-Sa'di, 2000:466.

Allah, dž.š., je iskrenim muškarcima i iskrenim ženama obećao veliku nagradu i oprost: *...i iskrenim muškarcima i iskrenim ženama.... Allah je, doista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio.* (El-Ahzab, 35)

Allah će reći: „Ovo je Dan u kome će iskrenima od koristi iskrenost njihova biti; njima će džennetske bašče, kroz koje rijeke teku, pripasti, vječno i do vijeka će u njima ostati. Allah će zadovoljan njima biti, a i oni Njime. To će veliki uspjeh biti!“ (El-Maide, 119)

Šu'be prenosi od Abdullaha b. Mes'uda, r.a., da je rekao: „Laž nije dobra ni u ozbiljnosti niti u šali. O vjernici, *bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni.*“ Ovako je proučio, a zatim je rekao: „Da li nalazite ikome olakšicu u tome?“

Imam Ahmed prenosi od Ibn Mes'uda, r.a., a Ebu Davud et-Tajalisi od Ebu Bekra, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Na vama je da budete iskreni. Zasta, iskrenost vodi dobročinstvu, a dobročinstvo vodi Džennetu, čovjek je neprestano iskren i traži iskrenost sve dok se ne upiše kod Allaha kao istinoljubiv. Čuvajte se laži, jer laž vodi razvratu, a razvrat vodi Vatri. Čovjek neprestano laže i traži laž sve dok se ne upiše kod Allaha kao lažljivac.“¹⁶⁶

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je dovio Uzvišenom Allahu:

¹⁶⁶ Sujuti, 7:583.

“... i od Tebe molim jezik koji će istinu govoriti.”¹⁶⁷

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži istinsku bogobožnost.

Istinska bogobožnost se najlakše postiže druženjem sa onima koji su iskreni u Allahovoj vjeri i svakodnevnom postupanju.

Uzvišeni Allah upućuje na važnost prijateljstva i uzora u društvenom životu.

Nezamislivo je da vjernici lažu ili da budu sa lašcima.

¹⁶⁷ Tirmizi, 5/457.

Pedeset peti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA BORBU PROTIV NEPRIJATELJA

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غِلَظَةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٢٣﴾

O vjernici, borite se protiv nevjernika koji su u blizini vašoj i neka oni osjete vašu strogost! I znajte da je Allah na strani čestitih. (Et-Tevbe, 123)

Ibn Ebu Hatim prenosi od Ibn Zejda, koji kaže da se Allahove riječi: *Oni koji su u blizini vašoj* odnosi na nevjernike Arape, pa su se muslimani borili protiv njih dok ih nisu porazili.¹⁶⁸

Hafiz Ibn Kesir kaže: „Potpun vjernik je onaj koji bude prijatelj sa svojim bratom vjernikom, a strog prema neprijatelju nevjerniku.“

Uzvišeni kaže: *Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi sljedbenici su strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom.* (El-Feth, 29), ili: *O Vjerovjesniče, bori se protiv nevjernika i licemjera i budi strog prema njima.* (Et-Tahrīm, 9)

I znajte da je Allah na strani bogobojaznih – tj. zaista je

¹⁶⁸ Sujuti, 7:597.

Allah s vama ako se bojite i ako Mu se pokoravate. Ovako je stvar stajala tokom tri stoljeća, koja su najbolja za sve generacije. Iskazivana je potpuna pokornost i ustrajnost na Pravom putu. Zatim su dolazila iskušenja i razilaženja među vladarima, i neprijatelji su imali aspiracije prema krajevima islamske države. Domogli su se dijela islamske zemlje. Kad god bi jedan od islamskih vladara bio pokoran Allahovim naredbama i na Njega se oslanjao, Allah bi njegovim sebebom oslobađao zemlju onoliko koliko se poštivala Allahova vlast. Allah je odgovoran da muslimane nadredi nad nevjernicima i da uzdigne njihovu riječ u svim zemljama. Zaista je On plemenit i darežljiv.

Nije to borba radi uspostavljanja gospodstva i kraljevstva nekog čovjeka, nego je to borba radi uspostavljanja Allahovog kraljevstva na Zemlji. Otuda se ova borba treba odvijati svugdje po Zemlji, radi oslobođenja svakog čovjeka, živio on u granicama islamske zemlje ili izvan nje. Sve je to zemlja koju nastanjuje čovjek i svugdje na njoj dominiraju nasilnici koji potčinjavaju čovjeka da robuje čovjeku.¹⁶⁹

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah traži od vjernika da budu oprezni i odlučni spram neprijatelja koji ih okružuju.

Uzvišeni Allah je na strani iskrenih i čestitih, a od vjernika se traži da budu upravo takvi.

¹⁶⁹ Kutb, 1998, 11:83.

Pedeset šesti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ČINJENJE DOBRIH DJELA

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ
وَأَفْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

O vjernici, ruku i sedždu obavljajte i Gospodaru svome se klanjajte, i dobra djela činite da biste postigli ono što želite. (El-Hadž, 77)

U ovom plemenitom ajetu Uzvišeni Allah poziva vjernike da Mu iskreno ibadet čine, namazom i svim drugim dobrim djelima. Allah nam otkriva da je u ovome recept uspjeha na oba svijeta.

Počinje nalogom onima koji vjeruju da čine ruku i sedždu – a to su dva važna faktora namaza. Pod rukuom i sedždom se ovdje, u prenesenom smislu, misli na namaz, kako bi dobio istaknutiju formu i pokret predstavljen vidljivim oblikom, jer je to jače i bolje djeluje na osjećaje. Opća naredba o ibadetu je ovdje još jednom naznačena. Ibadet je širi i obuhvatniji od namaza. Ibadet obuhvaća sve farzove, i više od toga: svaki rad, pokret, misao kojom se svaka osoba okreće ka Allahu. Svaki posao koji čovjek obavlja u životu, moguće je pretočiti u ibadet, ako se srce tim poslom usmjeri ka Allahu. Čak i slasti onoga što je dozvoljeno

u životu postaju ibadeti, koji imaju svoje nagrade.

Ovo je naređeno muslimanskom ummetu radi njegovog uspjeha. Ibadet čovjeka veže za Allaha, pa njegov život počiva na stabilnim osnovama i kontinuirano se razvija. Činjenje dobrih djela, također, vodi postojanom životu ummeta na osnovama imana i pravog usmjerenja. Ako se muslimanski ummet pripremi na ovaj način, vezanjem za Allaha i za korektan život, i njegova svijest i savjest će biti korektna, a i život.¹⁷⁰

Ibn Ebu Hatim prenosi da je Mudžahid za ovaj ajet rekao: „Ovaj ajet upućuje na bonton i on je savjet.“¹⁷¹

Imami su se – Allah im se smilovao – razišli po pitanju propisanosti ove druge sedžde u suri El-Hadž, a tačnije je da je ona propisana na osnovu hadisa Ukbea b. Amira, koji od Božijeg Poslanika, s.a.v.s., prenosi sljedeće: „Sura Hadž je odlikovana dvijema sedždama, pa onaj koji neće učiniti te dvije sedžde, neka ih ne uči.“

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah poručuje vjernicima da budu ustrajni u činjenju rukua i sedžde, tj. obaveznim i dobrovoljnim namazima.

Robovanje Allahu se sastoji od propisanih ibadeta i općenitog činjenja dobrih djela u svakoj prilici.

Ajetom se vjernici upućuju da se istinska sreća i uspjeh postiže upravo robovanjem Allahu i činjenjem dobrih djela, što treba biti cilj djelovanja vjernika.

¹⁷⁰ Kutb, 1999, 17:150.

¹⁷¹ Sujuti, 10:544.

Pedeset sedmi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ČUVANJE OD GRIJEHA I RAZVRATA

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾

O vjernici, ne idite šejtanovim stopama! Onoga ko bude išao šejtanovim stopama on će na razvrat i odvratna djela navoditi. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove, nijedan se od vas ne bi nikad od grijeha očistio; ali Allah čisti onoga koga On hoće. Allah sve čuje i sve zna.“ (En-Nur, 21)

To je prijezirna slika gdje šejtanovog puta. Vjernici slijede njegove korake, a bilo im je preče da ga napuste i krenu drugim, ne njegovim pesimističkim putem. To je slika koja zaslužuje osudu, slika koju izbjegava priroda svakog vjernika i zbog čega se njegova savjest potresa. Ocrtavanje ove slike i suočavanje vjernika s njom izaziva budnost u njihovim dušama, opreznost i osjetljivost. Čovjek je, zaista, slabašan, izložen raznim sklonostima i prljavštini, osim kad ga stignu Allahova dobrota i Njego-

va milost, a to biva onda kada se vjernik usmjeri prema Allahu i slijedi Njegov put.¹⁷²

O vjernici, ne idite šejtanovim stopama – tj. njegovim putevima, slijedeći ono što on naređuje. *Onoga ko bude išao šejtanovim stopama, on će na razvrat i odvratna djela navoditi.* Ovo je zastrašivanje i upozorenje izraženo krajne rječito i lijepo: *šejtanovim stopama* – svaka neposlušnost i grijeh je hodanje šejtanskim stopama.

Zatim Uzvišeni kaže: *A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove, nijedan se od vas ne bi nikad od grijeha očistio* – tj. da vas nije On darovao pokajanjem i očistio vaše duše od višeboštva, niko ne bi sebi mogao priuštiti nikakvu čistotu niti dobro, *ali Allah čisti onoga koga On hoće* od Svojih stvorenja, a i ostavlja u zabludi koga hoće, bacajući ga na stratišta zablude i stranputice. Uzvišeni kaže: *Allah sve čuje* – tj. riječi Svojih robova – *i sve zna* – odn. zna ko zaslužuje i ko je dostojan upute, a ko zablude.

Poruke ajeta:

Ovom zabranom Uzvišeni Allah upozorava vjernike na veliku opasnost koja se krije u slijeđenju šejtana i njegovih sljedbenika te u činjenju raznih grijeha.

Opasnost se ogleda u tome što je šejtanov cilj da vjernike navede na razvrat.

Poseban vid Allahove blagodati i dobrote jeste uputa na Pravi put i čišćenje od grijeha, a to dolazi nakon iskrenog pokajanja Allahu, dž.š.

¹⁷² Kutb, 1999, 18:96.

Pedeset osmi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA POŠTIVANJE PRIVATNOSTI I ULJUDNOST

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾ (٢٧)

O vjernici, u tuđe kuće ne ulazite dok dopuštenje ne dobijete i dok ukućane ne pozdravite – to vam je bolje, poučite se! (En-Nur, 27)

Allah je odredio da kuće budu mjesto ljudskog smiraja, osiguranja intime i onoga što je sveto, odlaganja tereta i napetosti. Domovi mogu biti takvi samo kada postanu sigurni i nedodirljivi, kada ih ne može posjetiti niko bez dopuštenja ukućana. (...) Zbog svega toga Allah odgaja muslimane visokomoralno, odgaja ih da traže dozvolu za ulazak u kuće, da nazivaju selam ukućanima radi bliskosti i otklanjanja svega što bi vodilo razvratu prije nego uđu u kuću.¹⁷³

Ibn Džerir prenosi od Adijja b. Sabita, koji prenosi od nekog ensarije da je jedna ensarijka rekla: „Allahov Poslaniče, nekada sam, u svojoj kući, u stanju u kom ne bih voljela da me iko vidi: ni roditelj, niti dijete. Kada mi neko uđe, a ja sam u takvom stanju, šta da učinim?“ Tada

¹⁷³ Kutb, 1999, 18:102.

je objavljeno: *...dok dopuštenje ne zatražite i dok ukućane ne poselamite.*¹⁷⁴

Hafiz Ibn Kesir kaže: „Ovo su šerijatske odgojne mjere o traženju dozvole koje Allah propisuje vjernicima, naređujući im da ne ulaze u tuđe kuće dok ne dobiju dopuštenje, tj. prije ulaska, a poslije trebaju nazvati selam. Potrebno je tri puta zatražiti dopuštenje, pa ako mu se dopusti, ući će; u protivnom će se vratiti. U sahih-hadisima se kaže da se Ebu Musa vratio, kad je tražio dopuštenje kod Omera tri puta, pa mu nije dopušteno. Kasnije je rekao: „Tražio sam dopuštenje tri puta, ali mi nije odgovoreno, a čuo sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., da kaže: ‘Kada neko od vas traži dopuštenje da uđe, pa mu se ne dopusti, neka se vrati.’“

Imam Ahmed prenosi od Enesa, ili nekoga drugog, da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., tražio dopuštenje Sa'da b. Uba-dea govoreći: „Es-selamu alejke ve rahmetullahi/Selam i Allahov rahmet na tebe!“ Sa'd je odgovorio: „Ve alejkes-selamu ve rahmetullahi/Neka je i na tebe selam i Allahov rahmet!“ Vjerovjesnik, s.a.v.s., ga nije čuo, tako da je tri puta nazivao selam i Sa'd mu je tri puta odgovarao, ali ga Vjerovjesnik, s.a.v.s., nije čuo, pa se vratio. Sa'd ga je sustigao i rekao: „Allahov Poslaniče, preči si mi i od oca i od majke, nisi ni jednom nazvao selam a da ja nisam čuo. Odgovarao sam ti, ali tiho, da me ne čuješ, pošto sam želio da primim što više tvojih selama radi bereketa.“ Zatim ga je uveo u kuću, primaknuo mu groždice koje je Allahov Vjerovjesnik jeo. Kad je završio, proučio mu je dovu: „Dobri jeli vašu hranu, meleki na vas blagoslov donosili i postači se kod vas iftarivali.“

¹⁷⁴ Sujuti, 11:5.

Buhari i Muslim su zabilježili da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Kad bi ti neki čovjek virio bez dopuštenja, pa ga ti gađao kamenčićem i izbio mu oko, ne bi imao nikakvog grijeha.“

Ebu Davud prenosi od Ribī'ijja da rekao je: „Neki čovjek iz plemena Benu Amir je došao i tražio dopuštenje od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji je bio u svojoj kući, rekavši: ‘Da li da uđem?’ Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao svome slugi: ‘Izidi pred ovoga i poduči ga kako se traži dopuštenje. Reci mu da kaže: ‘Es-selamu alejkum, mogu li da uđem?’ To je čovjek čuo, pa je odmah rekao: ‘Es-selamu alejkum, mogu li da uđem?’ Pa mu je Vjerovjesnik, s.a.v.s., dozvolio, te je ušao.“

Tirmizi bilježi hadis od Džabira b. Abdullaha, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: ‘Selam je prije govora.’, tj. nazovite selam prije nego podete razgovarati.¹⁷⁵

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži da poštuju privatnost ljudi i da nikako ne ulaze u tuđe domove dok ne dobiju dozvolu.

Vjernici u svakoj prilici trebaju biti uljudni i kulturni, te voditi računa o nazivanju selama u svim situacijama u kojima je to propisano.

Od vjernika se očekuje da se stalno nadograđuju i da usavršavaju svoje ponašanje.

¹⁷⁵ Sujuti, 11:9.

Pedeset deveti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA POŠTIVANJE BRAČNE INTIME

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لِيَسْتَعِذَّ بَكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَوةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَوةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٨﴾﴾

O vjernici, neka od vas u tri slučaja zatraže dopuštenje da vam uđu oni koji su u posjedu vašem i koji još nisu polno zreli: prije jutarnje molitve i kad u podne odložite odjeću svoju, i poslije obavaljanja noćne molitve. To su tri doba kada niste obučeni, a u drugo doba nije ni vama ni njima grijeh, ta vi jedni drugima morate ulaziti – tako vam Allah objašnjava propise! A Allah sve zna i mudar je. (En-Nur, 58)

Ibn Džerir prenosi od Ibn Abbasa, r.a., da je rekao: „Ljudi su (zap) ostavili postupanje po tri ajeta: O vjernici, neka od vas u tri slučaja zatraže dopuštenje... (En-Nur, 58) A kada diobi prisustvuju rođaci, siročad i siromasi, i njima nešto darujte i lijepu riječ im recite. (En-Nisa, 8) i Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše

boji, Allah, uistinu, sve zna i nije Mu ništa skriveno.
(El-Hudžurat, 13) ¹⁷⁶

Ibn Ebu Šejbe prenosi od Zejda b. Eslema da je neki čovjek pitao Vjerovjesnika, s.a.v.s: „Da li ću tražiti dozvolu od svoje majke?“ Poslanik, s.a.v.s., mu reče: „Da! Zar bi volio da je vidiš neodjevenu!?“¹⁷⁷

Hafiz Ibn Kesir kaže: „Ovi plemeniti kurʿanski ajeti obuhvaćaju traženje dozvole od svojih bližnjih. Na početku sure je izneseno traženje dozvole stranaca. Allah, dž.š., je naredio da od vjernika dozvolu traže njihove sluge i oni koji su u njihovoj vlasti i emanetu, te njihova djeca koja nisu još dostigla spolnu zrelost i to u tri slučaja: prije namaza, u ranim jutarnjim časovima, jer ljudi u to vrijeme obično spavaju i *kada u podne odložite odjeću svoju* – tj. u popodnevrim časovima odmora, jer čovjek tada obično skida i odlaže odjeću bivajući sa svojom ženom – i *poslije obavljanja noćnog namaza*, jer je to vrijeme spavanja, pa je naređeno slugama i djeci da ne ulaze u prostorije u ovakvim slučajevima, bojeći se da čovjek ne bude sa svojom suprugom u spolnom odnosu ili stanju sličnom tome. Zbog toga Uzvišeni veli: *To su tri doba kada niste obučeni, a u drugo doba nije ni vama ni njima grijeh* – tj. ako bi se našli u gore spomenutom stanju van pomenutih trenutaka, nije vam grijeh ako to budete činili, a ni njima ako budu željele, jer im je On dozvolio da stupe u spolne odnose i jer oni u obavljanju svakodnevnih poslova kruže oko vas.

¹⁷⁶ Sujuti, 11:103.

¹⁷⁷ Sujuti, 11:108.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah je propisao vjernicima da čuvaju svoju intimu, ali i da poštuju tuđu.

Od vjernika se traži da budu odgajatelji i pedagozi svojoj djeci, ali i svima koji ih okružuju, te da ih poduče osnovama bontona i međuljudskog ophođenja.

Uzvišeni Allah preporučuje vjernicima da imaju posebne prostorije za roditelje, a posebne za djecu, te da jedni drugima u njih ne ulaze osim nakon dozvole i kucanja.

Uzvišeni Allah vjernicima pojašnjava različite vrste propisa kroz koje ih odgaja i usmjerava na ono što je za njih najbolje na oba svijeta.

Šezdeseti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA PODSJEĆANJE NA ALLAHOVE BLAGODATI I NJEGOVU MILOST

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اذْكُرُوْا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِِذْ جَآءَتْكُمْ جُنُودٌ
فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيْحًا وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ
بَصِيْرًا ﴿٩﴾

O vjernici, sjetite se Allahove milosti prema vama kada su do vas vojske došle, pa smo Mi protiv njih vjetar poslali, a i vojske koje vi niste vidjeli – a Allah dobro vidi šta vi radite. (El-Ahzab, 9)

Kur'anski tekst počinje događajima zvanim *ahzab*, podsjećajući vjernik na blagodat koju im Allah čini, i govori da je On od njih odbacio vojsku koja je htjela da ih povрати džahilijjetskom korijenu. Da nije bilo ove Allahove pomoći i Njegovih preduzetih mjera, ne bi ništa bilo, da bi se istakla Allahova blagodat na koju ih Kur'an podsjeća i insistira da je se vazda sjećaju.¹⁷⁸

Hafiz Ibn Kesir kaže: „Uzvišeni obavještava o Svojim blagodatima, blagonaklonostima i dobročinstvima prema vjernicima, a što se posebno očitava u odbijanju njihovih neprijatelja u godini kada su se bili udružili protiv njih.

¹⁷⁸ Kutb, 1999, 21;168.

To je bilo u godini Bitke na Hendeku, u ševalu pete godine po Hidžri.“

Uzrok ove bitke bio je taj što su se prvaci židovskog plemena Benu-Nadir, koje je Resulullah, s.a.v.s., udaljio iz Medine na Hajber, a među kojima su bili: Selam b. Ebu el-Hakik, Selam b. Meškem i Kenana b. er-Rebi, sastali sa Kurejšijskim uglednicima, pa su ih huškali na rat protiv Vjerovjesnika, s.a.v.s., što su ovi i prihvatili. Zatim su otišli do plemena Gatafan, koje je, također, pristalo uz njih. Kurejšije su krenule iz Mekke sa robovima i onima koji su ih slijedili, a vojskovođa im je bio Ebu Sufjan Sahr b. Harb. Vojskovođa plemena Gatafan bio je Ujejne b. Hisn b. Bedr. Ukupno ih je bilo oko deset hiljada.

Kada je Resulullah, s.a.v.s., čuo za njihov pohod, naredio je muslimanima da kopaju hendek (jarak) oko grada, uključujući i istočni dio, i to po savjetu Selmana Farisija, r.a.

Resulullah, s.a.v.s., je sa njima prenosio zemlju i kopao. Idolopoklonici su došli i zaposjeli istočni dio grada u blizini Uhuda. Druga njihova grupa je zaposjela visove Medine, kao što Uzvišeni veli: *...kad su vam došle i odozgo i odozdo*. Resulullah, s.a.v.s., je izišao s još oko tri hiljade muslimana (neki kažu sedam stotina). Okrenuli su leđa planini Sel', licima se okrećući prema neprijatelju. Hendek je bio iskopan, ali u njemu nije bilo vode. Onemogućavao je konjicu i ljude da dođu do njih. Žene i djecu su sklonjeni u medinske tvrđave. Židovsko pleme Benu Kurejza je imalo utvrdu na istoku grada. Imali su

ugovor sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s. Raspolagali su sa oko osam stotina boraca. Njima je otišao Hujeje b. Ahtab en-Nedarij. Ostao je kod njih sve dok nisu prekršili ugovor, pa su nahuškali saveznike protiv Resulullaha, s.a.v.s., te se stanje vidno pogoršalo. Situacija je bila opasna i vrlo teška, kao što Uzvišeni veli: *Tada su vjernici bili u iskušenje stavljeni i ne mogu biti gore potreseni*. Muslimani su ostali opkoljeni oko jedan mjesec, a da ovi nisu uspjeli doprijeti do njih, niti je među njima bilo borbe. Omer b. Abduvedd el-Amiri, jedan od poznatih i hrabrih konjanika u džahilijetu, probio je hendek i došao do muslimanskih položaja. Resulullah, s.a.v.s., je naredio je Aliji, r.a., da izađe na dvoboj. Nakon što su se borili izvjesno vrijeme, Alija, r.a., ga je ubio. To je bio znak pobjede.

Zatim je Slavljani poslao na saveznike jak vjetar, koji je žestoko puhao, tako da im nije ostao ni jedan šator, niti bilo šta drugo. Nisu mogli naložiti vatru, i bili su vrlo uznemireni.

Otišli su razočarani i izgubljeni, kao što Uzvišeni veli: *O vjernici, sjetite se Allahove milosti prema vama kada su do vas vojske došle, pa smo Mi protiv njih vjetar poslali*. A taj vjetar je istočni vjetar *es-saba*.

U jednom hadisu stoji: „Potpomognut sam vjetrom *es-saba*, a Ad je uništen zapadnim vjetrom *ed-debbur*.“ Uzvišeni kaže: *...i vojske koje vi niste vidjeli*. To su meleki koji su ih tresli i u njihova srca strah i trepet ubacivali.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži da se sjećaju svoje historije, a pogotovo dijelova u kojima je Allahova pomoć očita. I u ovom ajetu Allah od vjernika traži da vode računa o historiji kao nauci.

Od vjernika se traži i da razmišljaju o prirodnim nepogodama te o zakonitostima koje se tiču čovjeka u prirodi i društvu.

Uzvišeni Allah podučava vjernike da i izvan njihovih umnih i čulnih sposobnosti postoje Allahove vojske kojima On pomaže Svoje iskrene robove.

Na kraju i ovog ajeta Allah vjernike podsjeća da ih On motri i nadzire.

Šezdeset prvi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ČESTO SPOMINJANJE I HVALJENJE ALLAHA

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً
وَآصِيلاً﴾ (٤١)

O vjernici, često Allaha spominjite i hvalite, i ujutru i navečer Ga veličajte! (El-Ahzab, 41-42)

Naš Gospodar nam je naredio da Ga mnogo spominjemo, jer je zikr osnova svih ibadeta i najlakši je vjerniku. Zbog toga vidimo da nam ga naš Gospodar naređuje na kraju, odnosno poslije ibadeta, kao što su: namaz, post i hadž. Uzvišeni Allah ga je učinio najvećim djelom, pa je rekao: *A spominjanje Allaha je najveće!* (El-Ankebut, 45) U zikru je zaposlena naša pamet, odn. posebni centri u našem mozgu.

Kako da zaboraviš spominjati svoga Gospodara, a ti si u ovom svijetu jedan atom. On je od tebe uzeo ugovor i svedočenje da je On tvoj Gospodar.¹⁷⁹

Ibn Džerir navodi riječi Ibn Abbasa, r.a., u vezi ovog ajeta: „Uzvišeni Allah nije naredio Svojim robovima ni-

¹⁷⁹ Ša'ravi, str. 12059.

jedan farz, a da ga nije tačno odredio, a potom odredio robovima uzure/opravljanja u određenim stanjima, osim zikra, njega Allah nikako nije ograničio, niti je ikome ko ga (iz)ostavi dao opravdanje, osim onome ko je skrenuo s pameti. Uzvišeni Allah je propisao da se zikr čini stojeći, sjedeći i ležeći. Da se čini noću i danju, na kopnu i moru, u siromaštvu i bogatstvu, u zdravlju i bolesti, javno i tajno, u svakom stanju, i rekao je: *I spominjite ga jutrom i navečer*. Ako to budete činili, On i Njegovi meleki će donositi salavat, jer Uzvišeni Allah kaže: *On donosi salavat na vas i Njegovi meleki!*¹⁸⁰

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: „Uzvišeni naređuje Svojim robovima da Ga spominju zbog Njegovih blagodati i velikih darova, za šta će imati obilnu nagradu i lijep kraj.

Imam Ahmed prenosi od Ebu Se'ida el-Himsija da je rekao: „Čuo sam Ebu Hurejrea da veli: 'Dova koju sam čuo do Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i koju ne ostavljam je: 'Bože, učini da Ti što više zahvaljujem, slijedim Tvoje savjete, da Te što više spominjem i pazim Tvoje preporuke.'“¹⁸¹

Imam Ahmed prenosi od Abdulaha b. Amra, r.a., da je rekao: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: 'Koji god ljudi budu sjedili u nekom sijelu i ne budu spominjali Uzvišenog Allaha, žalit će zbog toga na Sudnjem danu.'“

¹⁸⁰ Sujuti, 12:65.

¹⁸¹ Prenosi ga i Tirmizi.

Uzvišeni veli: *...i ujutru i navečer Ga veličajte. Ako to učinite, blagosiljat će vas On i Njegovi meleki, tj. veličajte Ga jutrom i večerom, kao u riječima Uzvišenog: Pa, slavljen neka je Allah kad god omrknete i kad god osvanete. Njemu neka je pohvala i na nebesima i na Zemlji, i predvečer i u podne!* (Er-Rūm, 17-18)

Sjećanje na Allaha je, ipak, obuhvatnije od namaza. Ono obuhvaća svaku formu u kojoj se čovjek prisjeća Allaha i u kojoj spaja svoje srce sa Allahom, svejedno bilo to glasno izgovoreno ili ne. (...) Odavde Kur'an, a i hadis, mnogo podstiču na spominjanje Allaha.¹⁸²

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži da Ga se sjećaju i da Ga slave na sve propisane načine.

Od vjernika se traži da Allaha spominju posebno u određenim vremenima, kao što je u ovom ajetu posebno izdvojeno jutro i veče.

¹⁸² Kutb, 1999, 22:31.

Šezdeset drugi kur'anski poziv vjericima

POZIV NA BRIGU O BRAČNIM OBAVEZAMA

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَةٍ تَعُدُّوهنَّ فَمَتَّعُوهُنَّ وَسَرَّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا﴾ (٤٩)

O vjernici, kad se vjericama oženite, a onda ih, prije stupanja u bračni odnos, pustite, one nisu dužne da čekaju određeno vrijeme koje ćete vi brojati, već ih darujte i lijepo ih otpremite. (El-Ahzab, 49)

Uzvišeni Allah upućuje vjernike na brak sa vjericama muslimankama iako je muslimanu dozvoljeno oženiti i hrišćanku, odn. židovku. S druge strane, muslimanki nije dozvoljeno udati za nemuslimana, jer oni ne vjeruju u našu Knjigu niti u našeg Poslanika, s.a.v.s., dok mi vjerujemo u sve Knjige i poslanike. Ipak, u ajetu se daje jasna prednost da se muslimani žene muslimankama iz puno razloga. Međutim, i u takvim slučajevima je moguće da dođe do rastave braka usljed različitih bračnih nesuglasica. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je kazao: „Allahu najmrže dozvoljeno djelo je razvod braka.“¹⁸³ Nekada supružnici (vjernici) sklope brak, ali ga radi različitih okolnosti ne

¹⁸³ Ebu Davud i Ibn Madže od Abdullaha b. Omera.

konzumiraju, te ih Uzvišeni Allah u ovom ajetu upućuje na Najispravniji put.

Hafiz Ibn Kesir kaže: „Ovaj časni ajet sadrži brojne propise. Jedan od njih je da se brakom smatra i sam ugovor, i o tome u Kur'anu ne postoji izričitiji ajet od ovog. Islamski pravници se razilaze u tome da li ugovor pravno uspostavlja brak ili je to općenje, ili oboje zajedno. Kur'an riječ *nikah/brak* upotrebljava za ugovor i općenje nakon njega, izuzev u ovom ajetu, u kome se upotrebljava za sam ugovor, jer Uzvišeni veli: *O vjernici, kad se vjericama oženite, a onda ih, prije stupanja u bračni odnos, pustite....* Ajet sadrži i dozvolu puštanja žene prije općenja sa njom. Riječ Uzvišenog: *vjericama*, odnosi se na pretežitost, jer, po općoj saglasnosti, nema razlike u pravnoj kvalifikaciji (hukm) između vjernice i kitabijke. Ibn Abbas, r.a., i grupa selefa ovaj ajet uzimaju kao dokaz da do razvoda braka ne može doći ako mu ne prethodi sam brak, jer Uzvišeni Allah veli: *Kad se vjericima oženite, a onda ih pustite...* spominjući razvod nakon sklapanja braka, što dokazuje da on nije valjan niti moguć prije. Ovo je stav Šafije i Ahmeda i brojne grupe predašnjih i potonjih generacija.

Ibn Madže, također, prenosi od Alije i El-Musevvera b. Mahreme, r.a., a oni od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je rekao: „Nema razvoda prije braka.“ Uzvišeni kaže: *One nisu dužne da čekaju određeno vrijeme koje ćete vi brojati.* Postoji konsenzus među ulemom o tome da žena ne treba provesti priček/iddet ako bude puštena

prije općenja, već se odmah može udati za koga želi. Iz ovoga se izuzima žena kojoj je muž umro, a koja, po općoj saglasnosti, mora provesti iddet od četiri mjeseca i deset dana, pa makar da on nije s njom općio. U riječima Uzvišenog: *...već ih darujte i lijepo ih otpremite* izraz *darovanje* ima uopćenije značenje od polovine ugovorenog mehra/*es-sadak-musemma* ili posebnog dara ukoliko mehr nije ugovoren. Uzvišeni Allah veli: *A ako ih pustite prije nego što ste u odnos s njima stupili, a već ste im vjenčani dar odredili, one će zadržati polovinu od onog što ste odredili.* (El-Bekare, 237)

Poruke ajeta:

Vjernici/e moraju posebno brinuti o svim nijansama bračnog života, jer su oni najpreči da budu uzoriti supružnici.

Razvod braka je šerijatom dozvoljen i može se dogoditi u raznim periodima braka. Za svaki od njih imaju predviđeni propisi, bazirani na pravdi i pravičnosti, koji se moraju poštovati.

Islam ne traži da se iko prisiljava na ono što ide na njegovu štetu, nego se svima propisuju odgovarajuća prava i dužnosti.

Vjernicima je propisano da čak u teškim i neželjenim situacijama, kao što je razvod braka, budu plemeniti, darežljivi i pravedni.

Šezdeset treći kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA POŠTIVANJE POSLANIKA I NJEGOVE PORODICE

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَظِيرٍ لَهُ إِنَّهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَعْسِفِينَ لِحَدِيثٍ إِنْ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَعِجْ مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَعِجْ مِنْ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنْكِحُوا زَوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا ﴿٥٣﴾

O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate da se ono zgotovi; tek kad budete pozvani, onda uđite, i pošto jedete, razidite se ne upuštajući se jedni sa drugima u razgovor. To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi da vam to rekne, a Allah se ne stidi istine. A ako od njih nešto tražite, tražite to od njih iza zastora. To je čistije i za vaša i za njihova srca. Vama nije dopušteno da Allahovog Poslanika uznemirujete niti da se ženama njegovim poslije smrti njegove ikada oženite. To bi, uistinu, kod Allaha, bio velik grijeh! (El-Ahzab, 53)

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je živio u nekoliko soba, neposredno uz džamiju. Radilo se o malim sobama.

Uzimajući u obzir da se vjernici u džamiji sastaju pet puta dnevno, jasno nam je da je uvijek bilo mnogo svijeta oko Poslanika, s.a.v.s. Ovim ajetom, između ostalih, regulišu se pravila posjete Poslaniku, s.a.v.s.

U ajetu su naznačene norme lijepog ponašanja koje nisu bile poznate u predislamskom dobu, a koje se odnose na ponašanje u kući, sve dok im to Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije praktično objasnio. Ljudi su, sve do ovog vremena, ulazili u kuće drugih bez dozvole vlasnika. Možda je ovo bilo najizrazitije u kući Vjerovjesnika, s.a.v.s., nakon što je njegova kuća postala mjesto nauke i mudrosti. Koliko je današnjim muslimanima potrebno ovakvo ponašanje koje mnogi od njih ignorišu, jer se, kada se pozovu na jelo, zadržavaju i poslije jela, a neki dolaze i mnogo ranije i upuštaju se u duge razgovore. Ukućanima – koji drže do pokrivanja koje je islam naložio – to smeta. Oni su uznemireni i zarobljeni dok gosti nastavljaju sa zabavom i razgovorom i ne osjećaju njihovu uznemirenost. Islamsko ponašanje dovoljno je za svaku situaciju, samo ga treba prihvatiti i u djelo pretočiti.¹⁸⁴

Buhari prenosi od Enesa b. Malika da je rekao: „Kada se Allahov Poslanik, s.a.v.s., oženio Zejnebom b. Džahš, pozvao je ljude. Oni su jeli, a zatim sjeli razgovarati. On se pripremao da ustane, a oni nisu ustali. Vidjevši to, ustao je, nakon čega su ustali svi, osim trojice. Poslanik, s.a.v.s., je htio spavati. Ti ljudi su sjedili, pa su ustali i otišli, te sam otišao i izvijestio Poslanika, s.a.v.s., da su otišli. Krenuo sam da uđem, pa je spustio zastor. Tada je Uzvišeni Allah objavio: *O vjernici, ne ulazite u sobe*

¹⁸⁴ Kutb, 1999, 22:43.

*Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ne zgotovi; tek kad budete pozvani, onda uđite, i pošto jedete, razidite se.*¹⁸⁵

Riječima Uzvišenog: *Ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove* zabranjuje se vjernicima da ulaze u stanove Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bez njegovog dopuštenja, kao što su činili u svojim kućama u džahilijetu i u početku islama. Uzvišeni Allah usrdno želi dobro ovome ummetu, pa mu iz počasti zabranjuje da to čini. Stoga Allahov Poslanik, s.a.v.s., veli: „Klonite se ulaženja kod žena!“

Uzvišeni Allah potom izuzima iz zabrane, pa veli: *...osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se zgotovi.* Mudžahid i drugi vele: „Tj. ne iščekujte da se ono skuha, pa kada skoro zgotovljeno, tada uđete, jer to Allah ne voli i osuđuje.“ Uzvišeni potom veli: *Tek kad budete pozvani, onda uđite, i pošto jedete, razidite se.* U sahih-hadisima se prenosi od Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: „Kada bih bio pozvan na plećku, odazvao bih se, a kada bi mi bila poklonjena cjevanica, primio bih. Kada okončate ono zbog čega ste pozvani, olakšajte ukućanima i razidite se.“ Stoga Uzvišeni veli: *...ne upuštajući se jedni s drugima u razgovor,* kao što se zbilo sa trojicom koji su se zaboravili, što je Božijem Poslaniku, s.a.v.s., teško palo. Uzvišeni veli: *To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi da vam to rekne, a Allah se ne stidi istine* – tj. teško mu je padao ulazak bez njegove dozvole i nije to podnosio, ali mu je bilo mrsko da im zabrani, jer je bio jako stidan, sve dok Allah nije objavio zabranu tih postupaka. Stoga Uzvišeni

¹⁸⁵ Prenose ga i Muslim i En-Nesai.

veli: *a Allah se ne stidi istine* – tj. zato vam je to zabranio. Potom Uzvišeni veli: *A ako od nekih nešto tražite, tražite to od njih iza zastora. ...iznosili vi o tome šta u javnost ili to u sebi krili, pa, Allah sve zna* – tj. da se u njih ne gleda niti od njih što traži osim iza zastora – *to je čistije i za vaša i za njihova srca* – odn. zaklanjanje koje je Allah propisao i naredio čistije je i bolje. Riječi Uzvišenog: *Vama nije dopušteno da Allahovog Poslanika uznemirujete niti da se ženama njegovim poslije smrti njegove ikada oženite. To bi, uistinu, kod Allaha bio velik grijeh!* Zbog ovoga su svi učenjaci saglasni da je bilo kome zabranjeno oženiti se nekom Poslanikovom, s.a.v.s., ženom nakon njega, jer su one Poslanikove žene na ovom i na Budućem svijetu i majke vjernika. Uzvišeni Allah to ističe i prijeti prekršiocima: *To bi, uistinu, kod Allaha, bio velik grijeh!*

Poruke ajeta:

Vjernici se ovim ajetom upućuju na posebno poštivanje Allahovog Poslanika, kako za njegovog života, tako i poslije njegove smrti.

Ajet govori i o Poslanikovom, s.a.v.s., gostoprimstvu i ugošćavanju te propisanosti istih osobina za sve vjernike.

Istina je iznad svih ljudskih osjećaja, ali ipak treba biti blag i na što ljepši način pristupati ljudskim osjećajima.

Vjernici trebaju voditi računa o čistoti svojih srca, a posebno čuvanju očiju i pogleda kojima se duše mogu zaprljati.

Allahov Poslanik i njegova porodica imaju specifičnosti kod svih muslimana.

Šezdeset četvrti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA UZIMANJE POUKA OD DRUGIH

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَكُوْنُوْا كَالَّذِيْنَ ءَاذَوْا مُوْسٰى فَبَرَّاهُ اللّٰهُ مِمَّا
قَالُوْٓا وَكَانَ عِنْدَ اللّٰهِ وَجِيْهًا ﴿٦٩﴾

O vjernici, ne budite kao oni koji su Musaa uznemiravali, pa ga je Allah oslobodio onoga što su govorili, i on kod Allaha ugled uživa. (El-Ahzab, 69)

Allah je htio upozoriti vjernike na sve ono što uznemirava Poslanika, pa im je naveo primjer sklonosti sinova Israilovih ka devijaciji na mnogim mjestima u Kur'anu. Tekst upozorava muslimane da ih u tome ne slijede, da se svaki musliman u svome osjećaju udalji od tih disidenata koji su u Kur'anu navedeni kao tipični predstavnici devijantnog ponašanja i pokvarenosti.¹⁸⁶

Ibn Abbas, r.a., prenosi da je Alija b. Ebu Talib, r.a., o ovom ajetu rekao: „Musa, a.s., i Harun, a.s., su se popeli na brdo. Na tom brdu je Harun umro. Israelićani su rekli Musau, a.s.: 'Ti si ga ubio! Bio nam je draži i bio je blaži od tebe!' Time su ga vrijeđali. Uzvišeni Allah je melelima koji su ga prenijeli (Harunovo, a.s., tijelo) preko jedne skupine Israelićana naredio, pa su im rekli istinu o njegovoj smrti. Tako je Allah oslobodio Musaa, a.s., od njihovih optužbi. Potom su ga meleki odnijeli i ukopali, i

¹⁸⁶ Kutb, 1999, 22:54.

niko ne zna gdje je njegov kabur, osim jedne ptice.“¹⁸⁷

Buhari prenosi od Ebu Hurejrea, r.a., da je rekao: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: ‘Musa, a.s., je bio stidljiv čovjek. Od stida nije dozvoljavao da mu se vidi ni dio kože, pa su ga neki Israelićani uznemiravali. Rekli su: ‘Pokriva se samo zbog toga što ima nekakvu mahanu na koži: gubu, kilu ili neku drugu bolest.’ Uzvišeni Allah je htio Musaa osloboditi onoga što su o njemu govorili. Tako se on jednoga dana osamio i skinuo odjeću, ostavio je na kamen, a zatim se okupao. Nakon što je završio, krenuo je ka odjeći da je uzme, ali je kamen pobjegao sa njegovom odjećom. Musa je uzeo štap i počeo tražiti kamen, govoreći: ‘Moja odjeća, o kamenu!’, dok nije stigao do skupa Israelićana, koji su ga vidjeli gologa, ljepšega od mnogih koje je Allah stvorio. Tako ga je Allah oslobodio onoga što su govorili. Kamen se zaustavio, pa je on uzeo svoju odjeću i obukao je, te stao štapom udarati kamen. Tako mi Boga, na kamenu su ostala udubljenja od njegovih udaraca – tri, četiri ili pet.“

O vjernici, ne budite kao oni koji su Musaa uznemiravali, pa ga je Allah oslobodio onoga što su govorili, i on kod Allaha ugled uživa.

Abdulaha b. Mes'uda prenosi: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je jednoga dana podijelio plijen, pa je neki ensarija rekao: ‘Ova podjela nije radi Allaha.’ Rekao sam: ‘Allahov neprijatelju, izvestit ću Allahovog Poslanika, s.a.v.s!’, pa mu je lice pocrvenjelo, a zatim je rekao: ‘Neka je Allahova milost na Musaa! Uznemiravan je i gore od ovoga, pa se strpio.’“¹⁸⁸

¹⁸⁷ Sujuti (12:151), Ibnul-Meni, Ibn Džerir, Ibnul-Munzir, Ibn Ebu Hatim, Ibn Merduvejh i Hakim kažu da je ovo sahih-predanje.

¹⁸⁸ Buhari i Muslim.

Riječi Uzvišenog: *i on kod Allaha ugled uživa* znače da je on ugledan kod Uzvišenog Allaha. Grupa prethodnika kaže: „Što god je zatražio od Allaha, to je i dobio, ali mu je onemogućeno viđenje Allaha, jer je Uzvišeni tako želio.“ Hasan el-Basri je kazao da riječi: *i on kod Allaha ugled uživa* znače da mu je Allah uslišavao dove.¹⁸⁹

Neki vele da je znak njegovog ugleda kod Uzvišenog Allaha i to što se zauzimao za svoga brata Haruna kako bi bio poslat sa njim, pa je Allah udovoljio njegovoj molbi. Uzvišeni kaže: *...i darovali mu milošću Našom kao vjerovjesnika brata njegova Haruna.* (Merjem, 53)

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži da nikako ne uznemiravaju druge, a pogotovo ne vjernike.

Vjernici nikada ne smiju sličiti nevjernicima, koji nemaju nikavih svetinja, niti smiju optuživati bilo koga bez čvrstih argumenata.

Vjernici se pozivaju da istražuju događaje ranijih naroda, tj. da izučavaju historiju.

Ajetom se poziva na poštivanje posebnosti Allahovih poslanika.

Vjernici će na ovome svijetu biti iskušavani raznim stvarima, a brojna će dolaziti od nevjernika i neprijatelja islama i muslimana.

Najbitnija je čistota i ugled kod Allaha, dž.š., makar neki ljudi smatrali drugačije.

¹⁸⁹ Sujuti, 12:153.

Šezdeset peti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA BOGOBOJAZNOST I ISKRENOST

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾

O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu! On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti. A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovom bude pokoravao – postići će što bude želio. (El-Ahzab, 70-71)

Kur'an usmjerava vjernike da govore samo istinu, da u govoru budu precizni i da raspoznaju njegove ciljeve i smjernice prije nego počnu slijediti licemjere i lažove, prije nego što o svome Vjerovjesniku, prijatelju i usmjertelju čuju nepromišljeni, zalutali, tendenciozan i opak govor. Kur'an ih usmjerava ispravnoj besjedi koja vodi ispravnom radu. Allah štiti one koji govore istinu, usmjerava ih, i za istinu i dobra djela ih nagrađuje.¹⁹⁰

Ahmed bilježi u *Zuhdu* i Ebu Davud u *El-Merasil* prenose od Urvea da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., sa mimbera najčešće govorio ovaj ajet: *O vjernici, bojte se Allaha*

¹⁹⁰ Kutb, 1999, 22:55.

*i govorite samo istinu!*¹⁹¹

U drugom ajetu Uzvišeni Allah kaže: *O vjernici, bojte se Allaha i budite sa iskrenima.* (Et-Tevbe, 119) Također kaže: *I reci: „Došla je istina, a nestalo je laži, laž, zaista, nestaje.“* (Er-Ra'd, 17)

O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u svom vjerovanju i o Allahu govorite samo istinu! Mesih, Isa, sin Merjemin, samo je Allahov poslanik, i Riječ Njegova, i Duh od Njega. Zato vjerujte u Allaha i Njegove poslanike i ne govorite: „Trojica su!“ Prestanite, bolje vam je! Allah je samo jedan Bog, hvaljen neka je On! Zar On da ima dijete!? Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji, i Allah je dovoljan kao zaštitnik. (En-Nisa', 171)

Također, govoreći o nagradi za iskrenost, Uzvišeni Allah kaže: *Ovo je Dan u kome će iskrenima od koristi iskrenost njihova biti; njima će džennetske bašče, kroz koje teku rijeke, pripasti, vječno će u njima ostati. Allah će zadovoljan njima biti, a i oni Njime. To će veliki uspjeh biti.* (El-Maide, 119)

Iskrenost se manifestira u namjeri, riječi i djelu. A ni-jet je odlučnost i snaga volje da se iskreno pristupi anga-žiranju na Allahovom putu. Iskrenost u riječima ogleda se u izgovoru istine, makar i gorka bila. Iskrenost u dje-lima ogleda se u njihovom prakticiranju shodno šerijat-skim propisima, i slijeđenju Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

Ibn Mes'ud, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik,

¹⁹¹ Sujuti, 12:154.

s.a.v.s., rekao: „Držite se istine, jer istina vodi čestitosti, a čestitost vodi u Džennet. Čovjek iskreno govori (i radi) sve dok kod Allaha ne bude upisan siddikom (potpuno iskrenim vjernikom). A laž zaista vodi u pokvarenost i grijeh, a pokvarenost i griješenje vode u Džehennem. Čovjek koji stalno laže kod Allaha bude upisan lažljivcem.“¹⁹²

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: „Uzvišeni naređuje Svojim robovima da Ga se boje i da Mu robuju kao da Ga vide, i da govore *samo istinu* – tj. ispravne riječi, u kojima nema iskrivljenosti niti odstupanja od istine. Obećava im da će ih, ako tako učine, nagraditi tako što će im djela učiniti dobrim, tj. pomoći im da čine dobra djela, i oprostiti će im prethodne grijehе. Za eventualne grijehе u budućnosti, učinit će da se pokaju za njih.“

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika ponovo traži bogobojažnost, koja mora biti povezana sa činjenjem dobrih djela.

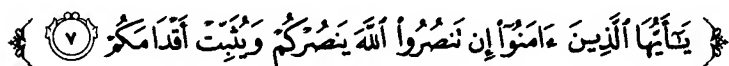
Iskrenost je jedno od najbitnijih svojstava vjernika i nezamislivo je da vjernici lažu.

Istina se mora govoriti u svim prilikama, bez obzira radilo se o sitnim ili krupnim djelima.

¹⁹² Buharijin *Sahib*, 5/2261.

Šezdeset šesti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA POMAGANJE ALLAHOVE VJERE

O vjernici, ako Allaha pomognete, i On će vama pomoći i korake vaše učvrstiti. (Muhammed, 7)

Ovaj Allahov poziv vjernicima dolazi u suri kojom se reguliraju vojna pitanja i odbrana od neprijatelja islama i muslimana.

Ibn Džerir i Abd b. Humejd bilježe od Katadea da je, u tumačenju ajeta, rekao: „Riječi: *ako Allaha pomognete i On će vama pomoći* znače da je Allahovo pravo da da onome ko Ga za nešto moli i da pomogne onoga ko Njega pomogne.“¹⁹³

Ljudi se trebaju potpuno predati Allahu, ne pridruživati Mu ništa, vidljivo ni skriveno, da u njima, uz Njega, ne ostane niko i ništa. Da im Allah bude draži od njih samih i od svega što vole i žele. Da Njega uzmu za sudiju u svojim željama, hirovima, kretanjima i mirovanjima, tajnosti i javnosti, aktivnostima i pobudama...

Allah ima vjerozakon i program za život koji se te-

¹⁹³ Sujuti, 13:369.

melji na pravilima, mjerilima, vrijednostima i posebnom poimanju čitave egzistencije i života. Pomoć Allahu se ostvaruje pomaganjem Njegovog vjerzakona i programa te pokušajem da oni budu arbitri u čitavom životu bez izuzetka. Ovo je ta pomoć Allahu u životnoj realnosti. Pomoć i pobjeda imaju zahtjeve: ne uzoholiti se, ne opustiti se i ne oslabiti. Mnogi postaju čvrsti u iskušenju i nevolji, međutim, malo ih ostaje čvrsto u pobjedi i blagodati. Krijepost srca, njihova ustrajnost u istini, novi je stupanj poslije pobjede. Vjerovatno je ovo to na što ukazuje kur'anski izraz, a Allah najbolje zna.¹⁹⁴

Allah Uzvišeni veli: *O vjernici, ako Allaha pomognete, i On će vama pomoći i korake vaše učvrstiti.* Kao što Uzvišeni veli: *A Allah će, sigurno, pomoći one koji vjeru Njegovu pomažu.* (El-Hadždž, 40) Uistinu, nagrada odgovara djelima. Zato Uzvišeni kaže: *...i korake vaše učvrstiti.*

U duhu poziva ovog Allahovog ajeta na nama je da iskreno odbacimo razilaženja; izdići se iznad ličnih interesa i istinski pomagati istinu; uložiti iskren trud za ujedinjenje muslimanskih safova, počinjući s reformama kod muslimana koje obuhvaćaju političke, ekonomske, društvene, obrazovne i kulturne aspekte, davanjem i priznavanjem općih sloboda, posebno slobode izražavanja; ukidanjem zakona koji ograničavaju slobodu, podržati pravila šure i dogovora, raditi na iskorjenjivanju svih oblika kriminala: imovinskog i administrativnog, kao i pojave slabosti, cijepanja i rušenja ideala, da se pridržavamo

¹⁹⁴ Kur'b, 2000, 26:67.

civilizacijskih normi proisteklih iz islamskih vrijednosti i principa, ostvarenjem pravedne raspodjele bogatstva, reformom programa odgoja, obrazovanja i kulture...

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah upućuje vjernike na ispravno razumijevanje vjere u Njega i vjerovanja u kader – Allahovo određenje.

Ukoliko vjernici žele zadobiti Allahovu pomoć, moraju uložiti sve svoje napore u ono gdje žele Allahovu pomoć.

Posebna karakteristika vjernika jeste ustrajnost i čvrstina u odlukama, jer je Allah učvrstio vjerničke korake.

Šezdeset sedmi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA POKORNOST ALLAHU I NJEGOVOM POSLANIKU

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ﴾

O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku, i ne ništite djela svoja! (Muhammed, 33)

Ovo usmjerenje inspirira činjenicom da je u muslimanskoj zajednici tada bilo onih koji ne teže potpunoj pokornosti, kojima su bile teške obaveze ili kojima su teško padale neke žrtve koje je iziskivala borba protiv ovih raznih moćnih grupa, koje su bile protiv islama, napadale ga sa svih strana i koje su za muslimane vezali interesi.¹⁹⁵

Bilježe Abd b. Humejd i Ibn Džerir od Katadea da je ovaj ajet protumačio: „Ko od vas može da ne poništi svoje dobro djelo nekim lošim, neka to učini! A nema snage osim sa Allahom, jer zaista dobro poništava zlo i, zaista, zlo poništava dobro. A djela se poznaju po svojim završecima.“¹⁹⁶

Imam Ahmed prenosi preko Abdullah b. el-Mubareka

¹⁹⁵ Kurtb, 2000, 26:91.

¹⁹⁶ Sujuti, 13:450.

od Ibn Omera, r.a., da je rekao: „Kao Poslanikovi, s.a.v.s., ashabi, mislili smo da će svako dobro djelo biti primljeno, sve dok nije objavljen ajet: *Pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku, i ne poništavajte svoja djela!* Te smo rekli: ‘Šta to kvari naša djela?’ Rekli smo da su to veliki grijesi, očita zabluda i razvratna djela. Kada bi vidjeli nekoga da čini nešto od toga, rekli bismo: ‘Propao je!’ Potom je Uzvišeni objavio: *Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostiti će manje grijehe od toga, kome On hoće.* (En-Nisā, 48) Nakon ovog ajeta, nismo više govorili tako. Kada bi vidjeli nekoga da nešto od toga radi bojali bismo se za njega (tj. hoće li mu se oprostiti ili ne), a kada bi vidjeli nekoga ko nije imao ništa od tih ružnih dijela, radovali bi se zbog njega.”¹⁹⁷

Uzvišeni Allah naređuje vjernicima da se pokoravaju Allahu i Poslaniku. To je garant njihove sreće na oba svijeta. A zabranjuje odmetništvo, jer se njime poništavaju dobra djela. Zato kaže: *...i ne poništavajte svoja djela* – tj. odmećući se od islama. Uzvišeni odmah potom kaže: *Onima koji ne vjeruju i od Allahova puta odvrćaju, pa poslije kao nevjernici umiru, Allah, zaista, neće oprostiti.*

Ko prihvati sunnet, izvršio je ovu Allahovu, dž.š., naredbu. Sunnet sadrži detalje koji nisu spomenuti u Kur'anu: zabrana jedenja magarećeg i mesa svih deraćih životinja, zabrana ubijanja muslimana zbog ubistva nemuslimana, zabrana nošenja zlata i svile muškarcima, itd. Šerijatski propisi se prihvaćaju ukoliko se baziraju samo

¹⁹⁷ Sujuti, 13:451.

na sunnetu, jer Poslanik, s.a.v.s, veli: „Dat mi je Kur'an i nešto poput njega. Uskoro će doći vrijeme kada će sit čovjek sa svog naslonjača govoriti: 'Držite se ovog Kur'ana. Što je u njemu dozvoljeno smatrajte halalom, a što je u njemu zabranjeno smatrajte haramom! Uistinu je ono što je Poslanik zabranio isto kao što je Allah zabranio.'“¹⁹⁸

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži bogobožnost, koja se ogleda u pokoravanju Allahu i Njegovom Poslaniku, s.a.v.s.

Uzvišeni Allah zabranjuje vjernicima da kvare svoja djela, tj. da nakon dobrih djela ne čine loša niti da započeta dobra djela ostavljaju nedovršena.

Kako god se može zaraditi mnogo sevapa činjenjem dobrih djela, tako se isti mogu pokvariti, izgubiti i uništiti.

¹⁹⁸ Ebu Davud i Tirmizi od Mikdada b. Ma'di Keriba, r.a.

Šezdeset osmi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA OPREZ U LIČNIM I OPĆIM STVARIMA

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ؕ وَأَنفُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾﴾

O vjernici, ne odlučujte se ni za što dok za to ne upitate Allaha i Poslanika Njegova, i bojte se Allaha! Allah, zaista, sve čuje i sve zna. (El-Hudžurat, 1)

Ova sura, iako ne prelazi osamnaest ajeta, velika je i značajna. Ona sadrži velike i važne činjenice vjerovanja i vjerozakona, opstojnosti i čovječnosti, činjenice koje razumu i srcu otvaraju široke vidike i velike ciljeve; u duši i razumu budi duboke misli i velika značenja; sadrži program razvoja i organizacije, pravila odgoja i obrazovanja, principe vjerozakona i usmjerenja, što stotinama puta prelazi njen obim i broj ajeta; ukazuje na velike činjenice o kojima treba razmišljati i pažljivo ih proučavati. Ona se skoro u potpunosti izdvaja postavljanjem općih principa i smjernica za jedan visok, plemenit, čist i zdrav svijet koji u sebi sadrži pravila, osnove, principe i programe na kojima treba počivati ovaj svijet, a koji će, prije svega, osigurati to postojanje i, na kraju, iznaći mogućnosti za njegovu zaštitu, svijet koji potječe od Allaha, koji je Njemu okrenut i pristaje da se Allahu pripiše, svijet čistog

srca, svijesti, jezika i savjesti, učtiv prema Allahu, Poslaniku, prema samom sebi i drugima. Svijet se, također, ne treba oslanjati na osjećaj i trud pojedinca, niti ga treba ostaviti državnom sistemu i mjerama sistema, nego se i ovdje mora susresti država i pojedinac, čije se obaveze i aktivnosti susreću u jednom kosmičkom, kooperativnom odnosu.¹⁹⁹

Ibn Ebu Dunja prenosi od Hasana el-Basrija da je rekao: „Neki čovjek je zaklao kurban prije nego je klanjao namaz, pa je objavljen ovaj ajet.“ Ibn Merduvejh prenosi od Džabira b. Abdullaha, r.a., da je rekao da se ovaj ajet odnosi na Poslanikovu, s.a.v.s., praksu u pogledu propisa kurbana. Aiša, r.a., prenosi da su neki ljudi započinjali post dan ili dva prije Poslanika, s.a.v.s., pa je Allah objavio ovaj ajet.²⁰⁰

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je često bio uznemiravan od strane licemjera i raznih nevjernika, te se stoga od iskrenih vjernika traži da imaju posebno poštovanje spram Poslanika, s.a.v.s. Ovo je jedan od ajeta kojima Uzvišeni Allah odgaja Svoje robove vjernike, u pogledu njihovog odnosa prema Njegovom Poslaniku, kao što je iskazivanje poštovanja, počasti, velikodostojnosti. Uzvišeni kaže: *O vjernici, ne istupajte ispred Allaha i Poslanika Njegova* – tj. ne žurite ni u čemu kad ste s njim, odnosno, prije njega, nego budite od onih koji će ga slijediti u svim stvarima, sve dok vam to ne postane obavezan način ponašanja.

¹⁹⁹ Kutb, 2000, 26:153.

²⁰⁰ Sujuti, 13:528.

Tako se desilo Muazu, r.a., kada ga je Poslanik, šaljući ga u Jemen, upitao: „Po čemu ćeš suditi?“ On odgovori: „Po Knjizi Uzvišenog Allaha.“ Poslanik ga ponovo upita: „A ako tu ne nađeš?“ „Onda po sunnetu Allahovog Poslanika, s.a.v.s.“ Poslanik opet upita: „Pa ako ni tamo ne nađeš?“ On dodade: „Služit ću se svojim mišljenjem.“ Allahov Poslanik, s.a.v.s., potapnuvši ga po prsima, reče: „Hvala Allahu, Koji je pomogao izaslanika Allahovog Poslanika u onome čime je Njegov Poslanik zadovoljan.“ Muaz je na posljednje mjesto stavio svoje razmišljanje i svoj sud: iza Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika, s.a.v.s. Alija b. Talha navodeći od Ibn Abbasa, r.a., da riječi: *Ne istupajte ispred Allaha i Njegova Poslanika* znače: ne govorite ništa što je u suprotnosti sa Kur'anom i sunnetom. *I bojte se Allaha* u onome što vam je naredeno. *Uistinu, Allah sve čuje* – tj. vaše glasove – *i sve zna* – odn. i vaše namjere.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži da svako pitanje razmotre iz svih mogućih uglova, a posebno da vode računa o direktnim propisima iz Kur'ana i sunneta.

Traganje za odgovorima na savremene izazove mora biti povezano sa temeljitim propitivanjem osnovnih islamskih izvora, kao i njihovim tumačenjem od strane meritorne uleme.

Bogobojznost mora krasiti vjernička srca u svim postupcima, a posebno u pitanjima donošenja važnih strateških odluka.

Šezdeset deveti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA PRISTOJAN GOVOR I POŠTIVANJE POSLANIKA

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ، بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾

O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njim glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena vaša djela, a da vi i ne primjetite. (El-Hudžurat, 2)

Ovo je dodatna uputa kojom Allah, dž.š., odgaja vjernike da ne govore glasno u Poslanikovom prisustvu. Njihova srca su zadrhtala pod udarom ovog ljubaznog poziva i zastrašujuće opomene. Tako su bili odgajani u Poslanikovom društvu bojeći se da im njihova djela ne bi bila poništena, a da to i ne primijete; a da su primijetili, sigurno bi nastojali to otkloniti. Ovo skriveno klizište bilo je nešto čega su se najviše bojali i čuvali.²⁰¹

Buhari navodi hadis od Abdullaha b. Zubejra, r.a: „Dojahala je delegacija iz plemena Benu Temim do Muhammeda, s.a.v.s., pa je Ebu Bekr, r.a., rekao: ‘Postavljen

²⁰¹ Kurtb, 2000, 26:160.

je Ka'kaa b. Me'abeda za njihovog vođu.' Onda je Omer, r.a., rekao: 'Ne, već je za vođu određen El-Akre b. Habis.' Tada je Ebu Bekr ponovo rekao: 'Ti baš hoćeš da mi proturiječiš.' Na to je Omer, r.a., odgovorio: 'Nemam želju da ti proturiječim.', pa su se počeli prepirati povišenim glasom, te je objavljen ajet: *O vjernici, ne istupajte ispred Allaha i Poslanika Njegova (...) A da su se oni strpjeli dok im ti sam izideš.* (El-Hudžurāt, 2-5)

Buhari bilježi od Enesa b. Malika, r.a., da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., primijetio izostajanje Sabita b. Kajsa, pa je neko rekao: „Allahov Poslaniče, obavijestit ću te o tome šta mu se dogodilo.“ Onda je otišao i našao ga u svojoj kući oborene glave, pa ga upitao: „Šta ti je?“ – na što mu je Sabit odgovorio: „Zlo!“, podigavši glas iznad Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., pomislio je da su mu propala sva djela, te da je sigurno od stanovnika Džehennema. Onaj čovjek se vratio Vjerovjesniku, s.a.v.s., i obavijestio ga šta je Sabit rekao. Musa zatim kaže (tj. sin Enesa b. Malika) da je Poslanik naredio da se ovaj čovjek vrati Sabitu i da ga obraduje velikom radošću: „Reci mu da nije džehennemlija, nego je džennetlija.“²⁰²

Dakle, zabranjeno je podizati glas pred Vjerovjesnikom, s.a.v.s., kao u slučaju kada čovjek želi nadvisiti ton svoga protivnika. Poslaniku se treba obraćati smireno i uz dužno poštovanje. Zbog toga Uzvišeni kaže: *Ne razgovarajte s njim glasno kao što glasno jedan s drugim*

²⁰² Predanje bilježi Buhari.

razgovarate. Uzvišeni kaže: Ne dozivajte Poslanika kao što se međusobno dozivate. (En-Nūr, 63) Ulema kaže: „Pokuđeno je dizati glas kod Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., kabura kao što je bilo pokuđeno i dok je bio živ, jer ga treba poštivati i živog i mrtvog.“ Halifa Omer, r.a., je čuo dvojicu u Poslanikovoј džamiji. Kad su podigli glasove, prišao im je i rekao: „Znate li gdje ste? Odakle ste vas dvojica?“ Oni rekoše: „Iz Taifa.“ Na to Omer, r.a., reče: „Da ste iz Medine, žestoko bih vas istukao!“

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži da poštuju Poslanika, s.a.v.s., u svim životnim situacijama, a posebno u svakodnevnom komuniciranju.

Ovo poštivanje obuhvaća i starije, učenije i sl.

U razgovoru o vjerskim pitanjima, te tumačenjima Kur'ana i sunneta, treba govoriti blagim i smjernim govorom, te ne povisivati glas na muslimane.

Na vjernicima je da se trude u činjenju dobrih djela u cjelom životu, te da ne rade ništa što bi moglo poništiti ta djela.

Konačan obračun djela je na Sudnjem danu, a ne kod ljudi, te će se mnogi ljudi iznenaditi onim što će zateći kod Uzvišenog Allaha.

Sedamdeseti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ODGOVORNOST U INFORMIRANJU I PROVJERAVANJE VIJESTI

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا
بِجَهْلَةٍ فَتُصْحِحُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَذِيرٌ﴾ (٦)

*O vjernici, ako vam kakav nepošten čovjek donese ne-
kakvu vijest, dobro je provjerite, da u neznanju nekome
zlo ne učinite, pa da se zbog onoga što ste učinili pokajete.*
(El-Hudžurat, 6)

Prokleti šejtan neprestano posmatra ljude, sluša nji-
hov govor kako bi našao načina da ih zavadi. Sitnu grešku
u govoru nastoji raširiti i uvećati kako bi bila ogromna i
postala kamen spoticanja među ljudima. Tako su zbog
pogrešnih i netačnih vijesti počinjali ratovi i sukobi.

Uzvišeni vjernicima naređuje provjeru vijesti, iz opre-
za, da se ne bi presudilo po njegovim riječima, jer on
može biti lažov ili je pogrešno prenijeti informaciju, te se
sudija može povesti za njegovim riječima. Poznato je da je
Uzvišeni Allah zabranio slijeđenje griješnika.

Mnogi spominju da je ovaj ajet objavljen zbog slučaja
Velida b. Ukbea b. Ebu Muajta, kad ga je Poslanik, s.a.v.s.,

poslao da preuzme zekat od plemena Benu Mustalik.

Imam Ahmed navodi preko Dinara da je čuo Harisa b. Ebu Dirara el-Huzaija, r.a., da kaže: „Došao sam pred Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Pozvao me je u islam, pa sam prihvatio. Zatim je pozvao na davanje zekata, što sam, također, prihvatio, rekavši: ‘O Allahov Poslaniče, vratit ću se svom plemenu, pozvati ih u islam i na davanje zekata, pa ko mi se bude odazvao, sakupit ću njegov zekat, a ti, Allahov Poslaniče, pošalji izaslanika da preuzme što budem sakupio.’ Nakon što je Haris sakupio zekat od onih koji su se odazvali, obaviješten je čovjek koji je trebao ići po to. Međutim, on nije odmah otišao, tako da je Haris pomislio da ima nešto pri njemu što je razljutilo Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika, s.a.v.s. Pozvao je ugledne ljude svoga plemena i rekao im: ‘Allahov Poslanik mi je rekao da će mi u određeno vrijeme poslati svoga izaslanika, da bi od mene preuzeo prikupljeni zekat. Allahov Poslanik, s.a.v.s., drži zadanu riječ, a ja ne vidim šta je zadržalo njegovog izaslanika, osim ako nije srdžba. Zato, hajdemo do Poslanika, s.a.v.s. U međuvremenu, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslao Velida b. Ukbea b. Ebu Muajta, kako bi od Harisa preuzeo prikupljeni zekat. Velid je krenuo, prešavši jedan dio puta, pa se, prepavši se, vratio do Poslanika, s.a.v.s., i rekao: ‘O Allahov Poslaniče, Haris mi je odbio predati zekat i htio me ubiti!’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., se tako naljutio da je poslao delegaciju do Harisa, koji se već sa svojim drugovima bio zaputio prema Medini. Sretoše se na putu, te povikaše: ‘Ovo je

Haris!’ Kad im je prišao, upita ih: ‘Kome ste se zaputili?’ ‘Tebi.’ – odgovoriše. ‘Zašto?’ – zapita Haris, a oni odgovoriše: ‘Allahov Poslanik, s.a.v.s., ti je poslao Velida b. Ukbeta, a on je smatrao da mu ti nećeš dati zekat i da ćeš ga ubiti.’ Na to Haris, r.a., reče: ‘Ne, tako mi Onoga Koji je poslao Muhammeda, s.a.v.s. Uistinu, ja ga nisam ni vidio, niti mi je došao.’ Kad je Haris došao pred Poslanika, s.a.v.s., on ga je upitao: ‘Jesi li ti odbio dati zekat i htio ubiti moga izaslanika?’ Haris odgovori: ‘Tako mi Onoga Koji te je poslao, uistinu, nisam ga ni vidio, a nije mi ni došao. A do sada se nisam pojavljivao jer sam se bojao da nisam izazvao srdžbu Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika.’ Prenosilac kaže: ‘Pa je objavljen ajet: *O vjernici, ako vam nekakav razvratnik donese – do riječi: Mudar je.*²⁰³

Ovaj ajet ima opće značenje. On u sebi sadrži princip provjere vijesti koje plasira smutljivac. A vijest poštenog čovjeka treba prihvatiti, jer je to osnova u vjerničkoj zajednici. Vijest smutljivca je izuzetak. Prihvaćanje dobrih vijesti je dio koji učvršćuje program, jer je to jedan od njegovih izvora. Apsolutna sumnja u sve izvore i sve vijesti suprotna je osnovama na kojima počiva vjerničko društvo i to je osnova u razvoju i kretanju društva. Islam ostavlja da život ide svojim prirodnim tokom. On samo postavlja neka ograničenja radi zaštite, a nikako radi kočenja njegovog kretanja. Ovo je primjer davanja pune slobode i izazivanja u izvorima vijesti.²⁰⁴

²⁰³ Prenose Ibn Ebi-Hatim, Ibn Džerir i Taberani.

²⁰⁴ Kutb, 2000, 26:163.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži da vode brigu o poštenju u svakom obliku, te da raspoznaju ljude koji (ni) su poštteni.

Ovim ajetom se propisuje temeljito provjeravanje bitnih informacija kako se nikome na osnovu informacije ne bi nanijela nepravda i zlo.

Ajet upućuje vjernike na važnost preventivnog djelovanja, jer je uvijek bolje spriječiti nego liječiti.

Sedamdeset prvi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA POŠTIVANJE ČASTI DRUGIH

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَسْخَر قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا ضِرَاءٌ مِّنْ ضِرَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُن خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْإِسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾﴾

O vjernici, neka se muškarci jedni drugima ne rugaju, možda su oni bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su one bolje od njih. I ne kudite jedni druge i ne zovite jedni druge ružnim nadimcima! O, kako je ružno da se vjernici spominju podrugljivim nadimcima! A oni koji se ne pokaju – sami sebi čine nepravdu. (El-Hudžurat, 11)

Društvo koje sprovodi islam kur'anskim uputama je visokomoralno društvo. U njemu je ugled svake osobe nedodirljiv. A to je i ugled cijelog društva. Kuđenje bilo koje osobe je kuđenje samog sebe, jer cijelo društvo, ustvari, predstavlja jedinstvo, ugled društva je ugled svakog pojedinca. U izrazu je skrivena sugestija da pojavnosti koje ljudi i žene vide u sebi nisu istinske vrijednosti po kojima se ljudi mjere. Postoje i druge vrijednosti, njima skrivene, koje samo Allah zna i pomoću kojih vaga Svoje robove.²⁰⁵

²⁰⁵ Kutb, 2000, 26:168.

Ibn Ebu Hatim navodi Mukatilove riječi da je ovaj ajet objavljen zbog ljudi iz plemena Benu Temim, koji su se ismijavali sa Bilalom, Selmanom, Ammarom, Habba-bom, Suhejbom, Ibn Fuhejrom i Salimom, Ebu Huzejfinim štićenikom.²⁰⁶

Ahmed, Taberani, Bejheki i neki drugi prenosioci bilježe predanje od Ebu Džebira b. Dahhaka da je kazao: „O nama, iz plemena Benu Selime, objavljeno je: *I ne nazivajte se ružnim nadimcima!* Allahov Poslanik, s.a.v.s., je došao u Medinu, a među nama nije bio ni jedan čovjek a da nije imao dva ili tri imena (nadimka). Pa kada bi neko ga nazvao nekim od tih imena, rekli bi mu: „O Allahov Poslaniče, on mrzi da ga tako zovu.“

Muhammed el-Gazali kaže: „Islam je zabranio po-drugivanje, vrijeđanje, špijuniranje, sumnjičenje, ogova-ranje i prenošenje tuđih riječi. Žalosno je da većina si-jela nije bez ovih bolesti i kada bi ljudi odustali od ovih stvari, pola svog života bi šutjeli. Na nama, muslimanima, je obaveza da upoznajemo ljude sa našom poslanicom. Nismo stvoreni da na ljude gledamo sa visoka. Mi smo nosioci poslanice koja nas obavezuje da je pojašnjavamo učtivo, mudro, samilosno i s ljubavlju.²⁰⁷

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: „Uzvišeni je zabranio rугanje i ponižavanje, kao što je navedeno u sahih-hadisima od Poslanika, s.a.v.s., gdje kaže: „Oholost je omalovažavanje istine i preziranje ljudi.“, tj. smatranje drugih manje vrijednim, što je haram. Ponekad se desi da omalovažavani bude bolji kod Allaha, dž.š., od onih koji ga ogovaraju. Zbog toga Uzvišeni kaže: *O vjernici, neka se muškarci jedni drugima ne rugaju, možda*

²⁰⁶ Sujuti, 13:561.

²⁰⁷ str: 375.

su oni bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su one bolje od njih. To je, dakle, zabranjeno i muškarcima i ženama. Uzvišeni Allah kaže: *I ne kudite jedni druge, a rekao je i: I jedni druge ne ubijajte.* (En-Nisa, 29) – tj. nemojte se međusobno ubijati niti kuditi jedni druge. Kuđenje je, ustvari, ogovaranje riječima. To je ponižavanje ljudi i nasilje prema njima koje se čini klevetom i podrugivanjem. Uzvišeni kaže: *Teško svakom klevetniku, podrugljivcu.* (El-Humeze, 1) zbog riječi i djela. *I ne zovite jedni druge ružnim nadimcima* – znači: nemojte nekome davati nadimke koji mu nisu dragi.

A riječi Uzvišenog: *O, kako je ružno griješničko ime nakon vjerovanja* – tj. ružno svojstvo je podrugljivi nadimak, kao što je bilo u džahilijjskom periodu u kom su se bili upropastili, a poslije toga ušli u islam. *A oni koji se ne pokaju, zbog ovoga, sami sebi čine nepravdu.*

Poruke ajeta:

Ajetom se zabranjuje ismijavanje, ruganje, grđenje i sve ostalo što unosi razdor među ljudima.

Vjernici nikako ne smiju olahko shvatati druge ljude, jer su možda ovi drugi bolji kod Allaha, dž.š.

Vjernicima je zabranjeno ljude nazivati ružnim nadimcima, jer je u tome vid ponižavanja i nepravde prema njima.

Istinska nepravda jeste ona koju čovjek sam sebi učini, a ustrajavanje u griješenju bez pokajanja je vid očite nepravde prema samome sebi.

Sedamdeset drugi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA KOREKTNE MEĐULJUDSKE ODNOSE I ČUVANJE OD OGOVARANJA

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اجْتَنِبُوْا كَثِيْرًا مِّنَ الظَّنِّ اِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ اِثْمٌ وَّلَا تَحْسَبُوْا وَلَا يَفْتَنَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا اَيُّحِبُّ اَحَدُكُمْ اَنْ يَّأْكُلَ لَحْمَ
اَخِيْهِ مَيِّتًا فَكْرِهُهُمْوْهُ وَاَنْقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ رَّحِيْمٌ ﴿١٢﴾

O vjernici, klonite se mnogih sumnjičenja, neka sumnjičenja su, zaista, grijeh. I ne uhodite jedni druge i ne ogovarajte jedni druge! Zar bi nekome od vas bilo drago da jede meso umrloga brata svoga – a vama je to odvratno – zato se bojte Allaha, Allah, zaista, prima pokajanje i samilostan je. (El-Hudžurat, 12)

Ajet predstavlja još jednu ogradu u ovom društvu oko nepovredivosti ličnosti, njenoj slobodi i ugledu, a u isto vrijeme podučava ljude kako da očiste svoju savjest i svijest u poticajnom smislu. Na ovaj način Kur'an čisti savjest iznutra, kako se ne bi uprljala lošom sumnjom i kako se ne bi našla u grijehu. Ona savjest ostavlja čistu od sumnji, neokaljanu, koja gaji prijateljstvo prema svojoj braći, nije opterećena, nevina i neukaljana sumnjama, smirena, koja nije zamućena uzbuđenjima i očekivanjima. Kako je ugodan život u ovom društvu čistom od sumnjičenja.²⁰⁸

²⁰⁸ Kutb, 2000, 26:169.

Hafiz Ibn Kesir, tumačeći ovaj ajet, kaže: „Uzvišeni Allah je zabranio Svojim robovima mnoga sumnjičenja, a u to spada vrijeđanje porodice, bližnjih itd., bez ikakvog razloga, jer je nešto od toga čisti grijeh, pa neka se toga klone iz opreza.

Omer b. el-Hattab je rekao: „Nikako ne sumnjaj, ni za jednu riječ koja je izišla iz usta tvoga brata vjernika, da je ona nešto drugo osim istina, a ti ćeš joj u dobru pronaći osnovu.“

Malik prenosi od Ebu Hurejrea, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Čuvajte se sumnjičenja, jer je sumnjičenje najveća laž. Nemojte jedan drugog uhoditi, niti prisluškivati. Nemojte jedan drugom zavidjeti, niti se međusobno mrziti, niti jedan drugom leđa okretati. Budite, o Allahovi robovi, braća.“²⁰⁹

Enes, r.a., kazuje da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: „... Muslimanu nije dozvoljeno izbjegavati brata muslimana duže od tri dana.“ *Nemojte jedni druge uhoditi* – tj. motriti jedan na drugoga, a riječ *uhoditi* najčešće se veže za zlo. Od toga je izvedena i riječ *uhoda* (špijun), dok se riječ *raspitivanje* većinom odnosi na dobro, kao što kaže Uzvišeni Allah, dž.š., govoreći o Jakubu, a.s.: *O sinovi moji, idite i raspitajte se za Jusufa i brata njegovu.* (Jūsuf, 87)

A riječima Uzvišenog: *...i ne ogovarajte jedni druge* ukazuje se na zabranu ogovaranja, koju je već rastumačio Zakonodavac. Tako stoji i u hadisu koji navodi Ebu Davud od Ebu Hurejrea, koji kaže: „Upitan je Allahov

²⁰⁹ Sujuti, 13:563.

Poslanik: 'O Allahov Poslaniče, šta je to gibet?' 'Da spomeneš brata po onome što on ne voli.' – odgovorio je Poslanik, s.a.v.s., pa bi upitan: 'Šta misliš, Allahov Poslaniče, ako je to što sam rekao o mom bratu istina?' Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Ako je istina, ogovorio si ga; a ako je laž, onda si ga potvorio.'“

Zbog ovoga je Uzvišeni ogovaranje usporedio sa jedenjem mesa mrtvog insana, kao što kaže: *Zar bi nekom od vas bilo drago jesti meso umrlog brata svoga – a vama je to odvratno* – tj. prirodno je da vam je to mrsko, pa ga prihvatite kao šerijatsku zabranu, jer je kazna gora od toga. Na ovaj način se želi izazvati odvratnost prema tom činu, a i samo upozorenje, kao što kaže Allahov Poslanik, s.a.v.s., o osobi koja je nešto poklonila, pa to poslije traži natrag – da je: „Poput psa koji povrati, pa onda to pojede.“

Ebu Davud prenosi od Ebu Hurejrea da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Imetak, čast i krv muslimana haram su drugome muslimanu; dovoljno je čovjeku zla to da ponižava svoga brata muslimana.“

Ebu Davud prenosi od Ebu Burdeta el-Belevija da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „O vjernici samo na jeziku – u čija srca iman još nije ušao – ne pratite i ne istražujte mahane muslimana, jer onome ko istražuje tuđe mahane, Allah će istražiti njegove mahane. A čiju mahanu Allah istraži, razotkrit će ga među njegovim najbližim.“

Ebu Davud prenosi od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Kada sam bio na Mi'radžu,

prošao sam pored skupine ljudi koji su imali bakrene nokte kojima su trgali svoja lica i prsa.“ „Ko su ovi, Džibrile?“ – upitao sam ga, a on mi odgovori: „To su oni što su klevetali ljude i kaljali njihovu čast.“ Ovaj hadis navodi i Ibn Ebu Hatim od Ebu Seida el-Hudrija, koji kaže: „Rekli smo: ‘O Allahov Poslaniče, ispričaj nam šta si vidio u noći Lejletul-Mi’radž, pa je odgovorio: ‘...Zatim me je odveo do jednog dijela Allahovih stvorenja. To je narod čiji predstavnici prilaze sa strane jedni drugima i sijeku s njih komadiće tijela, poput obuće. Kada se nekom od njih to stavi u usta, kaže mu se: ‘Jedi, kao što si jeo.’ – a on će u tom jelu nalaziti samo smrt.’ ‘O Muhammede, i kad bi u tome našao smrt, ona mu je mrska.’ Pa sam pitao: ‘O Džibrile, ko su ovi?’ ‘To su klevetnici, podrugljivci.’ – odgovori on. Pa se kaže: ‘Zar bi nekom od vas bilo drago jesti meso svoga umrlog brata – a vama je to odvratno.’ Ta odvratnost odnosi se upravo na ovo jedenje mesa.“

Hafiz Ebu Ja’la u svom rivajetu o događaju vezanom za kamenovanje Maiza, r.a., kaže: “Vjerovjesnik, s.a.v.s., je čuo dvojicu ljudi kako jedan drugome govore: ‘Zar ne vidiš ovoga koga je Allah zaštitio, a strast ga je dovela do toga da je kamenovan poput psa?’ Zatim je Vjerovjesnik, s.a.v.s., produžio dok nije naišao do leša od magarca, pa je rekao: ‘Gdje su ona dvojica? Neka dođu i neka jedu ovog magarca.’ A njih dvojica povikaše: ‘Allah ti oprostio, Allahov Poslaniče, pa zar se ovo jede?’ ‘Ono što ste govorili o svome bratu malo prije, gore je od jedenja mrtvog magarca.’ - odgovori Allahov Poslanik, s.a.v.s. ‘Tako mi Onoga u Čijim je rukama moja duša, on (Maiz)

sada uživa u ljepotama džennetskih rijeka.”²¹⁰

Imam Ahmed navodi od Džabira b. Abdullaha, r.a., da je rekao: „Bili smo sa Poslanikom, s.a.v.s., kada se začu smrad lešine, pa Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: ‘Znate li kakav je ovo smrad? To je smrad onih koji ogovaraju ljude.’“

I bojte se Allaha – tj. u onome što vam je naredio i u onome što vam je zabranio, pazite se toga i čuvajte se. *Allah, zaista, prima pokajanje i milostiv je* – znači: prima pokajanje onoga ko Mu se pokaje, a Milostiv je prema onome ko Mu se povrati i osloni na Njega. Veći dio uleme kaže: „Put onih koji ogovaraju ljude kako bi se pokajali i iščupali iz toga jeste da čvrsto odluče da se tome više ne vraćaju, te da se pokaju za ono što je prošlo i da traže halala od onoga koga su ogovorili.“ Tako kažu jedni, dok drugi smatraju: „Nije potrebno traženje halala, zato što postoji mogućnost da bi nakon javne izjave moglo doći do još većeg ezijeta od onoga koji se već zbio.“

Imam Ahmed prenosi od Muaza b. Enesa el-Džuheniya, r.a., da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: „Ko zaštiti vjernika od munafika koji ga ogovara, Allah će mu na Sudnjem danu poslati meleka koji će štititi njegovo tijelo od džehennemske vatre. A ko napadne muslimana, želeći ga tako osramotiti, Allah će ga zadržati na džehennemskoj ćupriji sve dok ne iskusi zasluženu kaznu zbog onoga ko ga je oklevetao.“

U islamskom, visokom i časnom društvu ljudi žive sigurni za svoj život, svoj dom i tajne, sigurni u svoje

²¹⁰ Prenosioci ovog hadisa su pouzdani.

slabosti. I ne postoji ništa, ma o čemu se radilo, što bi povrijedilo njihovu i neprikosновенost njihovog doma, tajni i slabosti čak ni izgovor slijeđenja zlodjela i istražnog postupka. Sve to u ovom društvu nije ispirka za uhođenje ljudi. Ljudima se sudi na osnovu pojavnih stvari. Niko nema pravo slijediti ono što je skriveno i niko ih ne može kazniti za to osim za javni prekršaj i grijeh. Niko ne smije na osnovu sumnji ili pretpostavki uhoditi nekog kako bi ga uhvatio na djelu. Sve što mogu učiniti u ovom slučaju jeste da ih kod počinjenog grijeha i njegovog javnog manifestiranja uhapsu, uz druge garancije.²¹¹

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah ovim pozivom odvrća vjernike od grijешenja, kao što je bezrazložno sumnjičenje i sl.

Allah zabranjuje vjernicima da uhode i ogovaraju jedni druge, jer to nisu postupci vjernika.

Uzvišeni Allah upoređuje ogovaranje sa jedenjem ljudskog mesa, i to mesa vlastitog brata!

I u ovom ajetu, nakon što je zabranio sumnjičenja, uhoda i ogovaranja, Uzvišeni Allah od vjernika traži bogobožnost koja sa sobom (do)nosi stalno činjenje tevbe.

²¹¹ Kurtb, 2000, 26:170.

Sedamdeset treći kur'anski poziv vjernicima**POZIV NA BOGOBOJAZNOST I
SLIJEĐENJE POSLANIKA**

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَاٰمِنُوا بِرِسُوْلِهِ يُوْزِكُمْ كَهٰلِكٍ
مِّن رَّحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ لَّكُمْ نُورًا تَمْشُوْنَ بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُوْرٌ
رَّحِيْمٌ﴾

O vjernici, Allaha se bojte i u Poslanika Njegova vjerujte, On će vam dvostruku milost Svoju darovati, i dat će vam svjetlo pomoću kog ćete ići, i oprostiti će vam – jer Allah prašta, i samilostan je. (El-Hadid, 28)

Poziv *O vjernici* posebno utječe na ljudska srca, oživljava značenje vjerovanja, podsjeća da o njemu istinski brinu i mobilizira vezu koja ih veže sa njihovim Gospodarom, Koji ih doziva ovim plemenitim i dragim načinom. U ime ove veze, poziva ih da se boje Allaha i da vjeruju u Njegovog Poslanika.²¹²

Taberani bilježi predanje od Ibn Abbasa, r.a., da je 40 Nedžašijevih prijatelja došlo Poslaniku, s.a.v.s., i učestvovalo u Bici na Uhudu. Neki su bili ranjeni, ali nijedan nije poginuo. Kada su vidjeli da su vjernici u potrebi za imetkom, rekli su: „Allahov Poslaniče, mi smo imućni,

²¹² Kurtb, 2000, 27:228.

dozvoli nam da donesemo naše imetke (iz Abesinije) i da pomognemo muslimane.“ Tada je Allah objavio ajet: *Oni kojima smo ranije dali Knjigu vjeruju u njega, pa do: Njima će biti data dvostruka nagrada zbog toga što su bili strpljivi.*²¹³

Tumačeći ovaj ajet, Hafiz Ibn Kesir kaže: „Prethodno je spomenuto da se u vjerodostojnom predanju navodi od Ebu Musaa el-Eš'arija da će vjernicima, ehli-kitabijama, biti data dvostruka nagrada, kao što kaže 54. ajet sure El-Kasas. Seid b. Džubejr kaže: ‘Nakon što su se ehli-kitabije obradovala da će dobiti dvostruku nagradu, Allah, dž.š., objavljuje ajet vezan za ovaj ummet: *O vjernici, Allaha se bojte i u Poslanika Njegova vjerujte, On će vam dvostruku milost Svoju darovati* – tj. sve će biti duplo – *od Svoje milosti, i dat će vam svjetlo pomoću koga ćete ići* – tj. uputu pomoću koje će se izići iz sljepila i neznanja – *i oprostiti će vam* – odn. odlikovanje će biti svjetlo i oprost.’“ Ovako navodi Ibn Džerir,

O vjernici, ako se budete Allaha bojali, On će vam sposobnost darovati, pa ćete istinu od neistine moći rastaviti i preko ružnih postupaka vaših će preći i oprostiti će vam. – Allahova dobrotu je neizmjerena. (El-Enfāl, 29)

Ahmed navodi od Ibn Omera da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Vaš je primjer i primjer jevreja i hrišćana je kao primjer čovjeka koji koristi radnike, pa kaže: ‘Ko će mi raditi od sabaha do podne za kirat?’ ‘Zašto ne?’ – rekoše jevreji. Zatim upita: ‘Ko će mi raditi od podne do

²¹³ Sujuti, 14:293.

ikindije za kirat i kirat?' 'Zašto ne?' – rekoše hrišćani. Zatim upita: 'Ko će mi raditi od ikindije do akšama za po dva kirata? Pa da, vi ćete to raditi.' Nakon toga su se hrišćani i jevreji naljutili, pa rekoše: 'Mi više radimo, a manje nam je dato.' On reče: 'Da li sam vam učinio nepravdu, uskratilo nešto od plaće?' Oni rekoše: 'Ne.' Onda on reče: 'To je moja dobra volja i mogu dati koliko ja hoću.'²¹⁴

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži bogobožnost i istinsko slijedenje Njegovog Poslanika, s.a.v.s., i za to obećava veliku nagradu.

Ispravnim razumijevanjem Kur'ana i sunneta, Allah vjernicima osvjetljava put kojim hode na ovome svijetu.

Allahov, dž.š., oprost je povezan sa bogobožnošću, slijedenjem Njegovog Poslanika, s.a.v.s., te ispravnim životnim postupanjem.

²¹⁴ Navodi ga i Buharija.

Sedamdeset četvrti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ZAJEDNIČKO ČINJENJE DOBRA I ODUSTAJANJE OD UČESTOVANJA U GRIJESIMA

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَجَّيْتُمْ فَلَا تَنَجَّوْا بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ
الرَّسُولِ وَتَنَجَّوْا بِالْبِرِّ وَالنَّقْوَىٰ وَأَتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩﴾

O vjernici, kada među sobom tajno razgovarate, ne razgovarajte o grijehu i neprijateljstvu i neposlušnosti prema Poslaniku, već razgovarajte o dobročinstvu i čestitosti, i bojte se Allaha, pred Kojim će te sakupljeni biti.
(El-Mudžadele, 9)

Izgleda da su se neki muslimani, čije duše još nisu bile ispunjene senzibilitetom islamske organiziranosti, okupljali kada su stvari postale ozbiljne da se tajno dogovaraju i konsultiraju, podaleko od svog vođstva, što je postupak koji ne odobrava priroda islamske zajednice i duh islamske organizacije. On nalaže iznošenje svakog mišljenja, svake ideje i svakog prijedloga, prije svega, vođstvu i nevršenje nikakvih paralelnih okupljanja u zajednici. Izgleda, također, da se u nekim od ovih okupljanja iznosilo ono što je moglo dovesti do zbrke i uznemirenosti po muslimansku zajednicu, makar u dušama kon-

spiratora i nepostojala namjera uznemiravanja.²¹⁵

Abd b. Humejd prenosi od Katadea da je rekao: „Munafici su se međusobno sašaptavali, a to je ljutilo vjernike i teško im je padalo, pa je Allah objavio: *Zaista je sašaptavanje od šejtana.*“²¹⁶

U hadisu Allahovog Poslanika, s.a.v.s, koji prenosi Abdullah b. Omer, r.a., stoji: *Ako se nađu tri osobe, neka se, onda, dvije osobe ne sašaptavaju u prisustvu treće!*

Hafiz Ibn Kesir, tumačeći ovaj ajet, kaže: „Uzvišeni, odgajajući Svoje pravovjerne robove, ukazuje im da ne budu poput nevjernika i licemjera: *O vjernici, kada među sobom tajno razgovarate, ne razgovarajte o grijehu i neprijateljstvu i neposlušnosti prema Poslaniku* – tj. kao što međusobno tako razgovaraju neuki nevjernici sljedbenika Knjige i licemjeri koji im pomažu u njihovoj za-bludi – *već razgovarajte o dobročinstvu i bogobožnosti, i bojte se Allaha, pred Kojim ćete sakupljeni biti* – tj. pa će vas obavijestiti o svim vašim djelima koja je registrirao i po njima će vas nagraditi.

Imam Ahmed bilježi od Safvana b. Muhriza da je rekao: „Držao sam Ibn Omera za ruku kada se pojavi pred njim neki čovjek, pitajući: ‘Šta si čuo od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da kaže o međusobnom tajnom razgovaranju na Sudnjem danu?’ ‘Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako kazuje: ‘Allah će, doista, Sebi približiti vjernika i

²¹⁵ Kutb, 2000, 28:18.

²¹⁶ Sujuti, 14:320.

na njega staviti Svoju koprenu, skrivajući ga od ljudi, i govoriti mu: 'Znaš li za taj grijeh? Znaš li za ovaj? Znaš li za onaj?', navodeći mu sve grijehe i on će pomisliti da je upropašćen, a onda će Allah, dž.š., reći: 'Ja sam ti ih prekrrio na dunjaluku, a danas ti ih opraštam.', a zatim će mu biti data Knjiga njegovih dobrih djela. Za nevjernike i licemjere svjedoci će reći: 'Ovo su oni koji su lagali na svoga Gopodara. Neka je prokletstvo na one koji su sami sebi nasilje učinili.'"

Poruke ajeta:

U nekim prilikama vjernici su upućeni da razgovaraju u manjim skupinama ili tajno, ali svakako moraju voditi računa da taj razgovor ne bude protiv drugih ljudi.

Uzvišeni Allah od vjernika traži da se organiziraju u činjenju dobrih djela, jer će tako biti efikasniji i čvršći.

Vjernicima je zabranjeno udruživanje u bilo kom grijehu ili onome što vodi u grijeh.

Od vjernika se traži bogobojaznost i svijest o Sudnjem danu i u privatnom i društvenom životu.

Sedamdeset peti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA EDEB I KULTURU U SVAKODNEVNOM OPHOĐENJU

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا
يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ انشُرُوا فَانْشُرُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا
مِنْكُمْ وَالَّذِينَ ءَالَمُوا عَلَماً ذُرِّجَتْ ءُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١١﴾﴾

O vjernici, kad vam se kaže: „Načinite mjesta drugima tamo gdje se sjedi.“ – vi naćinite, pa i vama će Allah mjesto naćiniti. A kad vam se rekne: „Dignite se.“ – vi se dignite, i Allah će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju i kojima je dato znanje. – A Allah dobro zna ono što radite. (El-Mudžadele, 11)

Ajet podstiće na ustupanje mjesta onome ko dolazi, kao što podstiće i na pokoravanje naredbi – ako se onome ko sjedi kaže da ustane, neka ustane. Ova naredba dolazi od vođe odgovornog za organizaciju zajednice, a ne od onog ko dolazi. Tako Kur'an vrši odgoj duša podučavajući ih ustupanju mjesta, velikodušnosti i poslušnosti metodom motiviranja i animiranja. Vjera se ne ostvaruje striktnim nalogima, već je to preobraćaj i istanćanost osjećaja u duši.²¹⁷

²¹⁷ Kutb, 2000, 28:22.

Hafiz Ibn Kesir o ovom ajetu kaže: „Allah, dž.š., odgajajući vjernike, naređuje im da na sijelima čine dobro jedni drugima: *O vjernici, kad vam se kaže: „Načinite mjesta drugima tamo gdje se sjedi...”* Stoga što je nagrada prema djelima (od istog vida djelovanja), kao što se kaže u hadisu: „Ko radi Allaha izgradi džamiju, Allah će mu izgraditi kuću u Džennetu.“ Allah, dž.š., kaže: *Vi načinite, pa i vama će Allah mjesto načiniti.* Katade veli: „Ovaj je ajet objavljen o skupovima na kojima se spominjao Allah, dž.š. Kada bi vidjeli nekoga da se približava, skupili bi se oko Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa im je Allah, dž.š., naredio da načine mjesta jedni drugima.“

Mukatil kaže: „Doznali smo da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: ‘Allah se smilovao čovjeku koji načini mjesto svome bratu.’“

Imam Ahmed i Eš-Šafi bilježe od Ibn Omera da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Neka čovjek ne diže drugoga sa njegovog mjesta da bi tu sjeo, nego se raširite i napravite mjesta.“

Šerijatski pravnici su se razišli u pogledu ustajanja onome ko dođe na sijelo. O tome postoji nekoliko stavova: jedni dozvoljavaju, argumentirajući svoj stav hadisom: „Ustanite ka vašem vodi i spustite ga.“ Drugi to, pak, zabranjuju, argumentirajući hadisom: „Ko voli da mu ustaju ljudi, neka sebi pripremi mjesto u Vatri.“ U *Sunenima* se navodi da im nije bilo draže osobe od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a kada bi on ušao, ne bi ustajali pred njim, jer su znali da on to prezire.

Katade kaže: „Kada se pozovete na dobro, odazovite

se.”, a Abdurrahman b. Zejd b. Eslem je rekao: „Kada vam se naredi da se razidete, razidite se.“, kao što Allah, dž.š., kaže: *A ako vam se rekne: „Vratite se!“ – vi se vratite.* (En-Nūr, 28) *I Allah će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju i kojima je dato znanje. A Allah dobro zna ono što radite* – tj. nemojte vjerovati da kada neko od vas načini mjesta svome bratu koji mu prilazi ili kada mu se naredi da iziđe pa to učini, da će mu to umanjiti ugled. Ne, nego time dobija veći položaj kod Allaha, a Allah, dž.š., mu to neće zanemariti, nego će ga nagraditi i na ovom i na Budućem svijetu. Onaj koji je ponizan Allahu, Allah će mu povisiti ugled i učiniti ga spominjanim. *A Allah dobro zna šta radite* – tj. dobro zna ko je zaslužan toga, a ko nije.

Poruke ajeta:

Vjernici uvijek trebaju biti ljubazni i kulturni, te da paze na osjećaje drugih ljudi.

Vjernici trebaju znati da će sva djela koja učine na ovome svijetu naći kod Allaha, dž.š., u knjigama njihovih djela.

Ajetom se vjernici upućuju na posebnu vrijednost vjerovanja i svih oblika znanja. Oni se moraju truditi da konstantno uče i saznavaju, jer će time povećati svoje stepene kod Uzvišenog Allaha, dž.š.

Uzvišeni Allah u potpunosti zna postupke svih ljudi.

Sedamdeset šesti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA SAVJETOVANJE I UDJELJIVANJE SADAKE

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَجَّيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَانِكُمْ صَدَقَةٌ
ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ (١٢)

O vjernici, kada se hoćete da s Poslanikom posavjetovati, prije savjetovanja milostinju udijelite. To je za vas bolje i čistije. A ako nemate – pa, Allah, zaista, prašta i samilostan je. (El-Mudžadele, 12)

Ibnul-Munzir bilježi od Ibn Abbasa, r.a., da je, tumačeći ovaj ajet, rekao: „Muslimani su previše pitali Allahovog Poslanika, s.a.v.s., te mu je to činilo poteškoću. Uzvišeni Allah je želio olakšati Svome Vjerovjesniku, pa je nakon ovog propisa mnogo ljudi umanjilo svoja pitanja. Nakon toga je Allah objavio: *Zar vas je strah da prije savjetovanja svoga...*, pa im je Allah time olakšao, a nije otežao.“²¹⁸

Se'id b. Mensur, Ibn Rahuvejh, Ibn Ebu Šejbe, Abd b. Humejd, Ibnul-Munzir, Ibn Ebu Hatim, Ibn Merduvejh i imam Hakim – koji kaže da je predanje vjerodostojno, prenose od Alije, r.a., da je rekao: „U Allahovoj Knjizi

²¹⁸ Sujuti, 14:324.

ima ajet po kome niko nije postupao prije mene, niti postu niko nakon mene. To je ajet o privatnom razgovoru s Poslanikom: *O vjernici, kada hoćete da se s Poslanikom posavjetujete, prije savjetovanja milostinju udijelite.* Imao sam zlatnik koji sam prodao za deset dirhema, pa sam svaki put kada bih se htio nasamo savjetovati sa Poslanikom, s.a.v.s., davao po jedan dirhem. Potom je ovaj propis dokinut i niko po njemu nije postupao, pa je objavljen ajet: *Zar vas je strah da prije savjetovanja svoga milostinju udjelite?*²¹⁹

Ibn Ebu Hatim prenosi od Mukatila da je kazao: „Mnogi bogataši su dolazili Poslaniku, s.a.v.s., da s njim nasamo pričaju, te su time uskraćivali siromahe od češćeg druženja s Poslanikom, s.a.v.s., toliko da je Poslaniku, s.a.v.s., teško bilo dugo sjedenje s njima i razgovaranje nasamo. Pa je Uzvišeni Allah naredio da podijele sadaku prije svakog savjetovanja nasamo. Oni od siromaha nisu imali ništa – i to je trajalo deset noći (taj propis). A neke bogataše je imetak spriječio, pa su se sustezali (od zapitkivanja), osim jedne skupine, koji su udjeljivali sadaku prije savjetovanja.²²⁰

Allah, dž.š., naređuje vjernicima da kada neko od njih želi tajno razgovarati sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., tj. povjeriti mu se, da prije toga da sadaku koja će ga očistiti, i duhovno i materijalno, i pripremiti da bude podo-
ban za taj trenutak. Stoga, Allah, dž.š., kaže: *To je za vas*

²¹⁹ Sujuti, 14:325.

²²⁰ Sujuti, 14:325.

bolje i čistije, a zatim kaže: A ako ne nađete (ništa) – tj. ako to niste u mogućnosti zbog siromaštva – pa Allah, zaista, prašta i milostiv je – odn. naređuje to samo onima koji su za to sposobni.

Allah, dž.š, je naredio vjernicima da prije sastanka i savjetovanja s Muhammedom, s.a.v.s., udiješe sadaku, s obzirom da su to počeli previše često raditi. Nakon toga je taj propis derogiran, pa im je Allah, dž.š, naredio pokornost i poslušnost.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah je na poseban način odgajao ashabe Allahovog Poslanika, s.a.v.s., jer je Poslanik, s.a.v.s., bio s njima.

I ovom pedagoško-odgojnom naredbom Uzvišeni Allah skreće pažnju na siromašne i davanje sadake njima, tj. pomaganje sirotinje onoliko koliko se je u mogućnosti.

Dobra djela se mogu ukrasiti i uljepšati na više načina, a jedan je dijeljenje sadake prije nekog djela.

Uzvišeni Allah je upoznat sa situacijama svakog čovjeka ponaosob, i On vjernicima obećava oprost i milost.

Sedamdeset sedmi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA BOGOBOJAZNOST I AKTIVNO PLANIRANJE

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرَ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ (١٨)

O vjernici, Allaha se bojte, i neka svaki čovjek gleda šta je za sutra pripremio, i Allaha se bojte, jer On dobro zna šta radite. (El-Hašr, 18)

Uzvišeni poziva vjernike u ime imana, atributom koji ih veže za Onog Kome se obraćaju, pa je odaziv Njegovom usmjerenju i zaduženju za njih lahak; poziva ih bogobožnosti, vođenju računa o onome što su pripremili za Onaj svijet, stalnoj budnosti i oprezu od zaboravljanja Allaha kao što su Ga zaboravili prethodnici, oni u čiju sudbinu su se osvjedočili i kojima je Allah odredio boravište u Vatri.²²¹

Ibn Ebu Šejbe, Muslim, En-Nesai, Ibn Madže i Ibn Merduvejh prenose sljedeći hadis: „Džerir b. Abdullah, r.a., je rekao: ‘Bili smo jednog jutra kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kada su mu došli neki ljudi, bos i goli. Na sebi su imali poderanu vunenu odjeću ili ogratače koje

²²¹ Kutb, 2000, 28:54.

su na pasu stegli. Bili su opasani sabljama. Većina ih je bila iz plemena Mudar. Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., vidio njihovo stanje, glad i siromaštvo, lice mu se promijenilo. Ušao je u svoju kuću, a zatim izašao. Pozvao je Bilala. Kada je došao, proučio je ezan, a potom ikamet. Poslanik, s.a.v.s., je potom klanjao, popeo se na minber i obratio se ljudima. Zahvalio je Allahu, i činio Mu zikr te je potom pručio: *O vjernici, Allaha se bojte, i neka svaki čovjek gleda šta je za sutra pripremio i Allaha se bojte, jer On dobro zna šta radite. I ne budite kao oni koji su Allaha zaboravili, pa je On učinio da sami sebe zaborave. To su pravi grijешnici. Nisu jednaki stanovnici Džehennema i stanovnici Dženneta. Stanovnici Dženneta će ono što žele postići. Udijelite sadaku, prije nego to ne budete mogli raditi! Davajte sadaku prije nego se rastavite od sadake, tj. dok ne umrete. Ljudi su počeli davati sadaku od dinara, dirhema, odjeće, sa'a pšenice i hurmi, pa čak su donosili i po pola hurme. Jedan ensarija je došao sa punim zavežljajem koji skoro nije mogao nositi u rukama, a zatim su drugi ljudi donosili sadaku. Vidio sam dvije gomile hrane i odjeće, nakon čega sam ugledao lice Allahovog Poslanika, s.a.v.s, da sjaji kao da je pozlaćeno. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je tada rekao: 'Ko u islamu uvede lijep običaj, imat će za njega nagradu i nagradu onih koji po njemu poslije njega budu radili, a da im se njihova nagrada nimalo neće umanjiti. A ko u islamu uvede loš običaj, imat će za to grijeh te grijeh onih koji taj običaj budu slijedili poslije*

njega, a da se njihovi grijesi za to neće nimalo umanjiti.”²²²

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: „Riječi: *O vjernici, Allaha se bojte* naređuju bogobožnost, koja obuhvaća i sve ono čime se bogobožnost postiže, odnosno, napuštanje svega onoga što od nje udaljava. *I neka svaki čovjek gleda šta je za sutra pripremio* – tj. preispitajte sami sebe prije nego budete ispitivani, i pogledajte kakva ste dobra djela pohranili za sebe za mjesto Povratka i sučeljenja sa vašim Gospodarem. *I Allaha se bojte, jer On dobro zna šta radite* – tj. znajte da Allah, dž.š., zna sve vaše postupke i stanja u kojima se nađete, ništa Mu nije skriveno i nisu Mu nepoznata ni vaša velika, ni sitna djela.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži iskrenu bogobožnost, koja će ih voditi kroz cijeli život.

Ovim ajetom se vjernici upućuju na brižljivo planiranje i pripremanje za sutrašnjicu. Ovo pripremanje i planiranje obuhvaća i dunjaluk i Ahiret.

Ovo je jedini ajet u kom Uzvišeni Allah dva puta poziva vjernike da se boje Njega, dž.š., tj. na početku i na kraju ajeta, što upućuje na bitnost ovoga što je rečeno u njemu.

Uzvišeni Allah zna sve postupke i vjernika i nevjernika i svima će suditi po njihovim djelima.

²²² Sujuti, 14:394.

Sedamdeset osmi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ISKRENOST I ODGOVORNO PRIJATELJSTVO

يٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَآءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم
بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ
تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَآيِنَاءَ مَرْضَاتِي
تُسْرُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ
مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١﴾

O vjernici, ako ste pošli da se na putu Mome borite i da naklonost Moju steknete, s Mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte i ljubav im ne poklanjajte – oni poriču Istinu koja vam dolazi i izgone Poslanika i vas samo zato što u Allaha, Gospodara vašeg, vjerujete. Vi im krišom ljubav poklanjate, a Ja znam i ono što tajite i ono što javno činite. Onaj od vas koji to bude činio s Pravog puta je skrenuo. (Mumtehine, 1)

Povod objave početka ove plemenite sure bio je slučaj Hatiba el-Beltea. On je bio muhadžir i učestvovao je u Bici na Bedru. Allahov Poslanik, s.a.v.s., se odlučio na osvajanje Mekke, pošto su njeni stanovnici prekinuli ugovor. Naredio je muslimanima da se pripremaju za taj pohod. Tom prilikom je molio Allaha, dž.š: „Allahu moj,

ne dozvoli da čuju išta o nama. "Međutim, Hatib je upravo ovo nakanio. Napisao je pismo i poslao ga stanovnicima Mekke po Kurejšijki, dajući im do znanja kakav je pohod odlučio poduzeti da bi time dobio zaštitu kod Kurejšija. Allah, dž.š., je upoznao s tim Svoga Poslanika, s.a.v.s., uslišavajući njegovu dovu. Poslanik, s.a.v.s., je poslao za tom ženom ashabe, te su uzeli pismo od nje. U drugom predanju, koje bilježi Imam Ahmed od Alije, r.a., kaže se: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslao na put Ez-Zubejra i El-Mikdada i mene, rekavši nam: 'Idite do bašče Hah, u njoj ćete naći ženu po imenu Za'ina, koja nosi pismo. Uzmite ga od nje.' Pa smo pošli hitajući na našim konjima dok ne dođosmo do bašče. Tu nađosmo ženu i zatražismo od nje da nam da pismo, a ona reče: 'Nemam nikakvo pismo.' 'Ili ćeš nam dati pismo, ili ćeš skinuti odjeću!' – zaprijetismo joj, te je izvadila pismo iz svojih pletenica. Mi ga uzesmo i donesosmo ga Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Ono bijaše od Hatiba b. Ebu Beltea za idolopoklonike u Mekki, u kojem ih obavještava o nekim Poslanikovim namjerama. Resulullah, s.a.v.s., tada reče: 'Što je ovo, Hatibe?' 'Ne požuruj sa mnom. Ja sam se nekad priključio Kurejšijama, a nisam Kurejšija. Neki muhadžiri, koji su sada s tobom, imali su rođake koji su štitili njihove porodice u Mekki. Ja sam želio, pošto me je to mimoišlo, da budem vezan za njih, da time dobijem zaštitu za svoju porodicu. To nisam učinio kao vid nevjerovanja, ili otpadništva od svoje vjere, niti stoga što želim uznevjerovati nakon što sam postao musliman.' Allahov Poslanik, s.a.v.s., tada reče: 'Rekao vam je istinu.' Omer, r.a., se usprotivi: 'Dozvoli mi da posiječem ovog

licemjera.' Poslanik reče: 'On je učestvovao na Bedru, a šta znaš, možda je Allah, dž.š., nadzirao učesnike Bedra i tada im rekao: *Radite što hoćete, Ja sam vam oprostio.*' Potom je Allah objavio ovaj ajet.²²³

U Ibn Ebu Hatimovom predanju od Alije, r.a., se kaže: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., tada reče: 'Hatib je govorio istinu, pa mu se obraćajte samo lijepim riječima.'“

O vjernici, ne uzimajte Moje neprijatelje i svoje neprijatelje za prijatelje, ljubav im darivajući, a oni poriču istinu koja vam je došla – tj. idolopoklonici i nevjernici, koji su ratovali protiv Allaha, dž.š., Njegovog Poslanika, s.a.v.s., i pravovjernih, poriču istinu, pa je Allah, dž.š., odredio neprijateljski odnos prema njima, kao što na drugom mjestu kaže: *Neka vjernici ne uzimaju za prijatelje nevjernike kad ima vjernika; a onoga ko to čini – Allah neće štiti. To učinite jedino da biste se od njih sačuvali. Allah vas opominje Sobom.* (Ali-Imran, 28)

...i izgone Poslanika i vas. Ovaj dio ajeta, kao i pret hodni, podstrekavaju na neprijateljstvo prema njima i nesklapanje s njima bilo kakvih prijateljskih veza, jer su oni prognali Poslanika i njegove ashabe iz svoje sredine, prezirući očitovanje Allahove jednoće i obožavanje isključivo Jedinog Allaha. *Ako ste već izišli radi džihada na Putu Mojemu i tražeći zadovoljstvo Moje* – tj. ako ste takvi, ne uzimajte ih za prijatelje. Ako ste pošli da se borite na Mome putu želeći naklonost Moju, ne prijateljujte sa Mojim i vašim neprijateljima, koji su vas prognali iz vaših domova, lišili vaše imovine samo iz mržnje prema vama i

²²³ Sujuti, 14:403.

prijezira prema vašoj vjeri.

...a vi njima ljubav tajno iskazujete, a Ja najbolje znam šta vi skrivate i šta obznanjujete – tj. ono što prakticirate. Ja znam vaše tajno i javno djelovanje i vašu nutrinu. Ako to bude od vas činio, pa taj je zalutao s Pravog puta. Ako vas se oni domognu, bit će neprijatelji vaši i pružit će prema vama, u zloj namjeri, ruke svoje i jezičine svoje – tj. ako vas se dočepaju nakon što su se bojali da im kakvo zlo ne nanese, osjetit ćete to zlo kroz njihove riječi i djela – i jedva će dočekati da postanete nevjernici – tj. žude da ne postignete dobro. Tu se upravo ogleda njihovo tajno i javno neprijateljstvo, pa kako da prijateljujete sa ovakvima!?

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah vjernike poziva da preispituju svoje namjere u svim situacijama, a posebno u velikim i značajnim djelima.

Od vjernika se traži da ih nikako ne zaslijepe prolažnosti ovoga svijeta niti relacije sa onima koji muslimanima i islamu žele zlo na bilo koji način.

Vjernici moraju biti upoznati sa spletkama dušmana.

Od vjernika se traži da usklade svoje javne i tajne postupke, jer Uzvišeni Allah to sve dobro poznaje.

Uzvišeni Allah upozorava vjernike da ih njihovi loši postupci mogu odvesti s Pravog puta.

Sedamdeset deveti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ZAŠTITU ŽENA I POŠTIVANJE NJIHOVIH PRAVA

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا جَاءَكُمْ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ ۚ اللَّهُ
أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حِلٌّ لَّهُمْ
وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَءَاثُوهُمْ مَا أَنَفَقُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا
ءَاتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ الْكُفَّارِ وَسَأَلُوا مَا أَنَفَقْتُمْ وَلَيْسَتْ لَكُمْ
مَا أَنَفَقُوا ذَلِكُمْ حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

O vjernici, kada vam vjernice kao muhadžirke dođu, ispitajte ih – a Allah dobro zna kako je vjerovanje njihovo – pa ako se uvjerite da su vjernice, onda ih ne vraćajte nevjernicima: one njima nisu dopuštene, niti su oni njima dopušteni; a njima podajte ono što su potrošili. Nije vam grijeh da se njima ženite kad im vjenčane darove njihove date. U braku mnogoboškinje ne zadržavajte! Tražite ono što ste potrošili, a neka i oni traže ono što su potrošili! To je Allahov sud, On sudi među vama – a Allah sve zna i mudar je. (El-Mumtehine, 10)

Nakon sklapanja primirja između Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i nevjernika plemena Kurejš, između ostalog, od dogovorenih uslova je bilo: „Svakog čovjeka, pa makar bio tvoje vjere, koji ti dođe od nas, nama ćeš vratiti.“,

a u drugom predanju se kaže: „Svakog ko ti od nas dođe, pa makar bio tvoje vjere, nama ćeš vratiti.“

Uzvišeni Allah je naredio Svojim pravovjernim robovima, kada im dođu muhadžirke, da ih ispituju. Ako se uvjere da su pravovjerne, da ih ne vraćaju nevjernicima, jer im one nisu dozvoljene, niti su oni dopušteni mu'minkama.

Hafiz Ibn Kesir navodi riječi Abdullaha b. Ebu Ahmeda, u kojima se kaže: „Ummu Kulsum b. Ukbe b. Ebu Mu'ajt je učinila hidžru, pa su njena braća Ammare i El-Velid došli Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i uvjeravali ga da im je vrati. Međutim, Allah je, dž.š., iz ugovora između Poslanika i idolopoklonika izuzeo žene, te im je zabranio da ih vrate idolopoklonicima. Tada je Allah, dž.š., objavio ajet o provjeravanju žena.“

Ibn Džerir prenosi od Ebu Nasra el-Esedija da je rekao: „Ibn Abbas je upitan: ‘Kako je Allahov Poslanik, s.a.v.s., provjeravao žene?’ On reče: ‘Postavljao bi im sljedeća pitanja: ‘Allaha ti, da li si napustila Mekku iz mržnje prema mužu? Tako ti Allaha, jesi li došla ova-
mo samo iz želje da se preseliš iz grada u grad ili si izišla iz Mekke da bi zadobila štogod od ovosvjetskih koristi? Tako ti Allaha, da li te je na to navela ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku?’“

Pa ako se uvjerite da su vjernice, onda ih ne vraćajte nevjernicima. U ovim je riječima dokaz da se postojanje imana može, sa sigurnošću, uvidjeti. *One njima nisu dopuštene, niti su oni njima dopušteni.* Ovim ajetom muslimanke su postale zabranjene idolopoklonicima, nakon

što su im od početka pojave islama bile dozvoljene. Takav je slučaj Ebu el-Asa b. er-Rebia, supruga Vjerovjesnikove, s.a.v.s., kćerke, Zejnebe, r.a. Ona je bila muslimanka, a on vjere svoga naroda. Kada je pao u ropstvo nakon Bitke na Bedru, Zejneba je poslala, kao otkupninu za njega, svoju ogrlicu, koja je ranije pripadala Hatidži, r.a. Kada ju je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uočio, vrlo se raznježio i tada reče ashabima: „Ako joj mislite pustiti zarobljenika, učinite to!“ Nakon ovoga ashabi to i učiniše te ga Allahov Poslanik, s.a.v.s., pusti s tim da mu kćerku pošalje. Svoje obećanje je ispunio poslavši je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., sa Zejdom b. Harisom, r.a. Tako je boravila u Medini dvije godine nakon Bitke na Bedru, sve dok njen suprug, Ebu el-As b. Rebia nije, osme godine po Hidžri, primio islam. Tada ju je Poslanik, s.a.v.s., vratio na osnovu prvog vjenčanja i nije zahtijevao novi vjenčani dar. *A njima podajte ono što su potrošili* – tj. muževima muhadžirki, koji su idolopoklonici, platite vjenčane darove koje su oni svojim ženama darovali. *Nije vam grijeh da se njima ženite kad im vjenčane darove njihove date* – tj. kada im dadnete mehr, sklapajte brakove s njima, tj. ženite ih uz ispunjenje uvjeta, kao što je istek poslijebračnog pričeke, postojanje zastupnika i dr.

U braku mnogoboškinje ne zadržavajte! Ovo je Allahova, dž.š., zabrana sklapanja braka Svojim pravovjernim robovima sa idolopoklonkinjama i nastavljanja bračnog života s njima. U vjerodostojnom hadisu se kaže da su Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., kada je sklopio ugovor s nevjernicima plemena Kurejš na Hudejbiji, došle pravovjerne, pa je Allah, dž.š., objavio: *O vjernici, kad vam*

vjernice kao muhadžirke dođu – do riječi – U braku mnogoboškinje ne zadržavajte! Tada je Omer b. el-Hattab pustio dvije supruge koje nisu bile vjernice, jednom se oženio Muavija b. Ebu Sufjan, a drugom Safvan b. Umeje.

Tražite ono što ste potrošili, a neka i oni traže ono što su potrošili – tj. tražite ono što ste potrošili na vaše žene koje su otišle nevjernicima, ako su otišle; a neka i oni traže ono što su potrošili na svoje žene koje su prebjegle muslimanima. *To je Allahov sud, On sudi među vama* – tj. u sklapanju primirja u izuzimanju žena iz njega. Sve ovo je Allahov sud među Njegovim stvorenjima. *A Allah sve zna i mudar je* – tj. zna u potpunosti ono što će donijeti mir Njegovim robovima i mudar je u tome.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah traži od vjernika da poštuju prava žena u svakom pogledu te da se spram njih ophode kao spram svojih sestara vjernica.

Ajetom se propisuje ispitivanje kao metoda utvrđivanja istine, pa makar se radilo o stvarima nematerijalne prirode.

Uzvišeni Allah traži od vjernika da vjernice budu zaštićene od nevjernika i njihovih spletki.

Žena ima sva prava u pogledu raspolaganja materijalnim dobrima na koja ima pravo.

Uzvišeni Allah podsjeća na važnost Njegovih propisa zasnovanih na apsolutnom znanju i mudrosti.

Osamdeseti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA BRIGU O ALLAHOVOM ZADOVOLJSTVU I SRDŽBI

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَئِسُوا مِنَ
الْآخِرَةِ كَمَا يَبِيسُ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ﴾ (١٣)

O vjernici, ne prijateljujte s ljudima koji su protiv sebe Allahovu srdžbu izazvali. Oni su izgubili nadu da će bilo kakvu nagradu na Onom svijetu imati, isto kao što su izgubili nadu nevjernici da će se njihovi umrli živi vratiti. (El-Mumtehine, 13)

Ibn Ishak i Ibnul-Munzir prenose da je Ibn Abbas rekao: „Abdullah b. Amr i Zejd b. el-Haris su veoma mnogo voljeli nekog židova, pa je Allah, dž.š., objavio ovaj ajet.“

Abd b. Humejd i Ibnul-Munzir prenose od Ibn Abbasa, r.a., da je za ajet: *Ne prijateljujte s ljudima koji su protiv sebe Allahovu srdžbu izazvali* rekao da su to nevjernici koji su u kaburima i koji su izgubili svaku nadu u Ahiret.²²⁴

Hafiz Ibn Kesir kaže: „Na kraju ove sure, Allah, dž.š., zabranjuje prijateljevanje sa nevjernicima kao što

²²⁴ Sujuti, 14:438.

ga je zabranio i na samom početku, pa kaže: *O vjernici, ne prijateljujte s ljudima na koje se Allah rasrdio* – tj. sa jevrejima i hrišćanima i drugim nevjernicima na koje se Allah rasrdio, koje je prokleo i koji su zaslužili udaljavanje i protjerivanje. Kako da prijateljujete sa njima i smatrate ih prijateljima i sebi bliskima kada su oni izgubili svaku nadu u Ahiret, tj. u nagrade i blagodati Budućeg svijeta po Allahovoj, dž.š., odredbi.

Isto kao što su nevjernici izgubili nadu da će se njihovi umrli živi vratiti. O ovome postoje dva stava: Prvi je da će živi nevjernici izgubiti nadu da će se sastati sa svojim bližnjima koji su u kaburovima, jer oni ne vjeruju u proživljenje. Po drugom stavu, misli se da će nevjernici koji se nalaze u kaburovima, izgubiti nadu u svako dobro. Ibn Mesud, r.a., kaže: „Kao što će nevjernik očajavati kada umre i kada svojim očima vidi nagrade koje bi imao da je povjerovao.“

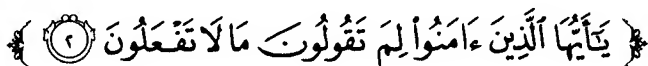
Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah ponovo upozorava vjernike na opasnost od pogrešnog izbora prijatelja, jer je to veoma bitna stvar.

Iskeno prijateljstvo je ono u kom se vodi računa o uspjehu na dunjaluku i na Ahiretu. Stoga je za iskrene prijatelje najbolje uzimati što iskrenije vjernike.

Osamdeset prvi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA SKLAD RIJEČI I DJELA

O vjernici, zašto jedno govorite, a drugo radite?
(Es-Saff, 2)

Ebu Abdullah el-Hakim prenosi od Abdullaha b. Selama, r.a., koji je rekao: „Sjedio sam sa skupinom Poslanikovih, s.a.v.s., ashaba pa smo razgovarali: ‘Da nam je znati koje djelo najviše približava Uzvišenom Allahu, pa da ga činimo!’ Allah je tada objavio: *Allaha hvali ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji, On je Silni i Mudri! O vjernici, zašto jedno govorite, a drugo radite?* (Es-Saff, 1-2), pa nam je Allahov Poslanik, s.a.v.s., proučio ovako.“²²⁵

Ovim se iscrtavaju temeljni aspekti ličnosti muslimana: iskrenost, ustrajnost na Pravom putu, jednakost unutrašnjosti i vanjštine, apsolutna skladnost djela sa riječju i granice koje su dalekosežnije od tematike borbe koja dolazi u trećem ajetu. Na ovoj karakternoj crti u ličnosti muslimana, Kur'an mnogo insistira, a u tome ga slijedi i sunnet, ponavljajući i potvrđujući ga. Ovo je suptilna,

²²⁵ Sujuti, 14:441.

čista moralna izgradnja savjesti muslimana i njegovog karaktera koji dolikuje onom ko povjerljivo čuva Allahov program na Zemlji. To je ono što utvrđuje ova sura. Ovo je jedna od odgojnih halki u muslimanskoj zajednici koju Allah priprema za obavljanje ovog posla.²²⁶

Abdurrezzak, Abd b. Humejd i Ibnul-Munzir prenose od Katadea da je rekao da su ovi ajeti objavljeni zbog džihada, jer su neki ljudi govorili: „Borio sam se tako i tako, uradio sam to i to.“, a nije bilo tako, pa ih je Uzvišeni Allah strogo upozorio na to. Ibn Merduvejh bilježi od Ibn Abbasa, r.a., da je rekao: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je slao izvidnice, pa kada bi se neki vratili, uveličavali bi svoje djelo, govoreći: „Borili smo se tako i tako, učinili smo to i to.“, pa je Allah objavio ovaj ajet.²²⁷

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: *O vjernici, zašto govorite ono što ne činite?*, osuda je onih koji nešto obećaju ili nešto kažu, a to ne ispune. U vjerodostojanom hadisu, koji se nalazi u oba *Sahiha*, navodi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Tri su obilježja licemjera: kada obeća – i inevjeri, kada govori – laže, kada mu se nešto povjeri – pronevjeri.“ Zbog toga Allah, dž.š., kaže: *Veoma je prezreno kod Allaha da govorite ono što ne činite!* Ibn Abbas kaže: „Neki pravovjerni su, prije nego je bio propisan džihad, govorili: ‘Voljeli bismo kada bi nam Allah, dž.š., ukazao na Njemu najmilija djela, pa da ih prakticiramo.’, pa je Allah, dž.š., saopćio Svome

²²⁶ (Kutb, 2000, 28:92.

²²⁷ Sujuti, 14:445.

Vjerovjesniku, s.a.v.s., da su mu najmilija djela: vjerovanje bez sumnjanja u Njega, i džihad protiv grijешnika koji se suprotstavljaju vjerovanju, i ne prihvataju ga. Pa kada je spuštена obaveza džihada, nekim pravovjernima nije bilo po volji i učinila im se teškom, te je Allah, dž.š., rekao: *O vjernici, zašto govorite ono što ne činite?*

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah poziva vjernike da razmišljaju o onome što kažu.

Od vjernika traži i da brižljivo planiraju svoja djela te da se na njih kritički osvrću.

Ajetom se izričito traži da neprestano ispituju svoj govor i djela te da nikakako ne dopuste da riječi i djela budu u neskladu, jer bi time vjernici sličili munaficima i nevjernicima.

Osamdeset drugi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ISPRAVNO VJEROVANJE I BORBU ZA NJEGA

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا هَلْ أَذِلَّكُمْ عَلَى تَحَرُّفٍ تُخَيِّرُكُمْ مِّنْ عَذَابِ ٱلْإِيمِ ۖ تَوَلَّوْنَ
 بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِ ۖ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ ۖ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ
 تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾

O vjernici, hoćete li da vam ukažem na trgovinu, ona će vas spasiti patnje nesnosne: "U Allaha i Poslanika Njegova vjerujte i imecima svojim i životima svojim na Allahovu putu se borite – to vam je, da znate, bolje." (Es-Saff, 10-11)

Zaista je ogroman profit da vjernik da ovaj svijet, a uzme Ahiret. Ko trguje jednim dirhemom, pa zaradi deset, zavide mu svi bazardžije. A kako je tek sa onim ko trguje mali, ograničeni broj dana na Zemlji s ograničenim imetkom, pa time zaradi vječnost čiji kraj zna samo Allah i uživanje koje će uvijek imati i koje neće zabranjeno biti? Ugovor o ovoj transakciji sklopljen je između Allahovog Poslanika, a.s., i Abdullaha ibn Revvahe, r.a., na Akabi. On je Allahovom Poslaniku, a.s., rekao: „Uvjetuj za svoga Gospodara i za sebe šta hoćeš!“ „Uvjetujem za svoga Gospodara da Ga obožavate i da Mu ništa ravnim ne smatrate, a uvjetujem za sebe da me štitite od onoga od

čega štitite sebe i svoje imetke.“ – reče Poslanik, a.s. A šta mi dobijamo ako to uradimo?“ – upitao on. „Džennet.“ – reče Poslanik. „Uspješna trgovina, ne odustajemo i ne tražimo odustajanje!“ – rekoše. Ova pogodba dostiže vrhunac profita koji samo Allah daje, Čije se hazne ne prazne i Čiju milost niko ne može spriječiti. To je oprost, džennetske bašče, lijepi dvorovi i trajno uživanje na Ahi-retu. I još mimo toga, mimo profitabilne kupoprodaje i dobitne transakcije, tu je pomoć i skora pobjeda. Pa ko je taj kome Allah ukazuje na ovu trgovinu, a on potom oklijeva i odustaje od nje?²²⁸

Ibn Ebu Hatim bilježi od Se'ida b. Džubejra, r.a., da je ovaj ajet protumačio ovako: „Kada je objavljeno: *O vjernici, hoćete li da vam ukažem na trgovinu, ona će vas spasiti patnje nenasnosne?*, muslimani su rekli: ‘Kada bismo znali kakva je ovo trgovina, u nju bismo uložili i imetke i porodice!’, pa je Uzvišeni Allah u nastavku objasnio: *U Allaha i Poslanika Njegova vjerujte i imecima svojim i životima svojim na Allahovu putu se borite.*“²²⁹

Abdullah b. Selam prenosi hadis u kome se kaže da su ashabi htjeli pitati Allahovog Poslanika, s.a.v.s., za Allahu, dž.š., najmilija djela, da bi ih prakticirali, pa je Allah, dž.š., objavio ovu suru, u kojoj se nalazi ajet: *O vjernici, hoćete li da vam ukažem na trgovinu, koja će vas kazne bolne spasiti?*, a potom objašnjavajući, Allah, dž.š., kaže: *U Allaha i Poslanika Njegova vjerujte i imecima svojim*

²²⁸ Kutb, 2000, 28:103.

²²⁹ Sujuti, 14:449.

i životima svojim na Allahovu putu se borite – to vam je, da znate, bolje, od ovosvjetske trgovine i truda oko nje. On će vam grijeha vaše oprostiti – tj. ako izvršite Njegove naredbe, uvest će vas u Svoje bašče i na visoke stepene.

Poruke ajeta:

Ajetom se propisuje vjerovanje u Kur'an i sunnet te borba na Allahovom putu na razne načine.

Uzvišeni Allah ovo poredi sa dunjalučkom trgovinom, što nas upućuje da je dozvoljeno porediti neke segmente vjerovanja u Budući svijet sa ovosvjetskim pojmovima i procesima.

Osamdeset treći kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA POMAGANJE ISLAMA I MUSLIMANA

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُونُوا أَنصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِحَوَارِيِّنَ
مَنْ أَنصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنصَارُ اللَّهِ فَأَمَّا طَائِفَةٌ مِّنْ بَنِي
إِسْرَءِيلَ وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ ءَامَنُوا عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿١٤﴾

O vjernici, pomozite Allahovu vjeru, kao što su učenici rekli: „Mi ćemo pomoći Allahovu vjeru!“ – kad ih je Isa, sin Merjemin, upitao: „Hoćete li me pomoći Allaha radi?“ I neki od sinova Israilovih su povjerovali, a drugi nisu, pa smo Mi one koji su povjerovali – protiv neprijatelja njihova pomogli, i oni su pobijedili. (Es-Saff, 14)

Hafiz Ibn Kesir, tumačeći ovaj ajet, kaže: „Allah, dž.š., naređuje Svojim pravovjernim robovima da odmah, neodložno, zdušno i zavijek, budu Allahovi pomagači, i da se odazovu Allahu i Njegovom Poslaniku, kao što su se Isaovi, a.s., učenici njemu odazvali kada ih je pitao: *Ko su moji pomagači ka Allahu?* – tj. ko će mi pomoći dobrovoljno u pozivanju Allahu, Uzvišenom.

Havarijuni, sljedbenici Isaa, a.s., su rekli: *Mi smo Allahovi pomagači* – tj. pomoći ćemo ti u onome što ti je objavljeno. Zbog toga ih je poslao u Šam kao misiona-

re Izraelićanima i Rimljanima. Isto je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao u danima hadža: „Ko je taj koji će me zaštititi dok ne prenesem poslanicu Svoga Gospodara, jer me Kurejšije sprječavaju da dostavim poslanicu Gospodara Svoga!?” pa mu je Allah, dž.š., poslao plemena iz Medine Evs i Hazredž, i oni su mu dali prisegu i podršku, i obavezali se da će ga zaštititi od svih napadača, bez obzira koje boje bili, ako se preseli njima. Kada se on preselio kod njih sa svojim ashabima, oni su svoje obaveze ispunili. Zbog toga su ih Allah i Njegov Poslanik nazvali ensarijama (pomagačima) i to je postalo njihovo osobno obilježje, Allah bio zadovoljan njima, a i oni Njime.“

Pa je jedna skupina iz Benu Israila povjerovala, a druga skupina uznevjerovala – tj. neki su krenuli Pravim putem na osnovu onoga što im je dostavljeno, a drugi su zabluđjeli i izišli izvan okvira upute, optužujući njega i njegovu majku za grijeh. Od onih koji su ga slijedili, neki su postali isuviše ekstremni i podigli ga u veći stupanj nego li je to učinio sam Allah, dž.š., pa su se razdvojili u različite grupacije i frakcije. Jedni smatraju da je on Allahov sin, drugi da je dio trojstva: otac, sin i duh sveti, a treći da je on sam Allah – utječemo se Uzvišenom Allahu od toga. *Pa smo Mi one koji su povjerovali, protiv neprijatelja njihovih osnažili* – odn. pomogli smo ih protiv neprijateljski raspoloženih hrišćanskih frakcija – *pa su postali pobjednici*, a to se desilo Muhammedovim, s.a.v.s., poslanstvom. Kao što kaže Ibn Džerir, prenoseći od Ibn Abbasa, r.a., da je rekao: „Kada je Allah, dž.š., htio uzdići Isaa, a.s.,

na nebo, Isa je, a.s., došao do svojih učenika koji su bili u kući, a bilo ih je svih dvanaest, a sa glave su mu padale kapi, pa reče: 'Neki od vas će me zanijekati dvanaest puta nakon što su mi povjerovali.', a onda nastavi: 'Koji od vas želi poprimiti moj lik, pa da bude ubijen umjesto mene i da sa mnom bude na istom stepenu?' Pa ustade najmlađi od njih i reče: 'Ja!' A Isa mu reče: 'Sjedi!' Potom im ponovi isto pitanje, a mladić ponovno ustade i reče: 'Ja!' 'Sjedi!' – kaza mu Isa, a.s., i drugi put, a onda treći put postavi isto pitanje, i treći put mladić ustade i reče: 'Ja!' Isa, a.s., reče: 'Da, ti si taj!' I mladić poprimi lik Isaa, a.s., a potom poslanik bi uzdignut kroz tavanski prozorčić na nebo. Dodoše, tada, jevrejske zaptije i uhvatiše njegovog dvojnika, ubiše ga i razapeše.

Pa je jedna skupina iz Benu Israila povjerovala, a druga skupina uznevjerovala – tj. neki od sinova Israilovih, iz vremena Isaa, a.s., koji nisu vjerovali, i drugi koji su vjerovali,

Pa smo Mi one koji su povjerovali protiv njihovih neprijatelja osnažili, pa su postali pobjednici – tj. time što je Muhammeda, s.a.v.s., potpomogao, odn. njihovu vjeru nad vjerovanjem nevjernika.

Sljedbenici Muhammeda, s.a.v.s., još uvijek dosljedno pronose Istinu i tako će biti dok ne dođe Allahova odredba i posljednji sljedbenik Muhammeda, a.s., a Isa, a.s., ne ubije Dedžala, što navode vjerodostojni hadisi, a Uzvišeni najbolje zna.“

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika traži da se ugledaju na pozitivne primjere, bez obzira ko oni bili.

Od vjernika se traži da uvijek budu pomagači Allahove vjere, svih njenih propisa i sljedbenika.

Svi postupci vjernika trebaju biti isključivo radi Allaha, dž.š.

Vjernici trebaju izučavati primjere ranijih naroda, a posebno iz kur'ansko-sunnetskih kazivanja o poslanicima i njihovim narodima.

Vjernike čeka konačna pobjeda.

Osamdeset četvrti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA BRIGU O DŽUMI I ZAJEDNICI

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩﴾﴾

O vjernici, kada se u petak na molitvu pozovete, kupoprodaju ostavite i podite da namaz obavite; to vam je bolje, neka znate! (El-Džumu'a, 9)

Džuma-namaz je zajednički namaz i nije valjan osim u džematu. To je sedmični namaz u kom se muslimani obavezno iskupe, susretnu i slušaju hutbu koja ih podsjeća na Allaha. To je organizirani ibadet, shodno islamskom načinu pripreme i za ovaj i za Onaj svijet u jednoj organizaciji i u jednom ibadetu. A oboje su ibadet. On posebno ukazuje na narav islamskog kolektivističkog vjerovanja. Ovo je ravnoteža kojom se odlikuje islamski program. Ravnoteža između zahtjeva života na Zemlji, kao što su rad, trud, aktivnosti, stjecanje i izolacije duše neko vrijeme od ove atmosfere, odvajanje srca i njegovog posvećivanja spominjanju Allaha. Ovo je nužno za život srca, bez njega nije podobno za spajanje, primanje i izvršavanje obaveza najvećeg emaneta. Sjećanje na Allaha neophodno je u toku traganja za opskrbom i upravo

svijest o Allahu u tome transformira ovu egzistencijalnu aktivnost u ibadet.²³⁰

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: „Petak je u arapskom jeziku nazvan *džumu'a*, jer je on deriviran iz izraza *džem'* (*spajanje, sabiranje, sakupljanje*). Sljedbenici islama se na taj dan sastaju jednom sedmično u džamijama. To je šesti dan, kada je Allah, dž.š., upotpunio stvaranje svega. U njemu je stvoren Adem, u njemu je uveden u Džennet, u njemu je izveden iz njega i u tom danu će nastupiti Sudnji dan. U tom danu je jedan sahat, ako tačno u njemu pravovjerni rob zatraži od Allaha, dž.š., nešto korisno, Allah će mu dati, kao što se to jasno i pouzdano navodi u vjerodostojnim hadisima.

Allah, dž.š., je naredio pravovjernima da se u ovom danu sakupe radi ibadeta: *O vjernici, kad se u petak na namaz pozovete, kupoprodaju ostavite i požurite ka spominjanju Allaha, to vam je bolje, neka znate* – tj. imajte namjeru, odluku i budite pripralni za odlazak na džumu, kao što je Uzvišeni rekao: *A onaj koji želi Drugi svijet i trudi se da ga zasluži, a vjernik je...* (El-Isrā, 19) Ovdje se, naravno, nije mislilo na žurno hitanje na džuma-namaz, jer je ono zabranjeno na osnovu hadisa koji su zabilježeni u *Sahihima*: Ebu Hurejre prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: 'Kada čujete ikamet, pođite na namaz i pazite da budete smireni i dostojanstveni. Nemojte žuriti. Dio namaza na koji stignete nastavite klanjati, a propuštene dijelove naklanjajte!'“ U gornjem ajetu mislilo se

²³⁰ Kutb, 2000, 28:119.

na uobičajeno hodaње, a ne žurenje.

Ebu Hurejre, r.a., kaže: „Resulullah, s.a.v.s., rekao je: ‘Ko se petkom okupa kao kad se okupa od džunupluka, zatim ode u džamiju u prvom sahatu, kao da je za kurban zaklao devu; ko ode u drugom sahatu, kao da je za kurban zaklao kravu; ko ode u trećem sahatu, kao da je za kurban zaklao rogatog ovna, ko ode u četvrtom sahatu, kao da je zaklao kokošku, a u petom, kao da je od sebe darovao jaje. Kada imam iziđe na minber, meleki dođu da saslušaju hutbu.’“²³¹

Pohvalno je obući najljepšu odjeću, namirisati se, očistiti zube, šutjeći slušati hatiba i nikoga ne uznemiravati. Ako sve to ispoštuje i obavi džuma-namaz, njegov je namaz iskup za grijehе koje je počinio između dvije džume.

Kad se u petak na namaz pozovete, kupoprodaju ostavite i požurite ka spominjanju Allaha. Pod pozivom se misli na drugi ezan, koji bi se učio kada bi se Allahov Poslanik, s.a.v.s., popeo i sjeo na minber, i na ovaj ezan se misli kada se kaže da je poslije njega zabranjena kupoprodaja. Prvi ezan, koji je dodao zapovjednik pravovjernih, Osman b. Affan, r.a., uspostavljen je radi velikog broja klanjača. Konsenzusom/idžma’om islamskih učenjaka utvrđeno je da je kupoprodaja zabranjena nakon drugog ezana.

Džumi su dužni prisustvovati odrasli muškarci, ali ne žene i djeca. Opravdan je izostanak putniku, bolesniku, njegovateljima bolesnika i drugima koji imaju slična

²³¹ Buhari i Muslim.

opravdanja, a što je, također, razrađeno u šerijatskopравnim djelima.

To vam je bolje, neka znate! Pod ovim se misli na napuštanje kupoprodaje i dolazak na slušanje hutbe i obavljanje namaza – to je bolje na oba svijeta.

Poruke ajeta:

Ajetom se vjernici pozivaju na posebno poštivanje vremena džume-namaza i njenog obavljanja zbog koristi i važnosti za muslimansku zajednicu.

Uzvišeni Allah traži od vjernika da vode brigu o svojim obavezama spram Allaha, dž.š., i da ih njihovi svakodnevni poslovi nikako ne zavedu da zaborave Allaha.

Vjernici trebaju znati da je najbolje ono što je propisano od Allaha, dž.š.

Osamdeset peti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA BRIGU O IMECIMA, PORODICI I VJERSKIM OBAVEZAMA

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُلْهِكُمْ ءَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾﴾

O vjernici, neka vas imanja vaša i djeca vaša ne zabave od sjećanja na Allaha. A oni koji to učine, bit će izgubljeni. (El-Munafikun, 9)

Imeci i djeca su zabava i smetnja ako se srce ne probudi, ako ne spozna svrhu svoga postojanja i osjeti da ima najuzvišeniji cilj dostojan stvorenja u koje je Allah udahnuo od Svoga Ruha, pohranjujući u njegovu dušu čežnju za ostvarenjem nekih Njegovih božanskih svojstava u granicama svoje ljudske moći. On ga je darovao imecima i djecom kako bi obavljao namjesništvo na Zemlji, a ne da bi ga odvratili od spominjanja Allaha i vezivanja za Izvor od kog je preuzeo ono po čemu je čovjek. Ko zanemari povezivanje sa tim Izvorom i nešto ga zabavi od spominjanja Allaha i uspostavljanja te veze – *A oni koji to učine, bit će izgubljeni. (El-Munāfikūn, 9)*, a on je uvjetovan povezivanjem sa Izvorom posredstvom kog je čovjek postao čovjek. Ko izgubi sebe, izgubio je sve, bez obzira koliko posjedovao imovine i djece.²³²

²³² Kutb, 2000, 28:138.

Ibn Merduvejh bilježi od Ibn Abbasa da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao o ovome ajetu: „To su robovi iz moga ummeta. To su dobri ljudi koje ne zavodi trgovina, niti kupoprodaja od spominjanja Allaha i obavljanja pet propisanih namaza.”²³³

Abd b. Humejd i Ibnul-Munzir bilježe da je Ed-Dahhak ajet: *Neka vas imanja vaša i djeca vaša ne zabave od sjećanja na Allaha* protumačio kao: *pet dnevnih namaza*. Isto tumačenje se prenosi i od Ataa.²³⁴

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: „Allah, dž.š., naređuje Svojim pravovjernim robovima da Ga se mnogo sjećaju, a istovremeno im zabranjuje da ih od toga odvrte njihova imovina i potomstvo. Ko ne bude obraćao pažnju na ovu naredbu i zabranu sam će sebe upropastiti na Sudnjem danu. Zatim ih podstiče na trošenje imetka na Njegovu putu.“

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah poziva vjernike da vode brigu o svojim porodicama i imecima, ali da ih to nikako ne odvрати od činjenja dobrih djela.

Sjećanje na Allaha i zikir je poseban ibadet koji treba biti konstantan kod svih vjernika.

Uzvišeni Allah upozorava vjernike da će oni koji daju prednost svojim porodicama i imecima nad sjećanjem na Allaha, dž.š., biti izgubljeni na Ahiretu.

²³³ Sujuti, 14:508.

²³⁴ Sujuti, 14:509.

Osamdeset šesti kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA BRIGU O DUNJALUČKIM IZAZOVIMA

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِنَّ مِنْ اَزْوَاجِكُمْ وَاَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا
لَّكُمْ فَاَحْذَرُوْهُمْ وَاِنْ تَعَفَّوْا وَتَصَفَّحُوْا وَتَغْفِرُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ
غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿١٤﴾

O vjernici, i među ženama vašim i djecom vašom, doista, imate neprijatelja, pa ih se pričuvaljajte! A ako preko toga predete i opravdanje prihvatite i oprostite, pa – i Allah prašta i samilostan je. (Et-Tegabun, 14)

Upozorenje da među ženama i djecom ima neprijatelja ukazuje na duboku istunu u ljudskom životu i dodiruje isprepletene tanahne veze u emotivnoj konstrukciji i životnim okolnostima. Žene i djeca mogu predstavljati zabavu i odvrćanje od sjećanja na Allaha, kao što mogu biti razlog propusta u izvršavanju obaveza imana čuvajući se napora u izvršenju obaveze, pa ga zadesilo to što je zadesilo borca na Allahovom putu. Borac na Allahovom putu izlaže se gubitku mnogih stvari i žrtvovanju mnogo čega. I on i njegova porodica izlažu se muci. Možda može podnijeti muku koja njega zadesi, ali je ne podnosi ako zadesi ženu i dijete, pa onda škrtari i pokazuje strah, kako

bi njima osigurao mir i stabilnost ili uživanje i imetak. Pa tako bivaju njegov neprijatelj, jer su ga odvratili od dobra i omeli u ostvarenju najuzvišenijeg cilja njegovog bitisanja. Kao što mu mogu stajati na putu kao prepreka u izvršenju obaveze bojeći se onoga što ih može zadesiti poslije toga, ili možda idu drugim, a ne Njegovim putem, a nije u stanju razdvojiti između sebe i njih i posvetiti se samo Allahu. To su, također, oblici neprijateljstva na različitim nivoima. I jedno i drugo se svakodnevno dešavaju u životu vjernika.²³⁵

Hafiz Ibn Kesir, u tumačenju ovoga ajeta, kaže: „Uzvišeni ističe da među suprugama i djecom ima neprijatelja muževima i očevima, u smislu da će ih oni zabaviti od dobrih djela, kao što Allah, dž.š., kaže: *O vjernici, neka vas imanja vaša i djeca vaša ne zabave od sjećanja na Allaha. A oni koji to učine, pa ti su, sigurno, gubitnici.* (El-Munāfikūn, 9) Zbog toga Allah, dž.š., u predmetnom ajetu kaže: *Pa ih se pričuvajte* – zbog svoje vjere. Mudžahid u vezi s ajetom: *...i među ženama vašim i djecom vašom, doista, imate neprijatelja* kaže da je čovjek često primoran prekidati rodbinske odnose, griješiti prema svome Gospodaru, pa zbog velike ljubavi prema njima ne može a da im ne udovolji.

Ibn Ebu Hatim prenosi da je neko pitao Ibn Abbasa o ovom ajetu, pa mu rekao: „To su ljudi koji su primili islam još u Mekki i zaželjeli doći Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., ali su ih njihove supruge i djeca odbili pustiti. Pa kada su

²³⁵ Kutb, 2000, 28:153.

konačno došli do Allahovog Poslanika, s.a.v.s., vidjeli su ljude podučene vjeri i htjeli su kazniti žene i djecu, pa je Allah, dž.š., objavio: *A ako preko toga predete i opravdanje prihvatite i oprostite, pa – i Allah prašta i milostiv je.*

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah i ovim ajetom upozorava vjernike na opasnost od zavođenja i odvođenja s Pravog puta bez obzira od koga ta opasnost dolazila.

Ajetom se ukazuje na brojne izazove koji vjernicima dolaze iz njihovih porodica, od kojih se najviše očekuje podrška i pomoć.

Od vjernika se traži da u međusobnoj komunikaciji budu ljubazni i samilosni, te da prelaze preko grešaka svojih najbližih i da im opraštaju kao što očekuju da će Allah njima oprostiti.

Osamdeset sedmi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA BRIGU O PORODICI

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ
وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاطٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ
وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾ (٦)

O vjernici, sebe i porodice svoje čuvajte od vatre čije će gorivo ljudi i kamenje biti, i o kojoj će se meleki strogi i snažni brinuti, koji se onome što im Allah zapovijedi neće opirati, i koji će ono što im se naredi izvršiti.
(Et-Tahrim, 6)

Kur'an podstiče vjernike da izvrše svoju obavezu odgajanja, usmjeravanja i podsjećanja u svojim domovima, pa tako sačuvaju i sebe i svoje porodice od Vatre. Doista je odgovornost vjernika za sebe i svoju porodicu teška i ozbiljna. Tamo je Vatra, a on i njegova podorica su joj izloženi. Na njemu je da zatvori put između njih i Vatre, jezovite, razbuktale čije će gorivo ljudi i kamenje biti. Ljudi su u njoj isti kao kamenje, u ponižavajućem položaju kamenja, njegovoj jeftinoći i odbačenosti, bez uvažavanja i pažnje. Kako je samo jezovita ova vatra koja se razbuktava kamenjem! Kakve li je žestoke kazne onaj koji spaja žestinu prženja, poniženja i bezvrijednosti! Sve

što je u njoj i oko nje je jezovito i užasno...²³⁶

Abdurrezzak, El-Furjabi, Se'id b. Mensur, Abd b. Humejd, Ibn Džerir, Ibnul-Munzir, Bejheki u *El-Medhalu* i Hakim – koji kaže da je sahih-predanje, bilježe od hazreti Alije, r.a., da je o ajetu: *...sebe i porodice svoje čuvajte od vatre*, rekao: „Podučavajte sebe i svoje porodice svakom dobru, i odgajajte ih.“²³⁷

Ibn Merduvejh bilježi od Zejda b. Eslema da je rekao: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je proučio ajet: *Sebe i porodice svoje čuvajte od vatre*, pa su ashabi rekli: ‘O Allahov Poslaniče, kako ćemo čuvati naše porodice od vatre?’ On im je rekao: ‘Naređujte im ono što Allah voli, a zabranjujte im ono što Allah ne voli!’“²³⁸

Allah, dž.š., kaže: *O vjernici, sebe i porodice svoje čuvajte od vatre* – tj. naredite samima sebi, svojim ženama, djeci, braći, rodbini, slugama da budu Allahu pokorni, odn. zabranite sebi i svima koji su skrenuli sa Pravog puta da griješe Allahu, dž.š. Podučite ih i odgajajte ih. Brinite se o njima po Allahovim propisima, naređujte im da ih izvršavaju i pomažite im u tome. Kada vidite da neko griješi prema Allahu, dž.š., izgrdite ga i odvratite ga od toga. To je obaveza svakog muslimana da upozna one koji su pod njegovom nadležnošću s onim šta im je Allah, dž.š., naredio i šta im je zabranio.

Ahmed i Ebu Davud prenose od Sebre da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Naredite djetetu kada mu bude sedam godina da obavlja namaz, a kada navrší deset godina, i sankcionišite ga zbog namaza.“

²³⁶ Kutb, 2000, 28:200.

²³⁷ Sujuti, 14:590.

²³⁸ Sujuti, 14:590.

Šerijatski pravnici smatraju da se isto odnosi i na post, da bi se dijete naviklo na izvršavanje ibadeta, te da bi, kada postane punoljetno, stalno činilo ibadet, bilo pokorno Allahu, dž.š., klonilo se grijeha i napuštalo sve što je ružno, a Allah upućuje.

...čije će gorivo ljudi – tj. gorivo će mu biti ljudi i džini – *i kamenje biti*. Prema jednom mišljenju, misli se na kipove. Ibn Mes'ud i drugi kažu: „Misli se na sumporno kamenje.“, a Mudžahid dodaje da će zaudarati više od lešine.

I o kojoj će meleki strogi i snažni brinuti, grube ćudi. Iz njihovih srca Allah je iščupao samilost prema nevjernicima. ...*snažni* – tj. izuzetno su čvrsto građeni i veoma su snažni, a njihov izgled je uznemirujući. Lica su im crna, a očnjaci izobličeni. U srcu nijednog od njih nema ni trun samilosti prema nevjernicima. *Koji se onome što im Allah zapovjedi neće opirati, i koji će ono što im se naredi izvršiti* – tj. ne odgađaju izvršenje Allahove naredbe ni za tren oka, iako su sposobni za takvo što – to su zebanije, Allah nas njih sačuvao.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah od vjernika zahtijeva brigu o sebi i svojim porodicama.

Posebna pažnja se treba posvetiti uspjehu na Budućem svijetu, jer je on vječan i njegove patnje su neizdržljive i grozne.

Čuvanje sebe i porodice se postiže time što će se voditi računa o njihovom udaljavanju od harama i prakticiranju propisa Uzvišenog Allaha.

Osamdeset osmi kur'anski poziv vjernicima

POZIV NA ISKRENO POKAJANJE

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا تُوبُوْا اِلَى اللّٰهِ تَوْبَةً نَّصُوْحًا عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يَّكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمۡ جَنَّٰتٍۭ جَّرَّارٍۭ مِّنۡ تَحْتِهَا اَلْاَنْهٰرُ يَوْمَ لَا يُخْزٰى اللّٰهُ النَّبٰى وَالَّذِيْنَ ءٰمَنُوْا مَعَهُۥ نُورُهُمْ يَسْعٰى بَيْنَ اَيْدِيْهِمْ وِبِاَيْمٰنِهِمْ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَا اٰتِنَا لَنَا نُوْرًا وَّاعْفِرۡ لَنَا اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٨﴾

O vjernici, Allahu se iskreno pokajte, da bi Gospodar vaš preko ružnih postupaka vaših prešao i da bi vas u džennetske bašče, kroz koje će rijeke teći, uveo, na Dan u kojem Allah neće osramotiti Vjerovjesnika i one koji su zajedno sa njim vjerovali; svjetlo njihovo će ići ispred njih i njihove desne strane. "Gospodaru naš," – govorit će oni – "učini potpunim svjetlo naše i oprosti nam, jer Ti, doista, sve možeš." (Et-Tahrim, 8)

Ibn Ebu Hatim prenosi od Zerra ibn Habejša da je rekao: „Upitao sam Ubejja ibn Ka’ba: ‘Šta se podrazumijeva pod iskrenim pokajanjem (et-tevbetun-nesuh)?’ On mi reče: ‘Pitao sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o tome, pa mi je kazao: ‘Iskreno pokajanje podrazumijeva

da osjetiš kajanje za grijeh koji si počinio, pa da odmah zatražiš oprost od Allaha, dž.š., i da se više nikad ne vraćaš tom grijehu.”²³⁹

Bejheki bilježi predanje od En-Nu'mana b. el-Bešira, r.a., da je Omer b. El-Hattab, r.a., upitan o tome šta je *iskreno pokajanje*, pa je rekao: „Da se čovjek pokaje za loša djela i da im se više nikada ne vrati.”²⁴⁰

Hakim prenosi predanje, za koje kaže da je sahih, od Ibn Mes'uda, r.a., da je rekao: „Iskreno pokajanje briše sve grijeh, i to piše u Kur'anu.”, pa je proučio: *O vjernici, učinite pokajanje Allahu iskreno, da bi Gospodar vaš preko ružnih postupaka vaših prešao.*²⁴¹

Iskreno pokajanje je ono koje je učinjeno srcem; ono koje naređuje dobro a odvraća od zla i prisjeća se Allaha. *O vjernici, učinite pokajanje Allahu iskreno* – tj. odlučno pokajte, i time izbrišite ranija loša djela, uredite vašu nesređenost. To će vas učvrstiti i udaljiti od prostih postupaka kojima ste se bili posvetili.

Postavlja se pitanje: Da li je uvjet za iskreno pokajanje nastavljanje sa takvim životom sve do smrti, kao što je izričito rečeno u gornjem hadisu: „...i da se više nikada ne vraćaš tom grijehu.”, ili je dovoljna odlučnost da se više tom grijehu ne vraća, u smislu da, ako ga i poćini drugi put, taj grijeh neće moći poništiti pokajanje. Prvi stav ima svoje uporište u vjerodostojnom hadisu: „Ko istinski

²³⁹ Hadis je slab.

²⁴⁰ Sujuti, 14:593.

²⁴¹ Sujuti, 14:595.

prihvati islam, neće biti odgovoran za ono što je u džahilijetu radio, a ko ga ne prihvati istinski, bit će kažnjen i za prvo i za potonje.“

Na Dan u kojem Allah neće osramotiti Vjerovjesnika, i one koji su zajedno s njim vjerovali – tj. ni Vjerovjesnika, ni pravovjerne na Sudnjem danu Allah, dž.š., neće osramotiti.

„Gospodaru naš,“ – govorit će oni – „učini potpunim svjetlo naše i oprosti nam jer Ti, doista, sve možeš.“ Ovo će pravovjerni reći na Sudnjem danu kada vide da se svjetlo licemjera ugasio.

Poruke ajeta:

Uzvišeni Allah poziva vjernike da se iskreno pokaju za sva svoja loša djela kako bi postigli uspijeh na Budućem svijetu.

Vjernici trebaju znati vrijednost i bitnost stalnog ka-
janja Uzvišenom Allahu, te da ih Uzvišeni na to podsjeća
i obećava brojne blagodati, kao što su: Allahov oprost,
džennetske bašće, posebne počasti na Sudnjem danu...

Vjernici su u stalnoj imanskoj nadogradnji i traženju
oprosta i upute od Allaha, dž.š.

Literatura

Bintu Šati, dr. Aiša Abdurrahman, *Et-Tefsirul-bejani lil-Kur'anil-kerim*, Kairo: Darul-me'arif, 1990. god.

Dervišbegović, prof. dr. Muhammed, *Socijalna pedagogija sa andragogijom*, II prerađeno, izmjenjeno i dopunjeno izdanje, Sarajevo: Studentska štamparija Univerziteta u Sarajevu, 1997. god.

Ebu Zehre, Muhammed, *Zehretut-tefasir*, Kairo: Darul-fikril-arebi,

El-Adevi, Ebu Abdullah Mustafa, *Et-Teshilu li te'vilil-tenzil*, 1. i 2. tom, Mekka: Mektebetu Mekke, 1420. godina po Hidžri/2004. godina.

El-Adevi, Ebu Abdullah Mustafa, *Et-Teshilu li te'vilil-tenzil – tefsir suretil-Maide – fi sual ve dže'vab*, Mekka: Mektebetu Mekke, 1420. h.g/2004. god.

El-Gazali, Muhammed, , IV izdanje, Kairo: „Darul-šuruk“, 1420. god. po *Nahve tefsiri me'vdu'i lisuveril-Kur'an*, 2000. god.

El-Kurtubi, Ebu Abdullah *Džami'ul-abkamil-Kur'an*, Bejrut: Al-Risala, 2006. god.

Es-Sabuni, Muhammed Ali, *Safvetut-tefasir*, 4. Izdanje, Bejrut: Darul-Kur'anil-kerim, 1402. h.g/1981. god.

Es-Sa'di, Abdurrahman Nasir, *Tejsirul-kerimir-Rahman fi tefsiri kelamil-Mennan*, 4. Izdanje, Kuvajt: Džem'ije

ihjaut-turasi el-islami“, 1420. god. po Hidžri/2000. god.

Eš-Ša'ravi, Muhammed Mutevelli, *Et-Tefsir liš-Ša'ravi*,

Et-Tahhan, Munib *Nidaul-Kur'an, ja ejjuhellezine amenu*, Damask: Daru sa'did-din, 2000. god.

Fejruzabadi, *Ibn Abbas – tefsir*, Sarajevo: Libris, 2007.

Gazali – Džubejli, Zejneb, *Nezarat fi kitabi-Allah*, Ka-iro: Daruš-Šuruk, 1414. god. po Hidžri/1994. god.

Ibn Kesir, *Tefsir* – skraćeno izdanje – izabrao najispravnije verzije Muhammed Nesib er-Rifa'i, II izdanje, Sarajevo: Visoki saudijski komitet za pomoć BiH, 2002. god.

Idži, Muhammed b. Abdurrahman, *Džami'ul-bejan fi tefsiril-Kur'an*, Bejrut: Darul-kutubil-'ilmijje, 1424. god. po Hidžri/2004. god.

Kurdić, dr. Šefik, *Islamski bonton* – prvo izdanje, Zenica: IPA, 2005. god.

Kutb, Sejjid, *U okrilju Kur'ana. 1. tom*, prijevod sa arapskog jezika: Omer Nakičević, Jusuf Ramić, Mesud Hafizović, Sarajevo: FIN, 1996. god.

Kutb, Sejjid, *U okrilju Kur'ana. 17-21. tom*, prijevod sa arapskog jezika: Omer Nakičević, Jusuf Ramić, Mesud Hafizović, Sarajevo: FIN, 1999. god.

Kutb, Sejjid, *U okrilju Kur'ana. 2-7. tom*, prijevod sa arapskog jezika: Omer Nakičević, Jusuf Ramić, Mesud Hafizović, Sarajevo: FIN, 1997. god.

Kutb, Sejjid, *U okrilju Kur'ana. 26-27. tom*, prijevod sa arapskog jezika: Omer Nakičević, Jusuf Ramić, Mesud Hafizović, Sarajevo: FIN, 1999. god.

Kutb, Sejjid, *U okrilju Kur'ana. 28. tom*, prijevod sa arapskog jezika: Omer Nakičević, Jusuf Ramić, Mesud Hafizović, Sarajevo: FIN, 2000. god.

Kutb, Sejjid, *U okrilju Kur'ana. 9-10. tom*, prijevod sa arapskog jezika: Omer Nakičević, Jusuf Ramić, Mesud Hafizović, Sarajevo: FIN, 1998. god.

Sujuti, Dželaluddin, *Ed-Durrul-mensur fit-tefsiri bil-me'sur*, Kairo: Merkez Hidžr lil-buhusi ved-dirasatil-arebijje-el-islamijje, 1424 god. po Hidžri/2003. god.

El-Hazin (El-Bagdadi), Alauddind-din Ali Muhammed, *Mukhtesaru tefsiri el-Khazini*, (skratio Ed-Dukr, Abdul-Gani), Damask: El-Jemame, 1415. god. po Hidžri/1994. god.

<http://www.altafseer.com/>

SADRŽAJ

PREDGOVOR	7
O ALLAHOVIM RIJEČIMA „O VJERNICI!“	9
POZIV NA OPREZ U GOVORU.....	13
POZIV NA STRPLJIVOST I NAMAZ	16
POZIV NA ISHRANU ISKLJUČIVO HALALOM.....	22
POZIV NA ZAŠTITU ŽIVOTA SVIH LJUDI	25
POZIV NA POST	29
POZIV NA MIR.....	33
POZIV NA UDJELJIVANJE.....	37
POZIV NA ČUVANJE DOBRIH DJELA	40
POZIV NA PRAVEDNOST U UDJELJIVANJU	43
POZIV NA UDALJAVANJE OD KAMATE	46
POZIV NA ZAPISIVANJE SVEGA BITNOG.....	50
POZIV NA OPREZ U SLIJEĐENJU	59
POZIV NA BOGOBOJAZNOST I JEDINSTVO	62
POZIV ZA OPREZ U UZIMANJU PRIJATELJA	66
POZIV NA PRAVEDNOST U POSLOVANJU	69
POZIV NA OPREZ U VJEROVANJU I POKORAVANJU	72
POZIV NA VJEROVANJE U KADER (ODREĐENJE) I POVRATAK ALLAHU	74
POZIV NA IZDRŽLJIVOST I BDIJENJE	77
POZIV NA PRAVEDNOST PREMA ŽENAMA	81
POZIV NA POŠTENO TRGOVANJE I POSLOVANJE	85
POZIV NA PSIHO-FIZIČKU ČISTOĆU	89
POZIV NA ODGOVORNO LIDERSTVO I GRAĐANSTVO	94
POZIV NA OPREZ I ORGANIZIRANOST.....	98

POZIV NA TEMELJITOST I PRIPREMANJE	101
POZIV NA PRAVEDNOST U SVIM STVARIMA	104
POZIV NA ISPRAVNO VJEROVANJE	108
POZIV NA ISPRAVAN IZBOR PRIJATELJA	111
POZIV NA ISPUNJAVANJE OBAVEZA	113
POZIV NA POŠTIVANJE ALLAHOVIH PROPISA, POTPOMAGANJE I PRAVEDNOST	117
POZIV NA BRIGU O ČISTOĆI	122
POZIV NA PRAVEDNOST I OBAVLJANJE DUŽNOSTI.....	128
POZIV NA KOLEKTIVNO PAMĆENJE.....	132
POZIV NA BOGOBOJAZNOST I TRUD.....	136
POZIV NA OPREZ U STRATEŠKIM PITANJIMA	139
POZIV NA LIJEPO OPHOĐENJE I PRIDRŽAVANJE ALLAHOVIH PROPISA.....	142
POZIV NA ČUVANJE VJERE I PONOSA.....	146
POZIV NA UMJERENOST I UŽIVANJE BLAGODATI.....	148
POZIV NA OSTAVLJANJE POROKA	151
POZIV NA POSTOJANOST U ISKUŠENJIMA.....	154
POZIV NA POŠTIVANJE PROPISA HADŽA.....	157
POZIV NA ODGOVORNOST U POSTAVLJANJU PITANJA.....	161
POZIV NA BRIGU O SEBI I MEĐUSOBNO POMAGANJE	165
POZIV NA PRAVEDNOST U OPORUCI I SVJEDOČENJU	169
POZIV NA HRABROST I POSTOJANOST.....	172
POZIV NA PRIVRŽENOST KUR'ANU I SUNNETU	176
POZIV NA BRIGU O DUHOVNIM FAKTORIMA	178
POZIV NA BRIGU O POVJERENJU	181
POZIV NA BRIGU O BOGOBOJAZNOSTI I ISTINI	184
POZIV NA SMJELOST U BORBI I SPOMINJANJE ALLAHA	187

POZIV NA IDEJNO BRATSTVO I OPREZ SPRAM NEVJERSTVA.	190
POZIV NA DUHOVNU ČISTOTU I SVIJEST O ALLAHOVOJ OPSKRBI.....	193
POZIV NA ČUVANJE OD TUĐEG HAKKA I ČIŠĆENJE IMETKA	196
POZIV NA ODLUČNOST I SVIJEST O AHIRETU	200
POZIV NA BOGOBOJAZNOST, ISKRENOST I DRUŽENJE SA ISKRENIMA	203
POZIV NA BORBU PROTIV NEPRIJATELJA	206
POZIV NA ČINJENJE DOBRIH DJELA	208
POZIV NA ČUVANJE OD GRIJEHA I RAZVRATA	210
POZIV NA POŠTIVANJE PRIVATNOSTI I ULJUDNOST	212
POZIV NA POŠTIVANJE BRAČNE INTIME.....	215
POZIV NA PODSJEĆANJE NA ALLAHOVE BLAGODATI I NJEGOVU MILOST	218
POZIV NA ČESTO SPOMINJANJE I HVALJENJE ALLAHA	222
POZIV NA BRIGU O BRAČNIM OBAVEZAMA	225
POZIV NA POŠTIVANJE POSLANIKA I NJEGOVE PORODICE.	228
POZIV NA UZIMANJE POUKA OD DRUGIH.....	232
POZIV NA BOGOBOJAZNOST I ISKRENOST	235
POZIV NA POMAGANJE ALLAHOVE VJERE.....	238
POZIV NA POKORNOST ALLAHU I NJEGOVOM POSLANIKU	241
POZIV NA OPREZ U LIČNIM I OPĆIM STVARIMA	244
POZIV NA PRISTOJAN GOVOR I POŠTIVANJE POSLANIKA ...	247
POZIV NA ODGOVORNOST U INFORMIRANJU I PROVJERAVANJE VIJESTI.....	250
POZIV NA POŠTIVANJE ČASTI DRUGIH.....	254

POZIV NA KOREKTNE MEĐULJUDSKE ODNOS I ČUVANJE OD OGOVARANJA	257
POZIV NA BOGOBOJAZNOST I SLIJEĐENJE POSLANIKA	263
POZIV NA ZAJEDNIČKO ČINJENJE DOBRA I ODUSTAJANJE OD UČESTOVANJA U GRIJESIMA	266
POZIV NA EDEB I KULTURU U SVAKODNEVNOM OPHOĐENJU	269
POZIV NA SAVJETOVANJE I UDJELJIVANJE SADAKE.....	272
POZIV NA BOGOBOJAZNOST I AKTIVNO PLANIRANJE	275
POZIV NA ISKRENOST I ODGOVORNO PRIJATELJSTVO	278
POZIV NA ZAŠTITU ŽENA I POŠTIVANJE NJIHOVIH PRAVA ..	282
POZIV NA BRIGU O ALLAHOVOM ZADOVOLJSTVU I SRDŽBI	286
POZIV NA SKLAD RIJEČI I DJELA.....	288
POZIV NA ISPRAVNO VJEROVANJE I BORBU ZA NJEGA	291
POZIV NA POMAGANJE ISLAMA I MUSLIMANA	294
POZIV NA BRIGU O DŽUMI I ZAJEDNICI	298
POZIV NA BRIGU O IMECIMA, PORODICI I VJERSKIM OBAVEZAMA	302
POZIV NA BRIGU O DUNJALUČKIM IZAZOVIMA	304
POZIV NA BRIGU O PORODICI	307
POZIV NA ISKRENO POKAJANJE	310
LITERATURA	313

ISBN 978-86-7980-126-5

Poziv *O vjernici* se u Kur'anu ponavlja čak 88 puta, kako bi se vjernici podsjetili na svoj iman i kako bi prakticirali ono što im u tim porukama od Allaha dolazi. Ovaj poziv djeluje odgojno na svakog vjernika i vjernicu koji su obavezni život uskladiti sa kur'ansko-sunnetskim principima i zahtjevima kako u ličnom tako i u društvenom životu.

Kada Uzvišeni Allah poziva vjernike riječima *O vjernici*, spoznajemo da je vjerovanje razlog propisivanja, jer Uzvišeni Allah nevjernika ne zadužuje nikakvim propisima. Riječi *O vjernici* su upućene onima koji istinski vjeruju u Allaha i koji su zadovoljni Njegovim propisima i Njime kao Gospodarem.

Istinski vjernici prihvaćaju Allahove, dž.š., pozive *O vjernici* sa ljubavlju, jer sve što dolazi od Uzvišenog Allaha od obaveza, pa makar u tome bilo i poteškoće, je radi našeg dobra. Primajući ove poruke, vjernici stupaju u vrstu ugovornog odnosa sa Uzvišenim Allahom jer time ispunjavaju zadate obaveze.